॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇ

ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀ-ਮੂਲਟੀਕਾ

ਵੀਸਤਿਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧. ਧਮ੍ਮਸੰਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਣਾਮਕਰਣਂ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤਭਾਵੇਨ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਸਾਦਜਨਨਤ੍ਥਂ, ਸਤ੍ਥੁ ਚ ਅਵਿਤਥਦੇਸਨਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨ ਧਮ੍ਮੇ ਪਸਾਦਜਨਨਤ੍ਥਂ। ਤਦੁਭਯਪ੍ਪਸਾਦਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਮਹਤੋ ਚ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਿ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮਵਚਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਸਾਦਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ, ਤਂ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਚਿਤ੍ਤਾਰਾਧਨਤ੍ਥਂ, ਤਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਗਾਹਣਤ੍ਥਂ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ ਪਨ ਆਚਰਿਯੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਪ੍ਪਯੋਜਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾਯਵਿਸੋਸਨਂ। ਵਕ੍ਖਤਿ ਹਿ ''ਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰਸ੍ਸੇਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਅਸੇਸਤੋ''ਤਿ। ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮਕਰਣਞ੍ਹਿ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰਾਪੁਞ੍ਞਵਿਘਾਤਕਰਪੁਞ੍ਞਵਿਸੇਸਭਾਵਤੋ ਮਙ੍ਗਲਭਾਵਤੋ ਭਯਾਦਿਉਪਦ੍ਦਵਨਿਵਾਰਣਤੋ ਚ ਅਨ੍ਤਰਾਯਵਿਸੋਸਨੇ ਸਮਤ੍ਥਂ ਹੋਤਿ। ਕਥਂ ਪਨੇਤਸ੍ਸਾਪੁਞ੍ਞਵਿਘਾਤਕਰਾਦਿਭਾਵੋ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋਤਿ? ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਮਹਾਨਾਮ ਸਮਯੇ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਥਾਗਤਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਨੇਵਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੦; ੧੧.੧੧), ''ਪੂਜਾ ਚ ਪੂਜਨੇਯ੍ਯਾਨਂ, ਏਤਂ ਮਙ੍ਗਲਮੁਤ੍ਤਮ''ਨ੍ਤਿ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ੫.੩; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੨੬੨) ਚ, ''ਏਵਂ ਬੁਦ੍ਧਂ ਸਰਨ੍ਤਾਨਂ, ਧਮ੍ਮਂ ਸਙ੍ਘਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖਵੋ। ਭਯਂ ਵਾ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ, ਲੋਮਹਂਸੋ ਨ ਹੇਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੯) ਚ ਵਚਨਤੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਪਣਾਮਂ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮੋ, ਤਸ੍ਸ ਗੁਣਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ "**ਕਰੁਣਾ ਵਿਯਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਗੁਣਵਿਸੇਸਵਾ ਹਿ ਪਣਾਮਾਰਹੋ ਹੋਤਿ, ਪਣਾਮਾਰਹੇ ਚ ਕਤੋ ਪਣਾਮੋ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੋਜਨਸਿਦ੍ਧਿਕਰੋਵ ਹੋਤੀਤਿ। ਭਗਵਤੋ ਚ ਦੇਸਨਾ ਵਿਨਯਪਿਟਕੇ ਕਰੁਣਾਪ੍ਪਧਾਨਾ, ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕੇ ਪਞ੍ਞਾਕਰੁਣਾਪ੍ਪਧਾਨਾ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਕਾਰਣੇਨ ਵਿਨਯਪਿਟਕਸ੍ਸ ਸੰਵਣ੍ਣਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਕਰੁਣਾਪ੍ਪਧਾਨਾ ਭਗਵਤੋ ਥੋਮਨਾ ਕਤਾ, ਆਗਮਸੰਵਣ੍ਣਨਞ੍ਚ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਉਭਯਪ੍ਪਧਾਨਾ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਨ ਪਞ੍ਞਾਪ੍ਪਧਾਨਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਪ੍ਪਧਾਨਮੇਵ ਥੋਮਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ "**ਕਰੁਣਾ ਵਿਯ ਸਤ੍ਤੇਸੂ**"ਤਿ ਕਰੁਣਂ ਉਪਮਾਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਥੋਮੇਤਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਕਰੁਣਾ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਚਨਮੇਤਂ, ਯਸ੍ਸ ਯਥਾ ਕਰੁਣਾ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥ, ਏਵਂ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਤ੍ਤੇਸੂ**ਤਿ ਵਿਸਯਨਿਦਸ੍ਸਨਮੇਤਂ। **ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। **ਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਦਧਿਟ੍ਠਾਨਪੁਗ੍ਗਲਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। **ਮਹੇਸਿਨੋ**ਤਿ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਨਂ। **ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਵਿਸਯਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। **ਸਬ੍ਬੇਸੂ**ਤਿ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਨਂ। **ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। **ਯਥਾਰੁਚੀ**ਤਿ ਵਸੀਭਾਵਨਿਦਸ੍ਸਨਂ।

ਤਤ੍ਥ ਕਿਰਤੀਤਿ **ਕਰੁਣਾ**, ਪਰਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਕ੍ਖਿਪਤਿ ਅਪਨੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਸਤ੍ਤਾਤਿ **ਸਤ੍ਤਾ**। ਤਸ੍ਸਾ ਪਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਖਨ੍ਧਸਨ੍ਤਾਨੇ ਨਿਰੁਲ੍ਹਭਾਵਤੋ ਨਿਚ੍ਛਨ੍ਦਰਾਗਾਪਿ ''ਸਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਪਞ੍ਞਾ**, ਯਥਾਸਭਾਵਂ ਪਕਾਰੇਹਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਨਿਯਮਨਂ। ''ਤਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਨਮਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਨਿਯਮਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਮਹੇਸੀ**ਤਿ ਮਹਨ੍ਤੇ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਏਸਿ ਗਵੇਸੀਤਿ ਮਹੇਸਿ। ਞਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਞੇਯ੍ਯਾ, ਸਭਾਵਧਾਰਣਾਦਿਨਾ ਅਤ੍ਥੇਨ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ''ਞੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ''ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਞੇਯ੍ਯਾਨਂ ਸਤ੍ਤਜੀਵਾਦਿਭਾਵਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਞੇਯ੍ਯਾ ਚ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਾਤਿ **ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਾ। ਸਬ੍ਬੇਸੂ**ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨਂ। ਤੇਨ ਅਞ੍ਞਾਤਾਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥ। **ਯਥਾਰੁਚੀ**ਤਿ

ਯਾ ਯਾ ਰੁਚਿ ਯਥਾਰੁਚਿ, ਰੁਚੀਤਿ ਚ ਇਚ੍ਛਾ, ਕਤ੍ਤੁਕਾਮਤਾ ਸਾ। ਯਾ ਯਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਪ੍ਪਭੇਦਾ, ਯਥਾ ਵਾ ਰੁਚਿ ਤਥਾ, ਰੁਚਿਅਨੁਰੂਪਂ ਪਵਤ੍ਤਾ ''ਯਥਾਰੁਚਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਥਾ ਯਥਾ ਵਾ ਰੁਚਿ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾ ''ਯਥਾਰੁਚਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾਵ ਕਰੁਣਾ ਭਗਵਤੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਨਿਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਸਾ ਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਾ ਮਹਾਕਰੁਣਾ, ਨ ਅਞ੍ਞਾ। **ਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚ ਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾਨਂ ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਆਧਾਰਪੁਗ੍ਗਲਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਨ ਹਿ ਨਿਰਾਧਾਰਾ ਕਰੁਣਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ''ਕਰੁਣਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤਦਾਧਾਰਭੂਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਚ ਇਧ ਅਞ੍ਞੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਆਸਨ੍ਨਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਦੂਰਸ੍ਸ ਗਹਣੇ ਪਯੋਜਨਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ''ਯਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਪੁਗ੍ਗਲੋਵ ਕਰੁਣਾਯ ਆਧਾਰੋ। ਤੇਨ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ''ਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਰੁਣਾ ਵਿਯ ਪਞ੍ਞਾਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥਾ''ਤਿ। ਕਥਂ ਪਨ ਕਰੁਣਾ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥ ਯਥਾ ਪਞ੍ਞਾਪਿ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥਾਤਿ? ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਯਥਾਰੁਚਿ ਚ। ਭਗਵਤੋ ਹਿ ਕਰੁਣਾ ਕਞ੍ਚਿ ਸਤ੍ਤਂ ਅਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਨਿਰਵਸੇਸੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਚ ਰੁਚਿਵਸੇਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਅਨੇਕੇਸੁ ਚ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ''ਮਹੋਘਪਕ੍ਖਨ੍ਦਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਨਤ੍ਥਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਓਘਾ ਉਦ੍ਧਤਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਮਯਾ''ਤਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਕਰੁਣੋਕ੍ਕਮਨਂ ਹੋਤਿ ਯਥਾ ਭਗਵਤੋਤਿ। ਪਞ੍ਞਾਪਿ ਭਗਵਤੋ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਰਵਸੇਸੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਚ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਅਨੇਕੇਸੁ ਚ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਭਾਵਕਿਚ੍ਚਾਦਿਜਾਨਨੇਨ ਅਨਾਵਰਣਾ ਅਸਾਧਾਰਣਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਯਥਾਰੁਚਿ, ਯਥਾ ਚ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਰੁਣਾ ਯਥਾਰੁਚਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ** ਮਹਾਕਰੁਣਾਞਾਣਵਿਭਙ੍ਗਵਸੇਨ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਯਥਾਰੁਚਿ ਪਵਤ੍ਤਿ ਸੇਸਾਸਾਧਾਰਣਞਾਣਵਿਭਙ੍ਗਾਦਿਵਸੇਨ। ਪਞ੍ਞਾਗਹਣੇਨ ਚ ਤੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞਾਣਂ ਚਤੁਸਚ੍ਚਞਾਣਂ ਚਤੁਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਞਾਣਂ, ਕਰੁਣਾਗਹਣੇਨ ਮਹਾਕਰੁਣਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਤਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਅਸਾਧਾਰਣਞਾਣਾਨਿ ਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜਞਾਣਂ ਦਸਬਲਾਨਿ ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਞਾਣਵਤ੍ਥੂਨਿ ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਤਿ ਞਾਣਵਤ੍ਥੂਨੀਤਿ ਏਵਮਾਦਯੋ ਅਨੇਕੇ ਪਞ੍ਞਾਪ੍ਪਭੇਦਾ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸਾ ਤਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਯਥਾਰੁਚਿ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨਾਹ ''ਕਰੁਣਾ ਵਿਯ...ਪੇ॰... ਯਥਾਰੁਚੀ''ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਕਰੁਣਾ**ਗਹਣੇਨ ਮਹਾਬੋਧਿਯਾ ਮੂਲਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਮਹਾਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਬਾਧਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਤਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਸਰਣਂ, ਅਹਮੇਤਂ ਮੁਤ੍ਤੋ ਮੋਚੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਕਰੁਣਾਯ ਸਞ੍ਚੋਦਿਤਮਾਨਸੋ ਅਭਿਨੀਹਾਰਂ ਦੀਪਙ੍ਕਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦਮੂਲੇ ਕਤ੍ਵਾ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰੇ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਕਰੁਣਾ ਮਹਾਬੋਧਿਯਾ ਮੂਲਨ੍ਤਿ। **ਸਤ੍ਤੇਸੂ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਮਹਾਬੋਧਿਯਾ ਪਯੋਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਤ੍ਤਾ ਹਿ ਮਹਾਬੋਧਿਂ ਪਯੋਜੇਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਰਣਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾ ਅਭਿਪਤ੍ਥਿਤਾ। ਯਥਾਹ –

> ''ਕਿਂ ਮੇ ਏਕੇਨ ਤਿਣ੍ਣੇਨ, ਪੁਰਿਸੇਨ ਥਾਮਦਸ੍ਸਿਨਾ।
> ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਂ ਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ, ਸਨ੍ਤਾਰੇਸ੍ਸਂ ਸਦੇਵਕ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ੨. ੫੬)।

ਪਞ੍ਞਾਗਹਣੇਨ ਮਹਾਬੋਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਯ ਹਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭੂਤਂ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ, ਮਗ੍ਗਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ''ਮਹਾਬੋਧੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। **ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੂ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਨ੍ਤਾਰੇਤਬ੍ਬਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਤਬ੍ਬਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੇ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਸਚ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਭੇਦੇ ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦੇ ਚ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥ ਯਥਾਰੁਚੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਟਿਵੇਧਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਦੇਸਨਾਞਾਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦੀਪਨੇਨ ਪਯੋਜਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਹਿ ਪਟਿਵੇਧਞਾਣਂ ਬੋਧਿਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇ ਅਹੋਸਿ। ਮਗ੍ਗਞਾਣਮੇਵ ਹਿ ਤਨ੍ਤਿ। ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਞ੍ਚ ਵਿਸੇਸੇਨ ਰਤਨਘਰਸਤ੍ਤਾਹੇ ਅਹੋਸਿ। ਏਵਂ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਾਦੀਸੁ ਦੇਸਨਾਞਾਣਂ ਅਹੋਸਿ, ਵਿਸੇਸੇਨ ਚ ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲਸਿਲਾਯਂ ਸਤ੍ਤਪ੍ਪਕਰਣਦੇਸਨਾਯਨ੍ਤਿ। ਦੇਸਨਾਞਾਣੇਨ ਚ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਭਗਵਾ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਏਤੇਨ ਸਬ੍ਬੇਨ ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਮਹਾਬੋਧਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਹਿ ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਇਤਰੇਹਿਪਿ ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿ

ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ। ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਟਿਪਨ੍ਨਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਭਗਵਤੋ ਚਤੁਤ੍ਥਪੁਗ੍ਗਲਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਅਨੁਤ੍ਤਰਦਕ੍ਖਿਣੇਯਜਭਾਵਂ ਨਿਰਤਿਸਯਪਣਾਮਾਰਹਭਾਵਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਕਿਰਿਯਾਯ ਖੇਤ੍ਤਙ੍ਗਤਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ **ਕਰੁਣਾ**ਗਹਣੇਨ ਲੋਕਿਯੇਸੁ ਮਹਗ੍ਗਤਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਾਸਾਧਾਰਣਗੁਣਦੀਪਨਤੋ ਸਬ੍ਬਲੋਕਿਯਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਭਗਵਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤਿ, **ਪਞ੍ਞਾ**ਗਹਣੇਨਪਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਮਗ੍ਗਞ੍ਞਾਣਦੀਪਨਤੋ ਸਬ੍ਬਲੋਕੁਤ੍ਤਰਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ। ਕਰੁਣਾਵਚਨੇਨ ਚ ਉਪਗਮਨਂ ਨਿਰੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਂ, ਪਞ੍ਞਾਵਚਨੇਨ ਅਪਗਮਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਉਪਗਮਨਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਚ ਲੋਕੇ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵਡ੍ਢਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਅਪਗਮਨਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਲੋਕੇਨ ਅਨੁਪਲਿਤ੍ਤਤਂ। ''ਕਰੁਣਾ ਵਿਯ ਸਤ੍ਤੇਸੂ''ਤਿ ਚ ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾਨੁਰੂਪਂ ਭਗਵਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ''ਞੇਯਜਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਯਥਾਰੁਚਿ ਪਞ੍ਞਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮਞ੍ਞਾਯ ਅਨਤਿਧਾਵਨਂ। ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸਭਾਵਾਨਵਬੋਧੇ ਹਿ ਸਤਿ ਸਮਞ੍ਞਂ ਅਤਿਧਾਵਿਤ੍ਵਾ ''ਸਤ੍ਤੋ ਜੀਵੋ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਪਰਾਮਸਨਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨਂ ਕਰੁਣਾ ਆਦਿ ਤਨ੍ਨਿਦਾਨਭਾਵਤੋ, ਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿਕਰਣੀਯਾਭਾਵਤੋ। ਆਦਿਪਰਿਯੋਸਾਨਦਸ੍ਸਨੇਨ ਚ ਸਬ੍ਬੇ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਰੁਣਾਗਹਣੇਨ ਚ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਕਰੁਣਾਨਿਦਾਨਞ੍ਹਿ ਸੀਲਂ ਤਤੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਵਿਰਤਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਤਸ੍ਸਾ ਚ ਝਾਨਤ੍ਤਯਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ। ਪਞ੍ਞਾਵਚਨੇਨ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਸੀਲਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨਂ ਆਦਿ, ਸਮਾਧਿ ਮਜ੍ਝਂ, ਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਆਦਿਮਜ੍ਝਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲਜਾਣਾ ਸਬ੍ਬੇ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੨. ਏਵਂ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇਹਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਥੋਮੇਤ੍ਵਾ ਯਸ੍ਸਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮੋ, ਤਾਯ ਅਭਿਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਾਯ ਥੋਮੇਤੁਂ **"ਦਯਾਯ ਤਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਸ੍ਸਾ ਪਨ ਦੇਸਨਾਯ ਨਿਦਾਨਞ੍ਚ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਦਯਾਯ ਤਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨਿਦਾਨਞ੍ਚ ਦੁਵਿਧਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਂ ਬਾਹਿਰਞ੍ਚਾਤਿ। ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਂ ਕਰੁਣਾ, ਬਾਹਿਰਂ ਦੇਸਕਾਲਾਦਿ। ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਦੇਸਨਾਪਞ੍ਞਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਨਿਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਦਯਾਯ ਤਾਯ ਸਤ੍ਤੇਸੁ, ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤਮਾਨਸੋ"**ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਦਯਾ**ਤਿ ਕਰੁਣਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਤਾਯ ਹਿ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਮਗ੍ਗਂ ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਯੀਤਿ। **ਤਾਯਾ**ਤਿ ਅਯਂ **ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਹੋਤਿ।

ਪੁਰਿਮਗਾਥਾਯ ਚ ਪਧਾਨਭਾਵੇਨ ਪਞ੍ਞਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਨਭਾਵੇਨ ਕਰੁਣਾ। ਸਾ ਹਿ ਤਸ੍ਸਾ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭੂਤਾ ਅਪ੍ਪਧਾਨਾ ਤਂ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਤਾਯਾ''ਤਿ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਂ ਨਾਰਹਤਿ। ਯਾ ਚ ਪਧਾਨਭੂਤਾ ਪਞ੍ਞਾ, ਸਾ ਦੇਸਨਾਯ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਨ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਨੀਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਚ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਪਞ੍ਞਾਯ ਤਾਵ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਸੁਵੁਤ੍ਤਮੇਤਂ, ਕਰੁਣਾਯ ਪਨ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋ ''ਦਯਾਯ ਤਾਯਾ''ਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਦਾਨਂ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵਤੋ। ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਾਨਞ੍ਹਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਦਾਨਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਹੋਤਿ। ਰੂਪ-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਅਞ੍ਞਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਵਿਸੇਸਨਂ ਹੋਤਿ, ਖਨ੍ਧ-ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਗਹੇਤਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਵਚਨਭਾਵਤੋ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬੋ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ''ਦਯਾਯ ਤਾਯਾ''ਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਦਾਨਂ ਏਕਵਿਭਤ੍ਤਿਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵਤੋ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਦਯਾ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਨੀਤਿ ਪਧਾਨਾ, ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਗਹੇਤਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਵਚਨਞ੍ਚਿਦਂ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਦਯਾਯਾ''ਤਿ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਵਚਨਮੇਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਯਥਾ ਵਿਸੇਸਨਂ ਹੋਤਿ ''ਤਾਯਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਵਚਨਂ, ਤਥਾ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਭਾਵੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਨ ਹਿ ਪਞ੍ਞਾਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਭਾਵੇ ਦਯਾਵਿਸੇਸਨਂ ਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਹੋਤਿ, ਕਰੁਣਾਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਭਾਵੇ ਚ ਹੋਤੀਤਿ। ਪਧਾਨਞ੍ਚ ਪਞ੍ਞਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ''ਦਯਾਯਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਮਾਨੋ ''ਤਾਯਾ''ਤਿ ਅਯਂ ਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਪ੍ਪਧਾਨਾਯ ਕਰੁਣਾਯ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਭਵਿਤੁਮਰਹਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਯਾਯ ਦਯਾਯ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤੋ, ਨ ਸਾ ਯਾ ਕਾਚਿ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਨ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭੂਤਾ ਮਹਾਕਰੁਣਾ, ਤਾਯ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤੋਤਿ।

ਕਥਂ ਪਨ ਕਰੁਣਾ ''ਦਯਾ''ਤਿ ਞਾਤਬ੍ਬਾ, ਨਨੁ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੮) ''ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤਂ ਆਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਦਯਾ ਮੇਤ੍ਤਾਤਿ ਯੁਜ੍ਜੇਯਜ, ਨ ਕਰੁਣਾਤਿ? ਯਦਿ ਏਵਂ ''ਅਦਯਾਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਨਿਕ੍ਕਰੁਣਤਂ ਆਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਯਾ ਮੇਤ੍ਤਾਤਿ ਚ ਨ ਯੁਜ੍ਜੇਯਜ, ਤਸ੍ਮਾ ਦਯਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ

ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਦਯਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਅਨੁਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥੰ ਅਨ੍ਤੋਨੀਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਚ ਕਰੁਣਾਯ ਚ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਨੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨੰ ਅਵਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਕਰੁਣਾ ਚ ਦੇਸਨਾਯ ਨਿਦਾਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਮੇਤ੍ਤਾ ''ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਹਿ ਤੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਕਰੁਣਾਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਾਸੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧ ਮੂਲਪਰਿਯਾਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੧; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੧) ਏਵਮਾਦੀਸੁ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਕਰੁਣਾਵ ਦਯਾਵਚਨੇਨ ਗਹਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਾ ਹਿ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਨੀ, ਨ ਮੇਤ੍ਤਾ, ਮੇਤ੍ਤਾ ਪਨ ਪਞ੍ਞਾਗਤਿਕਪਵਤ੍ਤਿਨੀ ਹੋਤੀਤਿ।

''ਸਤ੍ਤੇਸੂ''ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨਨੁ ''ਤਾਯਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਸਤ੍ਤਵਿਸਯਾ ਕਰੁਣਾ ਗਹਿਤਾਤਿ? ਨੋ ਨ ਗਹਿਤਾ, ਪੁਰਿਮਗਾਥਾਯ ਪਨ ''ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਕਰੁਣਾ ਯਥਾਰੁਚਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਸਪ੍ਪਦੇਸਸਤ੍ਤਵਿਸਯਾ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਸਤ੍ਤਵਿਸਯਾ ਚ ਸਬ੍ਬਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਇਧ ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਸਤ੍ਤਵਿਸਯਤੰ ਗਹੇਤੁੰ ''ਸਤ੍ਤੇਸੂ''ਤਿ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਸਤ੍ਤਵਿਸਯਭੂਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਤੇਨ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਵਿਸਯਾਯ ਕਰੁਣਾਯ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਮਗ੍ਗੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਯਿ, ਨ ਦੇਵਵਿਸਯਾਯ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਹਿਤਤ੍ਥੰ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਮਗ੍ਗੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਯਿ, ਨ ਦੇਵਾਨੰਯੇਵ ਅਤ੍ਥਾਯਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਵ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ''ਸਤ੍ਤੇਸੂ''ਤਿ ਇਦੰ ਨ ਦਯਾਯ ਆਲਮ੍ਬਨਨਿਦਸ੍ਸਨੰ, ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਨਵਿਸਯੋ ਪਨ ਏਤੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਮਗ੍ਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਭਗਵਾ ਕਰੁਣਾਯ ਨ ਦੇਵੇਸੁਯੇਵ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤੋ , ਸਬ੍ਬਬੋਧਨੇਯ੍ਯੇਸੁ ਪਨ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤੋ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਅਤ੍ਥਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ **ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤਮਾਨਸੋ**ਤਿ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਵਿਸਯਭੂਤੇਸੁ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤੇਸੁ ਵਾ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤਮਾਨਸੋ ਉਯ੍ਯੋਜਿਤਚਿਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਏਵੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਨਿਦਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਬਾਹਿਰਨਿਦਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਪਾਟਿਹੀਰਾਵਸਾਨਮ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਿੰ ਕਾਲੇ ਭਗਵਤਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਮਗ੍ਗੋ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਪਾਟਿਹੀਰਾਵਸਾਨਮ੍ਹਿ ਵਸਨ੍ਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਅਵਸਾਨਮ੍ਹਿ ਵਸਨ੍ਤੋ ਤਿਦਸਾਲਯੇ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਯਸ੍ਸਾਵਸਾਨਮ੍ਹਿ ਤਿਦਸਾਲਯੇ ਵਸਿ, ਤੰ ਕਣ੍ਡਮ੍ਬਮੂਲੇ ਕਤੰ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਇਧ **"ਪਾਟਿਹੀਰ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਬੋਧਿਮੂਲਾਦੀਸੁ ਕਤੰ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ, ਨਾਪਿ ਆਦੇਸਨਾਨੁਸਾਸਨਿਯੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਚ ਆਸਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਚ ਤਦੇਵ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਪਦਸ੍ਸ ਵਚਨਤ੍ਥੰ (ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧; ਇਤਿਵੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਵਣ੍ਣਨਾ) ''ਪਟਿਪਕ੍ਖਹਰਣਤੋ ਰਾਗਾਦਿਕਿਲੇਸਾਪਨਯਨਤੋ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਭਗਵਤੋ ਪਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਰਾਗਾਦਯੋ ਨ ਸਨ੍ਤਿ ਯੇ ਹਰਿਤਬ੍ਬਾ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਗੁਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਹਤਪਟਿਪਕ੍ਖੇ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਵੋਹਾਰੇਨ ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਇਧ ''ਪਾਟਿਹਾਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁੰ। ਸਚੇ ਪਨ ਮਹਾਕਾਰੁਣਿਕਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਵੇਨੇਯ੍ਯਗਤਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ, ਤੇਸੰ ਹਰਣਤੋ **"ਪਾਟਿਹਾਰਿਯ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਯੁਤ੍ਤਮੇਤੰ। ਅਥ ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਚ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ, ਤੇਸੰ ਹਰਣਤੋ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ। ਤੇ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਹਰਣਵਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਕਾਸਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਚ ਇਦ੍ਧਿਆਦੇਸਨਾਨੁਸਾਸਨੀਹਿ ਹਰਿਤਾ ਅਪਨੀਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਪਟੀ**ਤਿ ਅਯੰ ਸਦ੍ਦੋ ''ਪਚ੍ਛਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੰ ਬੋਧੇਤਿ ''ਤਸ੍ਮਿੰ ਪਟਿਪਵਿਟ੍ਠਮ੍ਹਿ, ਅਞ੍ਞੋ ਆਗਞ੍ਛਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੯੮੫; ਚੂਲਨਿ॰ ਪਾਰਾਯਨਵਗ੍ਗ, ਵਤ੍ਥੁਗਾਥਾ ੪) ਵਿਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਚ ਕਤਕਿਚ੍ਚੇਨ ਪਚ੍ਛਾ ਹਰਿਤਬ੍ਬੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਪਟਿਹਾਰਿਯੰ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਸੁ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਮਗ੍ਗੇਹਿ ਹਰਿਤੇਸੁ ਪਚ੍ਛਾ ਹਰਣੰ ਪਟਿਹਾਰਿਯੰ, ਇਦ੍ਧਿਆਦੇਸਨਾਨੁਸਾਸਨਿਯੋ ਚ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਨ ਕਤਕਿਚ੍ਚੇਨ ਚ ਸਤ੍ਤਹਿਤਤ੍ਥੰ ਪੁਨ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ, ਹਰਿਤੇਸੁ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਸੁ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨੰ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਹਰਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਪਟਿਹਾਰਿਯਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਹਾਰਿਯਮੇਵ **ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ**। ਪਟਿਹਾਰਿਯੇ ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਆਦੇਸਨਾਨੁਸਾਸਨਿਸਮੁਦਾਯੇ ਭਵੰ ਏਕੇਕੰ **ਪਾਟਿਹਾਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਪਟਿਹਾਰਿਯੰ ਵਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੰ ਮਗ੍ਗੋ ਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖਹਰਣਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਜਾਤੰ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤੇ, ਤਤੋ ਵਾ ਆਗਤਨ੍ਤਿ **ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ**। ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਮੇਵ ਇਧ ''ਪਾਟਿਹੀਰ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਵਸਾਨਮ੍ਹਿ ਵਸਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਏਤੇਹਿ ਕਾਲੰ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਪਾਟਿਹੀਰਕਰਣਾਵਸਾਨੇਨ ਹਿ ਤਿਦਸਾਲਯਵਾਸੇਨ ਚ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਮਗ੍ਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਸ੍ਸ ਕਾਲੋਤਿ । **ਤਿਦਸਾਲਯੇ**ਤਿ ਦੇਸੰ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸੋ ਹਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਮਗ੍ਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਸ੍ਸ ਦੇਸੋ ਤਤ੍ਥ ਵਸਨ੍ਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਤ੍ਤਾਤਿ।

੩. ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਦੇਸਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ "**ਪਾਰਿਚ੍ਛਤ੍ਤਕਮੂਲਮ੍ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਯੁਗਨ੍ਧਰੇ**ਤਿ ਸੀਤਪਬ੍ਬਤੇਸ੍ਵੇਕੋ ਦ੍ਵੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸੁਬ੍ਬੇਧੋ, ਆਦਿਚ੍ਚੋ ਚ ਤਦੁਬ੍ਬੇਧਮਗ੍ਗਚਾਰੀ, ਸੋ ਸਤਿ ਸਮ੍ਭਵੇ ਯਥਾ ਯੁਗਨ੍ਧਰੇ ਸੋਭੇਯ੍ਯ, ਏਵੰ ਸੋਭਮਾਨੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੪-੫. ਇਦਾਨਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕੇ ਅਪਦਿਸਨ੍ਤੋ "**ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਸਹਸ੍ਸੇਹੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਸਬ੍ਬਸੋ**ਤਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਆਗਮ੍ਮ ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਦਿਸਾਭਾਗੇਹਿ, ਸਨ੍ਨਿਵੇਸਵਸੇਨ ਵਾ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਸਨ੍ਨਿਵਿਟ੍ਠੇਹਿ ਦਸਹਿ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਸਹਸ੍ਸੇਹੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ, ਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਸਹਸ੍ਸੇਹਿ ਦਸਹਿ ਦਸਹੀਤਿ। ਏਵੰ ਸਤਿ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਸਹਸ੍ਸੇਹਿ ਅਧਿਕੇਹਿ ਵਾ ਆਗਮਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ, ਨ ਚੇਤੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ। ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨੇਨਾਤਿ ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਸਮੰ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇਨ **ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨੇਨ,** ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਅਬ੍ਯਾਬਾਧੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਿ ਗਾਰਵੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸੋਤੰ ਓਦਹਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸਜ੍ਜਦੋਸੇ ਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੇ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮਾਤਰੰ ਪਮੁਖੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨੇਨ ਦੇਵਾਨੰ ਗਣੇਨ ਪਰਿਵਾਰਿਤੋਤਿ ਵਾ, ਮਾਤਰੰ ਪਮੁਖੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਮਗ੍ਗੰ ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਯੀਤਿ ਵਾ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

ਇਦਾਨਿ ਦੇਸਨਾਯ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਤਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਤੇਜਸਾ**"ਤਿ ਆਹ। ਯਾ ਸਾ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਕਰੁਣਾਯ ਉਪਮਿਤਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਾਨੰ ਯਥਾਸਭਾਵਜਾਨਨਸਮਤ੍ਥਾ, ਤੇਸੰ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਜਾਨਨਸਮਤ੍ਥਾ, ਬੋਧੇਤਬ੍ਬਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਆਸਯਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾਦਿਵਿਭਾਵਨਸਮਤ੍ਥਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਬਲਯੋਗਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਯ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇ ਸਮਤ੍ਥੰ, ਨਾਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਯ ਅਸਾਧਾਰਣਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਮਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਉਪਾਯੋ। ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਕੁਸਲਾਦੀਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਵਬੋਧਸ੍ਸ, ਸਚ੍ਚਪ੍ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸੇਵ ਵਾ ਉਪਾਯਭਾਵਤੋ "**ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਮਗ੍ਗੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਪਬਨ੍ਧੋ ਵਾ ''ਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋ ਹਿ ਦੀਘਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗੋ ਵਿਯਾਤਿ **ਮਗ੍ਗੋ,** ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਪਬਨ੍ਧੋ "**ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਮਗ੍ਗੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਦੇਵਾਨੰ ਗਣੇਨ ਪਰਿਵਾਰਿਤੋ**ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ **ਦੇਵਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੰ ਤੇਸੰ ਗਹਣਸਮਤ੍ਥਤੰ ਦੀਪੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਸਮਤ੍ਥਾਨੰ ਭਗਵਾ ਦੇਸੇਤੀਤਿ।

੬. ਏਵੰ ਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾਮੁਖੇਹਿ ਗੁਣੇਹਿ ਭਗਵਤੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਮਗ੍ਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨੇਨ ਚ ਹਿਤਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਮਪਣਾਮਾਰਹਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ ਪਣਾਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਤਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਨਮਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ**"ਤਿ। ਭਗਵਤੋ ਥੋਮਨੇਨੇਵ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤਤਾ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਚ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤਿ ਤਪ੍ਪਭਵਸ੍ਸ ਅਨਞ੍ਞਥਾਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਣਾਮਾਰਹੰ ਤਞ੍ਚ ਰਤਨਦ੍ਵਯੰ ਪਣਮਨ੍ਤੋ "**ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਞ੍ਚਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਚਞ੍ਜਲਿ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਬੁਦ੍ਧੋ ''ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਤਥਾਗਤੋ ਵਨ੍ਦਨੀਯੋ''ਤਿ, ਸਙ੍ਘੋ ਚ ''ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੦) ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਤਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਨਮਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ, ਕਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਚਞ੍ਜਲਿ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਧਮ੍ਮੋ ਪਨ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤਤਾਦਿਗੁਣਯੁਤ੍ਤੋ ਤਥਾਨੁਸ੍ਸਰਣੇਨ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ ''ਤਮੇਵ ਧਮ੍ਮੰ ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁੰਕਤ੍ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੩; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੧) ਵਚਨਤੋ, ਕਾਯਵਾਚਾਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਬ੍ਬਥਾ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬੋ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਞ੍ਚਸ੍ਸ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਸਿਰੀਮਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਸਿਰੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਾਨੰ ਅਧਿਵਚਨਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਪੁਞ੍ਞਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਰੀਰਸੋਭਗ੍ਗਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕਤਪੁਞ੍ਞੇ ਨਿਸ੍ਸਯਤਿ, ਕਤਪੁਞ੍ਞੇਹਿ ਵਾ ਨਿਸ੍ਸੀਯਤੀਤਿ ''ਸਿਰੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸਾ ਚ ਅਤਿਸਯਵਤੀ ਭਗਵਤੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਸਿਰੀਮਾ, ਭਗਵਾ, ਤਸ੍ਸ **ਸਿਰੀਮਤੋ**।

੭. **ਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਣਾਮਕਿਰਿਯਾਯ। **ਆਨੁਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਬਲੇਨ। **ਸੋਸੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸੁਕ੍ਖਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥੰ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਨ੍ਤਰਾਯੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਸ੍ਸ ਉਪਘਾਤਕੇ। **ਅਸੇਸਤੋ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸੇਸੇ ਸਕਲੇ।

੮. ਇਦਾਨਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵੰ ਦੀਪੇਤੁੰ "**ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਚਾਰਸੀਲੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਭਿਯਾਚਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਥੁਲ੍ਲਚ੍ਚਯਾਦਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਚਾਰੋ,** ਪਾਰਾਜਿਕਸਙ੍ਘਾਦਿਸੇਸਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲੋ**।

ਚਾਰਿਤ੍ਤਵਾਰਿਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਵਾ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਚਾਰਸੀਲੋ,** ਤੇਨ। **ਸਕ੍ਕਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਿੰ ਕਤ੍ਵਾ। **ਅਭਿਯਾਚਿਤੋ**ਤਿ ਅਭਿਮੁਖਂ ਯਾਚਿਤੋ। ਤੇਨ ਅਨਾਦਰਿਯਂ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨੇ ਕਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੯. ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸੇਤੁਕਾਮੋ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯਂ ਦੇਵਦੇਵੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ। **ਦੇਵਦੇਵੋ**ਤਿ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਸਮ੍ਮੁਤਿਉਪਪਤ੍ਤਿਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵੋ। ਲੋਕੇ ਹਿ ਯੇ ''ਸਰਣਂ ਪਰਾਯਣ''ਨ੍ਤਿ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਾ ਗਤਿਭੂਤਾ, ਤੇ ''ਦੇਵਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਗਵਾ ਚ ਸਬ੍ਬਦੇਵਾਨਂ ਗਤਿਭੂਤੋਤਿ । **ਨਯਤੋ**ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ। **ਸਮਾਚਿਕ੍ਖੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਆਚਿਕ੍ਖਿ ਯਥਾ ਥੇਰੋ ਬੁਜ੍ਝਤਿ। ਵਿਨੇਯ੍ਯਸਤ੍ਤੇ ਵਿਨੇਤੀਤਿ **ਵਿਨਾਯਕੋ,** ਨਾਯਕਵਿਰਹਿਤੋ ਵਾ, ਸਯਮ੍ਭੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੦-੧੨. **ਯਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਯਞ੍ਚ ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਯਿਰੁਦਾਹਾਸੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਪਯਿਰੁਦਾਹਾਸੀ**ਤਿ ਕਥੇਸਿ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ। ''ਯੋ ਧਾਰਿਤੋ''ਤਿ **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਯੋਗਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਯਂ-ਸਦ੍ਦੋ **ਧਾਰਿਤੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਮਾਨੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪਰਿਣਮਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯੋ ਧਾਰਿਤੋ, ਯੋ ਚ ਸਙ੍ਗੀਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਵੇਦੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯ ਈਹਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਵੇਦੇਹੋ,** ਤੇਨ ਮੁਨਿਨਾ। **ਅਭਿਣ੍ਹਸੋ**ਤਿ ਬਹੁਸੋ। **ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਤਂ ''ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਇਦਾਨਿ ਯੋ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਆਦਿਤੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਆਦਿਤੋ**ਤਿ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਪਠਮਸਙ੍ਗੀਤਿਯਂ।

੧੩. ਯਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾ ਸਙ੍ਗੀਤਾ, ਕਸ੍ਸ ਪਨ ਸਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਤਿ? ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ''ਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਧਿਕਾਰਵਸੇਨ ''ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। **ਸਙ੍ਗੀਤਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸੇਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ''ਅਯਂ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਯਂ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਪਚ੍ਛਾਪਿ ਚ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਸਙ੍ਗੀਤੀਸੁ **ਅਨੁਸਙ੍ਗੀਤਾ**।

੧੪-੧੬. **ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਾ**ਤਿ ਰਚਿਤਾ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਤੋ। **ਤਨ੍ਤਿਨਯਾਨੁਗ**ਨ੍ਤਿ ਤਨ੍ਤਿਗਤਿਂ ਅਨੁਗਤਂ। **ਭਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਮਾਗਧਭਾਸਂ। **ਨਿਕਾਯਨ੍ਤਰਲਦ੍ਧੀਹੀ**ਤਿ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਵੇਸਿਤਾਹਿ। **ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਵੋਕਿਣ੍ਣਂ। **ਅਨਾਕੁਲ**ਨ੍ਤਿ ਸਨਿਕਾਯੇਪਿ ਅਨਾਵਿਲਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ। ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸੋ ਅਨਾਕੁਲੋ ਚ ਯੋ ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸੀਨਂ ਅਤ੍ਥਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ, ਤਂ ਦੀਪਯਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ । ਏਤੇਨ **ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰਾ**ਦੀਹਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਥੇਰਵਾਦੋਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਤਮ੍ਬਪਣ੍ਣਿਭਾਸਂ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਮਾਗਧਭਾਸਞ੍ਚ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਪਕਾਸਿਯਮਾਨੋ ਯੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸੋ ਅਨਾਕੁਲੋਯੇਵ ਚ ਹੋਤਿ ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸੀਨਞ੍ਚ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਭੂਤੋ, ਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ''ਏਸੋ ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸੀਨਂ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ''ਤਿ ਦੀਪਯਨ੍ਤੋ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨੇਵ ਹਿ ਸੋ ਤਥਾ ਦੀਪਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ।

੧੭. **ਤੋਸਯਨ੍ਤੋ ਵਿਚਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਵਿਚਕ੍ਖਣੇ ਤੋਸਯਨ੍ਤੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨਾਤਿ ਏਵਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ''ਗਹੇਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਗਹਿਤਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਕਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਤੋਸਯਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਤੋਸਨਂ ਕਤਂ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਨ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨਾਤਿ ਏਤਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤੋਸਯਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਏਵਂ ਪਨ ਯੋਜਨਾਯ ਸਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਗ੍ਗਹਣਂ ਅਞ੍ਞਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਤੇਨ ਤੋਸਨਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੋਸਯਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਯੁਤ੍ਤਰੂਪਾ।

੧੮-੨੦. ਇਦਾਨਿ ਯਂ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਂ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮੋ, ਤਸ੍ਸ ਮਹਤ੍ਤਂ ਪਰਿਹਰਿਤੁਂ **"ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਣ੍ਣਨਾ ਨਾਮ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਚਨਂ। **ਇਤੀ**ਤਿ ''ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਭਾਸ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ। ਇਤਿ ਸੋਤੂਨਂ ਉਸ੍ਸਾਹੁਪ੍ਪਾਦਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠਕਥਂ। **ਨਿਸਾਮੇਥਾ**ਤਿ ਸੁਣਾਥ। ਇਦਾਨਿ ਅਵਸ੍ਸਂ ਅਯਂ ਸੋਤਬ੍ਬਾਯੇਵਾਤਿ ਦਲ੍ਹਂ ਉਸ੍ਸਾਹੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਹਿ ਅਯਂ ਕਥਾ"**ਤਿ।

ਵੀਸਤਿਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਦਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨਿਂ ਤਾਵ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤੇਹਿ ਆਚਰਿਯੇਹਿ ਤਸ੍ਸਾ ਸਨ੍ਨਿਵੇਸੋ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

‘‘ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਸਨ੍ਨਿਵੇਸੋ ਚ ਪਾਲ਼ਿਯਾ।
ਸਾਗਰੇਹਿ ਤਥਾ ਚਿਨ੍ਤਾ, ਦੇਸਨਾਹਿ ਗਮ੍ਭੀਰਤਾ॥

‘‘ਦੇਸਨਾਯ ਸਰੀਰਸ੍ਸ, ਪਵਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣਂ ਤਥਾ।
ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗ-ਤਪ੍ਪਭਾਵਿਤਤਾਪਿ ਚ॥

‘‘ਪਟਿਵੇਧਾ ਤਥਾ ਬੁਦ੍ਧ-ਵਚਨਾਦੀਹਿ ਆਦਿਤੋ।
ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਭਾਵਸ੍ਸ, ਸਾਧਨਂ ਸਬ੍ਬਦਸ੍ਸਿਨੋ॥

‘‘ਵਿਨਯੇਨਾਥ ਗੋਸਿਙ੍ਗ-ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਚ ਮਹੇਸਿਨਾ।
ਭਾਸਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਸਿਦ੍ਧਿ, ਨਿਦਾਨੇਨ ਚ ਦੀਪਿਤਾ॥

‘‘ਪਕਾਸੇਤ੍ਵਾ ਇਮਂ ਸਬ੍ਬਂ, ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਕਥਾ ਕਤਾ।
ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨਿਯਾ ਏਤਂ, ਸਨ੍ਨਿਵੇਸਂ ਵਿਭਾਵਯੇ’’ਤਿ॥

ਵਚਨਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨੇਨ ਵਿਦਿਤਾਭਿਧਮ੍ਮਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਸੋਭੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਜਾਨਨਮੇਵ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਯੁਤ੍ਤਰੂਪਨ੍ਤਿ ਤਦਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ **‘‘ਤਤ੍ਥ ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ’’**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ‘‘ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਯਦਿਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ। ‘‘ਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਂ, ਸੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਵਾ ‘‘ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵਚਨੇ ਯੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਧਮ੍ਮਾਤਿਰੇਕਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮੋ ਅਤਿਰੇਕੋ ਧਮ੍ਮਾਤਿਰੇਕੋ, ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਧਿਕਾ ਪਾਲ਼ੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਧਮ੍ਮੋ ਵਿਸੇਸੋ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸੋ ਧਮ੍ਮਾਤਿਸਯੋ, ਵਿਚਿਤ੍ਤਾ ਪਾਲ਼ੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਧਮ੍ਮਾਤਿਰੇਕਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਾ ਏਵ ਅਤ੍ਥੋ **ਧਮ੍ਮਾਤਿਰੇਕਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਟ੍ਠੋ**। ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਏਕਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਵਣ੍ਣਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਅਤਿਰੇਕਵਿਸੇਸਟ੍ਠਦੀਪਕੋ ਅਭਿਸਦ੍ਦੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਧਮ੍ਮਾਤਿਰੇਕਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਟ੍ਠੇਨ ‘‘ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਵਣ੍ਣਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪੁਰਤੋ ਪਯੁਜ੍ਜਮਾਨੋ ਅਭਿਸਦ੍ਦੋ ਕਿਰਿਯਾਯ ਅਤਿਰੇਕਵਿਸੇਸਭਾਵਦੀਪਕੋ ਹੋਤੀਤਿ ਯੁਤ੍ਤਂ ਉਪਸਗ੍ਗਭਾਵਤੋ, ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਨ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦੋਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਤੋ ਅਭਿਸਦ੍ਦੋ ਪਯੋਗਮੇਵ ਨਾਰਹਤਿ। ਅਥਾਪਿ ਪਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਕਿਰਿਯਾਵਿਸੇਸਕਾ ਉਪਸਗ੍ਗਾ, ਨ ਚ ਧਮ੍ਮੋ ਕਿਰਿਯਾਤਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤਿਰੇਕਵਿਸੇਸਭਾਵਦੀਪਨਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਨੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ। ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਪਿ ਹਿ ਉਪਸਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਧਾਤੁਸਦ੍ਦਾ ਪੁਰਤੋ ਪਯੁਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਅਕਿਰਿਯਾਯਪਿ ਅਤਿਰੇਕਵਿਸੇਸਭਾਵਦੀਪਕਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤੋਤਿ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ ਅਤਿਛਤ੍ਤਾਦਿਉਦਾਹਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **‘‘ਯਥਾ’’**ਤਿਆਦਿ। **ਏਵਮੇਵਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਛਤ੍ਤਾਤਿਰੇਕਛਤ੍ਤਵਿਸੇਸਾਦਿਅਤ੍ਥੇਨ ਅਤਿਛਤ੍ਤਾਦਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਤਿਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪਸਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਧਾਤੁਸਦ੍ਦਸ੍ਸਪਿ ਪੁਰਤੋ ਪਯੁਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਅਕਿਰਿਯਾਯ ਚ ਤਬ੍ਭਾਵਦੀਪਕਤ੍ਤਾ, ਏਵਮਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਧਮ੍ਮਾਤਿਰੇਕਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਟ੍ਠੇਨ **‘‘ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ’’**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪਸਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਧਾਤੁਸਦ੍ਦਸ੍ਸਪਿ ਪੁਰਤੋ ਪਯੁਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਅਕਿਰਿਯਾਯ ਚ ਤਬ੍ਭਾਵਦੀਪਕਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਏਕਦੇਸੇਨੇਵ ਵਿਭਤ੍ਤਾਤਿ ''ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ? ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ? ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਏਵਮਾਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੮; ਵਿਭ॰ ੨) ਉਦ੍ਦੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਰੂਪਂ ਅਤੀਤ''ਨ੍ਤਿਏਵਮਾਦਿਨਾ (ਵਿਭ॰ ੩) ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਪੁਚ੍ਛਕਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵਾ ਨ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਨ...ਪੇ॰... ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋਵ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਧਮ੍ਮਾਤਿਰੇਕਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਟ੍ਠੇਨ **"ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਨਯਾਨਂ ਅਤਿਰੇਕਪਾਲ਼ਿਭਾਵਤੋ ਵਿਸੇਸਪਾਲ਼ਿਭਾਵਤੋ ਚਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਬਾਵੀਸਤਿਯਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਏਕਤੋ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਂ ਨਤ੍ਥਿ। ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੇ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਚੇਤ੍ਥ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੋ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਪਞ੍ਹਪੁਚ੍ਛਕਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਪਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀਤਿਆਦੀਨਿ। ਸਾ ਪਨ ਵੇਰਮਣੀ ਯਦਿ ਸਭਾਵਕਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਭਜੀਯੇਯ੍ਯ, ''ਆਰਤਿ ਵਿਰਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਅਥਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਵਿਭਜੀਯੇਯ੍ਯ, ਤਥਾਪਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਅਞ੍ਞੋ ਪਨ ਵੇਰਮਣੀਨਂ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਂ ਨਤ੍ਥਿ।

ਵਚਨਤ੍ਥਤੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਞਾਤੇ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਞਾਪੇਤੁਂ ਆਹ **"ਪਕਰਣਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ"**ਤਿਆਦਿ। **ਕਤਿਪਯਾਵ ਪਞ੍ਹਵਾਰਾ ਅਵਸੇਸਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗੇ ਅਨਾਗਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਹਾਧਮ੍ਮਹਦਯੇ ਆਗਤਾ ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗਵਚਨਵਸੇਨ ਅਵਸੇਸਾ ਕਤਿਪਯਾਵ ਪਞ੍ਹਵਾਰਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ **"ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾਵ ਤਨ੍ਤਿ ਅਵਸੇਸਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗੇ ਅਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਹਾਧਮ੍ਮਹਦਯੇ ਆਗਤਤਨ੍ਤਿਤੋ ਯਦਿ ਪਥਵੀਆਦੀਨਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ ਮਹਾਧਾਤੁਕਥਾ ਰੂਪਕਣ੍ਡਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗਾਦੀਸੁ, ਅਥ ਧਾਤੁਕਥਾਯ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ ਧਾਤੁਕਥਾਯ ਅਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਹਾਧਾਤੁਕਥਾਯ ਆਗਤਤਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਯਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਾਵਕਭਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ਛਡ੍ਡੇਥ ਨ''ਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਟਿਸੇਧੇਤੁਂ **"ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਚਤੂਸੁ ਪਞ੍ਹੇਸੂ**ਤਿ ''ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਗਹਿਤਾਯ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਗਹਣਞ੍ਚ ''ਯੋ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਂ ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵੇਪਿ ਪਞ੍ਚਕਾ ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋ, ''ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਸਰੀਰਂ ਸਬ੍ਬਂ ਵਾ ਦੇਸਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤਾ ਏਕੋ, ''ਸਬ੍ਬਦਾ''ਤਿ ਕਾਲਮੁਪਾਦਾਯ ਏਕੋ, ''ਸਬ੍ਬੇਸੂ''ਤਿ ਯਦਿ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦਯੋ ਗਹਿਤਾ, ਤੇ ਉਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਅਥ ਪਨ ''ਯੋ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਦਾ''ਤਿ ਏਤੇਹਿ ਨ ਕੋਚਿ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ ਦੇਸੋ ਕਾਲੋ ਵਾ ਅਗ੍ਗਹਿਤੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇ ਪਨ ਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਯੋਗੋ ਕਤੋ, ਨ ਭੇਦਵਸੇਨਾਤਿ ਭੇਦਵਸੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤੁਂ ''ਸਬ੍ਬੇਸੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਦੇਸਕਾਲਪ੍ਪਦੇਸੇ ਉਪਾਦਾਯ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾ ਏਕੋਤਿ ਏਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ। **ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਞ੍ਚਕਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾ''ਤਿ ਏਕਂ, ''ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾ''ਤਿ (ਕਥਾ॰ ੧੮) ਏਕਂ, ''ਤ੍ਵਂ ਚੇ ਪਨ ਮਞ੍ਞਸਿ...ਪੇ॰... ਇਦਂ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾ''ਤਿ (ਕਥਾ॰ ੩) ਏਕਂ, ''ਏਸੇ ਚੇ ਦੁਨ੍ਨਿਗ੍ਗਹਿਤੇ...ਪੇ॰... ਇਦਂ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾ''ਤਿ ਏਕਂ, ''ਨ ਹੇਵਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੇ, ਤੇਨ ਹਿ ਯਂ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਸਿ...ਪੇ॰... ਸੁਕਤਾ ਪਟਿਪਾਦਨਾ''ਤਿ (ਕਥਾ॰ ੧੦) ਏਕਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਨਿਗ੍ਗਹਕਰਣਂ, ਪਟਿਕਮ੍ਮਕਰਣਂ, ਨਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਭਾਵਂ ਇਚ੍ਛਤੋ ਪਟਿਞ੍ਞਾਠਪਨੇਨ ਪਟਿਕਮ੍ਮਵੇਠਨਂ, ਪਟਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦੁਪ੍ਪਟਿਕਮ੍ਮਭਾਵਂ ਇਚ੍ਛਤੋ ਤਂਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਦੁਨ੍ਨਿਗ੍ਗਹਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨਿਗ੍ਗਹਨਿਬ੍ਬੇਠਨਂ, ਅਨਿਗ੍ਗਹਭਾਵਾਰੋਪਨਾਦਿਨਾ ਛੇਦੋਤਿ ਅਯਂ ਏਕੋ ਪਞ੍ਚਕੋ, ਯੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਅਨੁਲੋਮਪਞ੍ਚਕਪਟਿਕਮ੍ਮਚਤੁਕ੍ਕਨਿਗ੍ਗਹਚਤੁਕ੍ਕਉਪਨਯਨਚਤੁਕ੍ਕਨਿਗਮਨਚਤੁਕ੍ਕ ਨਾਮੇਹਿ ਸਕਵਾਦਿਪੁਬ੍ਬਪਕ੍ਖੇ ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਕਪਞ੍ਚਕੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਪਰਵਾਦਿਪੁਬ੍ਬਪਕ੍ਖੇ ਚ ਏਵਮੇਵ ਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮਪਞ੍ਚਕੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਵਂ ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਚਕਾ

ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਸੇਸਪਞ੍ਹੇਸੁਪੀਤਿ ਅਟ੍ਠ ਪਞ੍ਹਾ **ਅਟ੍ਠਮੁਖਾ ਵਾਦਯੁਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਯੁਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਉਪਾਯੋ, ਵਾਦਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਿ **ਵਾਦਯੁਤ੍ਤਿ,** ਵਾਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਸ੍ਸ ਉਪਾਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਕਪਞ੍ਚਕੇ ਆਦਿਨਿਗ੍ਗਹਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮਪਞ੍ਚਕੇ ਚ ਆਦਿਨਿਗ੍ਗਹਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਮਾਤਿਕਂ ਦੀਪੇਤੁਂ **"ਸਾ ਪਨੇਸਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਪੁਗ੍ਗਲੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤੋ ਜੀਵੋ। **ਉਪਲਬ੍ਭਤੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਲਬ੍ਭਤਿ। **ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਮਾਯਾਮਰੀਚਿਆਦਯੋ ਵਿਯ ਨਾਭੂਤਾਕਾਰੇਨ, ਅਨੁਸ੍ਸਵਾਦੀਹਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ ਵਿਯ ਨ ਅਨੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਭਾਵੇਨ, ਅਥ ਖੋ ਭੂਤੇਨ ਉਤ੍ਤਮਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਇਤਰੋ ਤਾਦਿਸਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ। ਪੁਨ ਯੋ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਟ੍ਠੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਸੋ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਟ੍ਠਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਤਦਾਧਾਰੋ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵਾ ਤੇਹਿ, ਤੇਸਂ ਵਾ ਆਧਾਰਭੂਤੋ, ਅਨਞ੍ਞੋ ਵਾ ਤਤੋ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਸਭਾਵਤੋ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਦਿਸਭਾਵਤੋ ਵਾ ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ **"ਯੋ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ...ਪੇ॰... ਪਰਮਟ੍ਠੇਨਾ"**ਤਿ। ਇਤਰੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋ **"ਨ ਹੇਵ"**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਪੁਨ ਸਕਵਾਦੀ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਏਕਤ੍ਤਾਪਨ੍ਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਗ੍ਗਹਂ ਆਰੋਪੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਆਜਾਨਾਹਿ ਨਿਗ੍ਗਹ"**ਨ੍ਤਿ। **"ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤੀ"**ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਕਵਾਦੀ ਪੁਗ੍ਗਲਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਟਿਸੇਧੇਨ੍ਤੋ **"ਆਮਨ੍ਤਾ"**ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ। ਪੁਨ ਇਤਰੋ ਯੋ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੇਨ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਸੋ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਟ੍ਠਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਵਾ ਅਨਞ੍ਞੋ ਵਾ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾਤਿ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ **"ਯੋ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ...ਪੇ॰... ਪਰਮਟ੍ਠੇਨਾ"**ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨੁਯੋਗੋ ਅਨਨੁਯੋਗੋ ਪੁਗ੍ਗਲਲਦ੍ਧਿਂ ਪਟਿਸੇਧੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਪਜ੍ਜਨਤੋਤਿ **"ਨ ਹੇਵ"**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਇਤਰੋ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਆਪਜ੍ਜਨਲੇਸਮੇਵ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਵਿਪਰੀਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਅਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੋਯੇਵ ਨਿਗ੍ਗਹਂ ਆਰੋਪੇਤਿ **"ਆਜਾਨਾਹਿ ਨਿਗ੍ਗਹ"**ਨ੍ਤਿ।

ਇਤੀਤਿ ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਾਤਿਕਾ ਠਪਿਤਾ, ਏਵਂ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਯਥਾ ਕਿ**ਨ੍ਤਿ ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤਂ ਨਾਮ ਜਾਤਂ, ਤਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਕਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਤੋਨਿਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਂਕਾਰਣਾ ਛਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਯਤਨਾਦਿਨਿਦਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਪਞ੍ਚਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਪਪਞ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾਕੋਟ੍ਠਾਸਾ। **ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਾਚਰਨ੍ਤਿ। **ਏਤ੍ਥ ਚੇ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਆਯਤਨਾਦੀਸੁ ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਂ ਅਭਿਵਦਿਤਬ੍ਬਂ ਅਜ੍ਝੋਸਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਨਤ੍ਥਿ ਚੇ । ਨਨੁ ਨਤ੍ਥਿਯੇਵ, ਕਸ੍ਮਾ ''ਨਤ੍ਥਿ ਚੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾਭਿਵਦਨਜ੍ਝੋਸਾਨਾਨਂ ਪਨ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰਾਨਿ ਆਯਤਨਾਦੀਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇਸਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ''ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਪਹੀਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾਦੀਨਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬਥਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ''ਨਤ੍ਥਿ ਚੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਸੇਵਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾਦੀਨਂ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵਕਰੋ ਮਗ੍ਗੋ ਤਪ੍ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਭੂਤਂ ਫਲਂ ਵਾ ਰਾਗਾਨੁਸਯਾਦੀਨਂ ਅਨ੍ਤੋ ਅਵਸਾਨਂ, ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ ਜਾਨਾਤਿ। ਨ ਹਿ ਪਦੇਸਞਾਣੇਵਾ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਂ ਜਾਨਾਤੀਤਿ। **ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਚਕ੍ਖੂਹਿ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞੇ ਸਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਕਾਮਰੂਪਪਰਿਞ੍ਞਾਵਾਦਿਨੋ ਜਾਨਨ੍ਤਾਪਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਵਸੇਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਭਗਵਾ , ਭਗਵਾ ਪਨ ਪਹੀਨਵਿਪਲ੍ਲਾਸਤ੍ਤਾ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਜਾਨਾਤਿਯੇਵ, ਦਿਟ੍ਠਿਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿਯੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਮਯਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ ਲੋਕਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ। **ਞਾਣਭੂਤੋ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਚ ਏਵਮੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਧਮ੍ਮਾ** ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ। **ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ** ਮਗ੍ਗੋ, ਤੇਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਚ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ ਤਬ੍ਭੂਤੋ। **ਵਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮੇ ਵਦਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤਾ। **ਪਵਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਚਿਰਂ ਸਚ੍ਚਪ੍ਪਟਿਵੇਧਂ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਵਦਤੀਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ। **ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਨ੍ਨੇਤਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਾ, ਪਰਮਤ੍ਥਂ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਾਪਯਿਤਾ। **ਅਮਤਸ੍ਸ ਦਾਤਾ**ਤਿ ਅਮਤਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਂ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਅਮਤਂ ਦਦਾਤੀਤਿ ਅਮਤਸ੍ਸ ਦਾਤਾ। ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਦਾਯਤ੍ਤਭਾਵਤੋ **ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ। ਸੁਵਣ੍ਣਾਲਿਙ੍ਗ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਮਯਂ ਆਲਿਙ੍ਗਂ ਖੁਦ੍ਦਕਮੁਦਿਙ੍ਗਂ। ਸੁਪੁਪ੍ਫਿਤਸਤਪਤ੍ਤਪਦੁਮਮਿਵ ਸਸ੍ਸਿਰਿਕਂ ਸਸੋਭਂ **ਸੁਪੁਪ੍ਫਿਤਸਤਪਤ੍ਤਸਸ੍ਸਿਰਿਕਂ।**

ਅਨੁਮੋਦਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ...ਪੇ॰... ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤਂ ਨਾਮ ਜਾਤਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਨੁਮੋਦਨਾ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤਭਾਵੋ ਨ ਸਿਯਾ ਅਨਨੁਮੋਦਿਤਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ – ''ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਯਨੋ ਏਵਂ ਵਿਭਜਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਗਵਾ ਮਾਤਿਕਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ, ਤਥੇਵ ਚ ਥੇਰੋ ਭਗਵਤਾ ਦਿਨ੍ਨਨਯੇਨ ਠਪਿਤਮਾਤਿਕਾਯ ਵਿਭਜੀਤਿ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤਂ ਨਾਮ ਜਾਤਂ, ਤਂ ਪਨ ਅਨੁਮੋਦਨਾਯ ਪਾਕਟਂ ਜਾਤਨ੍ਤਿ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਏਵਂ ਸਤ੍ਥਾਰਾ...ਪੇ॰... ਨਾਮ ਜਾਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਨ੍ਨਿਵੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀਪਕਰਣੇ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਤੋ ਅਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਅਟ੍ਠ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਦ੍ਧਰਤਿ। ਪਠਮਾ ਵਿਭਤ੍ਤੀਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਏਕੂਨਨਵੁਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਏਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ, ਤੇ ਪਾਲ਼ਿਪ੍ਪਦੇਸਾ ''ਏਕੂਨਨਵੁਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਸਞ੍ਚ ਸਮੁਦਾਯੋ ਚਿਤ੍ਤਵਿਭਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਪਨ੍ਨਮੇਤਂ **"ਏਕੂਨਨਵੁਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਵਿਭਤ੍ਤੀ"**ਤਿ। ਮਾਤਿਕਞ੍ਚ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਏਕੇਕਂ ਪਦਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਯਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਾਤਿਕਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਵਿਭਤ੍ਤਿਅਨ੍ਤੋਗਧਾਯੇਵਾਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡਂ ਮਾਤਿਕਾਪਦਭਾਜਨੀਯਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਵਚਨਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ।

ਮੂਲਤੋਤਿ ''ਤੀਣਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੯੮੫) ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਮੂਲਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਵਚਨਂ। ''ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਖਨ੍ਧਤੋ**। ''ਕਾਯਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ **ਦ੍ਵਾਰਤੋ**। ''ਸੁਖਭੂਮਿਯਂ ਕਾਮਾਵਚਰੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੯੮੮) **ਭੂਮਿਤੋ। ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਹੇਤੁਫਲਂ। **ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਹੇਤੁ । ''ਤੀਣਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ ਤੀਣਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੯੮੫-੯੮੬) ਹੇਤੁਵਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹੋ **ਧਮ੍ਮਤੋ** ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ। ''ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ, ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੯੮੫-੯੮੬) ਹੇਤੁਫਲਵਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹੋ **ਅਤ੍ਥਤੋ** ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ। ਅਥ ਵਾ **ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਭਾਸਿਤੋ। **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥੋ। ''ਤਯੋ ਕੁਸਲਹੇਤੂ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੫੯) **ਧਮ੍ਮੋ**। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਤਯੋ ਕੁਸਲਹੇਤੂ ਅਲੋਭੋ''ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੬੦) **ਅਤ੍ਥੋ, ਸੋ ਚ ਧਮ੍ਮੋ**। ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਅਲੋਭੋ''ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੬੧) **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਏਵਂ ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਨਾਮਤੋ**ਤਿ ''ਤੀਣਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਲੋਭੋਤਿਆਦਿਨਾਮਵਸੇਨ। **ਲਿਙ੍ਗਤੋ**ਤਿ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ''ਅਲੋਭੋ ਅਲੁਬ੍ਭਨਾ ਅਲੁਬ੍ਭਿਤਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੬੧) ਪੁਰਿਸਾਦਿਲਿਙ੍ਗਵਸੇਨ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ।

ਗਣਨਚਾਰਨ੍ਤਿ ਗਣਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ। **ਸਮਾਨੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਮਾਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ **ਸਮਾਨੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। ''ਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੧੦੧) ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਏਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਤੇਸੁ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਤ੍ਥੇਰਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਸੁਣਨ੍ਤਾ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਾ ਚ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੁ ''ਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਆਗਤੇਸੁ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ ਨ ਕਿਲਮਨ੍ਤੀਤਿ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਤ੍ਥੇਰਾਨਂ...ਪੇ॰... ਅਕਿਲਮਤ੍ਥਂ ਠਪਿਤਾ"**ਤਿ।

ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਤਿ ਅਞ੍ਞਾਤਗ੍ਗੋ। **ਖਨ੍ਧਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਖਨ੍ਧਮੇਵ ਵਾ। ਗਹੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਸਣ੍ਹਂ, ਸੁਖੁਮਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ ਸੁਖੁਮਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ **ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਧਮ੍ਮਂ**। ਬਲਵਤਾ ਞਾਣਵੇਗੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਬਲਵਤੋ ਞਾਣਵੇਗਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਚ **ਬਲ**ਵਂ। ਗਮ੍ਭੀਰਮੇਵ **ਗਮ੍ਭੀਰਗਤਂ,** ਗਮ੍ਭੀਰਾਨਿ ਵਾ ਗਤਾਨਿ ਗਮਨਾਨਿ ਏਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤੀਤਿ **ਗਮ੍ਭੀਰਗਤਂ। ਯਥਾਨੁਪੁਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ। **ਨਿਖਿਲੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਰਵਸੇਸੇਨ ਦੇਸਿਤਂ, ਪਞ੍ਚਖਿਲਰਹਿਤੇਨ ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਂ। **ਰੂਪਗਤਂ**ਵਾਤਿ ਹਤ੍ਥਗਤਂ ਰੂਪਂ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਨਾ। ''ਪਟਿਵੇਧਞਾਣੇਨ ਸਮਨ੍ਤਪਟ੍ਠਾਨਂ ਯੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਅਤ੍ਥੇਵ, ਨੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਥੇਰੋ ਵਦਤੀਤਿ।

ਖੁਦ੍ਦਕਵਤ੍ਥੁਵਿਭਙ੍ਗੇ ਆਗਤੇਸੁ ਏਕਾਧਿਕੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਕਿਲੇਸਸਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸਤਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਨਿ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਾ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਦਿਗੁਣਿਤਾਨਿ ਦਿਯਡ੍ਢਕਿਲੇਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਦਸਾਧਿਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਕਂ ਪਨ ਊਨਮਧਿਕਂ ਵਾ ਨ ਗਣਨੂਪਗਂ ਹੋਤੀਤਿ **"ਦਿਯਡ੍ਢਕਿਲੇਸਸਹਸ੍ਸ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਤਰੇਸਂ ਅਤੀਤਾਦਿਭਾਵਾਮਸਨਾ ਅਗ੍ਗਹਣਂ ਖੇਪਨੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਮੇਚਕਪਟਾਤਿ ਨੀਲਨਿਭਾ ਪਟਾ। **ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਵਣ੍ਣਧਾਤੂ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਵਣ੍ਣਧਾਤੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ਨ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ ਰੂਪੰ ਬਹਿ ਨਿਗਚ੍ਛਤੀਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਪਨ ਏਵ◌ਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਅਥ ਵ◌ਾ **ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਵਣ੍ਣਧਾਤੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਦ੍ਦਾਨੰ ਲੋਪੰ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਸੋਯੇਵ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸੁਵਣ੍ਣਤਾ ਸੁਸ੍ਸਰਤਾ ਵ◌ਿਯ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ‘‘ਸੁਸ੍ਸਰਤਾ’’ਤਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਾਧਿਕਾਰੇ ਆਗਤੰ, ਨ ਚ ਸਦ੍ਦੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਰੂਪਓਟ੍ਠਤਾਲੁਆਦਿਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ ਏਵ◌ਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਤ੍ਥਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ‘‘ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਵਣ੍ਣਧਾਤੂ’’ਤਿ ਵਦਤਿ।

ਕਾਯਸਕ੍ਖਿਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖੰ। **ਦਨ੍ਤਾਵਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਓਟ੍ਠਦ੍ਵਯੰ। **ਮੁਖਾਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਮੁਖਵ◌ਿਵਰੰ। **ਸਿਲਿਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਸੰਗਤੰ ਸੁਸਣ੍ਠਿਤੰ। **ਸਰੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵ**◌ਾਤਿ ‘‘ਧਮ੍ਮੋ ਏਸੋ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਰਵਸੇਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ, ਨ ਕਿਲੇਸਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਸੇਨ। **ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪਹਾਰੋ**ਤਿ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਤਤਿਯੋ ਭਾਗੋ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ। **ਏਵ◌ਂ ਸਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਾਚਨਾਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਥੇਰਪ੍ਪਭਵਤ੍ਤਵਚਨਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਤੇਨ ਪੁਰਿਮਵਚਨਞ੍ਚ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ਚੋਦੇਤਿ।

ਤੇਨੇਤਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ ਵ◌ਿਨਯਸ੍ਸ। **ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਪਰਤ੍ਥਾਦਿਭੇਦੇ**ਤਿ ਯੋ ਤੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਸਜ੍ਝਾਯਤਿ ਸੁਣਾਤਿ ਵ◌ਾਚੇਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ ਦੇਸੇਤਿ, ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਸੀਲਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਤਸ੍ਸਪਿ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਪਰਸ੍ਸ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਤੋ ਪਰਸ੍ਸਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਤਦੁਭਯੰ ਤੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਸੂਚੇਤਿ ਦੀਪੇਤਿ। ਤਥਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਤ੍ਥੇ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਤ੍ਥੇਤਿ ਏਵਮਾਦਿਭੇਦੇ ਅਤ੍ਥੇ **ਆਦਿ**ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਅਤ੍ਥ**ਸਦ੍ਦੋ ਚਾਯੰ ਹਿਤਪਰਿਯਾਯਵਚਨੰ, ਨ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਵਚਨੰ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ਸੁਤ੍ਤੰ ਅਤ੍ਤਨੋਪਿ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥੰ ਸੂਚੇਤਿ ਪਰਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸਪੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਿਯਾ, ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਚ ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ ਪਕਾਸਿਤੋ, ਸੋ ਤਸ੍ਸੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਤੇਨ ਪਰਤ੍ਥੋ ਸੂਚਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸੂਚੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਪਰਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵ◌ਾ ਅਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੰ ਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਪਰਤ੍ਥਵ◌ਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਭਾਵ◌ਾ ਆਦਿਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ ਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਸੁਤ੍ਤਾਧਾਰਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਪਰਤ੍ਥਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ।

ਅਥ ਵ◌ਾ ਸੁਤ੍ਤੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵ◌ਾ ਯੇ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਾਦਯੋਪਿ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਭੇਦਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ **ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** (ਮਹਾਨਿ॰ ੬੯; ਚੂਲਨਿ॰ ਮੋਘਰਾਜਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੮੫) ‘‘ਅਤ੍ਤਤ੍ਥੋ ਪਰਤ੍ਥੋ ਉਭਯਤ੍ਥੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕੋ ਅਤ੍ਥੋ ਉਤ੍ਤਾਨੋ ਅਤ੍ਥੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਅਤ੍ਥੋ ਗੁਲ੍ਹੋ ਅਤ੍ਥੋ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੋ ਅਤ੍ਥੋ ਨੇਯ੍ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ ਨੀਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਅਤ੍ਥੋ ਨਿਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵ◌ੋਦਾਨੋ ਅਤ੍ਥੋ ਪਰਮਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥੋ’’ਤਿ, ਤੇ ਸੁਤ੍ਤੰ ਸੂਚੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵ◌ਾ ‘‘ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥੰ, ‘‘ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਞ੍ਚ ਪਰੇਸੰ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਪਰਤ੍ਥੰ ਸੂਚੇਤੀਤਿ। ਏਵ◌ਂ ‘‘ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵ◌ਿਰਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤਾਨਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੯੯) ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਵ◌ਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚ ਵ◌ਿਸੇਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਸੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਵ◌ੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਰਹਿਤਾਦੀਨਿ ਸਾਤਿਸਯੰ ਪਕਾਸਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਆਣਾਧਮ੍ਮਸਭਾਵਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਇਦਮੇਵ “**ਅਤ੍ਥਾਨੰ ਸੂਚਨਤੋ ਸੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ।

ਸੁਤ੍ਤੇ ਚ ਆਣਾਧਮ੍ਮਸਭਾਵ◌ਾ ਵ◌ੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯੰ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨ ਵ◌ਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵ◌ਿਯ ਵ◌ੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯੋ ਆਣਾਧਮ੍ਮਸਭਾਵ◌ੇ ਅਨੁਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵ◌ੇਨੇਯ੍ਯਾਨੰ ਏਕਨ੍ਤਹਿਤਪਟਿਲਾਭਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾ ਹੋਤੀਤਿ “**ਸੁਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। **ਪਸਵਤੀ**ਤਿ ਫਲਤਿ । “**ਸੁਤ੍ਤਾਣਾ**”ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੰ ਪਕਾਸੇਤੁੰ “**ਸੁਟ੍ਠੁ ਚ ਨੇ ਤਾਯਤੀ**”ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਪਰਤ੍ਥਾਦਿਵ◌ਿਧਾਨੇਸੁ ਚ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਮਾਣਭਾਵ◌ੇ ਤੇਸਞ੍ਚ ਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ, ਤਦਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨੇ ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਤਰੇਹਿ ਵ◌ਿਸੇਸਨਞ੍ਚ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਅਤ੍ਥਾਨੰ ਸੂਚਨਤੋ’’ਤਿਆਦਿਕੰ ਅਤ੍ਥਵਚਨੰ। **ਏਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ।

ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅਭਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਕਮਨਸ੍ਸ ਵ◌ੁਦ੍ਧਿਭਾਵ◌ਂ ਅਤਿਰੇਕਤ੍ਤੰ ਦੀਪੇਤਿ। **ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਚ ਏਤ੍ਥ ਕਨ੍ਤਿਯਾ ਅਧਿਕਤ੍ਤੰ ਵ◌ਿਸੇਸਭਾਵਨ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤੰ ਕਿਰਿਯਾਵ◌ਿਸੇਸਕਤ੍ਤਾ ਉਪਸਗ੍ਗਸ੍ਸ। **ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ, ਅਭਿਰਾਜਾ, ਅਭਿਵ◌ਿਨਯੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਲਕ੍ਖਣਪੂਜਿਤਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਸੁ ਰਤ੍ਤਿਆਦੀਸੁ **ਅਭਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਕਥਮੇਤੰ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ? ਲਕ੍ਖਣਕਰਣਞ੍ਞਾਣਪੂਜਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਿਰਿਯਾਦੀਪਨਤੋ ਤਾਹਿ ਚ ਕਿਰਿਯਾਹਿ ਰਤ੍ਤਿਰਾਜਵ◌ਿਨਯਾਨੰ ਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਭਾਵਨਾਫਰਣਵ◌ੁਦ੍ਧੀਹਿ

ਵੁਦ੍ਧਿਮਨ੍ਤੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਹੀਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਪਟਿਪਦਾਦੀਹਿ। **ਅਵਿਸਿਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਸਿਟ੍ਠੇਸੁ ਵਿਨਯਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਭਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਵਿਸਿਟ੍ਠਂ ਸਮਾਨਂ ਪਿਟਕਸਦ੍ਦਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨੇ**ਵਾਤਿ ''ਏਵਂ ਦੁਵਿਧਤ੍ਥੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ।

ਕਥੇਤਬ੍ਬਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਦੇਸਕਾਯਤ੍ਤੇਨ ਆਣਾਵਿਧਿਨਾ ਅਤਿਸਜ੍ਜਨਂ ਪਬੋਧਨਂ **ਦੇਸਨਾ**। ਸਾਸਿਤਬ੍ਬਪੁਗ੍ਗਲਗਤੇਨ ਯਥਾਪਰਾਧਾਦਿਨਾ ਸਾਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਅਨੁਸਾਸਨਂ ਵਿਨਯਨਂ **ਸਾਸਨਂ**। ਕਥੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਸਂਵਰਾਦਿਨੋ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਕਥਨਂ ਵਚਨਪਟਿਬਦ੍ਧਕਰਣਂ **ਕਥਾ। ਭੇਦ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ ''ਦੇਸਨਾਭੇਦਂ ਸਾਸਨਭੇਦਂ ਕਥਾਭੇਦਞ੍ਚ ਯਥਾਰਹਂ ਪਰਿਦੀਪਯੇ''ਤਿ। **ਭੇਦ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨਾਨਾਕਰਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਿਕ੍ਖਾ ਚ ਪਹਾਨਾਨਿ ਚ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵੋ ਚ **ਸਿਕ੍ਖਾਪਹਾਨਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਂ**, ਤਞ੍ਚ **ਪਰਿਦੀਪਯੇ**। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਆਦਿਂ। **ਯਥਾ**ਤਿ ਉਪਾਰਮ੍ਭਾਦਿਹੇਤੁ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ।

ਤੀਸੁਪਿ ਚੇਤੇਸੁ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਦੇਸਨਾਪਟਿਵੇਧਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਨ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ ਤਨ੍ਤਿਦੇਸਨਾ ਤਨ੍ਤਿਅਤ੍ਥਪਟਿਵੇਧੋ ਚ ਤਨ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਨਯਪਿਟਕਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਦੇਸਨਾਪਟਿਵੇਧਾਧਾਰਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਪਿਟਕਾਨਿ ਪਨ ਤਨ੍ਤਿਯੋਯੇਵਾਤਿ ਧਮ੍ਮਾਧਾਰਭਾਵੋ ਕਥਂ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ? ਤਨ੍ਤਿਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਅਵਯਵਤਨ੍ਤਿਯਾ ਆਧਾਰਭਾਵਤੋ, ਧਮ੍ਮਾਦੀਨਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਭਾਵਤੋ ਤੇਹਿ ਵਿਨਯਾਦਯੋ ਗਮ੍ਭੀਰਾਤਿ ਵਿਨਯਾਦੀਨਞ੍ਚ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਧਮ੍ਮਾਦਯੋ ਏਵ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਤ੍ਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ, ਨ ਵਿਨਯਾਦਯੋ''ਤਿ ਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬਮੇਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵਤੋ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਾਨਂ, ਦੇਸਨਾਞਾਣਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵਤੋ ਦੇਸਨਾਯ ਚ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਤਬ੍ਬਿਸਯਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵਤੋ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਤਿ ਏਤੇਨ ਵਚਨਤ੍ਥੇਨ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਕਥਂ ਞਾਤਬ੍ਬੋਤਿ? ''ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਸਮਾਸਪਦਸ੍ਸ ਅਵਯਵਪਦਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ''ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹਿ ''ਧਮ੍ਮੇ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ''ਹੇਤੁਮ੍ਹੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ''ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ''ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਹੇਤੁਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਾ ਏਕਤ੍ਥਾ ਞਾਣਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਸਦ੍ਦਾ ਚਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਸਾਧਿਤੋ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੋ। ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਹੇਤੁਫਲਭਾਵੋ ਚ ਏਵਮੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਯਥਾਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਧਮ੍ਮ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁਂ ਹੇਤੁਫਲਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਸਭਾਵਵਾਚਕੋ ਹੇਸ, ਨ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਵਾਚਕੋ, ਤਸ੍ਮਾ **ਯਥਾਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਯੋ ਯੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਧਮ੍ਮੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਧਮ੍ਮਾਭਿਲਾਪੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕੋ ਅਵਿਪਰੀਤਾਭਿਲਾਪੋ। ਏਤੇਨ ''ਤਤ੍ਰ ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਾਭਿਲਾਪੇ ਞਾਣਂ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੧੮-੭੨੦) ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਨੁਲੋਮਾਦਿਵਸੇਨ ਵਾ ਕਥਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਤਸ੍ਸਾ ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਲਾਪਂ ਕਥਨਂ ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ''ਦੇਸਨਾਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਏਤਂ ਵਚਨਂ ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਾਭਿਲਾਪਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਤਬ੍ਬਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਸੋ ਚ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਭਿਸਮਯਂ ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਅਭਿਸਮੇਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਅਭਿਸਮੇਤਿ, ਯੋ ਚ ਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵੋ, ਤੇਹਿ ਪਾਕਟਂ ਕਾਤੁਂ **"ਵਿਸਯਤੋ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ ਚ ਅਤ੍ਥਾਦਿਅਨੁਰੂਪਂ ਧਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਅਵਬੋਧੋ"**ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ **ਵਿਸਯਤੋ** ਅਤ੍ਥਾਦਿਅਨੁਰੂਪਂ ਧਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਅਵਬੋਧੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਅਤ੍ਥਤਦੁਭਯਪਞ੍ਞਾਪਨਾਰਮ੍ਮਣੋ ਲੋਕਿਯੋ ਅਭਿਸਮਯੋ। **ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ** ਅਤ੍ਥਾਦਿਅਨੁਰੂਪਂ ਧਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਅਵਬੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੋ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਤ੍ਥਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਸੁ ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਦ੍ਧਂਸਨੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਅਭਿਸਮਯੋਤਿ। ਅਭਿਸਮਯਤੋ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਪਟਿਵੇਧਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਵਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ''ਪਟਿਵੇਧਨਂ ਪਟਿਵੇਧੋ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਹਿ ਵਚਨਤ੍ਥੇਨ ਅਭਿਸਮਯੋ, ਪਟਿਵਿਜ੍ਝੀਯਤੀਤਿ ਪਟਿਵੇਧੋਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤਂਤਂਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵੋ ਚ ਪਟਿਵੇਧੋਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ।

ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮਾਦੀਹਿ ਪਿਟਕਾਨਂ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏਤੇਸੁ ਪਿਟਕੇਸੂ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਯੋ ਚੇਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਤਂਤਂਪਿਟਕਗਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਯੋ ਪਟਿਵੇਧੋ ਏਤੇਸੁ ਚ ਪਿਟਕੇਸੁ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯੋ ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵੋਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਤਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ ‘‘ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੋ ਪਟਿਵੇਧੋ ਦੁਬ੍ਬਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾਯ ਏਵ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹੋ’’ਤਿ।

ਯਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਦੁਗ੍ਗਹਣਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਂ ਪਯੋਜਨਤ੍ਥਞ੍ਚ। **ਨ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨ ਵਿਚਾਰੇਨ੍ਤਿ। **ਨ ਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਖਮਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨਿਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਞਂ ਨ ਖਮਨ੍ਤਿ, ਨਿਜ੍ਝਾਯਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰੋਚੇਤ੍ਵਾ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਏਤਾਯ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯਾ **ਵਾਦਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖਾਨਿਸਂਸਾ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਰਿ ਪਰੇਹਿ ਆਰੋਪਿਤਵਾਦਸ੍ਸ ਨਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਪਮੋਕ੍ਖਪ੍ਪਯੋਜਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤਿ। **ਵਾਦਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਵਾ ਨਿਨ੍ਦਾਪਮੋਕ੍ਖੋ। **ਯਸ੍ਸ ਚਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਚ ਸੀਲਾਦਿਪਰਿਪੂਰਣਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੋਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵਾ ਅਤ੍ਥਾਯ। **ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਞਾਯੇਨ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। **ਨਾਨੁਭੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨ ਵਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਉਪਾਰਮ੍ਭਮਾਨਦਪ੍ਪਮਕ੍ਖਪਲਾਸਾਦਿਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਭਣ੍ਡਾਗਾਰੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ, ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ ਵਿਯਾਤਿ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ, ਧਮ੍ਮਰਤਨਾਨੁਪਾਲਕੋ। ਅਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਥਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ **ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਪਰਿਯਤ੍ਤਿ**।

ਤਾਸਂਯੇਵਾਤਿ ਅਵਧਾਰਣਂ ਪਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਾਨਂ ਛਲਭਿਞ੍ਞਾਚਤੁਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨਂ ਵਿਨਯੇ ਪਭੇਦਵਚਨਾਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵੇਰਞ੍ਜਕਣ੍ਡੇ ਹਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾਵ ਵਿਭਤ੍ਤਾਤਿ। ਦੁਤਿਯੇ **ਤਾਸਂਯੇਵਾ**ਤਿ ਅਵਧਾਰਣਂ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਕਤਂ, ਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ। ਤਾ ਹਿ ਛਸੁ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸੁ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਤਿ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵਿਭਤ੍ਤਾਯੇਵਾਤਿ। ਞਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਮਾਨਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਪਿਟਕਾਨਂ। **ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ।

ਅਤ੍ਥਾਨੁਲੋਮਨਾਮਤੋ **ਅਨੁਲੋਮਿਕੋ**। ਅਨੁਲੋਮਿਕਤ੍ਤਂਯੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **“ਕਸ੍ਮਾ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਕਨਿਕਾਯਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਏਕਸਮੂਹਮ੍ਪਿ। ਪੋਣਿਕਾ ਚ ਚਿਕ੍ਖਲ੍ਲਿਕਾ ਚ ਖਤ੍ਤਿਯਾ, ਤੇਸਂ ਨਿਵਾਸੋ **ਪੋਣਿਕਨਿਕਾਯੋ ਚਿਕ੍ਖਲ੍ਲਿਕਨਿਕਾਯੋ** ਚ। ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਪਿਟਕਾਦੀਨਿ ਨਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨੇਕਚ੍ਛਰਿਯਪਾਤੁਭਾਵਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਾਯ ਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਪਠਮਬੁਦ੍ਧਵਚਨਾਦਿਕੋ ਸਬ੍ਬੋ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦੋ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਉਦ੍ਦਾਨਸਙ੍ਗਹਾਦਿਭੇਦੋ ਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਞਾਯਤੀਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **“ਏਵਮੇਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੀ**”ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਅਯਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਪਿਟਕਤੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਿਟਕਾਦਿਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨੇਵ ਮਜ੍ਝਿਮਬੁਦ੍ਧਵਚਨਭਾਵੋ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਚ ਆਦਿਤੋ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਤ੍ਥ ਸਿਯਾ ‘‘ਯਦਿ ਤਥਾਗਤਭਾਸਿਤਭਾਵੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧੋ ਸਿਯਾ, ਮਜ੍ਝਿਮਬੁਦ੍ਧਵਚਨਭਾਵੋ ਚ ਸਿਦ੍ਧੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਸੋ ਏਵ ਚ ਨ ਸਿਦ੍ਧੋ’’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵਿਨਯਾਦੀਹਿ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤਭਾਵਂ ਸਾਧੇਤੁਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਤਂ ਧਾਰਯਨ੍ਤੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੂਸੂ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਸਬ੍ਬਸਾਮਯਿਕਪਰਿਸਾਯਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਨਿਕਾਯਿਕਪਰਿਸਾਯ ਪਞ੍ਚਪਿ ਨਿਕਾਯੇ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤਿਯਾ। **ਨ ਉਗ੍ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਕਲਸ੍ਸ ਵਿਨਯਪਿਟਕਸ੍ਸ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਆਹ। **ਵਿਨਯਮਤ੍ਤਂ ਉਗ੍ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਭਙ੍ਗਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਉਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਆਹ। ਵਿਨਯਂ ਅਵਿਵਣ੍ਣੇਤੁਕਾਮਤਾਯ ‘‘ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਸ੍ਸੂ’’ਤਿ ਭਣਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿਂ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਨੋਕਾਸਕਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿਯਾ ਪਾਚਿਤ੍ਤਿਯਞ੍ਚ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤਭਾਵੋ ਦੀਪਿਤੋ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤਾਦੀਹਿਸਹ ਵਚਨਤੋ, ਬਾਹਿਰਕਭਾਸਿਤੇਸੁ ਚ ਈਦਿਸਸ੍ਸ ਵਚਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ।

ਇਤੋਪਿ ਬਲਵਤਰੰ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਸਾਧੁਕਾਰਦਾਨੇਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਵਿਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ। ਕਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਕਮ੍ਮੰ **ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰੰ**, ਤੰ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿੰ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਿਭਾਵੇਨ, ਕਣ੍ਹਵਿਪਾਕਾਦਿੰ ਸੁਕ੍ਕਵਿਪਾਕਾਦਿਭਾਵੇਨ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਆਲੋਲ਼ੇਤਿ।

ਜਿਨਚਕ੍ਕੇਤਿ ਜਿਨਸਾਸਨੇ। **ਵਿਸੰਵਾਦੇਤੀ**ਤਿ ਵਿਪ੍ਪਲਮ੍ਭੇਤਿ। **ਭੇਦਕਰਵਤ੍ਥੂਸੁ ਏਕਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਭਾਸਿਤੰ ਲਪਿਤੰ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਾਸਿਤੰ ਅਲਪਿਤੰ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਤੀ’’ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਤਿ। **ਉਤ੍ਤਰਿਪਿ ਏਵੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ…ਪੇ॰… ਨ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਵਿਸਯੋ…ਪੇ॰… ਨਿਦਾਨਕਿਚ੍ਚੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਅਪਾਕਟਾਨੰ ਕਾਲਦੇਸਦੇਸਕਪਰਿਸਾਨੰ ਪਾਕਟਭਾਵਕਰਣਤ੍ਥੰ ਤਦੁਪਦੇਸਸਹਿਤੇਨ ਨਿਦਾਨੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਅਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਦੇਸਕੋ ਪਾਕਟੋ, ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਾਲਾਦੀਨੰ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਕਾਲੋ ਚ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਦੇਸਿਤਭਾਵਸ੍ਸ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਦੇਸਪਰਿਸਾ ਚ ਪਾਕਟਾਤਿ ਕਿੰ ਨਿਦਾਨਕਿਚ੍ਚੰ ਸਿਯਾਤਿ।

ਯਤ੍ਥ ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨੇਨ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋਪਿ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਟ੍ਠਾਨੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਥੇਰੋ **“ਮਹਾਬੋਧਿਨਿਦਾਨੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ”**ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ‘‘ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਮਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੨) ਨਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾਦੀਹਿ ਵੇਦਨੰ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਦੇਸਾਨੰ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ਵਿਹਾਸਿ। **ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਦਿਅਰਣਨ੍ਤੇ।

ਧਮ੍ਮੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋਤਿ ਸਾਟ੍ਠਕਥੰ ਪਾਲ਼ਿੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਏਤੰ ਪਰਵਾਦੀਚੋਦਨੰ ਪਤ੍ਵਾ **“ਅਯੰ ਪਰਵਾਦੀ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਮ੍ਹਾਦਿਸੇਸੁ ਨਿਦਾਨੰ ਜਾਨਨ੍ਤੇਸੁ ਪਟਿਸਰਣੇਸੁ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਸਰਣੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਕਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਨਿਦਾਨਸਬ੍ਭਾਵੇ ਸਕ੍ਖਿਭੂਤੇਸੁਪਿ ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਅਸਕ੍ਖਿਕੰ ਅਡ੍ਡੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਮ੍ਪਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਨਨੁ ਏਤੰ ਨਿਦਾਨਨ੍ਤਿ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਏਵਮਾਹ। **ਏਕਮੇਵਾ**ਤਿ ਦੇਸਨਾਨਿਦਾਨਮੇਵ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪੇਨ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ। **ਦ੍ਵੇ ਨਿਦਾਨਾਨੀ**ਤਿ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਦੇਸੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪੇਨ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਮੂਲੰ ਅਧਿਗਮੰ ਨਿਦੇਤੀਤਿ **ਅਧਿਗਮਨਿਦਾਨੰ। ਬੋਧਿਅਭਿਨੀਹਾਰਸਦ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਯਾਯ ਸਦ੍ਧਾਯ ਦੀਪਙ੍ਕਰਦਸਬਲਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਬੋਧਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਭਿਨੀਹਰਿ ਪਣਿਧਾਨੰ ਅਕਾਸਿ।

ਸੁਮੇਧਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਚਤੁਰੋ ਚ ਅਸਙ੍ਖਿਯੇਤਿ (ਬੁ॰ ਵੰ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧-੨) ਉਦ੍ਧੰ ਆਰੋਹਨਵਸੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਮਰੰ ਨਾਮ ਨਗਰੰ ਅਹੋਸੀਤਿ ਵਚਨਸੇਸਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **ਦਸਹੀ**ਤਿ ਹਤ੍ਥਿਅਸ੍ਸਰਥਭੇਰੀਸਙ੍ਖਮੁਦਿਙ੍ਗਵੀਣਾਗੀਤਸਮ੍ਮਤਾਲ਼ੇਹਿ ‘‘ਅਸ੍ਨਾਥ ਪਿਵਥ ਖਾਦਥਾ’’ਤਿ ਦਸਮੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ। ਤੇ ਪਨ ਏਕਦੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਹਤ੍ਥਿਸਦ੍ਦ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਹਤ੍ਥਿਸਦ੍ਦ**ਨ੍ਤਿ ਕਰਣਤ੍ਥੇ ਉਪਯੋਗੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਭੇਰੀਸਙ੍ਖਰਥਾਨਞ੍ਚ ਸਦ੍ਦੇਹਿ ਅਵਿਵਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਾ ਘੋਸਿਤਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। **ਹਤ੍ਥਿਸਦ੍ਦ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਹਤ੍ਥਿਸਦ੍ਦਵਨ੍ਤੰ ਨਗਰੰ। **ਖਾਦਥ ਪਿਵਥ ਚੇਵਾ**ਤਿ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਞਾਤਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਉਯ੍ਯਾਨਪੋਕ੍ਖਰਣੀਆਦਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। **ਲਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਲਕ੍ਖਣੇ ਪੁਰਿਸਲਕ੍ਖਣੇ ਚ। **ਇਤਿਹਾਸੇ**ਤਿ ਪੋਰਾਣੇ। **ਸਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਤੇਵਿਜ੍ਜਧਮ੍ਮੇ ਚ ਯਞ੍ਞਵਿਧਿਆਦਿਕੇ ਚ। **ਪਾਰਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਰਞ੍ਞਾਣੰ ਪਾਰਾਧਿਗਮੰ ਗਤੋ। **ਚਿਨ੍ਤੇਸਹ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿੰ ਅਹੰ ਸੁਮੇਧਭੂਤੋਤਿ ਸਤ੍ਥਾ ਵਦਤਿ। **ਅਤ੍ਥਿ ਹੇਹਿਤੀ**ਤਿ ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। **ਨ ਹੇਤੁਯੇ**ਤਿ ਅਭਵਿਤੁੰ। **ਏਵਮੇਵਾ**ਤਿ ਏਵਮੇਵੰ। **ਨ ਗਵੇਸਤੀ**ਤਿ ਨ ਗਨ੍ਤੁੰ ਏਸਤਿ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ ਨਾਨੁਗਚ੍ਛਤਿ ਵਾ। **ਧੋਵੇ**ਤਿ ਧੋਵਨ੍ਤੋ। **ਸੇਰੀ**ਤਿ ਸਾਯਤ੍ਤਿਕੋ। **ਸਯੰਵਸੀ**ਤਿ ਸਵਸੋ। **ਮਹਾਚੋਰਸਮੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਕਾਯਸਾਰਾਗਵਸੇਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨੇਸਨੇਹਿ ਕੁਸਲਭਣ੍ਡਚ੍ਛੇਦਨਾ। **ਨਾਥਾ**ਤਿ ਨਾਥਵਨ੍ਤੋ। **ਪਞ੍ਚਦੋਸਵਿਵਜ੍ਜਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਕੇਸੁਚਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਲਿਖਿਤੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਨ ਵਕ੍ਖਾਮ।

ਸਾਸਨੇਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਾਪਸਸਾਸਨੰ ਞਾਨਾਭਿਞ੍ਞਾ ਚ। **ਵਸੀਭੂਤਸ੍ਸ** ਸਤੋ। ਮਯਿ ਏਵੰਭੂਤੇ ਦੀਪਙ੍ਕਰੋ ਜਿਨੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ। ਸੋਧੇਤਿ ਜਨੋ। **ਅਞ੍ਜਸੰ ਵਟੁਮਾਯਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੇਹਿ ਮਗ੍ਗਮੇਵ ਵਦਤਿ। **ਮਾ ਨੰ ਅਕ੍ਕਮਿਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਨ੍ਤਿ ਪਦਪੂਰਣਮਤ੍ਤੇ ਨਿਪਾਤੋ।

ਘਾਤਿਯਾਮਹਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚ **ਅ**-ਇਤਿ ਚ **ਹਂ**-ਇਤਿ ਚ ਨਿਪਾਤਾ, **ਅਹਂ**-ਇਤਿ ਵਾ ਏਕੋ ਨਿਪਾਤੋ ਸਾਨੁਨਾਸਿਕੋ ਕਤੋ। **ਆਹੁਤੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਦਕ੍ਖਿਣਾਹੁਤੀਨਂ। **ਮ**ਨ੍ਤਿ ਮਮ, ਮਂ ਵਾ ਅਬ੍ਰਵਿ।

ਕਪ੍ਪੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਬੋਧਿਮ੍ਹਿ ਮਾਤਾਦਿਸਂਕਿਤ੍ਤਨੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਿਤੁਂ “**ਬੋਧਿ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਸੁਖੇਨਾ**ਤਿ ਉਤ੍ਤਮੇਨ ਸੁਖੇਨ। **ਅਸਮੋ**ਤਿ ਤਾਪਸੇਹਿ ਅਸਮੋ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਸੁਖਤੋਪਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਂ **ਈਦਿਸਂ** ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤਬਜਾਕਰਣਜਂ **ਸੁਖਂ ਅਲਭਿਂ**। **ਯਾ**ਤਿ ਯਾਨਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ। **ਆਭੁਜਤੀ**ਤਿ ਆਵਤ੍ਤਤਿ। **ਅਭਿਰਵਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਦ੍ਦਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। **ਛੁਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾ। **ਨੁਦ੍ਦਂਸਤੀ**ਤਿ ਨ ਉਦ੍ਧਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। **ਉਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਉਭਯਵਚਨਂ। **ਧੁਵਸਸ੍ਸਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਨ੍ਤਸਸ੍ਸਤਂ, ਅਵਿਪਰੀਤਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਪਨ੍ਨਸਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਗਬ੍ਭਿਨੀਨਂ। **ਯਾਵਤਾਦਸ** ਦਿਸਾ, ਤਤ੍ਥ। **ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਂ, ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਚਿਨਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪੁਣ੍ਣੋ, ਤਂ **ਵਮਤੇ**ਵ ਉਦਕਂ ਨਿਸ੍ਸੇਸਂ। **ਏਤੇ**ਤਿ ਏਕਿਸ੍ਸਾਪਿ ਦਾਨਪਾਰਮਿਤਾਯ ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰਤਾਯ ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ। **ਪਟਿਲਗ੍ਗਿਤਂ** ਰਕ੍ਖਤੀਤਿ ਵਚਨਸੇਸੋ, ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਵਾ ਉਪਯੋਗੋ । **ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੂ**ਤਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਸਂਵਰਭੂਮੀਸੁ। **ਅਦ੍ਵੇਜ੍ਝਮਾਨਸੋ**ਤਿ ਕਦਾਚਿ ਖਮਨਂ ਕਦਾਚਿ ਅਕ੍ਖਮਨਂ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਖਮਨਂ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਕ੍ਖਮਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਦ੍ਵੇਧਾਭਾਵਂ ਅਨਾਪਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ। ਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵੀਥਿ ਨਾਮ ਦਿਟ੍ਠਾਦਿ ਚ ਅਦਿਟ੍ਠਾਦਿ ਚ ਯਥਾਭੂਤਂਵ ਵਤ੍ਥੁ। **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਮਾਦਾਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਸੁ ਕੁਸਲੇਸੁ ਅਚਲਤਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ। **ਪਥਵਿਯਾ ਉਪੇਕ੍ਖਨਂ** ਨਾਮ ਵਿਕਾਰਾਨਾਪਤ੍ਤਿ। **ਅਞ੍ਞਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਂ। **ਸਭਾਵਰਸਲਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਭਾਵੋ**ਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਤਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾ, ਸਹ ਭਾਵੇਨ ਸਭਾਵੋ, ਅਵਿਪਰੀਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬੋਧਿਪਰਿਪਾਚਨਕਿਚ੍ਚਸਙ੍ਖਾਤੋ ਰਸੋ, ਅਨਵਜ੍ਜਵਤ੍ਥੁਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚ **ਸਭਾਵਰਸਲਕ੍ਖਣਂ,** ਤਤੋ **ਸਮ੍ਮਸਤੋ।** **ਧਮ੍ਮਤੇਜੇਨਾ**ਤਿ ਞਾਣਤੇਜੇਨ। **ਚਲਤਾ**ਤਿ ਚਲਤਾਯ ਕਮ੍ਪਨਤਾਯ। **ਸੇਸੀ**ਤਿ ਸਯਿ। **ਮਾ ਭਾਥਾ**ਤਿ ਮਾ ਭਾਯਿਤ੍ਥ। **ਸਬ੍ਬੀਤਿਯੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਾ ਈਤਿਯੋ ਉਪਦ੍ਦਵਾ ਤਂ ਵਿਵਜ੍ਜਨ੍ਤੁ।

ਸੁਮੇਧਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਵਚ੍ਛਤੀਤਿ ਦੇਤਿ। **ਯੋਗੇਨਾ**ਤਿ ਉਪਾਯੇਨ। **ਸਮਿਂਸੂ**ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਂਸੁ। **ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਾ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਅਰਹਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਗਰਹਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਰਿਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸੁਞ੍ਞਾ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਾ। **ਸਾਲਕਲ੍ਯਾਣੀ** ਨਾਮ ਏਕੋ ਰੁਕ੍ਖੋ। ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇਯੇਵ ਕਿਰ ਏਕਾਹੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਲਿਙ੍ਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗਤਾ। **ਹੇਤੂ**ਤਿ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤਾ। **ਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭਿਤਾ। **ਅਧਿਕਾਰੋ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਕ੍ਕਾਰਕਰਣਂ। **ਛਨ੍ਦਤਾ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਛਨ੍ਦਸਮਾਯੋਗੋ। **ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਾਨਿ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਕਤਪਣਿਧਾਨਾ। **ਪਕ੍ਖਿਕਾ**ਤਿ ਪੀਠਸਪ੍ਪਿਕਾ। **ਪਣ੍ਡਕਾ**ਤਿ ਉਭਯਲਿਙ੍ਗਰਹਿਤਾ। ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੂਪਪਤ੍ਤਿਪਠਮਕਪ੍ਪਿਕੇਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਉਭਯਲਿਙ੍ਗਰਹਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ਪਣ੍ਡਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਤਿ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਨ ਭਵਨ੍ਤੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਵਾ ਦੋਸੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ **ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਨ ਭਵਨ੍ਤਿ,** ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੇਸੁ ਵਾ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾ, ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਸਂਸਾਰਤ੍ਤਾ ਵਾ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾ ਉਭਤੋਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਣ੍ਡਕਾ ਨ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸੁਦ੍ਧਗੋਚਰਾ** ਯਸ੍ਮਾ, ਤਸ੍ਮਾ **ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਨ ਸੇਵਨ੍ਤਿ।** **ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ**ਨ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿਕਾਹੇਤੁਕਾਕਿਰਿਯਦਿਟ੍ਠਿਂ। **ਭਵਾਭਵੇ**ਤਿ ਖੁਦ੍ਦਕੇ ਚੇਵ ਮਹਨ੍ਤੇ ਚ ਭਵੇ। **ਭੋਜਪੁਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਲੁਦ੍ਦਕੇ। **ਲਗਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਗੋ। **ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਲੀਨਤਾ। **ਗਾਮਣ੍ਡਲਾ**ਤਿ ਗਾਮਦਾਰਕਾ। **ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪ੍ਪਕਾਰਂ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਨਿਦਾਨਕਥਾ ਯਾਯ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤਤਾਸਿਦ੍ਧੀਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

ਨਿਦਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧. ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡਂ

ਤਿਕਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

ਇਦਾਨਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਕਥੰ ਕਾਤੁੰ **“ਇਦਾਨਿ ਇਤਿ ਮੇ…ਪੇ॰… ਕਥਨੋਕਾਸੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਇਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਪਦਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ।

੧. **ਸਬ੍ਬਪਦੇਹਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ**ਤਿ ਤੀਸੁਪਿ ਪਦੇਸੁ ਵੇਦਨਾਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਤੇਨ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਸਬ੍ਬਪਦੇਹਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਹੋਤਿ। ਨਨੁ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਦਾਨਿ, ਏਵੰ ਸੇਸੇਸੁਪੀਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸੇਤਾਨਿ ਪਦਾਨਿ, ਨ ਤੀਣੀਤਿ ਵੇਦਨਾਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਦਤ੍ਤਯਾਵਯਵਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ‘‘ਸਬ੍ਬਪਦੇਹੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਨ ਯੁਤ੍ਤੰ। ‘‘ਵੇਦਨਾਯਾ’’ਤਿ ਹਿ ਵਿਸੁੰ ਪਦੰ ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਪਦਸ੍ਸ ਅਵਯਵੋ ਹੋਤਿ, ਨਾਪਿ ਸੁਖਾਦਿਪਦਭਾਵੰ ਭਜਤੀਤਿ ਤੇਨ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਕਥੰ ਸਬ੍ਬਪਦੇਹਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਸਿਯਾਤਿ? ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਪ੍ਪਕਾਰਤ੍ਥਗਮਕਸ੍ਸ ਪਦਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਪਦਤ੍ਤਾ। ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਵਬੁਜ੍ਝੀਯਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਹਿ ਪਦੰ, ‘‘ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ ਏਤੇਨ ਚ ਪਦਸਮੁਦਾਯੇਨ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮਤ੍ਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਪਦਸਮੁਦਾਯੋ ‘‘ਪਦ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵੰ ਇਤਰੇਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਮੁਦਾਯਾਨੰ ਅਵਯਵੇਨ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਸਬ੍ਬਪਦੇਹਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋਤਿ ਯੁਤ੍ਤੋ।

ਗਨ੍ਥਤੋ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹੇਤੁਪਦਸਹੇਤੁਕਪਦਾਦੀਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ ਗਨ੍ਥਤੋ ਚ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥਸਹੇਤੁਕਤ੍ਥਾਦੀਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਹੇਤੁਕਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕਾ ਹਿ ਹੇਤੁਦੁਕੇ ਹੇਤੂਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ ਹੇਤੁਦੁਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ, ਹੇਤੁਸਹੇਤੁਕਦੁਕੋ ਹੇਤੁਦੁਕਸਹੇਤੁਕਦੁਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਉਭਯੇਕਪਦਵਸੇਨ। ਤਥਾ ਹੇਤੁਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕੋ ਹੇਤੁਦੁਕਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਨਹੇਤੁਸਹੇਤੁਕਦੁਕੋ ਏਕਦ੍ਵਿਪਦਵਸੇਨ ਹੇਤੁਦੁਕਸਹੇਤੁਕਦੁਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋਤਿ। **ਕਣ੍ਣਿਕਾ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਪੁਪ੍ਫਮਯਕਣ੍ਣਿਕਾ ਵਿਯ। **ਘਟਾ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਪੁਪ੍ਫਹਤ੍ਥਕਾਦੀਸੁ ਪੁਪ੍ਫਾਦੀਨੰ ਸਮੂਹੋ ਵਿਯ। ਕਣ੍ਣਿਕਾਘਟਾਦੀਸੁ ਹਿ ਪੁਪ੍ਫਾਦੀਨਿ ਵਣ੍ਟਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤਥਾਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾ ਏਤੇਸੰ ਦੁਕਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਦੁਕਸਾਮਞ੍ਞਤੋ**ਤਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਹੇਤੁਦੁਕਾਦੀਹਿ ਦੁਕਵਸੇਨ ਸਮਾਨਭਾਵਾ। **ਅਞ੍ਞੇਹੀ**ਤਿ ਸਾਰਮ੍ਮਣਦੁਕਾਦੀਹਿ। ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਪਦੇਸੋ ਯੇਸੰ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇ **ਸਪ੍ਪਦੇਸਾ**। ਯੇਸੰ ਪਨ ਨਤ੍ਥਿ, ਤੇ **ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਾ**।

‘‘ਕਚ੍ਚਿ ਨੁ ਭੋਤੋ ਕੁਸਲ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਪਾਕਟੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤੁੰ ‘‘ਕਚ੍ਚਿ ਭੋਤੋ ਅਨਾਮਯ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲਸਦ੍ਦੋ ਅਨਾਮਯਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ। **ਬਾਹਿਤਿਕਸੁਤ੍ਤੇ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੬੧) ਭਗਵਤੋ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਾਦਯੋ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੇਨ ‘‘ਯੋ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਅਨਵਜ੍ਜੋ’’ਤਿ ਕੁਸਲੋ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਨ ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਸੁਖਵਿਪਾਕੰ ਕਮ੍ਮੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਸਬ੍ਬਸਾਵਜ੍ਜਰਹਿਤਾ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰਾਦਯੋ ਕੁਸਲਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਚ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾ ‘‘ਕੁਸਲਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਫਲਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਨ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾਯੇਵਾਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਤ੍ਥੋ ਕੁਸਲਸਦ੍ਦੋ। **ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਦ੍ਦਯੋਗੇਨ ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨੰ, ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਨੰ ਵਾ ਨਾਮਕਿਰਿਯਾਪਯੋਜਨਾਦੀਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਚ੍ਚਗੀਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚ ਸਾਮਿਵਚਨੰ ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ, ਨਚ੍ਚਗੀਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸੇਸੂਤਿ ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਦਾਨਹੇਤੁ ਏਵਮਿਦੰ ਪੁਞ੍ਞੰ ਪਵਡ੍ਢਤੀਤਿ ਪੁਞ੍ਞਵਿਪਾਕਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਮ੍ਮੰ ‘‘ਕੁਸਲ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸੁਞ੍ਞਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਸਭਾਵਮਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵੰ **ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਸੁਞ੍ਞਤਤ੍ਥੋ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਸਲਯਨ੍ਤਿ…ਪੇ॰… ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਨ੍ਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਅਤ੍ਥਵਚਨੰ। ਅਥ ਵਾ ਸਲਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਦੀਪਨਾਨਿ ਚਲਨਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਾਦੀਹਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਾਵੇਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਯਮਾਨਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਰਾਗਾਦਿਅਸੁਚਿਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਨਾਨਾਵਿਧਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਤੋ ਚ **ਕੁਚ੍ਛਿਤੇਨ ਆਕਾਰੇਨ ਸਯਨ੍ਤਿ**। ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਞਾਣੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ **ਕੁਸੇਨ** ਞਾਣੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਤਿ **ਕੁਸਲਾ**। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਗੇਸੁ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ **ਉਭਯਭਾਗਗਤੰ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੰ** ਪਹਾਨਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨੇਹਿ **ਲੁਨਨ੍ਤਿ** ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਦ੍ਵਯੰ ਵਿਯ।

ਸਤ੍ਤਾਦਿਗਾਹਕਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਗੋਚਰਾ ਸਤ੍ਤਾਦਯੋ ਵਿਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਯਮਾਨਾ ਨ ਨਿਸ੍ਸਭਾਵਾ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਧਮ੍ਮਾ**। ਨ ਚ ਧਾਰਿਯਮਾਨਸਭਾਵਾ ਅਞ੍ਞੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ। ਨ ਹਿ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞੇ ਰੂਪਾਦਯੋ, ਕਕ੍ਖਲ਼ਾਦੀਹਿ ਚ ਅਞ੍ਞੇ ਪਥਵੀਆਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਪਨ ਅਵਬੋਧੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਨਾਮਵਸੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾਵਿਞ੍ਞਾਤੇ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞੇ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ''ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਧਾਰੀਯਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੇਹੀ"**ਤਿ ਆਹ। **ਧਾਰੀਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਉਪਧਾਰੀਯਨ੍ਤਿ, ਲਕ੍ਖੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਕੁਸਲਾਤਿ ਕੁਸਲਪਟਿਸੇਧਨਮਤ੍ਤਂ ਕੁਸਲਾਭਾਵਮਤ੍ਤਵਚਨਂ ਤਦਞ੍ਞਮਤ੍ਤਵਚਨਂ ਵਾ ਏਤਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਮਿਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਅਮਿਤ੍ਤਾ ਵਿਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਚਨਤਾ ਚ ਅਬਜਾਕਤਤਤਿਯਰਾਸਿਵਚਨੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਦਿ ਹਿ ਕੁਸਲਾਭਾਵਮਤ੍ਤਵਚਨਂ ਅਕੁਸਲਸਦ੍ਦੋ, ਤੇਨ ਨ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਬਜਾਕਤਵਚਨੇਨੇਵ ਚ ਤਤਿਯੋ ਰਾਸਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਨ ਸਿਯਾ, ਕੁਸਲਾ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬਜਾਕਤਾ ਚਾਤਿ ਦੁਕੋਵਾਯਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਤਿਕੋ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਅਕੁਸਲਵਚਨੇਨ ਨ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਸਿਯਾ, ''ਅਨਬਜਾਕਤਾ''ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ ਕੁਸਲਾਨਂ ਵਿਯ ਅਬਜਾਕਤਾਨਞ੍ਚ ਅਭਾਵਮਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਾਵਮਤ੍ਤਵਚਨੇ ਅਬਜਾਕਤਭਾਵਮਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਕੁਸਲਾਭਾਵਮਤ੍ਤਂ ਅਕੁਸਲਂ ਨ ਕੋਚਿ ਰਾਸੀਤਿ ''ਅਬਜਾਕਤਾ''ਤਿ ਤਤਿਯੋ ਰਾਸਿ ਨ ਸਿਯਾ। ਤਤਿਯਰਾਸਿਭਾਵੇਨ ਚ ਅਬਜਾਕਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਕੁਸਲੋ ਚ ਏਕੋ ਰਾਸੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਭਾਵਵਚਨਤਾ, ਸਭਾਵਧਾਰਣਾਦਿਅਤ੍ਥੇਨ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵਤੋ ਚ ਅਕੁਸਲਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕੁਸਲਾਭਾਵਮਤ੍ਤਵਚਨਤਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਨਾਪਿ ਤਦਞ੍ਞਮਤ੍ਤਵਚਨਤਾ ਤਤਿਯਰਾਸਿਵਚਨਤੋ ਏਵ। ਯਦਿ ਹਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇ ਅਕੁਸਲਾ ਚੇਤਸਿਕੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇ ਅਚੇਤਸਿਕਾ ਵਿਯ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਚਨੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਤਤਿਯਰਾਸਿਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਚੇਤਸਿਕਦੁਕੋ ਵਿਯ ਅਯਞ੍ਚ ਦੁਕੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ ''ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ, ਨ ''ਅਬਜਾਕਤਾ''ਤਿ ਤਤਿਯੋ ਰਾਸਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਵੁਤ੍ਤੋ ਚ ਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤਦਞ੍ਞਮਤ੍ਤਵਚਨਂ ਅਕੁਸਲਸਦ੍ਦੋ, ਪਾਰਿਸੇਸੇਨ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਸੁ ਅ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਪਯੋਗਦਸ੍ਸਨਤੋ ਲੋਕੇ ''ਅਮਿਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਸਾਸਨੇ ''ਅਲੋਭੋ''ਤਿ ਇਧਾਪਿ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਚਨਤਾ ਅਕੁਸਲਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਾ, ਤਤ੍ਥ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹਤ੍ਤਾ ਚ ਨ ਇਤਰਵਚਨਤਾ, ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੋ ਚ ਵਿਰੁਦ੍ਧਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਤਪ੍ਪਹੇਯਜਭਾਵਤੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਕੁਸਲਵਿਨਾਸਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਕੁਸਲਾ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਮਹਾਬਲਵਤਾਯ ਪਨ ਕੁਸਲਾਯੇਵ ਪਯੋਗਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਾ ਸਦਾਨੁਸਯਿਤੇ ਅਕੁਸਲੇ ਤਦਙ੍ਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਜਹਨ੍ਤੀਤਿ।

ਨ ਬਜਾਕਤਾਤਿ ਅਕਥਿਤਾ। ਕਥਂ ਪਨੇਤੇ ਅਕਥਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨਨੁ ''ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦੀਹਿ ਤਿਕਦੁਕਪਦੇਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਵਚਨੇਹਿ ਫਸ੍ਸਾਦਿਵਚਨੇਹਿ ਚ ਕਥਿਤਾਤਿ? ਨੋ ਨ ਕਥਿਤਾ, ਤਾਨਿ ਪਨ ਵਚਨਾਨਿ ਇਧ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨਿ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਨਨੁਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਨ ਹਿ ''ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ''ਅਬਜਾਕਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤਾਨਿ ਇਧ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਤਬ੍ਬਚਨੀਯਭਾਵੇਨ ਅਕਥਿਤਤਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਚਨਾਨਿ ਪਨ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਤਬ੍ਬਚਨੀਯਭਾਵੇਨ ਅਕਥਿਤਤਾ ਞਾਯਤੀਤਿ **"ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵੇਨ ਅਕਥਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ ਆਹ। **ਨ ਬਜਾਕਤਾ**ਤਿ ਵਾ ਅਵਿਪਾਕਾ, ਅਬਜਾਕਤਵਚਨੇਨੇਵ ਚ ਅਵਿਪਾਕਤ੍ਥਾ ਞਾਯਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਂ ਞਾਪਕਸਾਧਨੀਯਂ, ਆਸਯਾਨੁਸਯਚਰਿਯਾਦਿਕੁਸਲੇਨ ਭਗਵਤਾ ਯੇਸਂ ਅਵਬੋਧਨਤ੍ਥਂ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ ਵਚਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਤਦਤ੍ਥਪਟਿਵੇਧਤੋ, ਪਚ੍ਛਿਮੇਹਿ ਪਨ ਯਥਾ ਤੇਸਂ ਅਵਬੋਧਨਤ੍ਥਂ ਭਗਵਤਾ ਤਂ ਤਂ ਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਯਥਾ ਚ ਤੇਹਿ ਤਦਤ੍ਥੋ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਆਚਰਿਯੇ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਰਣਂ ਅਵਤ੍ਵਾ **"ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵੇਨ ਅਕਥਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ ਆਹ। ਯੋ ਚ ਵਦੇਯਜ ''ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਭਾਵੇਨ ਅਕਥਿਤਤ੍ਤਾ, ਕੁਸਲਾ ਅਬਜਾਕਤਾਤਿ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਭਾਵੇਨ ਅਕਥਿਤਤ੍ਤਾ ਅਕੁਸਲਾਪੀ''ਤਿ, ਸੋਪਿ ''ਅਞ੍ਞਾਪਕਸਾਧਨੀਯਵਚਨੋ ਭਗਵਾ''ਤਿ ਨਿਵਾਰੇਤਬ੍ਬੋ ਅਨੁਵਤ੍ਤਮਾਨਵਚਨਵਚਨੀਯਭਾਵੇਨ ਅਕਥਿਤਸ੍ਸ ਚ ਅਬਜਾਕਤਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਅਵਿਪਾਕਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਕੁਸਲਵਚਨਞ੍ਚ ਅਵੁਤ੍ਤਂ, ਯਤੋ ਅਵਿਪਾਕਵਚਨਸ੍ਸ ਅਧਿਕਤਭਾਵੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਤਬ੍ਬਚਨੀਯਭਾਵੇਨ ਅਕਥਿਤਭਾਵੋ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਕੁਸਲਾਨਂ ਅਬਜਾਕਤਤਾ, ਏਵਂ ਅਕੁਸਲਾਨਞ੍ਚ ਅਨਬਜਾਕਤਭਾਵੋ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

ਅਥ ਵਾ ਵਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਰੋਧਵਚਨੋ, **ਆ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਭਿਮੁਖਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤੁਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਰੋਧਾਭਿਮੁਖਾ ਕਤਾ, ਲਕ੍ਖਣਵਿਰੋਧਤੋ ਵਿਨਾਸਕਵਿਨਾਸਿਤਬ੍ਬਤੋ ਚਾਤਿ ਬ੍ਯਾਕਤਾ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ। ਨ ਬ੍ਯਾਕਤਾਤਿ **ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ**। ਤੇ ਹਿ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਵਿਯ ਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਵਿਪਾਕਤਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਤਾ ਵਿਯ ਸੁਖਵਿਪਾਕਤਾਯ ਸੁਖਵਿਪਾਕਤਾ ਵਿਯ ਚ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਤਾਯ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਤਾਹਿ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਨਾਪਿ ਤੇ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਜਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਤੇ ਕੇਨਚਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤੇਸਂ ਅਵਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਾ, ਗਰਹਿਤਬ੍ਬਭਾਵਰਹਿਤਾ ਨਿਦ੍ਦੋਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਨੇਸਂ ਅਗਰਹਿਤਬ੍ਬਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਗਾਰਯ੍ਹਵਿਰਹਮਤ੍ਤਂ। ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਦ੍ਦੋਸਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਵਚਨਮਤ੍ਤੇਨ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਤਾਪਤ੍ਤਿਦੋਸਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਂ ਪਰਿਹਰਿਤੁਂ ਸੁਖਵਿਪਾਕਵਚਨਂ ਆਹ। ਅਵਜ੍ਜਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਵਾ ਇਧ ਅਨਵਜ੍ਜਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ **ਬਾਹਿਤਿਕਸੁਤ੍ਤੇ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੬੧) ਵਿਯ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਵਜ੍ਜਾ ਵਿਰਹਿਤਾਵਜ੍ਜਮਤ੍ਤਾ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਵਜ੍ਜਵਚਨੇਨ ਅਵਜ੍ਜਵਿਨਾਸਨਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਅਬ੍ਯਾਕਤੇਹਿ ਪਨ ਵਿਸਿਟ੍ਠਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਂ ਸਵਿਪਾਕਤਾਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਲਕ੍ਖਣੇ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਸੁਖਵਿਪਾਕਵਚਨਂ ਅਵੋਚ। ਸਿਦ੍ਧੋ ਹਿ ਪੁਰਿਮੇਨੇਵ ਅਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤੇਹਿ ਕੁਸਲਾਨਂ ਵਿਸੇਸੋਤਿ। ਸੁਖੋ ਵਿਪਾਕੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ। ਤੇਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਸਾਮਞ੍ਞੇ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਭਾਵੇ ਸੁਖਵਿਪਾਕਵਿਪਚ੍ਚਨਸਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਤੇਸਂ ਸੁਖਵਿਪਾਕਸਬ੍ਭਾਵਮੇਵ। ਅਨਵਜ੍ਜਾ ਚ ਤੇ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਚਾਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਾ। ਕੁਸਲਾ ਲਕ੍ਖੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਲਕ੍ਖਣਂ, ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾ**। ਨਨੁ ਤੇ ਏਵ ਕੁਸਲਾ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਾ, ਕਥਂ ਤੇ ਸਯਮੇਵ ਅਤ੍ਤੁਨੋ ਲਕ੍ਖਣਂ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ? ਵਿਞ੍ਞਾਤਾਵਿਞ੍ਞਾਤਸਦ੍ਦਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਲਕ੍ਖਣਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਭਾਵਯੁਤ੍ਤਿਤੋ। ਕੁਸਲਸਦ੍ਦਤ੍ਥਵਸੇਨ ਹਿ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਾ ਕੁਸਲਾ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਸਦ੍ਦਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ ਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਮੇਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਲਕ੍ਖੀਯਤੀਤਿ ਲਕ੍ਖਣਂ, ਸਭਾਵੋ। ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਚ ਤੇ ਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚਾਤਿ **ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾ,** ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਲਕ੍ਖਿਯਮਾਨਾ ਸਭਾਵਾ ਕੁਸਲਾ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਥ ਵਾ ਅਨਵਜ੍ਜਵਚਨੇਨ ਅਨਵਜ੍ਜਤ੍ਤਂ ਆਹ, ਸੁਖਵਿਪਾਕਵਚਨੇਨ ਸੁਖਵਿਪਾਕਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਵਜ੍ਜਞ੍ਚ ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ ਚ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਂ, ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤੇਸਂ ਕਰਣਤ੍ਥੇ ਚ ਕਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਚ ਲਕ੍ਖਣਸਦ੍ਦੇ ਸਭਾਵਭੂਤਨ੍ਤਿ **ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾ,** ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਸਭਾਵੇਨ ਲਕ੍ਖਿਯਮਾਨਾ ਤਂਸਭਾਵਵਨ੍ਤੋ ਚ ਕੁਸਲਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਨਵਜ੍ਜਵਚਨੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਸੁਖਤਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਸੁਖਵਿਪਾਕਵਚਨੇਨ ਵਿਪਾਕਸੁਖਤਂ। ਪੁਰਿਮਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤੁਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਸਭਾਵਵਸੇਨ ਲਕ੍ਖਣਤਾਵਚਨਂ, ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾਯਾਤਿ। ਤਥਾ ਪੁਰਿਮੇਨ ਕੁਸਲਾਨਂ ਅਤ੍ਤਸੁਦ੍ਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ , ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਵਿਸੁਦ੍ਧਵਿਪਾਕਤਂ। ਪੁਰਿਮੇਨ ਚ ਕੁਸਲਂ ਅਕੁਸਲਸਭਾਵਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸਭਾਵਤੋ ਸਵਿਪਾਕਤ੍ਤਦੀਪਕਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸ। ਪੁਰਿਮੇਨ ਵਾ ਵਜ੍ਜਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤੋ ਕਿਚ੍ਚਟ੍ਠੇਨ ਰਸੇਨ ਅਕੁਸਲਵਿਦ੍ਧਂਸਨਰਸਤਂ ਦੀਪੇਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੇਨ ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਰਸਤਂ। ਪੁਰਿਮੇਨ ਚ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰਟ੍ਠੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੇਨ ਵੋਦਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਫਲਟ੍ਠੇਨ ਸੁਖਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤਂ। ਪੁਰਿਮੇਨ ਚ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਤਤੋ ਹਿ ਤੇ ਅਨਵਜ੍ਜਾ ਜਾਤਾਤਿ। ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਕੁਸਲਾਨਂ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇ ਹਿ ਸੁਖਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸੁਖਵਿਪਾਕਸਦ੍ਦੇ ਸੁਖਸਦ੍ਦੋ ਇਟ੍ਠਪਰਿਯਾਯਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਇਟ੍ਠਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਵਿਪਾਕਾ ਹਿ ਕੁਸਲਾ, ਨ ਸੁਖਵੇਦਨਾਵਿਪਾਕਾਵ। ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖੋਪਸਮਸੁਖਵਿਪਾਕਤਾਯ ਚ ਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਨ ਹਿ ਤਂਵਿਪਾਕੋਤਿ। ਯਦਿ ਪਨ ਵਿਪਾਕਸਦ੍ਦੋ ਫਲਪਰਿਯਾਯਵਚਨਂ, ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਵਿਪਾਕੇਨ ਇਟ੍ਠਰੂਪੇਨਾਪਿ ਸੁਖਵਿਪਾਕਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ।

ਸਾਵਜ੍ਜਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚ ਵੁਤ੍ਤਵਿਧਿਅਨੁਸਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਚ ਯੋਜਨਾ ਚ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਵਿਪਾਕਾਰਹਤਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਲਕ੍ਖਣਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਬ੍ਭਾਵੇਨ ਅਕਥਿਤਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਅਵਿਪਾਕਾਰਹਸਭਾਵਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ**"ਤਿ। ਯਥੇਵ ਹਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾਰਹਾ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾਤਿ ਏਵਂਲਕ੍ਖਣਤਾ

ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਅਵਿਪਾਕਾਰਹਾ ਅਵਿਪਾਕਾਤਿ ਏਵਂਲਕ੍ਖਣਤਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ ਨਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਂ ਨਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਂ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ’’ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੩੪) ਏਵਂਪਕਾਰਾਨਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵਾਨਾਪਤ੍ਤਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿ ਵਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਤੇ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾਰਹਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ, ਅਵਿਪਾਕਾਰਹਾ ਵਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾਭਾਵਾਤਿ।

ਕੁਸਲਾਤਿ ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਵਾਤਿਆਦੀਨੀਤਿ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਪਦਾਨਿ ਦ੍ਵੇ, ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਪਦਾਨਿ ਦ੍ਵੇ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਧਮ੍ਮਪਦਾਨਿ ਦ੍ਵੇਤਿ। **ਏਕਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਥਾਨੀ**ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖਂ ਏਕਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਥਤਂ ਚੋਦੇਤਿ, ਨ ਛਨ੍ਨਂ। ਦੋਸਮੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤੁਕਾਮੋ ਚੋਦਕੋ ਪੁਚ੍ਛਤੀਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਆਚਰਿਯੋ ਆਹ **‘‘ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ’’**ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਏਕਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਥਤਾਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਸਮਤ੍ਤਾ ਤੇ ਚੋਦਨਾ, ਅਵਸਿਟ੍ਠਂ ਤਾਵ ਬ੍ਰੂਹੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਿ ਏਕਤ੍ਥਾਨਿ ਇਨ੍ਦਸਕ੍ਕਸਦ੍ਦਾਨਂ ਵਿਯ ਸਦ੍ਦਮਤ੍ਤੇ ਏਵ ਭੇਦੋ, ਏਵਂ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਾਨਂ, ਨ ਅਤ੍ਥੇਤਿ। ਯਥਾ ‘‘ਇਨ੍ਦੋ ਸਕ੍ਕੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘‘ਇਨ੍ਦੋ ਇਨ੍ਦੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ‘‘ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ ਇਦਂ ਵਚਨਂ ‘‘ਕੁਸਲਾ ਕੁਸਲਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਇਤਰੇਸੁਪਿ ‘‘ਅਕੁਸਲਾ ਅਕੁਸਲਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਤਾ ‘‘ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਤਾ ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਅਥ ਨਾਨਤ੍ਥਾਨਿ, ਇਨ੍ਦਕੁਵੇਰਸਦ੍ਦਾਨਂ ਵਿਯ ਸਦ੍ਦਤੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਾਨਂ ਭੇਦੋ, ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਛਹਿ ਪਦੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਪਦੇਹਿ ਚ ਛ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਅਤ੍ਥਾ ਭਿਨ੍ਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਾਦੀਨਂ ਕੁਸਲਛਕ੍ਕਾਦਿਭਾਵੋ, ਹੇਤੁਦੁਕਾਦੀਨਞ੍ਚ ਹੇਤੁਚਤੁਕ੍ਕਾਦਿਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ।

ਨਨੁ ਤਿਣ੍ਣਂ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਇਨ੍ਦਸਦ੍ਦਾਨਂ ਵਿਯ ਰੂਪਾਭੇਦਾ ਅਤ੍ਥਾਭੇਦੋਤਿ ਛਕ੍ਕਭਾਵੋ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਮਿਦਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ ‘‘ਤਿਕਦੁਕਾਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਤਿਕਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ, ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਾਨਂ ਏਕਤ੍ਥਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਇਨ੍ਦਸਦ੍ਦਾਨਂ ਵਿਯ ਵਚਨੇ ਪਯੋਜਨਾਭਾਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਤੇਸਂ ਮਾਸਸਦ੍ਦਾਨਂ ਵਿਯ ਅਭਿਨ੍ਨਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਭੇਦੋ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀਤਿ, ਏਵਮਪਿ ਯਥਾ ਏਕੋ ਮਾਸਸਦ੍ਦੋ ਅਭਿਨ੍ਨਰੂਪੋ ਕਾਲਂ ਅਪਰਣ੍ਣਵਿਸੇਸਂ ਸੁਵਣ੍ਣਮਾਸਞ੍ਚ ਵਦਤਿ, ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੋਪਿ ਏਕੋ ਭਿਨ੍ਨੇ ਅਤ੍ਥੇ ਵਤ੍ਤੁਮਰਹਤੀਤਿ ਕਾਲਾਦੀਨਂ ਮਾਸਪਦਤ੍ਥਤਾਯ ਵਿਯ ਤਬ੍ਬਚਨੀਯਭਿਨ੍ਨਤ੍ਥਾਨਂ ਧਮ੍ਮਪਦਤ੍ਥਤਾਯ ਅਭੇਦੋਤਿ ਚਤੁਕ੍ਕਤਿਕਭਾਵੋ ਏਵ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ, ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ ਏਕਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਜਾਤਿਗੁਣਕਿਰਿਯਾਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਅਨਭਿਧਾਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਮਾਸ-ਸਦ੍ਦੋ ਏਕੋ ਜਾਤਿਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਕਾਲਾਦੀਨਂ ਅਨ੍ਤਰੇਨ ਸਰੂਪੇਕਸੇਸਂ ਵਾਚਕੋ ਹੋਤਿ। ਇਧ ਚ ਯਦਿ ਸਰੂਪੇਕਸੇਸੋ ਕਤੋ ਸਿਯਾ, ਦੁਤਿਯੋ ਤਤਿਯੋ ਚ ਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦੋ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ, ਵੁਤ੍ਤੋ ਚ ਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾਦਿ-ਸਦ੍ਦਾ ਵਿਯ ਅਭਿਨ੍ਨਕੁਸਲਾਦਿਜਾਤੀਸੁ ਰੂਪਸਾਮਞ੍ਞੇਪਿ ਮਾਸ-ਸਦ੍ਦਾ ਵਿਯ ਤਯੋ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਅਞ੍ਞਜਾਤੀਸੁ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਤਯੋ ਦ੍ਵੇ ਚ ਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦਾ ਆਪਨ੍ਨਾਤਿ ਤਿਕਦੁਕਾਨਂ ਛਕ੍ਕਚਤੁਕ੍ਕਭਾਵੋ ਏਵ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ।

ਪਦਾਨਞ੍ਚ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋਤਿ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਪਦਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਪਦਾਨਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਧਮ੍ਮਪਦਾਨਞ੍ਚ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਇਚ੍ਛਿਤੋ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਨ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ ਪਨ ਕਸ੍ਮਾ ਚੋਦੇਤਿ, ਨਨੁ ਨਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦੇਸੁ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤ-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਵਿਯ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਏਵਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਪਨ ਸਿਦ੍ਧਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮਚੋਦਨਾ ਕਤਾ ‘‘ਤਿਕਦੁਕਾਨਂ ਛਕ੍ਕਚਤੁਕ੍ਕਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ, ਇਧ ਪਨ ਤਂ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਸਾਧੇਤੁਂ ਇਦਂ ਚੋਦਿਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਥ ਵਾ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ – ਯਦਿ ਪਨ ਛਕ੍ਕਚਤੁਕ੍ਕਭਾਵਂ ਨ ਇਚ੍ਛਸਿ, ਪਦਾਨਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ, ਸੋ ਚ ਸਮਾਨਵਿਭਤ੍ਤੀਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਏਕਤ੍ਥਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਤ੍ਵਂ ਪਨ ਨਾਨਤ੍ਥਤਂ ਵਦਸੀਤਿ ਪਦਾਨਞ੍ਚ ਤੇ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨੇਵ ਨਾਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਨਿਯਮਨਤ੍ਥੋ ਚ-ਸਦ੍ਦੋ। **ਪੁਬ੍ਬਾਪਰ...ਪੇ॰... ਨਿਪ੍ਪਯੋਜਨਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਛਕ੍ਕਚਤੁਕ੍ਕਭਾਵਂ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਨਾਨਤ੍ਥਤਂ ਪਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਵਸ੍ਸਞ੍ਚ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਿਰੋਧਾਪਤ੍ਤਿਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਯਾਪਿ ਚੇਸਾ’’**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਪੁਚ੍ਛਾ ਹਿ ਪਦਵਿਪਲ੍ਲਾਸਕਰਣੇਨ ਧਮ੍ਮਾ ਏਵ ਕੁਸਲਾਤਿ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਇਧ

ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਂ ਏਕਤ੍ਤਂ ਦੀਪੇਤਿ, ਤਵ ਚ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨੇਵ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਾਯਪਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਿਰੋਧੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਚ ਤਥਾ ਸਾ ਪੁਚ੍ਛਾਤਿ ਨ ਨਾਨਤ੍ਤਤਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋਤਿ ''ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦੀਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਏਕਤ੍ਤਤ੍ਤਮੇਵ ਤਿਣ੍ਣਂ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਾਨਂ ਏਕਤ੍ਤਨਾਨਤ੍ਤਤ੍ਤੇਹਿ ਚੋਦੇਤਿ। **ਤਿਣ੍ਣਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਕਤ੍ਤਾ**ਤਿਆਦਿਮ੍ਹਿ ਯਥਾ ਤੀਹਿ ਇਨ੍ਦ-ਸਦ੍ਦੇਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨਂ ਇਨ੍ਦਤ੍ਥਾਨਂ ਇਨ੍ਦਭਾਵੇਨ ਏਕਤ੍ਤਾ ਤਤੋ ਅਨਞ੍ਞੇਸਂ ਸਕ੍ਕਪੁਰਿਨ੍ਦਦਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਸਦ੍ਦਤ੍ਥਾਨਂ ਏਕਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਾਨਂ ਧਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਏਕਤ੍ਤਾ ਤਤੋ ਅਨਞ੍ਞੇਸਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤ-ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਾਨਂ ਏਕਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਭਾਵੋ**ਤਿ ਸਭਾਵਧਾਰਣਾਦਿਨਾ ਅਤ੍ਥੇਨ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਚ ਸਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਹੋਤਿ, ਨਾਸਭਾਵਸ੍ਸਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵਦਤਿ। ਹੋਤੁ ਭਾਵੋ, ਤਤੋ ਕਿਨ੍ਤਿ? ਯਦਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਾਨਂ ਨਾਨਤ੍ਤਤਾ, ਤੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਯੋ ਕੋਚਿ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵੋ, ਤਤੋ ਅਨਞ੍ਞਂ ਕੁਸਲਂ ਅਕੁਸਲਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਵਾ ਏਕੇਕਮੇਵ ਭਾਵੋ। ਭਾਵਭੂਤਾ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞੇ ਦ੍ਵੇ ਅਭਾਵਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇਹਿ ਅਨਞ੍ਞੇ ਕੁਸਲਾਦੀਸੁ ਦ੍ਵੇ ਯੇ ਕੇਚਿ ਅਭਾਵਾ। ਯੋਪਿ ਚ ਸੋ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵੋਤਿ ਗਹਿਤੋ, ਸੋਪਿ ਸਮਾਨਰੂਪੇਸੁ ਤੀਸੁ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੇਸੁ ਅਯਮੇਵ ਭਾਵਤ੍ਥੋ ਹੋਤੀਤਿ ਨਿਯਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭਾਵਤ੍ਥਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਅਭਾਵੋ ਹੋਤੀਤਿ ਤਤੋ ਅਨਞ੍ਞਸ੍ਸਪਿ ਅਭਾਵਤ੍ਤਂ ਆਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਅਭਾਵਤ੍ਤਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਇਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤੇ ਤਤੋ ਅਨਞ੍ਞੇਸਂ ਸਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ।

ਨਨੁ ਏਵਮਪਿ ਏਕਸ੍ਸ ਭਾਵਤ੍ਤਂ ਵਿਨਾ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਭਾਵਤ੍ਤਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਏਕੇਨੇਵ ਭਾਵੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਨਿਯਮਾਭਾਵਤੋ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਭਾਵਤ੍ਤੇ ਸਿਦ੍ਧੇ ਤੇਹਿ ਅਨਞ੍ਞੇਸਂ ਕੁਸਲਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਭਾਵਤ੍ਤਂ ਸਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ ਹੋਤਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਨਾਨਤ੍ਥਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਭਾਵਤ੍ਤੇ ਨਾਨਤ੍ਥਤਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾ ਚ ਸਾ ਤਯਾਤਿ। ਨਨੁ ਤਿਣ੍ਣਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਭਾਵਤ੍ਤੇਪਿ ਨਾਨਤ੍ਥਤਾ ਨ ਸਿਯਾਤਿ? ਮਾ ਹੋਤੁ ਨਾਨਤ੍ਥਤਾ, ਤਵ ਪਨ ਨਾਨਤ੍ਥਂ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ''ਏਸੋ ਦੋਸੋ''ਤਿ ਵਦਾਮਿ, ਨ ਪਨ ਮਯਾ ਨਾਨਤ੍ਥਤਾ ਏਕਤ੍ਥਤਾ ਵਾ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾਤਿ ਕੁਤੋ ਮੇ ਵਿਰੋਧੋ ਸਿਯਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਅਭਾਵਤ੍ਤਂ ਆਪਨ੍ਨੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਨਞ੍ਞੇ ਕੁਸਲਾਦਯੋਪਿ ਅਭਾਵਾ ਏਵ ਸਿਯੁ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਅਨਿਯਮੇਨ ਯੇ ਕੇਚਿ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਾਵਤ੍ਤਂ ਆਪਨ੍ਨਾ, ਤੇਹਿ ਅਨਞ੍ਞੇਸਂ ਕੁਸਲਾਦੀਸੁ ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵਤ੍ਤਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ ਏਕਸ੍ਸ ਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਯਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਤੇਹਿ ਚ ਅਞ੍ਞੋ ਕੁਸਲਪਰੋਪਿ ਅਭਾਵੋ ਸਿਯਾ"**ਤਿ, ਤਂ ਅਨਿਯਮਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਅਭਾਵਸਾਧਨਤ੍ਥਂ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਅਕੁਸਲਪਰਸ੍ਸ ਵਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਪਰਸ੍ਸ ਵਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਭਾਵਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞੋ ਕੁਸਲਪਰੋਪਿ ਅਭਾਵੋ ਸਿਯਾਤਿ।

ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਅਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਨਾਮ ਯੁਤ੍ਤਿ। ਕੁਸਲਕੁਸਲਸਦ੍ਦਾਨਂ ਵਿਯ ਏਕਨ੍ਤਏਕਤ੍ਥਤਂ, ਕੁਸਲਰੂਪਚਕ੍ਖੁਮ-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਵਿਯ ਏਕਨ੍ਤਨਾਨਤ੍ਥਤਞ੍ਚ ਵਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਯਾਯਂ ਪੁਨਰੁਤ੍ਤਿ ਛਕ੍ਕਚਤੁਕ੍ਕਾਪਤ੍ਤਿ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਿਰੋਧਾਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿ ਦੋਸਾਰੋਪਨਯੁਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਬ੍ਬਾ ਸਾ ਅਯੁਤ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਏਕਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਥਤਾਭਾਵਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਯਾ ਅਨੁਮਤਿ **ਯਥਾਨੁਮਤਿ** ਅਨੁਮਤਿਯਾ ਅਨੁਮਤਿਯਾ ਵੋਹਾਰਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। ਅਨੁਮਤਿਯਾ ਅਨੁਰੂਪਂ ਵਾ **ਯਥਾਨੁਮਤਿ,** ਯਥਾ ਅਨੁਮਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ਤਦਨੁਰੂਪਂ ਵੋਹਾਰਸਿਦ੍ਧਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਨੁਮਤਿ ਹਿ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮਭਿਨ੍ਨੇਸੁ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕਿਰਿਯਾਗੁਣਾਦਿਪਰਿਗ੍ਗਹਵਿਸੇਸੇਨ ਅਵਿਵਟਸਦ੍ਦਤ੍ਥਵਿਵਰਣਤ੍ਥਂ ਪਵਤ੍ਤਾ ਯਥਾ ''ਸਕ੍ਕੋ ਇਨ੍ਦੋ ਪੁਰਿਨ੍ਦੋ''ਤਿ। ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਭਿਨ੍ਨੇਸੁ ਯਥਾ ''ਧਵੋ ਖਦਿਰੋ ਪਲਾਸੋ ਚ ਆਨੀਯਨ੍ਤੂ''ਤਿ। ਕਤ੍ਥਚਿ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਭੇਦਾਭੇਦਵਨ੍ਤੇਸੁ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ''ਨੀਲੁਪ੍ਪਲਂ ਪਣ੍ਡਿਤਪੁਰਿਸੋ''ਤਿ, ਤਾਯ ਤਾਯ ਅਨੁਮਤਿਯਾ ਤਦਨੁਰੂਪਞ੍ਚ ਤੇ ਤੇ ਵੋਹਾਰਾ ਸਿਦ੍ਧਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਹਾਪਿ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਪਰਿਗ੍ਗਹੇਨ ਸਮਾਨੇ ਅਤ੍ਥੇ ਭੇਦਾਭੇਦਯੁਤ੍ਤੇ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਨੁਮਤਾਤਿ ਤਾਯ ਤਾਯ ਅਨੁਮਤਿਯਾ ਤਦਨੁਰੂਪਞ੍ਚ ਸਿਦ੍ਧੋ ਏਸੋ ਵੋਹਾਰੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਅਕਾਰਣ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਂ ਤਸ੍ਸ ਦੀਪੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਾਦਿਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਂ ਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਬ੍ਭਾਵਦੀਪਨਵਸੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮ-

ਸਦ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਹੋਤੀਤਿ। **ਇਮਿਨਾ**ਵਾਤਿ ''ਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਨਯੇਨ। ਸੋ ਹਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਮਾਨੋ, ਨ ਕੁਸਲ-ਸਦ੍ਦੋ ਆਰੋਗ੍ਯਾਦੀਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ''ਕੁਚ੍ਛਿਤੇ ਸਲਯਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਕੋ, ਸੋ ਚ ਵਿਸੇਸਨਯੋ ''ਇਤੋ ਪਰਂ ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਕ੍ਖਾਮਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਪਨੀਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਨ ਹਿ ਕੁਸਲਾਦਿਵਿਸੇਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿਆਦਯੋ ਵਿਸੇਸਾਤਿ।

੨. **ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ''ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਞ੍ਚ ਸੁਖਵੇਦਨਾਵ ਹੋਤੀਤਿ **"ਸੁਖਵੇਦਨਾਯਂ ਦਿਸ੍ਸਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ''ਤਿਏਵਮਾਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪੯ ਆਦਯੋ) ਸੁਖ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਸੁਖਵੇਦਨਾਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤ੍ਥੋ ਸੁਖ-ਸਦ੍ਦੋ ਕਾਯਸੁਖਨਂ ਕਾਯਾਨੁਗ੍ਗਹਂ ਸਾਤਵਿਸੇਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਨ ਪਨ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ''ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੦੯), ਯੋ ਸੁਖਂ ਦੁਕ੍ਖਤੋ''ਤਿਏਵਮਾਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੫੩) ਸੁਖ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਸਾਤਸਾਮਞ੍ਞਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਸੁਖਹੇਤੂਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਂ ਸੁਖਮੂਲਂ। ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਚ ਕਾਮਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਦਿਕੇ ਵਿਰਾਗੇ ਚ ਸਤਿ ਸੁਖਹੇਤੂਨਂ ਪੁਞ੍ਞਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਆਦੀਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਤਂ **"ਸੁਖਮੂਲਂ ਸੁਖ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ **"ਰੂਪਂ ਸੁਖ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪੁਞ੍ਞਾਨੀ**ਤਿ ਯਦਿਦਂ ਵਚਨਂ, ਤਂ **ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਅਧਿਵਚਨਂ** ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨਂ ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਵਿਪਚ੍ਚਨਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੁਖਪਚ੍ਚਯਾਨਂ** ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਇਟ੍ਠਾਨਂ **ਠਾਨਂ** ਓਕਾਸੋ ਸਗ੍ਗਾ ਨਨ੍ਦਨਞ੍ਚਾਤਿ **"ਸੁਖਾ ਸਗ੍ਗਾ ਸੁਖਂ ਨਨ੍ਦਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ। **ਸੁਖਵਿਹਾਰਾ**ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਵਿਹਾਰਾਦੀ। ਨੀਵਰਣਾਦਿਬ੍ਯਾਬਾਧਰਹਿਤਤ੍ਤਾ **"ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਨਿਬ੍ਬਾਪਨਤੋ ਤਂਨਿਰੋਧਤ੍ਤਾ ਵਾ **"ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸੁਖ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਸਨ੍ਤਂ, ਸੁਖਮਿਚ੍ਚੇਵ ਭਾਸਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੇ। ''ਦ੍ਵੇਪਿ ਮਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੬੭) ਸੁਖੋਪੇਕ੍ਖਾਸੁ ਚ ਇਟ੍ਠਾਸੁਤਿ ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ।

ਦੁਕ੍ਖਵਤ੍ਥੂਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਓਕਾਸੋ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਜਾਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਤਬ੍ਬਤ੍ਥੁਕਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਮ੍ਪਿ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਜਨਕੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦੁਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਜਨਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਹਾਯਭੂਤਾਨਂ ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਠਾਨੇ। ਪਚ੍ਚਯਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਜਨਕੇ ਜਨਕਸਹਾਯੇ ਚ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੫, ੪੫-੪੬, ੭੬) ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਵਤ੍ਥੁਞ੍ਚ ਕਰਜਕਾਯਂ ਸੁਖਯਤਿ ਲਦ੍ਧਸ੍ਸਾਦੇ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤੇ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਸੁਖਾ**। ਸੁਖਾਤਿ ਵੇਦਨਾਸਦ੍ਦਮਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਸੁਖਭਾਵਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨ ਨਪੁਂਸਕਲਿਙ੍ਗਤਾ ਨ ਕਤਾ। ਸਭਾਵਤੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਤੋ ਚ ਯਂ ਇਟ੍ਠਂ, ਤਦਨੁਭਵਨਂ ਇਟ੍ਠਾਕਾਰਾਨੁਭਵਨਂ ਵਾ **ਇਟ੍ਠਾਨੁਭਵਨਂ**।

ਸਮਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸਮਂ। ਸਮਾ ਏਕੀਭਾਵੂਪਗਤਾ ਵਿਯ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਸਮਂ ਵਾ ਸਹ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ**ਤਿ ਏਕੋ ਸਮਾਨੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ,** ਸਮਾਨਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਰੂਪਾਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ **"ਏਕਨਿਰੋਧਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਯੇ ਸਮਾਨੁਪ੍ਪਾਦਾ ਸਮਾਨਨਿਰੋਧਾ ਚ, ਤੇ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਨਿਵਾਰਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ **"ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਯੇ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ ਏਕਨਿਰੋਧਾ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾ ਚ, ਤੇ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪੇਸੁ ਏਕਂ ਮਹਾਭੂਤਂ ਸੇਸਮਹਾਭੂਤੋਪਾਦਾਰੂਪਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਤੇਨ ਤਾਨਿ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾਨੀਤਿ, ਚਕ੍ਖਾਦਿਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਿ ਵਾ ਭੂਤਾਨਿ ਏਕਂ ਵਤ੍ਥੁ ਏਤੇਸੁ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾਨੀਤਿ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤੇਸਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾਤਿ ਤਨ੍ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਂ **"ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਯੇ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ...ਪੇ॰... ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਪਟਿਲੋਮਤੋ ਵਾ **ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਏਕਵੀਥਿਯਞ੍ਚ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਨਂ ਨਾਨਾਵੀਥਿਯਂ ਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇ ਚ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਭਿਨ੍ਨਵਤ੍ਥੁਕਾਨਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ **"ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਯੇ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਤੇ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਾਦੀਨਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ **"ਏਕਨਿਰੋਧਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਯੇ ਏਕਨਿਰੋਧਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾ

ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਤੇ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਕਿਂ ਪਨ ਨਾਨੁਪ੍ਪਾਦਾਪਿ ਏਵਂ ਤਿਵਿਧਲਕ੍ਖਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ ਏਵਾਤਿ ਵਿਚਾਰਣਾਯ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ ਏਵ ਏਵਂ ਤਿਵਿਧਲਕ੍ਖਣਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **"ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩. **ਵਿਪਕ੍ਕਭਾਵਮਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਸਾਲਿਬੀਜਾਦੀਨਂ ਫਲਾਨਿ ਤਂਸਦਿਸਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਪਕ੍ਕਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਿਪਾਕਨਿਰੁਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਨ ਮੂਲਙ੍ਕੁਰਪਤ੍ਤਖਨ੍ਧਨਾਲ਼ਾਨਿ, ਏਵਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਫਲਾਨਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਸਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਸੁਕ੍ਕਕਣ੍ਹਾਦਿਭਾਵੇਨ ਚ ਤਂਸਦਿਸਾਨਿ ਵਿਪਕ੍ਕਭਾਵਮਾਪਨ੍ਨਾਨੀਤਿ ਵਿਪਾਕਨਿਰੁਤ੍ਤਿਂ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪਿ ਕਮ੍ਮਾਸਦਿਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਜਾਤਿਜਰਾਸਭਾਵ**ਾਤਿ ਜਾਯਨਜੀਰਣਸਭਾਵਾ। **ਵਿਪਾਕਪਕਤਿਕ**ਾਤਿ ਵਿਪਚ੍ਚਨਪਕਤਿਕਾ। ਵਿਪਚ੍ਚਨਸਭਾਵਤਾ ਚ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਮਾਨਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਬਜਾਪਾਰਤਾ, ਤੇਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਦਿਕੁਸਲਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾਦਿਅਕੁਸਲਾਨਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨੇਪਿ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਤਾ ਸਿਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। **ਵਿਪਕ੍ਕਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ **ਭਾਵ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਭਾਵੋ ਏਵ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਵਿਪਕ੍ਕਸਭਾਵਂ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਂ ਵਿਪਚ੍ਚਨਸਭਾਵਞ੍ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾ **"ਉਭਯਸਭਾਵਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨਾ"**ਤਿ ਆਹ।

੪. **ਉਪੇਤੇਨ ਆਦਿਨ੍ਨਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾ**। ਕਿਂ ਪਨ ਤਂ ਉਪੇਤਂ, ਕੇਨ ਚ ਉਪੇਤਂ, ਕਥਞ੍ਚ ਉਪੇਤਂ, ਕੇ ਚ ਤੇਨ ਆਦਿਨ੍ਨਾਤਿ? ਸਤਿ ਚ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇ ਤਨ੍ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਉਪੇਤਸਦ੍ਦਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਨਾ ਉਪਯ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਹਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੁਪਾਦਾਨਭੂਤਾਹਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਉਪੇਤਂ, ਤੇਹਿ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਉਪੇਤਂ, ਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਵਸੇਨ। ਸਤਿ ਚ ਸਬ੍ਬਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਾਦਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤੇ ਯੇਹਿ ਵਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਿ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਤਾ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਏਤਾਨਿ ਫਲਾਨੀਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੇਹਿ ਵਿਯ ਆਦਿਨ੍ਨਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਤੇਭੂਮਕਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਏਕਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤ੍ਵਾ ਉਪੇਤਨ੍ਤਿ ਇਧ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਤੇਹਿ ਚ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਨਯੋ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਵਚਨਾਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨਾਤਿ। ਏਤ੍ਥਾਹ – ਯਦਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਉਪੇਤੇਨ ਆਦਿਨ੍ਨਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾ, ਸਬ੍ਬਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾ ਚ ਤਣ੍ਹਾਦੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਉਪੇਤਸਦ੍ਦੋ ਕਮ੍ਮੇ ਏਵ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹੋ, ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸੇਵ ਗਹਣੇ ਕਾਰਣਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਹੇਤੂਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਫਲਾਨਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਤੇਹਿਫਲਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। **ਉਪ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚ ਉਪੇਤਤਾਮਤ੍ਤਂ ਜੋਤਿਤਂ, ਨ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਿਵਤ੍ਤਕਂ, **ਆਦਿਨ੍ਨ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚ ਗਹਿਤਤਾਮਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾਵਿਸੇਸੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ ਬੋਧਨੇਯ੍ਯਜਨਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾਪਵਤ੍ਤਿਤੋ। ਯੇਸਞ੍ਹਿ ਬੋਧਨਤ੍ਥਂ ''ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾ''ਤਿ ਏਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤੇ ਤੇਨੇਵ ਵਚਨੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇ ਧਮ੍ਮੇ ਬੁਜ੍ਝਿਂਸੁ, ਏਤਰਹਿ ਪਨ ਤਾਵਤਾ ਬੁਜ੍ਝਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੇਨ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਦਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਏਸਾ ਅਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਾ ਕਤਾ **"ਕਮ੍ਮੁਨਾ"**ਤਿ।

ਅਯਂ ਪਨ ਅਪਰੋ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ – ਉਪ-ਸਦ੍ਦੋ ਉਪੇਤਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਉਪ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮਾਸੇ ਪਯੁਜ੍ਜਮਾਨੋ ''ਅਤਿਮਾਲਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨਂ ਸਸਾਧਨਂ ਉਪਗਮਨਂ ਸਸਾਧਨਂ ਵਦਤਿ, ਉਪਗਮਨਞ੍ਚ ਉਪਾਦਾਨਉਪਯੋ, ਤੇਨ ਉਪਗਤਂ ਉਪੇਤਂ। ਕਿਂ ਪਨ ਤਨ੍ਤਿ? ਯਂ ਅਸਤਿ ਉਪਾਦਾਨੇ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਂ ''ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਤੇਭੂਮਕਕਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਪੁਰਿਮਜਾਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਉਪਾਦਾਨੇਨ ਉਪਗਤਤ੍ਤਾ ''ਉਪੇਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਨ ਹਿ ਕੋਚਿ ਅਨੁਪਗ੍ਗਮ੍ਮ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤੀਤਿ। ਤੇਨ **ਉਪੇਤੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ** ਪੁਨਬ੍ਭਵਸ੍ਸ ਆਦਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਹਿ ਸਾਸਵੇਨ ਸਤ੍ਤਾ ਆਦਿਯਨ੍ਤਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਦਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਪਾਕਟੋ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ। ਸੋ ਚ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ ਤੇਭੂਮਕਵਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤੋ ''ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਜਾਤਿਵਚਨੇ ਸਮਵਰੁਦ੍ਧੋਤਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਵਚਨੇਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ ਚ ਤੇਭੂਮਕਵਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨੀਤਿ ਧਾਤੁਕਥਾਯਂ ਪਕਾਸਿਤਮੇਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ **ਉਪੇਤੇਨ ਆਦਿਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਤੇ ਏਵ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਸਿਦ੍ਧੋ ਅਯਮਤ੍ਥੋਤਿ। ਉਪਾਦਿਨ੍ਨ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਵਤ੍ਵਾ ਤਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪਾਦਾਨਿਯ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਸੁਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਸਦ੍ਦਾਨਪੇਕ੍ਖਂ ਅਤ੍ਥਂ ਵਤ੍ਤੁਂ **"ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਂ ਉਪਗਨ੍ਤੁਵਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵ

ਅਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ “**ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਨਮੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੰ ਪਨ ਉਪਾਦਾਨਿਯੰ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੰ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਵਿਸੇਸਨੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾ ਚ ਤੇ ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

੫. **ਸੰਕਿਲੇਸੋ**ਤਿ ਦਸ ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੂਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। **ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਤੇਹਿ ਵਿਬਾਧਿਤਾ ਉਪਤਾਪਿਤਾ ਚ। ਤੇ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਸੰਕਿਲੇਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦੀਹਿ ਨਿਨ੍ਨਾਨਤ੍ਤਾ ਏਕੀਭਾਵਮਿਵ ਗਤਾ ਵਿਸਾਦੀਹਿ ਵਿਯ ਸਪ੍ਪਿਆਦਯੋ ਵਿਦੂਸਿਤਾ ਮਲੀਨਾ ਵਿਬਾਧਿਤਾ ਉਪਤਾਪਿਤਾ ਚ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਹ “**ਸੰਕਿਲੇਸੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਾ**”ਤਿ। **ਸੰਕਿਲੇਸੰ ਅਰਹਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸੰਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਤੰ ਲਦ੍ਧੁੰ ਅਰਹਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਾਨਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸੰਕਿਲੇਸਾਨਤਿਕ੍ਕਮਨਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਵਤ੍ਥੁਯੁਗਿਕਸੁਙ੍ਕਸਾਲਿਕਸਦ੍ਦਾਨੰ ਵਿਯ ਸੰਕਿਲੇਸਿਕ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੬. ਸਹ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵਚਨਸੇਸੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ ਅਵੁਚ੍ਚਮਾਨਸ੍ਸਪਿ ਭਵਤਿ-ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਮਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਮਾਣਵਾਚਕੰ ਏਕੰ ਪਦਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ “**ਵਿਚਾਰੋਵ ਮਤ੍ਤਾ ਏਤੇਸ**”ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਵਿਪ੍ਪਯੋਗੀਸੁ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇਸੁ ਵਿਚਾਰੋਵ ਏਤੇਸੰ ਮਤ੍ਤਾ, ਤਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗੰ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯਮਪਰੋ ਅਤ੍ਥੋ – ਮਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ। ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾ ਧਮ੍ਮਾ ਹਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਵਿਚਾਰੇਨ ਸਵਿਚਾਰਾ, ਏਤੇ ਪਨ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕਸਙ੍ਖਾਤਵਿਸੇਸਰਹਿਤੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ “**ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ**”ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਵਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਵਚਨੇਨ ਅਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਤੇ ਸਿਦ੍ਧੇ ਅਵਿਤਕ੍ਕਾਨੰ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਜੋਤਨਤ੍ਥੰ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਚਨੰ। ਅਵਿਤਕ੍ਕਾ ਹਿ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਚ ਸਨ੍ਤਿ ਅਵਿਚਾਰਾ ਚਾਤਿ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੁ ਅਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇਸੁ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਗਹੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾਵਅਵਿਤਕ੍ਕਾਤਿ ਆਪਜ੍ਜੇਯਜਾਤਿ। ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਪਨ ਯਥਾਕਾਮੰ ਹੋਤੀਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਅਵਿਤਕ੍ਕਭਾਵੇਨ ਸਹ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਤਾਯ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਨਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ**”ਤਿ ਪਦਾਨੁਕ੍ਕਮੋ ਕਤੋ।

ਅਥ ਵਾ ਸਵਿਚਾਰਾ ਦੁਵਿਧਾ ਸਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਾ ਚ, ਤੇਸੁ ਅਵਿਤਕ੍ਕੇ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੁੰ ਆਦਿਪਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਵਿਚਾਰਾ ਚ ਦੁਵਿਧਾ ਸਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਾ ਚ, ਤੇਸੁ ਸਵਿਤਕ੍ਕੇ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੁੰ ਤਤਿਯਪਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੇ ਪਨ ਦ੍ਵੀਹਿਪਿ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਾ ਸਵਿਤਕ੍ਕਾ ਚ ਸਵਿਚਾਰਾ ਅਵਿਚਾਰਾ ਚ, ਤੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਦਸ੍ਸਨੰ ਵਾ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ ਉਭਯਦਸ੍ਸਨੰ ਵਾ। ਉਭਯਦਸ੍ਸਨੇ ਕਰਿਯਮਾਨੇ ਯਦਿ ‘‘ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯਜ, ਆਦਿਪਦਤ੍ਥਤਾਵ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਥ ‘‘ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯਜ, ਅਨ੍ਤਪਦਤ੍ਥਤਾ। ਅਥ ਪਨ ‘‘ਅਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾ ਸਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯਜ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਨੰ ਵਿਯ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਾਭਾਵੋ ਵਾ ਸਙ੍ਕਰਦੋਸੋ ਵਾ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਸਵਿਤਕ੍ਕਾਵਿਤਕ੍ਕਤਾਸਵਿਚਾਰਾਵਿਚਾਰਤਾਵਿਰੋਧੋ ਵਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯਜ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਤਰਦਸ੍ਸਨੇਨ ਇਤਰਮ੍ਪਿ ਪਕਾਸੇਤੁੰ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਚਨੇਨ ਦ੍ਵਿਪ੍ਪਕਾਰੇਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇਸੁ ਸਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰੇ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੇ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ**”ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਵਿਤਕ੍ਕਾਭਾਵੇਨ ਏਤੇ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ, ਨ ਵਿਚਾਰਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਚਨੇਨ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਵਿਸੇਸਿਤਾ।

੭. **ਉਪੇਕ੍ਖਤੀ**ਤਿ ਵੇਦਯਮਾਨਾਪਿ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਵੇਦਨਾ ਸੁਖਾਕਾਰੇ ਦੁਕ੍ਖਾਕਾਰੇ ਚ ਉਦਾਸਿਨਾ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਉਪੇਤਾ ਯੁਤ੍ਤਾ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨੰ ਅਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਇਕ੍ਖਾ ਅਨੁਭਵਨੰ **ਉਪੇਕ੍ਖਾ। ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਨਾਨਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ। ਯਦਿ ਹਿ ਪੀਤਿਸਹਗਤਾ ਏਵ ਸੁਖਸਹਗਤਾ ਸਿਯੁੰ, ‘‘ਪੀਤਿਸਹਗਤਾ’’ਤਿ ਏਤੇਨੇਵ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ‘‘ਸੁਖਸਹਗਤਾ’’ਤਿ ਇਦੰ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ‘‘ਸੁਖਸਹਗਤਾ’’ਤਿ ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ‘‘ਪੀਤਿਸਹਗਤਾ’’ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤਤੋ ਤਿਕੰ ਪੂਰੇਨ੍ਤੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸਹਗਤਪਦੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ‘‘ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੋ ਏਵਾਯ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਪੀਤਿਸਹਗਤਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਸੁਖਸਹਗਤਾ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਪੀਤਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੁਖੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਸੁਖੰ ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਸੁਖਤੋ ਭਿਨ੍ਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਥ ਵਾ ਪੀਤਿਸੁਖਾਨੰ ਦੁਬ੍ਬਿਞ੍ਞੇਯਜਨਾਨਤ੍ਤਾਨੰ ਨਾਨਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਅਯੰ ਤਿਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ‘‘ਪੀਤਿਸਹਗਤਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹਿ

ਸੁਖੇਕਦੇਸੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ, ਨ ਪੀਤਿ। ''ਸੁਖਸਹਗਤਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੀਤਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਨ ਸੁਖਂ। ਪੀਤਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸੁਖਸਹਗਤਾ ਚ ਪੁਰਿਮੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਸਿਦ੍ਧੋ ਪੀਤਿਸੁਖਾਨਂ ਵਿਸੇਸੋਤਿ।

੮. **ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਤੋ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਅਥ ਵਾ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇਨ ਭਾਵਨਾਭਾਵਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਮ, ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁ ਚ ਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿਕਿਚ੍ਚਕਰਣੇਨ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਂ ਤਦਤਿਸਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥੇਤ੍ਥ ਗੋਤ੍ਰਭੁਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਾਪਤ੍ਤੀਤਿ। **ਉਭਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ, ਨ ਪਹਾਯਕਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਤਿ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਹਿ ਅਞ੍ਞੋ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਹਾਯਕੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਨੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞੋ ਪਹਾਯਕੋ ਅਤ੍ਥਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾਨਞ੍ਚ ਪੁਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾਵਾ, ਨਾਪਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਤਤਿਯਪਦੇਨ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਏਵਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਪਦਂ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਨੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇ ਗਹਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੯. **ਏਵਮਤ੍ਥਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਾਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਚ ਸਦ੍ਦਾਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਚ ਅਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਹਿ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਹਿ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇਸੁ ਅਹੇਤੁਕਾ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਾਯੁਤ੍ਤਿ, ਪਹਾਤਬ੍ਬਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਸਾਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤੇ ਚ ਸਤਿ ਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਸਦ੍ਦਤੋ ਪਹਾਯਕਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਪਟਿਸੇਧਂ ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਾਸੋ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਸਦ੍ਦਾਯੁਤ੍ਤਿ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬ-ਸਦ੍ਦਂ ਪਟਿਸੇਧੇਨ ਅਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਯੇਸਂ ਅਞ੍ਞਪਦਤ੍ਥੋ ਸਮਾਸੋ, ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਨਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਇਦਂ ਪਟਿਸੇਧੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਹੇਤੁ ਏਤੇਸਂ ਨੇਵਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥੋ ਸਬ੍ਬੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ। ਅਤ੍ਥਾਯੁਤ੍ਤਿ ਮਾ ਹੋਤੁ, ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਇਧਾਪਿ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋ। ਏਕਨ੍ਤਯੋਗੀਨਂ ਅਤ੍ਥਿ-ਸਦ੍ਦਮੇਵ ਹਿ ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨਾਨਂ ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁ-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਸਮਾਸੋ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਪਟਿਸੇਧਂ ਅਪੇਕ੍ਖਮਾਨਾਨਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ ਏਤਂ ਕਤਂ, ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਯਥਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਏਵਂ ਪਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ – ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਹੇਤੁ ਏਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਾ। ਕੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋਤਿ? ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਭਾਵਨਾਯ ਚ। ਤਯਿਦਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਪਦਂ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਪਦੇਹਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤੇਨ ਯੇ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਾ ਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਾ ਚ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਪਟਿਸੇਧਞ੍ਚ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਤੇ ਨੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਨੇਵਵਿਪਾਕਨਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਵਚਨਂ ਵਿਯ ਹਿ ਪੁਰਿਮਪਦਦ੍ਵਯਸਙ੍ਗਹਿਤਧਮ੍ਮਪਟਿਸੇਧਨੇਨ ਤਦਞ੍ਞਧਮ੍ਮਨਿਦਸ੍ਸਨਮੇਤਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਹੇਤੁਕਪਦਂ ਵਿਯ ਹੇਤੁਵਿਰਹਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨਾਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਪਟਿਸੇਧਾ ਯੁਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਹੇਤੁਯੇਵ ਹਿ ਤੇਸਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾਤਿ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਥੇ ਹੇਤੂਨਂ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਚ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਸਙ੍ਕਾਸਬ੍ਭਾਵੇ ਹੋਤਿ, ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਸਙ੍ਕਾ ਚ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਸਤਿ ਸਿਯਾ, ਤੇਸਂ ਪਨ ਅਹੇਤੁਕਾਨਂ ਹੇਤੁਯੇਵ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ, ਤਦਭਾਵਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਸਙ੍ਕਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤਂਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥੋ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਹੇਤੁ ਏਤੇਸ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਹੇਤੁਕਾਨਂ ਗਹਣਂ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ **ਇਤਰਥਾ ਹਿ ਅਹੇਤੁਕਾਨਂ ਅਗ੍ਗਹਣਂ ਭਵੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਨ ਕਾਰਣਸਾਧਨੀਯੋ ਏਸੋਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਕਾਰਣਂ ਵਦਨ੍ਤੋ **"ਹੇਤੁਯੇਵ ਹਿ ਤੇਸਂ ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਪਦਵਚਨੀਯਾਨਂ ਯੋ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ, ਸੋ ਏਵਂਪਕਾਰੋ ਹੇਤੁ ਨਤ੍ਥਿ। ਤੇ ਹਿ ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰਾ ਸਹੇਤੁਕਾ ਅਹੇਤੁਕਾ ਚਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਹੇਤੁ ਏਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੦. **ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਚਤੁਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਗੋਤ੍ਰਭੁਫਲਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਅਪਚਯਗਾਮਿਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਅਪਚਯਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ

ਅਪਚਯਗਾਮਿਨੋ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਹਿ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਿਯਤ੍ਤੇਪਿ ਸਮੁਦਯਪ੍ਪਹਾਨਸਮੁਦਯਨਿਰੋਧਾਨਂ ਅਧਿਗਮਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਹੇਤੁਹੇਤੁਫਲਭਾਵੋ ਮਗ੍ਗਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਯਥਾਹ ''ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੇ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ (ਵਿਭਂ ੭੧੮)। **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਹਿ ਹੇਤੁਫਲਂ। **ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਹੇਤੂਤਿ। ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਪੁਰਿਮੇ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਕੇਵਲਾ। ਪੁਰਿਮੇ ਵਿਯ ਪਨ ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਅਤ੍ਥੇਪਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸੀਸੇਨ ਸਬ੍ਬਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਦੁਤਿਯੇ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ''ਆਚਯਂ ਗਾਮਿਨੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਅਨੁਨਾਸਿਕਲੋਪੋ ਕਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਆਚਿਨਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ ਆਚਯਾ, ਆਚਯਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

੧੧. ਸਤ੍ਤ ਪਨ ਸੇਕ੍ਖਾ ਸਿਕ੍ਖਨਸੀਲਾਤਿ ਸੇਕ੍ਖਾ, ਤੇਸਂ ਇਮੇਤਿ **ਸੇਕ੍ਖਾ,** ਅਞ੍ਞਾਸਾਧਾਰਣਾ ਮਗ੍ਗਫਲਤ੍ਤਯਧਮ੍ਮਾ। **ਸਯਮੇ**ਵ **ਸਿਕ੍ਖਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਨਸੀਲਾਨਮੇਤਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਯੇ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਸਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਸਿਕ੍ਖਨਸੀਲਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਕ੍ਖਰਤ੍ਥੋ ਪਨ ਸਿਕ੍ਖਾ ਏਤੇਸਂ ਸੀਲਨ੍ਤਿ ਸੇਕ੍ਖਾਤਿ। **ਨ ਸੇਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਸੇਕ੍ਖਭਾਵਾਸਙ੍ਕਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਤ੍ਥਾਯਂ ਪਟਿਸੇਧੋਤਿ ਲੋਕਿਯਨਿਬ੍ਬਾਨੇਸੁ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਵਾਨਾਪਤ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਸੀਲਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਹਿ ਸਿਕ੍ਖਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖਕਿਲੇਸੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਮ੍ਪਿ ਅਨੁਪਗਮਨਤੋ ਏਤਾ ਸਿਕ੍ਖਾਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਾ ਅਟ੍ਠਸੁ ਮਗ੍ਗਫਲੇਸੁ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਤੁਮਗ੍ਗਹੇਟ੍ਠਿਮਫਲਤ੍ਤਯਧਮ੍ਮਾ ਵਿਯ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਧਮ੍ਮਾਪਿ ਤਾਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਸੁ ਜਾਤਾਤਿ ਚ, ਤਂਸਿਕ੍ਖਾਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਅਰਹਤੋ ਇਤਰੇਸਂ ਵਿਯ ਸੇਕ੍ਖਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਏਤੇਤਿ ਚ, ਸਿਕ੍ਖਾ ਸੀਲਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਚ ਸੇਕ੍ਖਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਿਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯੁਨ੍ਤਿ ਤਦਾਸਙ੍ਕਾਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ''ਅਸੇਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸੇਕ੍ਖਭਾਵਪਟਿਸੇਧੋ ਕਤੋ। ਅਰਹਤ੍ਤਫਲੇ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਸਿਕ੍ਖਾ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਸਿਕ੍ਖਾਕਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ ਨ ਸਿਕ੍ਖਾਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਕੇਵਲਂ ਸਿਕ੍ਖਾਫਲਭਾਵੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾ ਨ ਸਿਕ੍ਖਾਵਚਨਂ ਅਰਹਨ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਸੇਕ੍ਖਵਚਨਂ, ਨ ਚ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਿਕ੍ਖਨਸੀਲਾਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਸੁ ਜਾਤਾਤਿਆਦਿਅਤ੍ਥੇਹਿ ਅਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮਾ ਸੇਕ੍ਖਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਹੇਟ੍ਠਿਮਫਲੇਸੁ ਪਨ ਸਿਕ੍ਖਾ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਵਿਪਸ੍ਸਨਾਦੀਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਸਿਕ੍ਖਾਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਵਚਨਂ ਅਰਹਨ੍ਤਿ, ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਚ ਸੇਕ੍ਖਵਚਨਂ, ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚ ਸਿਕ੍ਖਨਸੀਲਵੁਤ੍ਤੀਤਿ ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਅਤ੍ਥੇਹਿ ਸੇਕ੍ਖਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਏਵ।

ਸੇਕ੍ਖਾਤਿ ਵਾ ਅਪਰਿਯੋਸਿਤਸਿਕ੍ਖਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਅਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ''ਅਸੇਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਪਰਿਯੋਸਿਤਸਿਕ੍ਖਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਨ ਲੋਕਿਯਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਂ ਅਸੇਕ੍ਖਤਾਪਤ੍ਤਿ। **ਵੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾ** ਵਾ **ਸੇਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਸੇਕ੍ਖਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਵ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਵੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਅਸੇਕ੍ਖਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਨ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾ ਵੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਚ ਅਤ੍ਥੇਹਿ ਸੇਕ੍ਖਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਸੇਕ੍ਖਾ ਆਪਨ੍ਨਾਤਿ? ਨ, ਤਂਸਦਿਸੇਸੁ ਤਬ੍ਬੋਹਾਰਾ। ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਤੋ ਹਿ ਨਿਨ੍ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿਕਿਚ੍ਚਕਰਣਂ ਵਿਪਾਕਭਾਵਞ੍ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਏਵ ਸੇਕ੍ਖਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਭਾਵਂ ਆਪਨ੍ਨਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਕੁਸਲਸੁਖਤੋ ਚ ਵਿਪਾਕਸੁਖਂ ਸਨ੍ਤਤਰਤਾਯ ਪਣੀਤਤਰਨ੍ਤਿ ਵੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਚ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਸੇਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ।

੧੨. ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਾਸਮਤ੍ਥਤਾਦੀਹਿ **ਪਰਿਤ੍ਤਾ**। ''ਕਿਲੇਸ...ਪੇ॰... ਤਾਯਾ''ਤਿ ਅਤ੍ਥਤ੍ਤਯਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯੇਸੁ ਦੀਘਸਨ੍ਤਾਨਤਾਵ। ਪਮਾਣਕਰੇਹਿ ਵਾ ਓਲਾਰਿਕੇਹਿ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ **ਪਰਿਤ੍ਤਾ**। ਤੇਹਿ ਅਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਸੁਖੁਮੇਹਿ ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਪਮਾਣਮਹਤ੍ਤਂ ਗਤਾਤਿ **ਮਹਗ੍ਗਤਾ**। ਅਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ **ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ**।

੧੪. **ਅਤਪ੍ਪਕਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਯਮਾਨਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾ ਤਿਤ੍ਤਿਂ ਨ ਜਨੇਨ੍ਤਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਯਮਾਨਾਪਿ ਫਲਧਮ੍ਮਾਤਿ।

੧੫. ਮਾਤੁਘਾਤਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਪਿ ਹਿਤਸੁਖਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਾਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਹਿਤਸੁਖਾਵਹਾ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਆਸੀਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਅਸੁਭਾਸੁਖਾਨਿਚ੍ਚਾਨਤ੍ਤੇਸੁ ਸੁਭਾਦਿਵਿਪਰਿਯਾਸਦਲ੍ਹਤਾਯ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕਮ੍ਮਨਿਯਤਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਸੁਭਾਦੀਸੁ ਸੁਭਾਦਿਵਿਪਰੀਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਮਿਚ੍ਛਾਸਭਾ**ਵਾਤਿ ਮੁਸਾਸਭਾਵਾ। ਅਨੇਕੇਸੁ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯੇਸੁ ਕਤੇਸੁ ਯਂ ਤਤ੍ਥ

ਬਲਵਂ, ਤਂ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਇਤਰਾਨੀਤਿ ਏਕਨ੍ਤਵਿਪਾਕਜਨਕਤਾਯ ਨਿਯਤਤਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ "**ਵਿਪਾਕਦਾਨੇ ਸਤੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਖਨ੍ਧਭੇਦਾਨਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਚੁਤਿਅਨਨ੍ਤਰਂ। ਚੁਤਿ ਹਿ **ਮਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** (ਵਿਭ॰ ੧੯੩) ''ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਭੇਦੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਏਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਸਤਿ ਫਲਦਾਨੇ ਚੁਤਿਅਨਨ੍ਤਰੋ ਏਵ, ਨ ਅਞ੍ਞੋ ਏਤੇਸਂ ਫਲਕਾਲੋਤਿ ਫਲਕਾਲਨਿਯਮੇਨੇਵ ਨਿਯਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਫਲਦਾਨਨਿਯਮੇਨਾਤਿ ਨਿਯਤਫਲਕਾਲਾਨਂ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਾਨਮ੍ਪਿ ਨਿਯਤਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਵਿਕਲਤਾਦੀਹਿ ਅਵਿਪਚ੍ਚਮਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੇਨ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਤਾ ਵਿਯ ਬਲਵਤਾ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯੇਨ ਵਿਪਾਕੇ ਦਿਨ੍ਨੇ ਅਵਿਪਚ੍ਚਮਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਾਨਂ ਫਲਦਾਨੇ ਨਿਯਤਸਭਾਵਾ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਸਭਾਵਾ ਚ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੇਨ ਫਲਦਾਨਨਿਯਮੇਨੇਵ ਨਿਯਤਤਾ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਤਾ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਵਸ੍ਸਞ੍ਚ ਨਿਯਤਸਭਾਵਾ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਸਭਾਵਾ ਚ ਤੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਮੇਤਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਬਲਵਤੋ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇ ਚੁਤਿਅਨਨ੍ਤਰਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਫਲਦਾਨਤੋ।

ਨਨੁ ਏਵਂ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਾਨਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਵਿਪਾਕਦਾਯਕੇ ਅਸਤਿ ਚੁਤਿਅਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਫਲਦਾਨਤੋ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਸਭਾਵਾ ਨਿਯਤਸਭਾਵਾ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ ਅਸਮਾਨਜਾਤਿਕੇਨ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿਵਸੇਨ ਉਪਘਾਤਕੇਨ ਚ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ ਅਨਨ੍ਤਰੇਕਨ੍ਤਫਲਦਾਯਕਤ੍ਤਾਭਾਵਾ, ਨ ਪਨ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕਾਨਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਿ ਵਿਯ ਅਸਮਾਨਜਾਤਿਕਂ ਫਲਨਿਵਤ੍ਤਕਂ ਅਤ੍ਥਿ ਸਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਰਿਯਕਾਨਂ ਅਵੀਚਿਫਲਤ੍ਤਾ, ਨ ਚ ਹੇਟ੍ਠੂਪਪਤ੍ਤਿਂ ਇਚ੍ਛਤੋ ਸੀਲਵਤੋ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿ ਵਿਯ ਉਪਰੂਪਪਤ੍ਤਿਜਨਕਕਮ੍ਮਫਲਂ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕਫਲਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿ ਅਤ੍ਥਿ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਵੀਚਿਪਾਤਨਤੋ, ਨ ਚ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕੋਪਘਾਤਕਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਮ੍ਮਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂਯੇਵ ਅਨਨ੍ਤਰੇਕਨ੍ਤਵਿਪਾਕਜਨਕਸਭਾਵਾ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ।

ਅਨੇਕਾਨਿ ਚ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕਾਨਿ ਕਤਾਨਿ ਏਕਨ੍ਤੇ ਵਿਪਾਕੇ ਸਨ੍ਨਿਯਤਤ੍ਤਾ ਉਪਰਤਾਵਿਪਚ੍ਚਨਸਭਾਵਾਸਙ੍ਕਤ੍ਤਾ ਨਿਚ੍ਛਿਤਾਨਿ ਸਭਾਵਤੋ ਨਿਯਤਾਨੇਵ। ਚੁਤਿਅਨਨ੍ਤਰਂ ਪਨ ਫਲਂ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਨਾਮ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨਨ੍ਤਰੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਤਨ੍ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਕਰਣਸੀਲਾਨਿ ਅਨਨ੍ਤਰਪ੍ਪਯੋਜਨਾਨਿ ਚਾਤਿ ਸਭਾਵਤੋ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕਾਨੇਵ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਪਨ ਸਮਾਨਸਭਾਵੇਸੁ ਏਕੇਨ ਵਿਪਾਕੇ ਦਿਨ੍ਨੇ ਇਤਰਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਤੇਨੇਵ ਕਤਤ੍ਤਾ ਨ ਦੁਤਿਯਂ ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਮਤ੍ਥਤਾਵਿਘਾਤਤ੍ਤਾਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਤੇਸਂ ਨਿਯਤਾਨਨ੍ਤਰਿਯਤਾਨਿਵਤ੍ਤੀਤਿ। ਨ ਹਿ ਸਮਾਨਸਭਾਵਂ ਸਮਾਨਸਭਾਵਸ੍ਸ ਸਮਤ੍ਥਤਂ ਵਿਹਨਤੀਤਿ। ਏਕਸ੍ਸ ਪਨ ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨੀਤਿ। **ਸਮ੍ਮਾ ਸਭਾਵਾ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਸਭਾਵਾ।

੧੬. ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਮਗ੍ਗਕਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਵ ਇਧ ''ਮਗ੍ਗਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੇਨ। ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇਪਿ ਹਿ ਯੇ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ਸਯਂ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੩੯) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥੇਵ ''ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਅਲੋਭੋ ਅਦੋਸੋ ਅਮੋਹੋ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗਹੇਤੂ''ਤਿ ਆਦਿਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਮਗ੍ਗੋ ਚੇਵ ਹੇਤੁ ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਯ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਵਸੇਨ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਤਯੋ ਨਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਹੇਤੁਬਹੁਤਾਵਸੇਨ ਤਤਿਯੋ ਨਯੋ ਇਧ ਦੁਤਿਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿਪਿ ਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਜੇਟ੍ਠਕਭਾਵੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਸਹਜਾਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸੇ ਅਨੁਵਤ੍ਤਯਮਾਨੇ ਤੇ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਧਮ੍ਮੇ ਤਥੇਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨੁਵਤ੍ਤਯਮਾਨੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਧਿਪਤਿਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ''ਮਗ੍ਗੋ ਅਧਿਪਤਿ ਏਤੇਸ''ਨ੍ਤਿ ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇ ਉਦਾਹਰਣਵਸੇਨ ਆਗਤਂ ਅਤ੍ਥਨਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੬.੧੧) ''ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾ, ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀ ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ

ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿ ਅਧਿਪਤੀ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗੋ ਅਧਿਪਤਿ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸਰੂਪੇਕਸੇਸਵਸੇਨ ਸਮਾਨਸਦ੍ਦਤ੍ਥਵਸੇਨ ਵ◌ਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੭. ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤਿ ਏਤੇਨ ਸਬ੍ਬੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵ◌ੋ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧੋ, ਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਭਾਵ◌ੋ ਏਵ◌ਾਤਿ ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵ◌ਿਗਤਾ ਅਤੀਤਾਪਿ ਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਸਿਯੁਂ, ''ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਏਵਮਾਦਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਨ ਤੁ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਨਾਗਤਾਨਿ ਵ◌ਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਿ ਅਤੀਤੇ ਅਨਾਗਤੇ ਵ◌ਾ ਕਮ੍ਮੇ ਪੁਰਿਮਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੇ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ , ਨਾਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੇਤਿ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਕਾਰਣੇਕਦੇਸਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਨਿ "**ਅਵਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ**"ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

੧੮. ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵਨ੍ਤਿ ਕਕ੍ਖਲ਼ਫੁਸਨਾਦਿਸਭਾਵ◌ਂ।

੨੦. ਏਵ◌ਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਤਿ ਏਵ◌ਂ ਚਕ੍ਖਾਦਿਭਾਵ◌ੇਨ ਫੁਸਨਾਦਿਭਾਵ◌ੇਨ ਚ ਏਕਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ। ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਧਿ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾ**ਤਿ **ਅਧਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮਾਸਵ◌ਿਸਯੇ ਅਧਿਕਾਰਤ੍ਥਂ ਪਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਧਿਕਿਚ੍ਚ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਾ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਞਾਨਾ ਵ◌ੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵ◌ਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਆਨੇਞ੍ਜਞ੍ਚ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਦੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਨ ਪਸੀਦਤਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਯੋ ਚ ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, **ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ। ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦਿਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇ**ਵ◌ਾਤਿ ਞਾਨਗੋਚਰੇ ਕਸਿਣਾਦਿਮ੍ਹਿ। **ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦਿਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬਂ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰਤੋ**ਤਿ ਗੋਚਰਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਰਤੋ, ਸਮਾਧਿਗੋਚਰੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ ਵ◌ਾ ਰਤੋ। ''ਸਮਾਹਿਤੋ ਏਕੋ ਸਨ੍ਤੁਸਿਤੋ ਤਮਾਹੁ ਭਿਕ੍ਖੁ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੩੬੨) ਗਾਥਾਸੇਸੋ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਞਾਨਂ ਸਕਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਤ੍ਥੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਹੋਤਿ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਕਸਨ੍ਤਤਿਨਿਯਕਂ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਭਵ◌ਾ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ**ਤਿ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਾ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਵ◌ੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕ-ਸਦ੍ਦੋ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ , ਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਦ੍ਦੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਸਦ੍ਦਾਨਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾਬਾਹਿਰ-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਵ◌ਿਯ ਵ◌ਿਸੇਸੋ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਸਪਰਸਨ੍ਤਾਨਿਕੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਬਾਹਿਰ-ਸਦ੍ਦੋ ਵ◌ਿਯ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਸਕਸਨ੍ਤਾਨਿਕੇਸ੍ਵ◌ੇਵ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦੀਸੁ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸ੍ਵ◌ੇਵ ਬਹਿਦ੍ਧਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਵ◌ਿਯ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਦਤੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਅਸਮਾਨਤ੍ਤਾ ਨ ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਉਦਾਹਰਣਂ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ – ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਭਵ◌ਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਤਿ ਅਯਞ੍ਹਿ ਵਚਨਤ੍ਥੋ। ਯਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਭਵ◌ਂ, ਤੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੇਨੇਵ ਭਵ◌ਿਤਬ੍ਬਂ, ਤੇਨ ਤਂਵ◌ਾਚਕਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤਾ। ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਭਾਵਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕ-ਸਦ੍ਦੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤੋਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ।

ਅਯਂ ਖੋ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਵ◌ਿਹਾਰੋਤਿ **ਵ◌ਿਹਾਰਸੁਞ੍ਞਤਾਸੁਤ੍ਤੇ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੮੭) ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਾਯ ਰੂਪਾਦਿਰਤਿਯਾ ਚ ਆਦੀਨਵ◌ਂ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਵ◌ਿਹਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤ**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ਿਸਯਭੂਤਂ ਇਸ੍ਸਰਿਯਟ੍ਠਾਨਭੂਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਂ, ਸੁਞ੍ਞਤਾਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਚਿਤ੍ਤਿਸ੍ਸਰਾ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਾਪਿ ਯਂ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਤੁਣ੍ਹੀ ਭਵ◌ਿਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾਪਿ ਇਸ੍ਸਰਿਯਾਨਂ ਬਹੁਲਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਂ ਇਸ੍ਸਰਿਯਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ''ਇਸ੍ਸਰਿਯਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਾਧਿਗਮੇਨ ਵ◌ਾ ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਇਸ੍ਸਰਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਤਂਜਨਕੇਨੇਵ ਮਗ੍ਗੇਨਾਤਿ ਤਂ ਤੇਸਂ ਇਸ੍ਸਰਿਯਟ੍ਠਾਨਂ। ਵ◌ਿਸਯੋ ਚ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਥਭਾਵ◌ੇਵ ਯਥਾ ''ਆਕਾਸੇ ਸਕੁਣਾ ਉਦਕੇ ਮਚ੍ਛਾ''ਤਿ, ਬੁਦ੍ਧਾ ਚ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਾਪਿ ਵ◌ਿਵ◌ੇਕਪਬ੍ਭਾਰਤਾਯ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਨਿਨ੍ਨਾਵ, ਤੇਨ ਤਸ੍ਸਾ ਤਸ੍ਸਾ ਕਿਰਿਯਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਂਯੇਵ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਸਾ ਤੇਸਂ ਵ◌ਿਸਯੋ, ਤਬ੍ਬਿਸਯਤਾ ਚ **ਸਚ੍ਚਕਸੁਤ੍ਤੇਨ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੬੪ ਆਦਯੋ) ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਾ।

੨੨. ਯੇਸੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇ **ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਾ**। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਗੋਚਰਭਾਵੋਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵੋ, ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਾਯਤਨਾ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤੇਪਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਰੂਪਾਯਤਨੰ ਵਿਸੇਸੇਤੁੰ ਅਞ੍ਞੰ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ “**ਸਹ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨਾਤਿ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਹਿ ਏਕੀਭੂਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਯੋ ਨਾਨਤ੍ਤਕਰੋ ਸਭਾਵੋ, ਸੋ ਅਞ੍ਞੋ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਚਰਿਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤੋ । ਏਵਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਾਵਬੋਧੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਸਯਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਚ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਨੰ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਮੁਖਭਾਵੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਤਨੰ ਪਟਿਹਨਨਭਾਵੋ, ਯੇਨ ਬ੍ਯਾਪਾਰਾਦਿਵਿਕਾਰਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਹਿਤੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਵਿਸਯੇਸੁ ਵਿਕਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ।

ਤਿਕਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਕਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

੧-੬. ਮੂਲਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਸਾਧਨੇਨ ਮੂਲਭਾਵੇਨ, ਨ ਪਚ੍ਚਯਮਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਹੇਤੁਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੂ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸਮਾਸਾਸਮਾਸਨਿਦ੍ਦੇਸਭਾਵੋ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਪਾਠਾਨੰ ਵਿਸੇਸੋ। **ਤਥੇਵਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋਵ। ਸਹੇਤੁਕਾਨੰ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵਤੋ "**ਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਸਹਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਯੋਗਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। **ਸਹ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਏਕਪੁਞ੍ਜੇ ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਯਾਵ ਭਙ੍ਗਾ ਸਹੇਤੁਕਾਨੰ ਹੇਤੂਹਿ ਸਮਾਨਦੇਸਗਹਣਾਨੰ ਹੇਤੁਆਦਿਸਬ੍ਭਾਵੰ ਦੀਪੇਤਿ, **ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਵਸੇਨ ਸਹ ਹੇਤੂਹਿ ਏਕੀਭਾਵੁਪਗਮਨੰ, ਤਤੋ ਏਵ ਚ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਦੁਕਾਨੰ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਧਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤਾਭਾਵੇਪਿ ਹਿ ਪਦਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਦੁਕਨ੍ਤਰੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਨ ਹਿ ਹੇਤੁਦੁਕਸਙ੍ਗਹਿਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇ ਸਹੇਤੁਕਦੁਕਾਦੀਹਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਏਵ ਪਨ ਸਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਾਦਿਭਾਵਤੋ ਸਹੇਤੁਕਦੁਕਾਦੀਹਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਏਵੰ ਸਹੇਤੁਕਦੁਕਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਏਵ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਵੁਤ੍ਤਤਾਪੇਕ੍ਖੰ ਦੁਕਨ੍ਤਰਵਚਨਨ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਨਰੁਤ੍ਤਿਦੋਸੋ। ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਜਾਨਨਞ੍ਹਿ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ ਤਥਾ ਦੇਸਨਾਞਾਣਞ੍ਚਾਤਿ। ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤਪ੍ਪਕਾਰਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਸਕਲੇਕਦੇਸਵਸੇਨ ਪਠਮਦੁਕੰ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਚਤੁਤ੍ਥਾਦਯੋ ਤਯੋ ਦੁਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਕਲਞ੍ਹਿ ਪਠਮਦੁਕੰ ਦੁਤਿਯਦੁਕੇਕਦੇਸੇਨ ਸਹੇਤੁਕਪਦੇਨ ਤਤਿਯਦੁਕੇਕਦੇਸੇਨ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦੇਨ ਚ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮਦੁਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ਪਠਮਦੁਕੇਕਦੇਸੰ ਨਹੇਤੁਪਦੰ ਸਕਲੇਨ ਦੁਤਿਯਦੁਕੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਛਟ੍ਠਦੁਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਇਦਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਭਵਵਸੇਨ ਦੀਪਿਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਮ੍ਭਵੋ ਹਿ ਗਹਣਸ੍ਸ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਹੇਤੁਸਹੇਤੁਕਾਤਿ ਇਦੰ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤੰ, ਏਵੰ ਹੇਤੁਅਹੇਤੁਕਾਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ ਏਵੰ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ।

ਏਵੰ ਪਠਮਦੁਕੰ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਦੁਕੇਸੁ ਦੁਤਿਯਪਦੇਹਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ''ਹੇਤੂ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੇਤੁਕਾ ਚ, ਅਹੇਤੁਕਾ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਚ ਹੇਤੂ, ਹੇਤੂ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੁਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚ, ਹੇਤੁਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਚ ਹੇਤੂ''ਤਿ ਯੇ ਦ੍ਵੇ ਦੁਕਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਤੇਸੰ ਸਮ੍ਭਵਵਸੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ **ਖੋ ਪਨ**-ਪਦੇਨ ਅਪਰੇਸਮ੍ਪਿ ਦੁਕਾਨੰ ਸਙ੍ਗਹੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਤਤ੍ਰ ਯਦੇਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ। **ਅਯੰ ਅਤਿਰੇਕਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਇਦਾਨਿ ਯੰ ਵਕ੍ਖਤਿ, ਤਮਤ੍ਥਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਪਨ **ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਅਞ੍ਞਥਾਪੀ**ਤਿ ਏਤੇਸੰ ਵਿਸੁੰ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਦ੍ਵੇ ਦੁਕਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਸਹ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਨ ਅਯਮ੍ਪਿ ਦੁਕੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ''ਹੇਤੂ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਹੇਤੁਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪੀ''ਤਿ, ਏਤੇਸੁ ਪਨ ਪਞ੍ਚਸੁ ਦੁਕੇਸੁ ਦੁਤਿਯਦੁਕੇਨ ਤਤਿਯਦੁਕੋ ਵਿਯ, ਚਤੁਤ੍ਥਦੁਕੇਨ ਪਞ੍ਚਮਦੁਕੋ ਵਿਯ ਚ ਛਟ੍ਠਦੁਕੇਨ ਨਿਨ੍ਨਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ''ਨ ਹੇਤੁ ਖੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਹੇਤੁਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪੀ''ਤਿ ਅਯੰ ਦੁਕੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਦਸ੍ਸਿਤਨਿਨ੍ਨਾਨਤ੍ਥਨਯੋ ਹਿ ਸੋ ਪੁਰਿਮਦੁਕੇਹੀਤਿ। ਇਤਰੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਹੇਤੂ ਚੇਵ ਅਹੇਤੁਕਦੁਕੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਹੇਤੂ ਚੇਵ ਹੇਤੁਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕੋ, ਹੇਤੁਸਹੇਤੁਕਦੁਕੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਹੇਤੁਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕੋ ਚ ਨਹੇਤੁਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕੋ ਵਿਯ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਸੁ ਪਨ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਚ੍ਛਿਮਦੁਕੇ ''ਹੇਤੂ ਖੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾ ਸਹੇਤੁਕਾ''ਤਿ ਪਦੰ ਚਤੁਤ੍ਥਦੁਕੇ ਪਠਮਪਦੇਨ ਨਿਨ੍ਨਾਨਾਕਰਣਤ੍ਤਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ''ਹੇਤੂ ਖੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੇਤੁਕਾ''ਤਿ ਪਦੰ ''ਹੇਤੂ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੇਤੁਕਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਨਿਨ੍ਨਾਨਤ੍ਤਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਅਵਸਿਟ੍ਠੇ ਪਨ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਦੁਕੇ ''ਅਹੇਤੁਕਾ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਚ ਹੇਤੂ''ਤਿ ਪਦੰ ਛਟ੍ਠਦੁਕੇ ਦੁਤਿਯਪਦੇਨ ਏਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਇਦਾਨਿ ''ਹੇਤੂ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੇਤੁਕਾ ਚਾ''ਤਿ ਇਦਮੇਵੇਕੰ ਪਦੰ ਅਵਸਿਟ੍ਠੰ, ਨ ਚ ਏਕੇਨ ਪਦੇਨ ਦੁਕੋ ਹੋਤੀਤਿ ਤਞ੍ਚ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਦੁਕੇ ਦੁਤਿਯਪਦੇਨ ਪਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਛਟ੍ਠਦੁਕੇ ਪਠਮਪਦਸ੍ਸ ਵਚਨੰ ਦੁਕਪੂਰਣਤ੍ਥੰ, ਏਤੇਨ ਵਾ ਗਤਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹੋ ਕਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਬ੍ਬੋ ਸਮ੍ਭਵਦੁਕੋ ਪਠਮਦੁਕੇ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਦੁਕਪਕ੍ਖੇਪੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਤੇਸੁ ਚ ਪਠਮਦੁਕਪਕ੍ਖੇਪੇਨਾਤਿ।

੭-੧੩. ਸਮਾਨਕਾਲੇਨ ਅਸਮਾਨਕਾਲੇਨ ਕਾਲਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ ਚ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾਯਤ੍ਤਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਮਤ੍ਤੇਨ ਤੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਅਤ੍ਥਿਤੰ ਦੀਪੇਤੁੰ **ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯ**ਵਚਨੰ, ਨ ਸਹੇਤੁਕਵਚਨੰ ਵਿਯ ਸਮਾਨਕਾਲਾਨਮੇਵ, ਨਾਪਿ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨੰ ਵਿਯ ਤੰਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਨ੍ਤਰਭੂਤਸ੍ਸ। **ਸਙ੍ਖਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਸਮੇਤੇਹਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਭਾਵੰ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸੰ ਵਿਸੇਸੋ ਦੁਕਨ੍ਤਰਵਚਨੇ ਕਾਰਣੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ

ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਅਸਙ੍ਖਤਾਤਿ ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਅਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥਪਰਿਚ੍ਛੇਦਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਮਾਤਿਕਾਠਪਨਤੋ ਕਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਉਦ੍ਦੇਸੇਨ ਹਿ ਕੁਸਲਾਦਿਸਭਾਵਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਤਾਮਤ੍ਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋਤਿ ਅਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਬਹੁਵਚਨੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ। **ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਪਥਵਿਯਾਦਿ ਵਾ। ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਂ ਵਾ ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਅਤ੍ਥਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ **ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਰੁਪ੍ਪਨਸਭਾਵੋ। ਨ ਲੁਜ੍ਜਤਿ ਨ ਪਲੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਯੋ ਗਹਿਤੋ ਤਥਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਲੋਕੋਤਿ ਤਂਗਹਣਰਹਿਤਾਨਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕਤਾ। ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ ਵਾ ਲੋਕੋ, ਤਤ੍ਥ ਤੇਨੇਵ ਲੋਕਸਭਾਵੇਨ ਵਿਦਿਤਾਤਿ **ਲੋਕਿਯਾ**।

ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸ ਤੇਨੇਵ ਨਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਾਦਿਕਸ੍ਸ ਚ ਨਾਨਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤਤੋ ਦੁਕੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਪਨ ਦੁਕੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਦੁਕਬਹੁਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਯਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ, ਤਤ੍ਤਕਾ ਦੁਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਸਮਤ੍ਤਾ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ। ਤੇਸੁ ਚ ਦੁਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛੇਦੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ‘‘ਕੇਨਚੀ’’ਤਿ ਪਦਂ ਸਬ੍ਬਵਿਞ੍ਞਾਣਸਙ੍ਗਾਹਕਂ ਨ ਸਿਯਾ, ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਚ ਵਿਰੁਦ੍ਧਂ ਇਦਂ ਵਚਨਂ। ਯੋ ਚ ਤਤ੍ਥ ‘‘ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ, ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਯਂ ਦੁਕੋ ਨ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਪਟਿਸੇਧੋ ਕਤੋ, ਸੋ ਚ ਕਥਂ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਨ ਹਿ ਸਮਤ੍ਥਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾ ਪਾਲ਼ਿਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤੁਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ **ਕੇਨਚਿ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਤੇਨੇਵਾਤਿ ਅਯਂ ਪਦਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, “**ਕੇਨਚੀ**”ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਆਦਿਪਦਸ੍ਸ ਅਨਿਯਮਿਤਂ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਏਕਂ ਪਦਤ੍ਥਂ, ਤਂ ਵਤ੍ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਸ੍ਸ “**ਕੇਨਚੀ**”ਤਿ ਦੁਤਿਯਪਦਸ੍ਸ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਪਰਂ ਅਨਿਯਮਿਤਂ ਪਦਤ੍ਥੋਤਿ ਲੋਕਸਿਦ੍ਧਮੇਤਂ, ਤਥੇਵ ਚ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਭੇਦੇਨ ਦੁਕਭੇਦੋ ਸਮਤ੍ਤੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਯਤ੍ਤਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ, ਤਤ੍ਤਕਾ ਦੁਕਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥਿ ਦੁਕਬਹੁਤਾ। ਨ ਹਿ ਏਕਂਯੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਕੇਨਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਕੇਨਚਿ ਨ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਞ੍ਚ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਅਪਰਮ੍ਪੀਤਿ ਸਬ੍ਬਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਸਙ੍ਗਹੇ ਦੁਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ‘‘ਕੇਨਚੀ’’ਤਿ ਪਦਂ ਅਨਿਯਮੇਨ ਸਬ੍ਬਵਿਞ੍ਞਾਣਸਙ੍ਗਾਹਕਨ੍ਤਿ ਸਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਯਂ ਦੁਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਤਾਯਾਤਿ। ਏਤਸ੍ਸ ਪਨ ਦੁਕਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪਰਾਸਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਦੁਕਸਙ੍ਗਹਿਤਧਮ੍ਮੇਕਦੇਸੇਸੁ ਦੁਕਪਦਦ੍ਵਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ। ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਿਰਵਸੇਸਦੁਕਸਙ੍ਗਹਿਤਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੪-੧੯. ਚਕ੍ਖੁਤੋਪਿ...ਪੇ॰... ਮਨਤੋਪੀਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਵੀਥੀਸੁ ਤਦਨੁਗਤਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥੀਸੁ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਕੁਸਲਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਕਾਮਾਸਵਾਦਯੋ ਏਵ ਪਨ ਵਣਤੋ ਯੂਸਂ ਵਿਯ ਪਗ੍ਘਰਣਕਅਸੁਚਿਭਾਵੇਨ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਏਵ “**ਆਸਵਾ**”ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਪਗ੍ਘਰਣਕਅਸੁਚਿਮ੍ਹਿ ਨਿਰੁਲ੍ਹੋ ਆਸਵਸਦ੍ਦੋਤਿ। **ਧਮ੍ਮਤੋ ਯਾਵ ਗੋਤ੍ਰਭੁ**ਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਪਰਂ ਮਗ੍ਗਫਲੇਸੁ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤੇ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਤਤੋ ਪਰਂ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ। ਨਨੁ ਤਤੋ ਪਰਂ ਭਵਙ੍ਗਾਦੀਨਿਪਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਚੇ? ਨ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਆਲਮ੍ਬਿਤੇਸੁ ਲੋਕਿਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਾਸਵਭਾਵੇਨ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਤਤੋ ਪਰਤਾਭਾਵਤੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਗੋਤ੍ਰਭੁਵਚਨੇਨ ਗੋਤ੍ਰਭੁਵੋਦਾਨਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪੁਰੇਚਾਰਿਕਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਪਠਮਮਗ੍ਗਪੁਰੇਚਾਰਿਕਮੇਵ ਵਾ ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਅਵਧਿਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਂ, ਤਤੋ ਪਰਂ ਮਗ੍ਗਫਲਸਮਾਨਤਾਯ ਪਨ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਮਗ੍ਗੇਸੁ ਮਗ੍ਗਵੀਥਿਯਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵੀਥਿਯਂ ਨਿਰੋਧਾਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਫਲੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਿਵਾਰਿਤਾ ਆਸਵਾਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਸਵਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਦੁਵਿਧੋ ਹਿ ਅਵਧਿ ਅਭਿਵਿਧਿਵਿਸਯੋ ਅਨਭਿਵਿਧਿਵਿਸਯੋ ਚ। ਅਭਿਵਿਧਿਵਿਸਯਂ ਕਿਰਿਯਾ ਬ੍ਯਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ‘‘ਆਭਵਗ੍ਗਾ ਭਗਵਤੋ ਯਸੋ ਗਤੋ’’ਤਿ, ਇਤਰਂ ਬਹਿ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਆਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤਾ ਵੁਟ੍ਠੋ ਦੇਵੋ’’ਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ **ਆ**-ਕਾਰੋ ਅਭਿਵਿਧਿਅਤ੍ਥੋ ਇਧ ਗਹਿਤੋਤਿ “**ਅਨ੍ਤੋਕਰਣਤ੍ਥੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਚਿਰਪਾਰਿਵਾਸਿਯਟ੍ਠੋ ਚਿਰਪਰਿਵੁਤ੍ਥਤਾ ਪੁਰਾਣਭਾਵੋ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਪੁਰਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਭਵਤਣ੍ਹਾਯਾ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੬੨) ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵਭਵਾਸਵਾਨਞ੍ਚ ਚਿਰਪਰਿਵੁਤ੍ਥਤਾਯ ਦਸ੍ਸਿਤਾਯ ਤਬ੍ਭਾਵਭਾਵੀਨਂ ਕਾਮਾਸਵਦਿਟ੍ਠਾਸਵਾਨਞ੍ਚ ਚਿਰਪਰਿਵੁਤ੍ਥਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਓਕਾਸਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਮਾਨਾਦੀਸੁ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਾਦਿਗ੍ਗਾਹਵਸੇਨ ਅਭਿਬ੍ਯਾਪਨਂ ਮਦਕਰਣਵਸੇਨ ਆਸਵਸਦਿਸਤਾ ਚ ਏਤੇਸਂਯੇਵ, ਨਾਞ੍ਞੇਸਨ੍ਤਿ ਏਤੇਸ੍ਵੇਵ ਆਸਵਸਦ੍ਦੋ ਨਿਰੁਲ੍ਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਆਯਤਂ ਵਾ ਸਵਨ੍ਤਿ ਫਲਨ੍ਤੀਤਿ **ਆਸਵਾ** । ਨ ਹਿ ਕਿਞ੍ਚਿ

ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਂ ਆਸਵੇਹਿ ਵਿਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵਣੇ ਵਿਯ ਆਸਵੇ ਪਗ੍ਘਰਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਅਸਮ੍ਪਯੋਗੇ ਅਤਬ੍ਭਾਵੇਪਿ ਸਹ ਆਸਵੇਹੀਤਿ **ਸਾਸਵਾ,** ਆਸਵਵਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਓਸਾਨਦੁਕੇ ''ਨੋ ਆਸਵਾ ਖੋ ਪਨਾ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ **"ਆਸਵਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਖੋ ਪਨਾ"**ਤਿ ਵਚਨਂ ਸਾਸਵਾਨਂ ਸਹੇਤੁਕਾਨਂ ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਤਂਸਹਿਤਤਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਏਵਂ ਸੇਸਗੋਚ੍ਛਕੇਸੁਪਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੇ ਪਯੋਜਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਪਿਚ ''ਨੋ ਆਸਵਾ ਖੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਸਵਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਪਦਂ ਚਤੁਤ੍ਥਦੁਕੇ ਦੁਤਿਯਪਦੇਨ ਨਿਨ੍ਨਾਨਂ, ਨ ਚ ਏਕੇਨ ਦੁਕੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਸਵਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਓਸਾਨਦੁਕਯੋਜਨਾ ਞਾਯਾਗਤਾਤਿ ਕਤਾ। ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕੇ ਪਨ ਹੇਤੁਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਹੇਤੁਕਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦੁਕਯੋਜਨਾਯ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯਜਤ੍ਤਾ ਨਹੇਤੁਪਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਓਸਾਨਦੁਕਯੋਜਨਾ ਕਤਾ। ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਪਠਮੇ ਦੁਕੇ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖੇਪੇ ਏਕੋ, ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਦ੍ਵੇ, ਪਠਮਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯੇ ਏਕੋ, ਤਤਿਯੇ ਦ੍ਵੇ, ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਤਤਿਯੇ ਏਕੋ, ਦੁਤਿਯੇ ਚ ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਏਕੋਤਿ ਅਟ੍ਠ ਦੁਕਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੁ ਤੀਹਿ ਇਤਰੇ ਚ ਨਯਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸਗੋਚ੍ਛਕੇਸੁਪਿ।

੨੦-੨੫. ਕਿਲੇਸਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜੇਨ੍ਤਿ, ਸਤਿਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਨ ਵਿਨਾ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਤੇਸਂ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸਙ੍ਗਹਿਤੇਹਿ ਚ ਤਂਤਂਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਮ੍ਮਨਿਯਮੋ ਭਵਨਿਯਮੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਸਂਯੋਜਨਸ੍ਸ ਕਤਾਨਿਪਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਭਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤੀਤਿ। ਸਂਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵਾ **ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ,** ਸਂਯੋਜਨੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵਾ। ਦੂਰਗਤਸ੍ਸਪਿ ਆਕਡ੍ਢਨਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਿਤੁਂ ਅਪ੍ਪਦਾਨਵਸੇਨ ਬਨ੍ਧਨਂ ਸਂਯੋਜਨਂ, ਗਨ੍ਥਕਰਣਂ ਸਙ੍ਖਲਿਕਚਕ੍ਕਲਕਾਨਂ ਵਿਯ ਪਟਿਬਦ੍ਧਤਾਕਰਣਂ ਵਾ ਗਨ੍ਥਨਂ ਗਨ੍ਥੋ, ਸਂਸਿਲਿਸਕਰਣਂ ਯੋਜਨਂ ਯੋਗੋਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਭਾਵਕਿਚ੍ਚਵਿਸੇਸਞ੍ਞੁਨਾ ਪਨ ਭਗਵਤਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਚ ਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਯਮਾਨਂ ਤਂ ਤਂ ਕਿਚ੍ਚਵਿਸੇਸਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੇਨ ਤੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਤਥਾ ਤਥਾ ਆਸਵਸਂਯੋਜਨਗਨ੍ਥਾਦਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ''ਕਿਮਤ੍ਥਂ ਏਤੇਯੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕਸ੍ਮਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ ਏਵ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬਮੇਤਂ।

੨੬-੩੭. **ਗਨ੍ਥਨਿਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਯਮਞ੍ਞੋ ਅਤ੍ਥੋ ''ਗਨ੍ਥਕਰਣਂ ਗਨ੍ਥਨਂ, ਗਨ੍ਥਨੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਗਨ੍ਥਨਿਯਾ, ਗਨ੍ਥਯਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯਜਾ, ਗਨ੍ਥਯਿਤੁਂ ਅਰਹਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ ਗਨ੍ਥਨਿਯਾ''ਤਿ। ਏਵਂ ਓਘਨਿਯਾਦੀਸੁਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਤਿਕ੍ਕਮਤੀਤਿ ਏਤਂ ਧਾਤ੍ਵਤ੍ਥਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ **ਓਘਨਿਯਾ**ਤਿ ਪਦਸਿਦ੍ਧਿ ਕਤਾ।

੫੦-੫੪. ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਤੋ ਆਮਸਨ੍ਤੀਤਿ **ਪਰਾਮਾਸਾ। ਪਰਤੋ**ਤਿ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਤੋ। **ਆਮਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਭਾਵਪਟਿਸੇਧੇਨ ਪਰਿਮਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

੫੫-੬੮. ਸਭਾਵਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਵਾ ਵਿਚਿਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਯ ਸਞ੍ਞਿਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਆਲਮ੍ਬਮਾਨਾ ਧਮ੍ਮਾ **ਸਾਰਮ੍ਮਣਾ**। ਚਿਨ੍ਤਨਂ ਗਹਣਂ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਲਦ੍ਧਿ। ਚੇਤਸਿ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾ, ਚੇਤਸਾ ਸਂਸਟ੍ਠਾ ਵਾ **ਚੇਤਸਿਕਾ**। ਦੁਬ੍ਬਿਞ੍ਞੇਯਜਨਾਨਤ੍ਤਤਾਯ ਏਕੀਭਾਵਮਿਵੁਪਗਮਨਂ ਨਿਰਨ੍ਤਰਭਾਵੁਪਗਮਨਂ। ਯੇਸਂ ਰੂਪਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜਨਾਨਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿ ਨਿਰਨ੍ਤਰਭਾਵਾਨੁਪਗਮਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਏਕਤੋ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਪੀ**ਤਿ **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਏਕਤੋ ਅਵਤ੍ਤਮਾਨਾਤਿ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਂ – ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪਾਨਂ ਕਿਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਂਸਟ੍ਠਤਾ, ਉਦਾਹੁ ਵਿਸਂਸਟ੍ਠਤਾਤਿ? ਵਿਸੁਂ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜਨਾਨਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨ ਸਂਸਟ੍ਠਤਾ, ਨਾਪਿ ਵਿਸਂਸਟ੍ਠਤਾ ਸਂਸਟ੍ਠਾਤਿ ਅਨਾਸਙ੍ਕਨੀਯਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਂਸਟ੍ਠਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨੇਹਿਪਿ ਸੋ ਸਂਸਟ੍ਠਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸਿਯਾ ਆਸਙ੍ਕਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਇਤਰੇਹਿ, ਇਤਰੇਸਞ੍ਚ ਤੇਹਿ ਵਿਸਂਸਟ੍ਠਸਭਾਵਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਪਨ ਰੂਪਾਨਂ ਰੂਪੇਹਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਂਸਟ੍ਠਤਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤਦਾਸਙ੍ਕਾਭਾਵਤੋ ਵਿਸਂਸਟ੍ਠਤਾ ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਰੂਪੇਹਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਏਸ ਹਿ ਤੇਸਂ ਸਭਾਵੋਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਸਂਸਟ੍ਠਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ**ਦਿਪਦੇਸੁ ਸਂਸਟ੍ਠਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਚਿਤ੍ਤਸਦ੍ਦਾਪੇਕ੍ਖਾਤਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਚਿਤ੍ਤਸਦ੍ਦਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਸਂਸਟ੍ਠਾ ਚ ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਚਾਤਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ

ਅਤ੍ਥੋ ਵੁੱਤੋ। **ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤੇ**ਵਾਤਿ ਭੂਤਾਨਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਏਵ, ਨਿਸ੍ਸਯਨ੍ਤਿ ਏਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਭੂਤਾਨਿ ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤਿ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ ਨਿਸ੍ਸੀਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਏਤਾਨਿ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ ਨਿਸ੍ਸੀਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਉਪਾਦਾ**। ਅਥ ਵਾ ਭੂਤਾਨਿ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਵਣ੍ਣਨਿਭਾਦਿਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ **ਉਪਾਦਾ**।

੭੫-੮੨. **ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਤ੍ਤਿਕੇ** ਵੁੱਤਨਯੇਨਾਤਿ **ਸੰ**-ਸਦ੍ਦੰ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਕਿਲੇਸਾਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ।

੮੩-੧੦੦. **ਕਾਮਾਵਚਰਾ**ਦੀਸੁ ਅਯਮਪਰੋ ਅਤ੍ਥੋ – ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ ਕਾਮੋ, ਏਵੰ ਰੂਪਾਰੂਪਤਣ੍ਹਾ ਰੂਪੰ ਅਰੂਪਞ੍ਚ। ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਤਾਨਿ ਯਤ੍ਥ ਅਵਚਰਨ੍ਤਿ, ਤੇ **ਕਾਮਾਵਚਰਾ**ਦਯੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਅਞ੍ਞਭੂਮੀਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨੰ ਅਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਤਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਤਾ ਚ ਨਾਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਸਿਦ੍ਧੰ ਹੋਤਿ। **ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇ**ਪਿ ''ਏਤ੍ਥਾਵਚਰਾ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਅਵੀਚਿਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋਕਾਸਾਯ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ, ਤਦੋਕਾਸਤਾ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਤਾਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਦਿ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ, ਮਗ੍ਗਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਲੋਕੁੱਤਰਨ੍ਤੋਗਧੱਤਾ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਨ ਹਿ ''ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤੇਭੂਮਕਗਹਣੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾ ਪਵੱਤਮਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਨਿਚ੍ਛਯਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਾਰਿਕਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਆਪਨ੍ਨਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਗਹਿਤਾਤਿ **ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ**।

ਅਨੀਯ-ਸਦ੍ਦੋ ਬਹੁਲਾ ਕੱਤੁਅਭਿਧਾਯਕੋਤਿ ਵਟ੍ਟਚਾਰਕਤੋ ਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤੀਤਿ ਨਿਯ੍ਯਾਨੀਯਾ, ਨੀ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਰਸ੍ਸੱਤੰ ਯ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਕ-ਕਾਰੱਤੰ ਕਤ੍ਵਾ **"ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ"**ਤਿ ਵੁੱਤੰ, ਨਿਯ੍ਯਾਨਕਰਣਸੀਲਾ ਵਾ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ**। ਉੱਤਰਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨਾ ਸਉੱਤਰਾ ਧਮ੍ਮਾਵ ਉੱਤਰਿਤਬ੍ਬਾਤਿ **"ਅੱਤਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। **ਰਾਗਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਰਾਗਾਦੀਨੰ ਦਸਨ੍ਨੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਸਬ੍ਬਨਿਯਤਾਕੁਸਲਾਨੰ ਵਾ। ਤੇਹਿ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਦੁਕ੍ਖਨਿਬ੍ਬੱਤਕੇਹਿ ਅਭਿਭੂਤਾ ਸੱਤਾ ਕਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਅਕਨ੍ਦਨ੍ਤਾਪਿ ਕਨ੍ਦਨਕਾਰਣਭਾਵਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਤਾਵਸੇਨ ਚ **"ਸਰਣਾ"**ਤਿ ਆਹ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਰਾਗਾਦੀਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਵ ਗਹਿਤਾਤਿ ਞਾਯਤਿ। **ਰਣ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗਾਦਿਰੇਣੂਸੁ ਨਿਰੁਲ੍ਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਰਣੰ ਵਾ ਯੁਦ੍ਧੰ, ''ਕਾਮਾ ਤੇ ਪਠਮਾ ਸੇਨਾ''ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੪੩੮; ਮਹਾਨਿ॰ ੨੮, ੬੮, ੧੪੯; ਚੂਲਨਿ॰ ਨਨ੍ਦਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੪੭) ਏਵਮਾਦਿਕਾ ਚ ਅਕੁਸਲਾ ਸੇਨਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਯੁਦ੍ਧੇਨ ਜੇਤਬ੍ਬੱਤਾ ਸਯੁਦ੍ਧੱਤਾ **"ਸਰਣਾ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ। **ਅਰਣਵਿਭਙ੍ਗਸੁੱਤੇ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੨੩ ਆਦਯੋ) ਪਨ ਸਦੁਕ੍ਖਾ ਸਉਪਘਾਤਾ ਸਉਪਾਯਾਸਾ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾਭੂਤਾ ਕਾਮਸੁਖਾਨੁਯੋਗਾਦਯੋ ''ਸਰਣਾ''ਤਿ ਵੁੱਤਾਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਰਣਭਾਵੋ ਤਨ੍ਨਿਬ੍ਬੱਤਕਸਭਾਵਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਸਰਣਤਾ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਪਿਟ੍ਠਿਦੁਕਾ ਸਮੱਤਾ।

ਸੁੱਤਨ੍ਤਿਕਦੁਕਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੧-੧੦੮. ਵਿਜ੍ਜਾਰਾਸਨ੍ਤੋਗਧਧਮ੍ਮਾ ਵਿਜ੍ਜਾਸਭਾਗਤਾਯ ਤਦੇਕਦੇਸੇ ਵਿਜ੍ਜਾਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਵੱਤਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁੱਤਾ। ਵਜਿਰਸ੍ਸ ਯਤ੍ਥ ਤੰ ਪਤਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਅਭੇਜ੍ਜੰ ਨਾਮ ਕਿਞ੍ਚਿ ਮਣਿਪਾਸਾਣਾਦਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਤੇਨ ਗਮਨਮਗ੍ਗੋ ਵਿਰੁਹਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਅਰਹੱਤਮਗ੍ਗੇਨ ਯਤ੍ਥ ਸੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਭੇਜ੍ਜੋ ਕਿਲੇਸੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਭਿਨ੍ਨੋ ਪੁਨ ਵਿਰੁਹਤੀਤਿ ਵਜਿਰੂਪਮਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਤਦੁਪਚਾਰੇਨ ਬਾਲਾ** ਯਥਾ ''ਮਞ੍ਚਾ ਘੋਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ। **ਕਣ੍ਹਾਭਿਜਾਤੀ**ਤਿ ਅਪਾਯਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਚ ਦੋਭਗ੍ਗਿਯੰ। ਤਪਨਸ੍ਸ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਹਿਤਾਤਿ **ਤਪਨਿਯਾ**।

ਦਾਸਾਦੀਸੁਪਿ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢਕਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਵਿਯ ਅਤਥੱਤਾ ਵਚਨਮੱਤਮੇਵ ਅਧਿਕਾਰੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵੱਤਾ **ਅਧਿਵਚਨਾ**। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਅਧਿਵਚਨਨਿਰੁੱਤਿਪਞ੍ਞੱਤਿਪਦਾਨਿ ਸਮਾਨਤ੍ਥਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਚ ਵਚਨੰ ਅਧਿਵਚਨਾਦਿਭਾਵੰ ਭਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸੁਪਿ ਵਚਨਵਿਸੇਸੇਸੁ ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਵੱਤੇਹਿ ਅਧਿਵਚਨਾਦਿਸਦ੍ਦੇਹਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਵਚਨਾਨਿ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵੁੱਤਾਨੀਤਿ ਏਤੇਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਅਯੰ

ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ ਕਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਥ ਵਾ **ਅਧਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਉਪਰਿਭਾਗੇ, ਉਪਰਿ ਵਚਨਂ **ਅਧਿਵਚਨਂ**। ਕਸ੍ਸ ਉਪਰਿ? ਪਕਾਸੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸਾਤਿ ਵਿਦਿਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। ਅਧੀਨਂ ਵਾ ਵਚਨਂ **ਅਧਿਵਚਨਂ**। ਕੇਨ ਅਧੀਨਂ? ਅਤ੍ਥੇਨ। ਤਥਾ ਤਂਤਂਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨੇ ਨਿਚ੍ਛਿਤਂ, ਨਿਯਤਂ ਵਾ ਵਚਨਂ **ਨਿਰੁਤ੍ਤਿ**। ਪਥਵੀਧਾਤੁਪੁਰਿਸਾਦਿਤਂਤਂਪਕਾਰੇਨ ਞਾਪਨਤੋ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਅਧਿਵਚਨਾਦਿਪਦਾਨਂ ਸਬ੍ਬਵਚਨੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢਕਧਨਵਡ੍ਢਕਪ੍ਪਕਾਰਾਨਮੇਵ ਅਭਿਲਾਪਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਤਾ, ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਏਵਂਪਕਾਰਾਨਮੇਵ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਵਚਨਾਨਂ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਤਾ, ਤਕ੍ਕੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋਤਿ ਏਵਂਪਕਾਰਾਨਮੇਵ ਏਕਮੇਵਤ੍ਥਂ ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਞਾਪੇਨ੍ਤਾਨਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਤਾ ਚ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ।

੧੦੯-੧੧੮. ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾਪਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਫਸ੍ਸਾਦਿਨਾਮਕਤ੍ਤਾ ਪਥਵਿਯਾਦੀਨਂ ਕੇਸਕੁਮ੍ਭਾਦਿਨਾਮਨ੍ਤਰਾਪਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਨਾਮਨ੍ਤਰਾਨਾਪਜ੍ਜਨਤੋ ਚ ਸਦਾ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਕਤਨਾਮਤਾਯ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ **ਨਾਮਕਰਣਟ੍ਠੇਨ ਨਾਮਂ। ਨਮਨਂ** ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਤਾ, ਨਮਨਹੇਤੁਭੂਤਤਾ **ਨਾਮਨਂ**। ਅਥ ਵਾ ਅਧਿਵਚਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਵਿਯ ਅਧਿਵਚਨਂ ਨਾਮਮਨ੍ਤਰੇਨ ਯੇ ਅਨੁਪਚਿਤਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਾਨਂ ਗਹਣਂ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਨਾਮਾਯਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਾ **ਨਾਮਂ**। ਰੂਪਂ ਪਨ ਵਿਨਾਪਿ ਨਾਮਸਾਧਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੁਪ੍ਪਨਸਭਾਵੇਨ ਗਹਣਂ ਉਪਯਾਤੀਤਿ **ਰੂਪਂ**।

੧੧੯-੧੨੩. ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਪਵਤ੍ਤਂ, ਇਤੋ ਪਰਂ ਭਵਙ੍ਗਂ, ਮਜ੍ਝੇ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਏਵਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਅਪ੍ਪਨਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦਪਞ੍ਞਾ **ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਤਾ**। **ਵੁਟ੍ਠਾਨੇ ਕੁਸਲਭਾਵੋ** ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਰਣਞਾਣਂ। ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਮਨਸਿ ਕਰਣਂ **ਮਨਸਿਕਾਰੋ**।

੧੨੪-੧੩੪. ਸੁਚਿਸੀਲਤਾ **ਸੋਰਚ੍ਚਂ**। ਸਾ ਹਿ ਸੋਭਨਕਮ੍ਮਰਤਤਾਤਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਕਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਮੋਦਕੋ ਵਾ ਮੁਦੁਭਾਵੋ **ਸਮ੍ਮੋਦਕਮੁਦੁਭਾਵੋ**, ਸਣ੍ਹਵਾਚਤਾ। **"ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕੇਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੂਤਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ **"ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੂ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਮ੍ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ**। ਤਦਪਿ ਞਾਣਂ ਯਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਸਮ੍ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। **ਅਪ੍ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੇ** ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਵਿਸਯੇ ਵਾ। **ਵੀਰਿਯਸੀਸੇਨਾ**ਤਿ ਵੀਰਿਯਪਾਮੋਕ੍ਖੇਨ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਬਲ**ਨ੍ਤਿ ਵੀਰਿਯੋਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਨ ਹਿ ਕੁਸਲਭਾਵਨਾ ਬਲਵਤੀ ਥਿਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਤਥਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਬਲਵਤੀ ਕੁਸਲਭਾਵਨਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਸਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਯ ਸਵਿਗ੍ਗਹਂ ਵਿਯ ਚ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਪਲਕ੍ਖੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰਂ ''ਨਿਮਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਮਥੋ ਚ ਏਵਂ ਆਕਾਰੋਤਿ ''ਨਿਮਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤੋ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਮਿਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਵਿਕ੍ਖਿਪਤੀਤਿ, ਵਿਕ੍ਖੇਪਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਵਾ **ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ**।

੧੩੫-੧੪੨. ਸੀਲਮੇਵ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਆਸੇਵਿਯਮਾਨਂ ਲੋਕਿਯਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮ੍ਪਿ ਸੀਲਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤੀਤਿ **"ਸੀਲਪਰਿਪੂਰਣਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸੀਲਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਦਾ**ਤਿ ਕਾਰਣਸੀਲਮ੍ਪਿ ਫਲਸੀਲਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ''ਕਤਮੇ ਚ ਥਪਤਿ ਅਕੁਸਲਾ ਸੀਲਾ? ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਅਕੁਸਲਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਪਾਪਕੋ ਆਜੀਵੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੬੪) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ''ਸੀਲ''ਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਸੀਲਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ **"ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ **ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਾ**ਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਖੋ ਪਨ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਚ ਪਧਾਨਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਞਾਣਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਚੇਵਾਤਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਖੋ ਪਨਾਤਿ ਚ ਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਸਮਾਨਤ੍ਥਾ ਪਞ੍ਞਾ। **ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਪ੍ਪਕਾਰਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਪਧਾਨਾਨੁਰੂਪਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਵਾ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿਪਵਤ੍ਤਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਵਾ। **ਸਂਵੇਗੋ**ਤਿ ਸਹੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਞਾਣਂ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਮੇਵ ਵਾ। ਸਮਤ੍ਤਂ ਤੁਸ੍ਸਨਂ ਤਿਤ੍ਤਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੀਤਿ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿ, ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਤਾ**। ਵੀਰਿਯਪ੍ਪਵਾਹੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਅਨ੍ਤਰਾ ਏਵ ਪਟਿਗਮਨਂ ਨਿਵਤ੍ਤਨਂ ਪਟਿਵਾਨਂ, ਤਂ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਪਟਿਵਾਨੀ , ਨ ਪਟਿਵਾਨੀ

ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੀ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨਿਤਾ**। ਵਿਮੁਚ੍ਚਨੰ ਨਾਮ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਚ ਨਿਸ੍ਸਟਤਾ ਚ। **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਤੰਤੰਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾਨੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਗ੍ਗੇ ਖਨ੍ਧਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪੁਨ ਸੰਦਹਨਵਸੇਨ। **ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਭੂਤੇ**ਤਿ ਤੰਤੰਫਲੇ। **ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਪਰਿਯੋਸਾਨੇ**ਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਕਰੋ ਮਗ੍ਗੋ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਦੁਕਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਕਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਪਦਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੧. ‘‘ਯੇ ਵਾ ਪਨ...ਪੇ॰... ਅਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ ਇਦਂ ‘‘ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਂ ਵਿਯ ਨ ਵਿਸੁਂ ‘‘ਤੇਪਿ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਹੋਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਵਸੇਸੇ ਚ ਪਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ’’ਤਿ ਅਪ੍ਪੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਅਵਰੋਧਿਤਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਦਭਾਜਨੀਯਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਸਰੂਪੇਨ ਪਨ ਅਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਅਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਹੋਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਚ ਨ ਕਤੋ, ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਪਨ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨੇਵ ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸੇ ਅਵਰੋਧੋ ਯੁਤ੍ਤੋ। ਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਚ ਨਿਦ੍ਦੇਸਾਵਸਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ।

ਪੁਚ੍ਛਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਚਨੇਨੇਵ ਪੁਚ੍ਛਾਭਾਵੇ ਵਿਞ੍ਞਾਤੇ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸੇਸਞਾਪਨਤ੍ਥਂ ਆਹ **‘‘ਅਯਂ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਾ’’**ਤਿ। **ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਹੀਤਿ ਮਹਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੦; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਪੁਣ੍ਣਕਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੧੨; ਮੇਤ੍ਤਗੂਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੧੮) ਆਗਤਾ ਪੁਚ੍ਛਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਿਤੋ ਯੋ ਕੋਚਿ ਸਭਾਵੋ। **ਅਞ੍ਞਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਞਾਣੇਨ ਅਞ੍ਞਾਤਭਾਵਂ ਆਹ। **ਅਦਿਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਭੂਤੇਨ ਞਾਣੇਨ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਵਿਯ ਅਦਿਟ੍ਠਤਂ। **ਅਤੁਲਿਤ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਏਤ੍ਤਕਂ ਇਦ’’ਨ੍ਤਿ ਤੁਲਾਭੂਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤੁਲਿਤਤਂ। **ਅਤੀਰਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਤੀਰਣਭੂਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਕਤਞਾਣਕਿਰਿਯਾਸਮਾਪਨਤਂ। **ਅਵਿਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਪਾਕਟਭਾਵਂ । **ਅਵਿਭਾਵਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਣੇਨ ਅਪਾਕਟੀਕਤਭਾਵਂ। ਅਦਿਟ੍ਠਂ ਜੋਤੀਯਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾ**। ਅਨੁਮਤਿਯਾ ਪੁਚ੍ਛਾ **ਅਨੁਮਤਿਪੁਚ੍ਛਾ** । ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ’’ਤਿਆਦਿਪੁਚ੍ਛਾਯ ਹਿ ‘‘ਕਾ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਮਤੀ’’ਤਿ ਅਨੁਮਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਹੋਤਿ। **ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾ**ਤਿ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਯ।

ਪਭੇਦਤੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦੇਸਨਨ੍ਤਿ ਮਾਤਿਕਾਦੇਸਨਂ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਪੁਰਤੋ ਕੁਸਲਾਦਿਕੇ ਪਭੇਦੇ ਵਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਤੋ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ **‘‘ਪਭੇਦਵਨ੍ਤਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ’’**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸਂ ਆਹ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਮਾਤਿਕਾਯ ਸਵਿਸੇਸਨਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਚ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪਧਾਨਾ, ਪਧਾਨਞ੍ਚ ਇਤਿਕਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨਮੇਵ ਪਧਾਨਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ’’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤੇ ਪਨ ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ **‘‘ਕੁਸਲਾ’’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਭੇਦਵਨ੍ਤਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਅਯਂ ਪਦਾਨੁਕ੍ਕਮੋ ਕਤੋਤਿ। ‘‘ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ’’ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਪਿ ਏਵਮੇਵ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **‘‘ਪਭੇਦਤੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦੇਸਨਂ ਦੀਪੇਤ੍ਵਾ’’**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਿਤੁਂ **‘‘ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹੀ’’**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦਾ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਵੋਹਾਰਦੇਸਨਤੋ ਧਮ੍ਮਾਨਮੇਵ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤੇਸਞ੍ਚ ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਞਾਣਾਵਹਨਤੋ ਪਭੇਦਵਨ੍ਤਾਨਂ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ‘‘ਕੁਸਲਾ...ਪੇ॰... ਦੀਪੇਤ੍ਵਾ’’ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਏਵਮੇਵ ਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੀਪਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਂ ਸਕਾਰਣਂ ਪਕਾਸੇਤੁਂ ਪੁਨ **‘‘ਧਮ੍ਮਾਯੇਵਾ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਮਤ੍ਤਵਚਨੇਨ ਸਮੂਹਾਦਿਘਨਵਸੇਨ ਏਕਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਏਕਤ੍ਤਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਕਰਣਂ ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਞਾਣਂ ਆਵਹਤਿ ਪਭੇਦਦੇਸਨਾ, ਤਥਾ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਦਿਅਤ੍ਥਾਨਞ੍ਚ ਦੀਪਨਤੋ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਦਿਞਾਣਞ੍ਚ ਆਵਹਤਿ। **‘‘ਪਭੇਦਵਨ੍ਤਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ’’**ਨ੍ਤਿ ਏਤਂ ਵਿਵਰਿਤੁਂ **‘‘ਇਦਾਨਿ ਯੇ ਤੇਨਾ’’**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਪਭੇਦ...ਪੇ॰... ਯੁਜ੍ਜਤਿ** ਇਤਿਕਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਵਾ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੋ, ਪੁਚ੍ਛਾ ਸਂਸਯਿਤਪ੍ਪਧਾਨਾ, ਨ ਚ ਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਸਂਸਯਿਤੋ, ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦੋ ਪਨ ਸਂਸਯਿਤੋਤਿ ਨਿਚ੍ਛਿਤਸਂਸਯਿਤਵਸੇਨਾਯਂ ਪਦਾਨੁਕ੍ਕਮੋ ਕਤੋ।

ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵਚਨੇ। ਕਿਮਤ੍ਥਮਾਹ ਭਗਵਾਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਆਹ **‘‘ਸਮਯੇ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿ ਚਿਤ੍ਤ’’**ਨ੍ਤਿ। **ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ**ਤਿ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ...ਪੇ॰... ਆਰਬ੍ਭਾ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ। **ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸਮਯੇ । ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮਯਂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾਨ ਅਥ ਪਚ੍ਛਾ ਬੋਧੇਤੁਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ਭੋਜਨਗਮਨਾਦਿਸਮਯਨਾਨਤ੍ਤੇ ਸਮਵਾਯਾਦਿਨਾਨਤ੍ਤੇ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਨਿਯਮਿਤਾ ਵਿਸੇਸਿਤਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨਂ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵਾ ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਮਿਤੇ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਬੋਧੇਤੁਂ ਵਿਸੇਸਨਮੇਵ ਤਾਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬੋਪਿ ਹਿ ਸਮਯੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਕਾਰਤ੍ਥਂ

ਵਿਸੇਸਨਭਾਵਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਸੇਸਨਭੂਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਦੁਪਕਾਰਤ੍ਤਂ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵਨ੍ਤਿ। ਸਨ੍ਤਤਿਘਨਾਦੀਨਂ ਅਯਂ ਵਿਸੇਸੋ – ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਨਿਰਨ੍ਤਰਤਾਯ ਏਕੀਭੂਤਾਨਮਿਵ ਪਵਤ੍ਤਿ **ਸਨ੍ਤਤਿਘਨਤਾ,** ਤਥਾ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਏਕਸਮੂਹਵਸੇਨ ਦੁਬ੍ਬਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਕਿਚ੍ਚਭੇਦਵਸੇਨ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਤਾਵਸੇਨ ਚ ਏਕੀਭੂਤਾਨਮਿਵ ਪਵਤ੍ਤਿ **ਸਮੂਹਾਦਿਘਨਤਾ**ਤਿ।

ਕਾਲਞ੍ਚ ਸਮਯਞ੍ਚਾਤਿ ਯੁਤ੍ਤਕਾਲਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਞ੍ਚ। **ਖਣੋ**ਤਿ ਓਕਾਸੋ। ਤਥਾਗਤੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਕੋ ਹਿ ਮਗ੍ਗਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸ੍ਸ ਓਕਾਸੋ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਲਾਭਹੇਤੁਤ੍ਤਾ। ਖਣੋ ਏਵ ਚ **ਸਮਯੋ। ਯੋ** ''ਖਣੋ''ਤਿ ਚ ''ਸਮਯੋ''ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸੋ **ਏਕੋ**ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਮਹਾਸਮਯੋ**ਤਿ ਮਹਾਸਮੂਹੋ। **ਸਮਯੋਪਿ ਖੋ**ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਰਿਪੂਰਣਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਿ। **ਸਮਯਪ੍ਪਵਾਦਕੇ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਵਾਦਕੇ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮਯਂ ਪਵਦਨ੍ਤੀਤਿ। **ਅਤ੍ਥਾਭਿਸਮਯਾ**ਤਿ ਹਿਤਪਟਿਲਾਭਾ। ਅਭਿਸਮੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਭਿਸਮਯੋ, ਅਭਿਸਮਯੋ ਅਤ੍ਥੋ **ਅਭਿਸਮਯਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਪੀਲ਼ਨਾਦੀਨਿ ਅਭਿਸਮਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਏਕੀਭਾਵਂ ਉਪਨੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਅਭਿਸਮਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭੂਤੋ ਅਤ੍ਥੋ **ਅਭਿਸਮਯਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਤਾਨੇਵ ਤਥਾ ਏਕਤ੍ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪੀਲ਼ਨਂ** ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਹਿਂ ਸਨਂ ਅਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਤਾਕਰਣਂ। **ਸਨ੍ਤਾਪੋ** ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਸਨ੍ਤਾਪਨਂ ਪਰਿਦਹਨਂ।

"**ਇਧਾ**"ਤਿ ਵਚਨਂ ਅਕੁਸਲੇਸੁ ਅਬ੍ਯਾਕਤੇਸੁ ਚ ਕੇਸੁਚਿ ਖਣਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਨਨੁ ਕੁਸਲਾਨਞ੍ਚ ਨਵਮੇਨ ਖਣੇਨ ਵਿਨਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ? ਨੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਨ ਪਨ ਨਵਮੋ ਏਵ ਖਣੋ, ਚਤੁਚਕ੍ਕਾਨਿਪਿ ਖਣੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਸਬ੍ਬਨ੍ਤਿਮੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਮਾਪਣਿਧਿਖਣਮਨ੍ਤਰੇਨ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਖਣੋ ਇਧ ਗਹਿਤੋ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਸਯਮਨਸਿਕਾਰਾਧੀਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਸਾਧਾਰਣਫਲਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਨਵਮੋ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਕ੍ਖਣੇ ਉਪਾਦਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਚਤੁਚਕ੍ਕਂ ਵਤ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਪੁਨ ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਚਤੁਚਕ੍ਕਂ ਵਿਪਰਿਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਓਕਾਸਭੂਤਾਨੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ''ਇਦਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੁ ਕੁਸਲਾਨੀ''ਤਿ ਅਨੁਮਤਿਦਾਨਂ ਵਿਯ ਭੂਤਾਨਿ।

ਚਿਤ੍ਤਕਾਲੋਤਿ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਸਤਾ ਕਾਲੋ ਵਿਸੇਸਿਤੋ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਏਤੇਨ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸੇਨ, ਨਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਨਕਿਚ੍ਚੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂਵਿਧੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਵਿਸੇਸਾ ਏਵ ਪਟਿਪਾਟੀਤਿ ਬੀਜਭਾਵੋ ਚ ਪਟਿਪਾਟੀਤਿ ਵਤ੍ਤੁਮਰਹਤੀਤਿ ਇਮਿਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ "**ਬੀਜਕਾਲੋਤਿ ਧਮ੍ਮਪਟਿਪਾਟਿਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ**"ਤਿ ਆਹ। **ਧਮ੍ਮਪਟਿਪਾਟਿਂ** ਵਾਤਿ ਅਟ੍ਠਕਲਾਪਧਮ੍ਮੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਸਞ੍ਞਿਤਾ ਵਿਯ ਗਯ੍ਹਮਾਨਕਾਲਾ ਏਵ **ਕਾਲਸਞ੍ਞਯੋ** , ਯਥਾ ਵਾ ਤਥਾ ਵਾ ਕਾਲੋਤਿ ਏਕਂ ਸਭਾਵਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਭਿਨਿਵੇਸਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਦਭਿਨਿਵੇਸਨਿਸੇਧਨਤ੍ਥਂ "**ਸੋ ਪਨੇਸ ਸਭਾਵਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਕੋ**"ਤਿ ਆਹ। ਞਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਇਤਰੋ ਪਨ ਹੇਤੂ**ਤਿ ਏਸ ਸਮਯੋ ਪਚ੍ਚਯੋਵ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਧਿਕਾਰੇ ਨ ਹੇਤੁਹੇਤੁ ਸਾਧਾਰਣਹੇਤੁ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਮਵਾਯੋ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗੀ, ਹੇਤੁ ਪਨ ਏਕੇਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਅਨੇਕਪਚ੍ਚਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਿਕਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਞ੍ਚ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਕਤੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯੇਹਿ। **ਏਕਕਾਰਣਵਾਦੋ**ਤਿ ਪਕਤਿਕਾਰਣਵਾਦੋ, ਇਸ੍ਸਰਕਾਰਣਵਾਦੋ ਵਾ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਅਵਯਵਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਸਮੁਦਾਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਪੇਕ੍ਖਾ ਚ ਯਾਵ ਸਹਾਯਕਾਰਣਸਮਾਗਮੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਾਵ ਫਲਸ੍ਸ ਅਨਿਪ੍ਫਾਦਨਂ ਸਮਾਗਮੇ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਸਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਞ੍ਚ। ਸਮਾਗਮੋ ਚ ਯੇਸੁ ਯੁਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਨਿਬ੍ਯਾਪਾਰੇਸੁਪਿ ਫਲਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਸਬ੍ਭਾਵੋਤਿ।

ਅਸਾਮਗ੍ਗੀ...ਪੇ॰... ਪਤ੍ਤਿਤੋਤਿ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਲੋਕਮਨਸਿਕਾਰਾਨਂ ਅਸਮਵੇਤਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਹੇਤੁਭਾਵੇ ਸਤਿ ਸਮਵੇਤਾਨਞ੍ਚ ਤਂਸਭਾਵਾਵਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤੋ ਹੇਤੁਭਾਵਾਨਾਪਤ੍ਤਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਹਿ ਸਭਾਵਨ੍ਤਰਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਸਹਿਤਂ ਸਭਾਵਨ੍ਤਰਂ ਹੋਤੀਤਿ। **ਏਕਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਧਸਤੇ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਧੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਏਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਧਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਾਸਮਤ੍ਥਤਾ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਨਾਪਿ ਏਕਸ੍ਸ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਵਿਸੁਂ

ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਏਵਾਤਿ ਉਪਮਾਵਚਨਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਨਾਪਿ ਉਪਮੋਪਮਿਤਬ੍ਬਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਨ ਹਿ ਉਪਮਿਤਬ੍ਬੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਏਕਸ੍ਸ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਵਿਸੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਸਹਿਤਾਨਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਤਿ। **ਅਨ੍ਧਸਤਂ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਚ ਅਨ੍ਧਸਤਂ ਸਹਿਤਂ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਉਪਮਿਤਬ੍ਬਾਸਮਾਨਤਾਪਤ੍ਤਿਤੋ। **ਸਾਧਾ...ਪੇ॰... ਠਿਤਭਾਵੋ**ਤਿ ਯੇਸੁ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਫਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਸਮੋਧਾਨੇ, ਯਥਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਤੇਸੁ ਫਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਿਮਾਹ। ਨ ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਅਨੇਕੇਸਂ ਸਮੋਧਾਨਮਤ੍ਤਂ ਸਾਮਗ੍ਗੀ। ਨ ਹਿ ਸਦ੍ਦਗਨ੍ਧਰਸਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਮੋਧਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ, ਕਟ੍ਠਕਪਾਲਪਾਸਾਣਸਮੋਧਾਨਂ ਵਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹੇਤੂਤਿ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਂ। **ਅਸਾ...ਪੇ॰... ਸਿਦ੍ਧੋ**ਤਿ ਨਾਯਮਤ੍ਥੋ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬੋ ਵਿਸੁਂ ਅਹੇਤੂਨਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਸਹਿਤਾਨਂ ਹੇਤੁਭਾਵਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਹਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਸਿਦ੍ਧੇ ਯੁਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਨਂ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਖਣਾਵਯਵਾਨਂ ਸਾਮਗ੍ਗੀ ਖਣਸਾਮਗ੍ਗੀ, ਤਂ ਵਿਨਾ ਸੋ ਨਵਮਚਕ੍ਕਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੋ ਖਣੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਾ ਏਵ ਹਿ ਖਣਸਾਮਗ੍ਗੀ ਸੋ ਖਣੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਖਣ...ਪੇ॰... ਦੀਪੇਤਿ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਦੁਲ੍ਲਭਤਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਖਣਤ੍ਥੋ ਵਾ ਸਮਯਸਦ੍ਦੋ ਖਣਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸੋ ਯਸ੍ਮਿਂ ਦੁਲ੍ਲਭੇ ਖਣੇ ਸਤੀਤਿ ਇਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਨਵਸੇਨ ਤਦਾਯਤ੍ਤਾਯ ਕੁਸਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਦੁਲ੍ਲਭਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਏਤੇਨੁਪਾਯੇਨ **ਸਮਵਾਯ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤਿਂ ਦੀਪੇਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਤੋ ਪਰੇਸੁ ਚ ਯੋਜਨਾ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਤਂਤਂਦੀਪਨੇ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸਾਤਿ ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦਲ੍ਹਧਮ੍ਮਾ ਧਨੁਗ੍ਗਹਾ ਸਿਕ੍ਖਿਤਾ ਕਤਹਤ੍ਥਾ ਕਤੁਪਾਸਨਾ ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਾ ਠਿਤਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ 'ਅਹਂ ਇਮੇਸਂ...ਪੇ॰... ਕਤੁਪਾਸਨਾਨਂ ਕਣ੍ਡੇ ਖਿਤ੍ਤੇ ਖਿਤ੍ਤੇ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ ਪਥਵਿਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨੮) ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਜਵਨਪੁਰਿਸਸ੍ਸ। **ਤਾਵ ਪਰਿਤ੍ਤਕੋ**ਤਿ ਗਮਨਸ੍ਸਾਦਾਨਂ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਾਨਂ ਹੇਟ੍ਠੁਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਟਿਮੁਖਂ ਧਾਵਨ੍ਤਾਨਂ ਸਿਰਸਿ ਪਾਦੇ ਚ ਬਦ੍ਧਖੁਰਧਾਰਾਸਨ੍ਨਿਪਾਤਤੋ ਚ ਪਰਿਤ੍ਤਤਰੋ ਕਾਲੋ। ਕਾਲਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮਯੋ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਤੇਨੇਵ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ''ਏਵਂ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਅਹ''ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਤ੍ਤਤਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਯਥਾ ਚਾਹਂ, ਏਵਂ ਸਬ੍ਬੋ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਤਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਦੀਪਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਪਕਤਿਵਾਦੀਨਂ ਮਹਤੋ ਵਿਯ ਅਣੁਵਾਦੀਨਂ ਦ੍ਵਿਅਣੁਕਸ੍ਸ ਵਿਯ ਚ ਏਕਸ੍ਸੇਵ। **ਹੇਤੁ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤਿਤਂ ਦੀਪੇਤੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਦੀਪਨਤੋ ਤਪ੍ਪਰਭਾਵਾ ਹੇਤੁਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਦੀਪਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਤਿ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਾਯਤ੍ਤਭਾਵੇ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗੀਆਯਤ੍ਤਤਾ ਸਮਵਾਯਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਦੀਪਿਯਤੀਤਿ ਅਤਪ੍ਪਰਭਾਵਤੋ ਤਸ੍ਸ ਤਂਦੀਪਨਤਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਨੇਨ ਸਮਯੇਨ ਕਤ੍ਤੁਭੂਤੇਨ, ਅਨੇਨ ਸਮਯੇਨ ਵਾ ਕਰਣਭੂਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਪਟਿਸੇਧਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਪੁਰਿਮਾਸੁ ਦੀਪਨਾਸੁ।

ਅਧਿਕਰਣਵਸੇਨਾਤਿ ਆਧਾਰਵਸੇਨ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਕਾਲਸਮੂਹਸਙ੍ਖਾਤੇ ਸਮਯੇ ਗਹਿਤੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਾਲੋਪਿ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਸਭਾਵਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋਪਿ ਆਧਾਰਭਾਵੇਨੇਵ ਸਞ੍ਞਾਤੋ ''ਅਧਿਕਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਤਂਖਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਰਤੋ ਚ ਅਭਾਵਾ। **ਭਾਵੋ**ਤਿ ਕਿਰਿਯਾ। ਕਿਰਿਯਾਯ ਕਿਰਿਯਨ੍ਤਰਲਕ੍ਖਣਂ ਭਾਵੇਨਭਾਵਲਕ੍ਖਣਂ। ਯਥਾ ਗਾਵੀਸੁ ਦੁਯ੍ਹਮਾਨਾਸੁ ਗਤੋ, ਦੁਦ੍ਧਾਸੁ ਆਗਤੋਤਿ ਦੋਹਨਕਿਰਿਯਾ ਗਮਨਕਿਰਿਯਾਯ ਲਕ੍ਖਣਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਮਿਹਾਪਿ ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੋ ਏਵ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਭਾਵੇਨ ਪਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਾਵਿਰਹਾਭਾਵਤੋਤਿ ਸਮਯਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਾਕਿਰਿਯਾਯ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਿਰਿਯਾ ਫਸ੍ਸਾਦਿਭਵਨਕਿਰਿਯਾ ਚ ਲਕ੍ਖੀਯਤੀਤਿ ਉਭਯਤ੍ਥ ਸਮਯਸਦ੍ਦੇ ਭੁਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ ਲਕ੍ਖਣਭੂਤਭਾਵਯੁਤ੍ਤੋਤਿ।

ਉਦ੍ਦਾਨਤੋਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸਤੋ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ। ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਭਾਵਂ ਭਜਨ੍ਤੋ ਕਾਮਨੀਯਵਸੇਨ ਭਜਤਿ, ਨ ਕਾਮਨਵਸੇਨਾਤਿ ਕਾਮਨਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ ਏਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋ। **ਦੁਵਿਧੋਪੇਸੋ**ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਦੁਵਿਧਸ੍ਸਪਿ ਸਹਿਤਸ੍ਸ ਅਵਚਰਣਪ੍ਪਦੇਸਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤੇਨ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਸ੍ਸੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਦੇਸੋ ਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੁਦ੍ਵਯਂ ਅਪਨੀਤਂ ਹੋਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਸਹਿਤੋ ਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੂਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਤ੍ਤਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਰੂਪਾਰੂਪਰਾਗਾਨਞ੍ਚ ਕਿਲੇਸਕਾਮਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿਤੋਤਿ? ਤਂ ਨ, ਬਹਲਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਕਾਮਭਾਵੇਨ ਇਧ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੂਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਇਧ

ਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਸੁਖੁਮਤ੍ਤਾ। ‘‘ਉਦ੍ਦਾਨਤੋ ਦ੍ਵੇ ਕਾਮਾ’’ਤਿ ਸਬ੍ਬਕਾਮੇ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾਪਿ ਹਿ ‘‘ਦੁਵਿਧੋਪੇਸੋ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਦੇਕਦੇਸਭੂਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਹਿਤਤਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਕਾਮਰਾਗਤਬ੍ਬਤ੍ਥੁਕਧਮ੍ਮਾਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ, ਨਿਰਵਸੇਸੋ ਵਾ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ ਕਾਮਰਾਗੋ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਰੂਪਤਣ੍ਹਾਅਰੂਪਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਤਣ੍ਹਾਭੇਦੋ ਇਧ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਨਵਸੇਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ‘‘ਦੁਵਿਧੋਪੇਸੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋਪਿ ਚ ਅਪ੍ਪਕੋ ਇਧਾਪਿ ਨ ਵਤ੍ਤਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਮਤ੍ਤੋ, ਤਥਾਪਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਤ੍ਥੁਕਾਮਤ੍ਤਾ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਵ ਇਧ ਗਹਿਤਾ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਸਸਤ੍ਥਾਵਚਰੋਪਮਾ ਯੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ‘‘ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤੀ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੬੩; ਵਿਭ॰ ੬੨੫) ਏਤ੍ਥ ਰੂਪਭਵੋ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੰ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਕਾਮਾਵਚਰਾਵਚਰਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯਾਤਿ। **ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨਾ**ਤਿਆਦਿਕੇ ‘‘ਕਾਮੋ’’ਤਿ ਸਬ੍ਬੰ ਤਣ੍ਹਮਾਹ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਕਾਮਞ੍ਚੇਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ‘‘ਕਾਮੇ ਅਵਚਾਰੇਤੀਤਿ ਕਾਮਾਵਚਾਰ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ **ਚਾ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਰਸ੍ਸਤ੍ਤੰ ਕਤੰ।

ਰੁਲ੍ਹਿਸਦ੍ਦੇਨਾਤਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਰੁਲ੍ਹੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ, ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਤਾਯ ਤੰਸਦਿਸੇਸੁ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਰੁਲ੍ਹੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ। ਅਥ ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਤਿਪਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਤੰਨਿਮਿਤ੍ਤਯੁਤ੍ਤੇ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਵਿਸਯੇ ਸਮ੍ਮੁਤਿਯਾ ਚਿਰਕਾਲਤਾਵਸੇਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਰਹੇਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿ ਰੁਲ੍ਹਿ ਨਾਮ ਯਥਾ ‘‘ਮਹਿਯੰ ਸੇਤੀਤਿ ਮਹਿੰਸੋ, ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਗਾਵੋ’’ਤਿ, ਏਵੰ ਕੁਸਲਸਦ੍ਦਸ੍ਸਪਿ ਰੁਲ੍ਹਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪਞ੍ਞਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ‘‘ਕੋਸਲ੍ਲ’’ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੬) ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਭਾਵਾ ਕੁਸਲਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਕੋਸਲ੍ਲਯੋਗਾ ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਅਯੰ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ ਹੋਤਿ। **ਕੁਸਲ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਭਾਵੰ ਆਹ।

ਵਿਪਾਕਾਦੀਨੰ ਅਵਜ੍ਜਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਕੁਸਲਮੇਵ ਅਨਵਜ੍ਜਲਕ੍ਖਣੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਨਵਜ੍ਜਲਕ੍ਖਣਮੇ**ਵਾਤਿ ਸੁਖਵਿਪਾਕਸਭਾਵਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਭਾਵਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥੰ ਅਵਧਾਰਣੰ ਕਤੰ, ਤੰਨਿਵਾਰਣਞ੍ਚ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤੰ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਤਾਯ ਕਤੰ। ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੇਨ ਰਸੇਨ **ਵੋਦਾਨਭਾਵਰਸੰ**। ਫਲਟ੍ਠੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੇਨ **ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ। ਸਭਾ**ਵੋ ਕਕ੍ਖਲ਼ਾਦਿਫੁਸਨਾਦਿਕੋ ਅਸਾਧਾਰਣੋ। **ਸਾਮਞ੍ਞੰ** ਸਾਧਾਰਣੋ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਸਭਾਵੋ। ਇਧ ਚ ਕੁਸਲਲਕ੍ਖਣੰ ਸਬ੍ਬਕੁਸਲਸਾਧਾਰਣਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਸਾਮਞ੍ਞੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ, ਅਕੁਸਲਾਦੀਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਤਾਯ **ਸਭਾਵੋ** ਵਾ। **ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੋ**ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਹਨਾਕਾਰੋ। **ਫਲੰ** ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਣੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਪ੍ਪਟਿਬਿਮ੍ਬਭਾਵੇਨ, ਪਟਿਮੁਖੰ ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ **ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ**।

ਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਸਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਵਿਸਿਟ੍ਠੰ ਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣੰ ਆਹ। ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਯਥਾ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਤਥਾ ਤਥਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਯੰ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ **ਚਿਨੋਤਿ,** ਯਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾ **ਚਿਤੰ,** ਤੰ ਤਥਾ **"ਚਿਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੰ ਪਨ ਤਥਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤੰ ਪਰਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਦ੍ਵਯੰ ਅਨ੍ਤਿਮਜਵਨਞ੍ਚ ਲਬ੍ਭਮਾਨਚਿਨ੍ਤਨਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਦਿਵਸੇਨ **"ਚਿਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਪਨ ਅਞ੍ਞਜਵਨਗਤਿਕੋਵ। **ਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਪਨਾ**ਤਿ ਵਿਚਿਤ੍ਰਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਹਿ ਸਮੁਦਾਯਵੋਹਾਰੇਨ ਅਵਯਵੋਪਿ **"ਚਿਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾ ਪਬ੍ਬਤਨਦੀਸਮੁਦ੍ਦਾਦਿਏਕਦੇਸੇਸੁ ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਪਬ੍ਬਤਾਦਯੋ ਦਿਟ੍ਠਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ। **ਚਰਣੰ** ਨਾਮ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚਰਿਤਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਪਟੋ। **ਰੂਪਾਨੀ**ਤਿ ਬਿਮ੍ਬਾਨਿ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਨ੍ਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧੰ ਵਦਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਕਤਮੇ**ਵਾਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮੂਲਕਾਰਣਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਪਨ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਭਾਵੇਤੁੰ **"ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭੇਦ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਲਿਙ੍ਗਨਾਨਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਣ੍ਠਾਨਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਭਿਨ੍ਨਸਣ੍ਠਾਨਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਵਤੋ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਵਾ ਨਾਨਤ੍ਤੰ। ਵੋਹਾਰਵਸੇਨ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵੋਹਰਿਤਬ੍ਬੇਸੁ ਪਤ੍ਤਨਾਵਿਸੇਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸਾ। ਏਵਮਿਦੰ **ਕਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤੰ** ਵੋਹਾਰਨਾਨਤ੍ਤਤੋ ਹੋਤਿ। **ਅਪਾ…ਪੇ॰… ਕਾਦਿਤਾ**ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਸੁ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਹਿ ਗਤਿਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਲੋਕਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਨਾਨਾਕਰਣਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਗਤਾਨਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਕਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਸੇਨ **ਕਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤੰ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਵਿਸਦਿਸਸਭਾਵਤਾ ਹਿ ਨਾਨਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਚ **ਪੁਥੁਤ੍ਤੰ,** ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਮਚ੍ਛਰਿਯਾਦੀਹਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਹਿ

ਚ **ਪੁਥੁਤ੍ਤਂ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਬਹੁਪ੍ਪਕਾਰਤਾ ਹਿ ਪੁਥੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਨ੍ਨਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਦਾਨਾਦੀਨਂ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਵਿਰਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਾਦੀਨਂ ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯਾਦਿਵਸੇਨ ਮਚ੍ਛਰਿਯਾਦੀਨਂ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਵਸੇਨ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨਞ੍ਚ **ਪਭੇਦੋ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਹਿ ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਭੇਦੋ ਪਭੇਦੋਤਿ। ਨਾਨਤ੍ਤਾਦੀਨਂ **ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ** ਤਥਾ ਤਥਾ ਵਵਤ੍ਥਿਤਤਾ ਨਿਚ੍ਛਿਤਤਾ। ਏਤੇਨੁਪਾਯੇਨ ਲਿਙ੍ਗਨਾਨਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਕਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤਾਦੀਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਿ ਹਿ ਤਾਨੀਤਿ।

ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਲਿਙ੍ਗਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਤਦਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਅਨਾਗਤਲਿਙ੍ਗਨਾਨਤ੍ਤਾਦਿਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਂਸਾਰਂ ਘਟੇਨ੍ਤੋ "**ਕਮ੍ਮਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮੇਨ ਕਮ੍ਮਵਚਨੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਲਿਙ੍ਗਾਦਿਵਚਨੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਭਵਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਿ, ਗਤਿਆਦਿਵਚਨੇਨ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਨਿ ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ **ਗਤੀ**ਤਿ ਨਿਰਯਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਗਤਿਯੋ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਤਾਸਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਅਪਦਾਦਿਭਾਵੋ। ਤਾ ਹਿ ਤਥਾ ਭਿਨ੍ਨਾਤਿ। **ਉਪਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਗੋਮਹਿਂਸਾਦਿਖਤ੍ਤਿਯਾਦਿਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਦਿਉਪਪਤ੍ਤਿਯੋ, ਤਾਸਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਉਚ੍ਚਾਦਿਤਾ। ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਏਵ ਹਿ ਏਕਚ੍ਚੋ ਕੁਲਭੋਗਇਸ੍ਸਰਿਯਾਦੀਹਿ **ਉਚ੍ਚੋ** ਹੋਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ **ਨੀਚੋ**। ਤੇਹਿ ਏਵ ਹੀਨਤਾਯ **ਹੀਨੋ**, ਪਧਾਨਭਾਵਂ ਨੀਤਤਾਯ **ਪਣੀਤੋ**, ਅਡ੍ਢਤਾਯ **ਸੁਗਤੋ**, ਦਲਿਦ੍ਦਤਾਯ **ਦੁਗ੍ਗਤੋ**। ਕੁਲਵਸੇਨ ਵਾ **ਉਚ੍ਚਨੀਚਤਾ**, ਇਸ੍ਸਰਿਯਵਸੇਨ **ਹੀਨਪਣੀਤਤਾ**, ਭੋਗਵਸੇਨ **ਸੁਗਤਦੁਗ੍ਗਤਤਾ** ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। **ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਤਾ**ਤਿ ਓਦਾਤਸਾਮਾਦਿਵਣ੍ਣਸੁਦ੍ਧਿਅਸੁਦ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸੁਜਾਤਦੁਜ੍ਜਾਤਤਾ**ਤਿ ਨਿਗ੍ਰੋਧਪਰਿਮਣ੍ਡਲਾਦਿਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹੇਹਿ ਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਵਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਪਰਿਪੁਣ੍ਣਜਾਤਤਾਵਸੇਨ। **ਸੁਸਣ੍ਠਿਤਦੁਸ੍ਸਣ੍ਠਿਤਤਾ**ਤਿ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਨਂ ਸਣ੍ਠਾਨਵਸੇਨ।

ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਕਤਭਾਵਸਾਧਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ "**ਕਮ੍ਮਤੋ**"ਤਿਆਦਿ। ਕਮ੍ਮਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਮਾਨਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਕਤਮੇਵਾਤਿ ਸਾਧੇਤਿ। ਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੋ ਲਿਙ੍ਗਤੋ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਲਿਙ੍ਗਸਞ੍ਞਾ ਮੂਲਕਾਰਣਤੋ ਕਮ੍ਮਤੋ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਤੋ ਲਿਙ੍ਗਤੋ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾ ਹੋਤੀਤਿ "**ਕਮ੍ਮਤੋ...ਪੇ॰... ਪਵਤ੍ਤਰੇ**"ਤਿ ਆਹ। ਅਥ ਵਾ ਲਿਙ੍ਗਞ੍ਚ ਸਞ੍ਞਾ ਚ **ਲਿਙ੍ਗਸਞ੍ਞਾ**, ਤਾ ਯਥਾਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਕਮ੍ਮਤੋ ਲਿਙ੍ਗਤੋ ਚ ਪਵਤ੍ਤਰੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਞ੍ਞਾਤੋ ਭੇਦਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਤੇ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਾਦਿਲਿਙ੍ਗਸਞ੍ਞਾਤੋ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਾਦਿਵੋਹਾਰਭੇਦਂ ਧਮ੍ਮਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਤਥਾ ਵੋਹਰਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਮਾਯ ਗਾਥਾਯ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਦ੍ਧਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਕਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ।

ਲੋਕੋ ਏਵ ਪਜਾਤਤ੍ਤਾ **ਪਜਾ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਪਾਦਸ੍ਸ ਵਿਵਰਣਂ ਪਚ੍ਛਿਮਪਾਦੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਰਥਸ੍ਸ ਆਣਿ ਨਿਬਨ੍ਧਨਾ, ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਲੋਕਰਥਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ ਨਿਬਨ੍ਧਨਨ੍ਤਿ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਮਾਯ ਚ ਗਾਥਾਯ ਅਦ੍ਧਦ੍ਵਯਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਵਿਞ੍ਞਾਣਕਤਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **ਕਿਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਮ੍ਮੁਖਾ ਕਿਤ੍ਤਨਂ ਪਤ੍ਥਟਯਸਤਂ। **ਪਸਂਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਸਂਸਨਂ ਥੁਤਿਂ। **ਕਮ੍ਮਨਾਨਾਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਾਨਾਕਰਣਂ ਕਮ੍ਮਜੇਹਿ ਅਨੁਮਿਯਮਾਨਂ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸੇਵ ਵਾ ਨਾਨਾਕਰਣਂ।

ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਾਤਿ ਕਮ੍ਮਸਯਾ। ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦਾਯਂ ਤੇਨ ਦਾਤਬ੍ਬਂ ਆਦਿਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦਾ**। ਅਣ੍ਡਜਾਦੀਨਞ੍ਚ ਯੋਨੀਨਂ ਕਮ੍ਮਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਮੇਵ ਯੋਨਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਕਮ੍ਮਯੋਨੀ**। ਬਨ੍ਧਨਟ੍ਠੇਨ ਕਮ੍ਮਂ ਬਨ੍ਧੁ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੂ**।

ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਲਦ੍ਧੋਕਾਸਤਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਪਟਿਬਾਹਿਤਤ੍ਤਾ ਤਦਵਿਪਚ੍ਚਨੋਕਾਸੇ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਅਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨੀਯਕਮ੍ਮਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਕਾਲਗਤਿਪਯੋਗਾਦਿਸਹਕਾਰੀਪਚ੍ਚਯਵਿਕਲਤਾਯ **ਅਵਸੇਸਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲਂ** ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਏਕਚ੍ਚਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਚਿਤ੍ਰੇਨ ਏਕਚ੍ਚਭੂਤਂ ਤੇਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਚਿਤ੍ਰਮਾਹ।

ਅਨੁਭਵਿਤ੍ਵਾ ਭਵਿਤ੍ਵਾ ਚ ਅਪਗਤਂ **ਭੂਤਾਪਗਤਂ**। ਅਨੁਭੂਤਭੂਤਤਾ ਹਿ ਭੂਤਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਭੂਤਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਾਮਞ੍ਞਮੇਵ ਹਿ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਵਿਸੇਸੀਯਤੀਤਿ। ਅਨੁਭੂਤਸਦ੍ਦੋ ਚ ਕਮ੍ਮਵਚਨਿਚ੍ਛਾਭਾਵਤੋ ਅਨੁਭਵਕਵਾਚਕੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਵਿਕਪ੍ਪਗਾਹਵਸੇਨ

ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਤਬ੍ਬਿਪਕ੍ਖੇਹਿ ਚ ਅਕੁਸਲਂ ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਂ ਅਨੁਭਵਤਿ, ਨ ਵਿਪਾਕੋ ਕਮ੍ਮਵੇਗਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਨਾਪਿ ਕਿਰਿਯਾ ਅਹੇਤੁਕਾਨਂ ਅਤਿਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯ ਸਹੇਤੁਕਾਨਞ੍ਚ ਖੀਣਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਛਲਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾਵਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਅਤਿਸਨ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਰਿਮਨਯੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਮੇਵ ਵਤ੍ਤੁਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ''ਭੂਤਾਪਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਂ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੬੫੧-੬੬੨; ਵਿਭ॰ ੩੯੦-੩੯੧) ਏਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਂਸਦਿਸਾਨਂ ਪਹਾਨਂ, ਵੁਦ੍ਧਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਪਚ੍ਛਿਮਨਯੇ ਪਨ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਞ੍ਚ ਆਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭੂਤਾਪਗਤਭਾਵਾਭਿਧਾਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ।

ਵਿਪਚ੍ਚਿਤੁਂ ਓਕਾਸਕਰਣਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਤਿਤਂ ਅਤੀਤਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਤਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਆਰਦ੍ਧੋ ਅਨਾਗਤੋ ਵਿਪਾਕੋ ਚ "**ਓਕਾਸਕਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਨਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ , ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੨੧੭, ੨੧੯) ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਭੂਮੀਸੂ**ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਦੇਵਾਦਿਅਤ੍ਤਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਨਾਪਾਦਿਤਤਾਯ **ਅਸਮੂਹਤਂ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਲਦ੍ਧਭੂਮਿਕਂ "**ਭੂਮਿਲਦ੍ਧ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਗ੍ਗਿਆਹਿਤੋ ਵਿਯ। ਓਕਾਸਕਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਦ੍ਦੇਪਿ ਚ ਓਕਾਸੋ ਕਤੋ ਏਤੇਨਾਤਿ, ਓਕਾਸੋ ਕਤੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਚ ਦੁਵਿਧਤ੍ਥੇਪਿ ਏਵਮੇਵ ਕਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਰਨਿਪਾਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸਬ੍ਬਦਾ ਅਵਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ਗਮਿਯਚਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਯ ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਾ "**ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਨੁਰਧਾਪੇਤੀ**ਤਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਕਾ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤਿ। **ਅਨੁਰਾਯੇ**ਵਾਤਿ ਭੂਮਿਲਦ੍ਧੇ ਸਭੂਮਿਯਂ ਅਬ੍ਬੋਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਨਤੀਤਂ ਅਨਨਾਗਤਞ੍ਚ ਖਣਤ੍ਤਯੇਕਦੇਸਗਤਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ "**ਖਣਤ੍ਤਯਗਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦੇਸਨਾਯ ਪਧਾਨੇਨ ਗਹਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ "**ਸੀਸ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਲੋਕਿਯਧਮ੍ਮਞ੍ਹਿ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਂ ਪਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਕੁਸਲਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਚੇਤਨਾਤਿ ਕੇਚਿ। **ਅਕੁਸਲਭਾਗਿਯਾ**ਤਿ ਰਾਗਾਦਯੋ ਏਕਨ੍ਤਅਕੁਸਲਾ। **ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖਿਕਾ**ਤਿ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋਪਿ ਤਪ੍ਪਕ੍ਖਿਕਾ। **ਮਨੋ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਠਮਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਸਹਜਾਤੋਪਿ ਮਨੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਪਠਮਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਨਤਾਯ ਅਨ੍ਵਦੇਵ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਮਨਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਨੀਯਤੀ**ਤਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ, ਤਞ੍ਚਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਵਾ। **ਪਭਸ੍ਸਰ**ਨ੍ਤਿ ਸਭਾਵਪਣ੍ਡਰਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਅਰਕ੍ਖਿਤੇ**ਤਿ ਸਤਿਯਾ ਅਨੁਨਯਪਟਿਘਾਦੀਹਿ ਅਰਕ੍ਖਿਤੇ, ਰਾਗਾਦੀਹਿ **ਬਜਾਪਨ੍ਨੇ,** ਤੇਹਿ ਏਵ **ਅਵਸ੍ਸੁਤੇ**। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਭਾਵਸਾਧਨੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਬਲਦਾਨਵਸੇਨ ਸੁਤ੍ਤਾਨੁਰਕ੍ਖਣਂ, ਇਧ ਵਾ ਉਪਸਂਹਤਾਨਂ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾਨਂ ਚਿਰਕਾਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਕਤਰਪਞ੍ਞਂ ਤ੍ਵਨ੍ਤਿਆਦਿ ਨ ਪਾਲਿਆਰੁਲ੍ਹਂ, ਏਵਂ ਭਗਵਾ ਪੁਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਞ੍ਞਾ ਪਨ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਾ**ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਏਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ। ''ਅਭਿਞ੍ਞਤ੍ਥਾ ਪਰਿਞ੍ਞਤ੍ਥਾ ਪਹਾਨਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ।

ਸਾਤਨ੍ਤਿ ਸਭਾਵਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਮਧੁਰ**ਨ੍ਤਿ ਮਧੁਰਂ ਵਿਯਾਤਿ ਉਪਮਾਵਸੇਨ। **ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ**ਤਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵਕਰਣਸੀਲਾ। ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਨਤੋ ਨਨ੍ਦੀ, ਨਨ੍ਦਿਭੂਤੋ ਰਾਗੋ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗੋ, ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਭਾਵੇਨ ਸਹਗਤਾਤਿ **ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਹਗਤਾ**ਤਿ ਨ ਏਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨ ਸਹਗਤਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਸਹਗਤਸਦ੍ਦੋ ਤਬ੍ਭਾਯ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਭਾਵਂ ਜੋਤੇਤਿ। **ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਭੂਤਾ**ਤਿ ਚਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਿਸ੍ਸਯੇ**ਤਿ ਪਾਦਕੇ। **ਰੂਪਾਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਆਕਾਸਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ। **ਸਂਸਟ੍ਠੇ**ਤਿ ਖੀਰੋਦਕਂ ਵਿਯ ਸਮੋਦਿਤੇ ਏਕੀਭਾਵਮਿਵ ਗਤੇ। **ਸਹਜਾਤੇ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਹਜਾਤੇ, ਨ ਸਹਜਾਤਮਤ੍ਤੇ। **ਇਧਾਪੀ**ਤਿ ''ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਦੇ ਅਯਮੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ''ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਸਂਸਟ੍ਠਸਦ੍ਦੋ ਸਹਜਾਤੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ। **ਅਰੂਪਂ ਰੂਪੇਨਾ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਵਤ੍ਥੁਨਾ। **ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸੋ**ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਸਙ੍ਗਹੇਨ ਕਤੋ ਅਤਿਸਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਅਨਾਭਟ੍ਠਤਾਯੇਵਾਤਿ ‘‘ਦਿਟ੍ਠਂ ਸੁਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਦਿਟ੍ਠਤਾਦਯੋ ਵਿਯ ਅਭਾਸਿਤਬ੍ਬਤਾ ਅਨਾਭਟ੍ਠਤਾ। ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਸਦਿਸਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤਾਵਚਨੇਨ ਇਮਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਾਸਿਤਬ੍ਬਤਾਯ ਨ ਗਹਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਪਨ ਪਾਲਿਯਂ ਅਭਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ਏਵ ਤਤ੍ਥ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ **ਨ ਗਹਿਤੋ** ਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਨ ਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਪਾਲਿਯਂ ਅਨਾਭਟ੍ਠਤਾਯ ਏਵ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ **ਨ ਗਹਿਤੋ** ਨ ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ**ਵਾਤਿ ਪਰਤੋ ਏਵਂਵਿਧਸ੍ਸੇਵ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭਾਵਵਚਨਤੋ ਇਧ ਤਦਵਚਨੇਨੇਵ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭਾਵਂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ।

ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦ੍ਵਾਰਂ ਵਤ੍ਥੂਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਵਾ ਤਂਸਹਾਯਭੂਤਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਰਸਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਸਕਿਚ੍ਚਭਾਵੇਨ। ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਕਿਚ੍ਚਾ, ਅਞ੍ਞਾਸਾਧਾਰਣੋ ਵਾ ਰਸਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਭਾਵੋ ਸਰਸਭਾਵੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਭਾਵੋ ਸਙ੍ਖਾਰਸਭਾਵੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੋ। ‘‘ਸਰਸਸਭਾਵੇਨਾ’’ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਸੋਯੇਵ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਵਾ ਸਰਸੇਨ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਸਭਾਵੇਨ।

ਏਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਤਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ ਤੇਸੁ ਤਬ੍ਬੋਹਾਰਬਾਹੁਲ੍ਲਤੋ। ਅਤੀਤਾਦਿਭਾਵੋ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਵਾ ਯਥਾਸਭਾਵਂ ਏਕਦ੍ਵਿਨਕੁਤੋਚਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। **ਅਨਾਪਾਥਗਤਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਅਗੋਚਰਗਤਾ ਸੁਖੁਮਰਜਾਦਿਰੂਪਂ ਵਿਯ ਵਤ੍ਥੁਪਰਿਤ੍ਤਤਾਯ ਤਤ੍ਤਾਯੋਗੁਲ਼ੇ ਪਤਿਤੋਦਕਬਿਨ੍ਦੁਰੂਪਂ ਵਿਯ ਖਣਪਰਿਤ੍ਤਤਾਯ ਅਤਿਦੂਰਤਾਯ ਅਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨਾਦਿਤਾਯ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਤਾਯ ਚ। ਵਿਸਯੋ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਥਭਾਵੇਨ, ਗੋਚਰੋ ਚ ਤਤ੍ਥ ਚਰਣੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਬ੍ਬਿਸਯਨਿਚ੍ਛਯੇਨ ਮਨੋ ਪਟਿਸਰਣਂ। ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ‘‘ਨੇਸਂ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤੀ’’ਤਿ ਵਚਨਸ੍ਸ ਅਨੁਪਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਦਿਬ੍ਬਸੋਤਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣੇਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਨਾਪਾਥਗਤਾਨਿ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਆਲਮ੍ਬਿਯਮਾਨਾਨਿ ਨ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ, ਇਤਰਥਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ ‘‘ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁਤਿ।

ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ ਮਨਸਾ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਚ ਗਹੇਤਬ੍ਬਭਾਵੂਪਗਮਨੇਨ। **ਘਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਟਿਮੁਖਭਾਵਾਪਾਥਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ। **ਸਰਭਾਣਕਸ੍ਸ** ਓਸਾਰਕਸ੍ਸ। ਪਕਤਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਾਦਿਵਸੇਨ ਆਪਾਥਗਮਨਞ੍ਚ ਭੋਜਨਪਰਿਣਾਮਉਤੁਭੋਜਨਵਿਸੇਸਉਸ੍ਸਾਹਾਦੀਹਿ ਕਲ੍ਲਂ, ਰੋਗਿਨੋ ਵਾਤਾਦੀਹਿ ਚ ਉਪਦ੍ਦੁਤਂ ਵਾ ਕਾਯਂ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨ੍ਤਸ੍ਸ ਜਾਗਰਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਚਲਨਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਕਾਯਿਕਸੁਖਦੁਕ੍ਖਉਤੁਭੋਜਨਾਦਿਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਪਣਿਦਹਨਸਦਿਸਾਸਦਿਸਸਮ੍ਬਨ੍ਧਦਸ੍ਸਨਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾਨਂ, ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਸੁਪਿਨਦਸ੍ਸਨੇ ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸੁਤਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਬੁਦ੍ਧਰੂਪਾਦਿਨੋ ਪਸਾਦਦਾਤੁਕਾਮਤਾਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਤਂਸਦਿਸਤਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਦਿਟ੍ਠਸੁਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨੇਵ। ਨ ਕੇਵਲ਼ਂ ਤਂਸਦਿਸਤਾਵ ਉਭਯਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਤਬ੍ਬਿਪਕ੍ਖਤਾ ਤਦੇਕਦੇਸਤਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਦਿਕੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕੇਨਚਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਸੁਤੇ ਅਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਦਹਨਂ **ਸਦ੍ਧਾ**, ਸਯਮੇਵ ਤਂ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਰੋਚਨਂ **ਰੁਚਿ,** ‘‘ਏਵਂ ਵਾ ਏਵਂ ਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਆਕਾਰਵਿਚਾਰਣਂ **ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ,** ਵਿਚਾਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਤ੍ਥਚਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਮਨਂ **ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿ**।

ਗੇਰੁਕਹਰਿਤਾਲਞ੍ਜਨਾਦਿਧਾਤੂਸੁ। **ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਂ** ਸੁਭਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਰਞ੍ਜਨੀਯਤ੍ਤਾ ਚ **ਲੋਭਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ**। ਨਿਯਮਿਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ **ਨਿਯਮਿਤਵਸੇਨ**। ਏਵਮਿਤਰੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ। ਆਭੋਗੋ **ਆਭੁਜਿਤਂ**। **ਲੂਖਪੁਗ੍ਗਲਾ** ਦੋਸਬਹੁਲਾ। ਅਦੋਸਬਹੁਲਾ **ਸਿਨਿਦ੍ਧਪੁਗ੍ਗਲਾ। ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾ**ਤਿ ਪੀਤਿਨਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਤਾ। **ਇਮੇਹਿ…ਪੇ॰… ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ** ਪੀਤਿਯਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਜੀਵਿਤਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਆਯਤਨਭਾਵਤੋ ਹਤ੍ਥਾਰੋਹਾਦਿਸਿਪ੍ਪਮੇਵ **ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨਂ**। ਕਸਿਵਾਣਿਜ੍ਜਾਦਿਕਮ੍ਮਮੇਵ **ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਂ**। ਆਯੁਵੇਦਾਦਿਵਿਜ੍ਜਾ ਏਵ **ਵਿਜ੍ਜਾਟ੍ਠਾਨਂ। ਅਬਜਾਪਜ੍ਜੇ**ਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਬਜਾਪਾਦਰਹਿਤੇ ਰੂਪਭਵੇ। **ਧਮ੍ਮਪਦਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਕੋਟ੍ਠਾਸਾ। **ਪਿਲਵਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਪਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। **ਯੋਗਾ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਭਿਯੋਗਾ ਸਮਾਧਿਤੋ। **ਵਤ੍ਥੁਵਿਸਦਕਿਰਿਯਾ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਨਂ ਵਤ੍ਥੂਨਂ

ਨਿਮ੍ਮਲਭਾਵਕਿਰਿਯਾ। ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਂ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਤ੍ਤਪਟਿਪਾਦਨਤਾ** । ਗਮ੍ਭੀਰਾਨਂ ਞਾਣੇਨ ਚਰਿਤਬ੍ਬਾਨਂ, ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣੇਨ ਵਾ ਚਰਿਤਬ੍ਬਾਨਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ **ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣਚਰਿਯਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ**।

ਵਾ**ਸੋ**ਤਿ ਅਨੁਕ੍ਕਮੋ। **ਤਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਤਿ। **ਪਵੇਣੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਚਾਰਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਪਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਚਨਂ। ਚਾਰਿਤ੍ਤਸੀਲਤ੍ਤਾ **ਸੀਲਮਯਂ**। ''ਦਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਵਚੀਭੇਦੇਨ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਪਰਿਣਤਤ੍ਤਾ ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਦਾਨਂ ਆਰਦ੍ਧਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ , ਯਤੋ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਣਾਮਨਾਦੀਸੁ ਆਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਚਿਨ੍ਤਨਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਦਾਨਂ ਆਰਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਦਾਨਮਯਂ ਕੁਸਲਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨ ਹਿ ਦਾਨਵਤ੍ਥੁਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਦਾਨਮਯਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋਤਿ ਤਦੇਵ ਭਜੇਯ੍ਯ, ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ। **ਕੁਲਵਂਸਾਦਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਉਦਾਹਰਣਮਤ੍ਤਮੇਵੇਤਂ। ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਵਤ੍ਤਵਸੇਨ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਵਤ੍ਤਗਾਮਜਨਪਦਵਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਚਾਰਿਤ੍ਤਸੀਲਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਸਵਤ੍ਥੁਕਨ੍ਤਿ ਭੇਰਿਆਦਿਵਤ੍ਥੁਸਹਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕਵਤ੍ਥੁ**ਨ੍ਤਿ ਭੇਰਿਆਦਿਵਤ੍ਥੁਂ। ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਘੋਸਨਾਦੀਸੁ ਚ ਸਵਤ੍ਥੁਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਦਾਨਂ ਸਦ੍ਦਵਤ੍ਥੂਨਂ ਠਾਨਕਰਣਾਨਂ ਸਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਰਣਮੇਵਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਚਿਨ੍ਤਨਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਵਤ੍ਥੁਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ ਇਧ ਚ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਭਾਵੇ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਚ ''ਤੀਣਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੫) ਦਾਨਮਯਾਦਿਭਾਵੇ, ਅਪਰਤ੍ਥ ਚ ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ? ਤੀਣਿ...ਪੇ॰... ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵਞ੍ਚ ਵਦਨ੍ਤੋ। **ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਚਾ**ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਾਯਤਨਤ੍ਤਾ ਚ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ।

ਪਰਿਭੋਗਰਸੋ ਪਰਿਭੋਗਪਚ੍ਚਯਂ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਅਯਂ ਪਨ ਰਸਸਮਾਨਤਾਵਸੇਨ ਗਹਣਂ ਉਪਾਦਾਯ ਰਸਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਸਭਾਵਤੋ। ਸਭਾਵੇਨ ਪਨ ਗਹਣਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ''ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਨਿਬਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨਞ੍ਞਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਏਕਦ੍ਵਾਰਿਕਕਮ੍ਮਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਨਿਯਮਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵਾਰਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਨਿਯਮਰਹਿਤਨ੍ਤਿ ਇਧ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਵਿਯ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵਿਨਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸਪਿ ਚਤ੍ਥੋ ''ਯਥਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਏਕਂ ਕਮ੍ਮਂ ਤੇਨ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਵਿਨਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਚਰਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤੇਨਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵਿਨਾ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਨ ਹਿ ਯਥਾ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ''ਕਾਯਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ''ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਂ

ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਇਮਸ੍ਸ ਪਨਤ੍ਥਸ੍ਸਾਤਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਅਨਿਯਤਤਾਯ ''ਦ੍ਵਾਰੇ ਚਰਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਕਾਸਨਤ੍ਥਂ। **ਪਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਛਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਚ ਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਅਨੁਦ੍ਦੇਸੋ ਦ੍ਵਾਰਦ੍ਵਾਰਵਨ੍ਤਾਨਂ ਸਹਾਭਾਵਾ। ਨਿਯਤਰੂਪਰੂਪਵਸੇਨ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਕਾਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਕਾਰਰੂਪਾਦੀਨਞ੍ਚ ਅਸਙ੍ਗਹੋ।

ਪਠਮਜਵਨਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਯਦਿਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਰੂਪਾਨਂ ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਚਾਲੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਸਹਿਤਾਵ ਸਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਦਸਸੁ ਹਿ ਦਿਸਾਸੁ ਯਂ ਦਿਸਂ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਨਿ ਵਾ ਖਿਪਿਤੁਕਾਮੋ, ਤਂਦਿਸਾਭਿਮੁਖਾਨੇਵ ਰੂਪਾਨਿ ਸਾ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤਿ ਚਾਤਿ ਤਦਭਿਮੁਖਭਾਵਵਿਕਾਰਵਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸਹਭਾਵੀ ਚ

ਵਿਕਾਰੋ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸਪਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਭਾਵੋ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਕਾਰਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦਨੇਨ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਯਤੋ ਬਾਤ੍ਤਿੰਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਰੂਪਿਰਿਯਾਪਥਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਕਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ। ਯੋਜਨਂ ਗਤੋ, ਦਸਯੋਜਨਂ ਗਤੋਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਆਪਜ੍ਜਾਪੇਤਿ ਅਨੇਕਸਹਸ੍ਸਵਾਰਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ।

ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ…ਪੇ॰… ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਨ੍ਤਿ ਥਮ੍ਭਨਚਲਨੇਸੁ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਏਕੋ ਆਕਾਰਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਯਂ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਤਦਾਕਾਰਤ੍ਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਥਮ੍ਭੇਤਿ ਚਾਲੇਤਿ ਚਾਤਿ। **ਨ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਂ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਵਜ੍ਜੋ ਅਤ੍ਥੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। **ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਤਾਯ। ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ ਵਿਯ ਮਹਾਭੂਤਵਿਕਾਰਤਾਯ ਉਪਾਦਾਰੂਪਭਾਵੋ ਚ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਕਾਯਿਕਕਰਣਨ੍ਤਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਂ, ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਾਰੇਤਿ ਮਞ੍ਞੇ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਹਿਤਾਯ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਯਂ ਕਰਣਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਨੇਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਰਹਿਤੇਸੁ ਰੁਕ੍ਖਚਲਨਾਦੀਸੁ ‘‘ਇਦਮੇਸ ਕਾਰੇਤੀ’’ਤਿ ਵਿਜਾਨਨਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹਿ ਰੂਪੇ ਅਭਿਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ ਕਿਚ੍ਚਂ, ਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸਹਭੁਨੋ ਚਲਨਵਿਕਾਰਸ੍ਸ ਗਹਣਂ। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤਾਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਮ੍ਪਿ ਚਲਨਂ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਿਯ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸੇਸਵਿਦੁਨੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਨੀਲਾਭਿਨਿਪਾਤਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ ਨੀਲਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ ਚ ਅਨ੍ਤਰਂ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਏਵਂ ਅਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਨ੍ਤਰੇਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਗਹਿਤੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹੇਵ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤੇ ਕਾਯਥਮ੍ਭਨਵਿਕਾਰਚੋਪਨਸਙ੍ਖਾਤੇ ‘‘ਇਦਮੇਸ ਕਾਰੇਤਿ, ਅਯਮਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ’’ਤਿ ਵਿਜਾਨਨਂ ਹੋਤਿ।

ਤਾਲਪਣ੍ਣਾਦਿਰੂਪਾਨਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਵੀਥਿਯਾ ਅਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਨ੍ਤਰਾਯ ਤਾਲਪਣ੍ਣਾਦੀਨਂ ਉਦਕਾਦਿਸਹਚਾਰਿਪ੍ਪਕਾਰਤਂ ਸਞ੍ਞਾਣਾਕਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਦਕਾਦਿਗ੍ਗਹਣਂ ਵਿਯ। **ਏਤ੍ਥ ਉਦਕਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਉਦਕਾਦਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨਾਕਾਰੇਨ ਰੂਪਗ੍ਗਹਣਾਨੁਸਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਯਂ ਉਦਕਾਦਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਨੇਨ ਤਦਾਕਾਰਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਏਤਸ੍ਸ ਪਨ ਕਾਯਿਕਕਰਣਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਉਦਕਾਦਿਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਚ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਸਮ੍ਬਨ੍ਧਗ੍ਗਹਣਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਥ ਪਨ ਨਾਲਮ੍ਬਿਤਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਕਾਯਿਕਕਰਣਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਸਮ੍ਬਨ੍ਧਗ੍ਗਹਣੋਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਕਾਰਭੂਤਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸਹਭੂਵਿਕਾਰਾਭਾਵੇ ਅਭਾਵਤੋ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰੇਨ ਉਦਕਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਤਾਲਪਣ੍ਣਾਦਿਸਞ੍ਞਾਣਾਕਾਰੋ ਵਿਯ ਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤੀਤਿ ‘‘ਇਦਞ੍ਚਿਦਞ੍ਚ ਏਸ ਕਾਰੇਤਿ ਮਞ੍ਞੇ’’ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਜਾਨਨੇਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਅਯਂ ਨੇ ਪਹਰਿਤੁਕਾਮੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਜਾਨਨੇਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਪਾਕਟਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਤਦਪਾਕਟਭਾਵੇ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਜਾਨਨਂ ਹੋਤੀਤਿ। **ਸਮ੍ਮੁਖੀ…ਪੇ॰… ਯੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਖੀਭੂਤਤਾਯ ਅਨਾਪਾਥਗਤਾਨਂ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਦਿਭਾਵੋ ਵਿਯ ਸਭਾਵਭੂਤਂ ਤਂ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵਂ ਸਾਧੇਤਿ। ਪਰਂ ਬੋਧੇਤੁਕਾਮਤਾਯ ਵਿਨਾਪਿ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨਾਦਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨੇਨ ਸੋ ਚਿਤ੍ਤਸਹਭੂਵਿਕਾਰੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤਿ, ਸਯਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਸਿਦ੍ਧਾਤਿ ਤੇਨ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਤੇਨੇਵ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਾਮਲਾਭਤੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਪਾਕਟਭਾਵਵਸੇਨ ਸਿਦ੍ਧਾ। ਕੁਸਲਂ ਵਾ ਅਕੁਸਲਂ ਵਾਤਿ ਠਪੇਤਬ੍ਬਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਅਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਭਾਵੋ ਨ ਸਿਦ੍ਧੋ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਪਨ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਾਨਂ ਏਕਾਦਸਨ੍ਨਂ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਤਿਕਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਠਪੇਤਬ੍ਬਂ।

ਦ੍ਵਾਰੇ ਚਰਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਨੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਦਿ ਦ੍ਵਾਰਾ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਚਾਰਿਨੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਦ੍ਵਾਰਸਮ੍ਭੇਦਾ ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਭੇਦੋਪੀਤਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਨ ਸਿਯਾ, ਕਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਚਰਣੇ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਦਿ ਪਨ ਦ੍ਵਾਰਾਨਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵਾਰਭਾਵੇਨ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਚਰਣਂ ਕਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਚਰਣਂ ਨ ਸਿਯਾ, ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਸਿਯਾ। ਨ ਪਨ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੇ ਅਚਰਣਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਦ੍ਵਾਰੇ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਚਰਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਦ੍ਵਾਰੇ ਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਨ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਦ੍ਵਾਰਚਾਰੀਹਿ ਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਕਾਰਣਭੂਤੇਹਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੇ ਚਰਨ੍ਤਾਨਿਪਿ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾਨਿ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਕਮ੍ਮਾਨੇਵ, ਤੇਹਿ ਪਨ ਦ੍ਵਾਰਾਨਿਪੀਤਿ ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾਨਿ ''ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਤਬ੍ਬਹੁਲਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਚਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਯ ਵਵਤ੍ਥਾਨਯੁਤ੍ਤਿਯਾ। ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵਾਰਾਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵਸ੍ਸ ਅਦ੍ਵਾਰਚਾਰੀਹਿ ਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਪਨ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਚਾਰੀਹਿ ਕਮ੍ਮੇਹਿ ਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਅਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਪੇਕ੍ਖਕਾਯਦ੍ਵਾਰਾਦਿਭਾਵੇਹਿ ਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾਨਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦੀਨਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਦਿਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਵਾ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੇ ਚਰਨ੍ਤਾਨਿਪਿ ਕਾਯਾਦੀਹਿ ਉਪਲਕ੍ਖਿਤਾਨੇਵ ਚਰਨ੍ਤਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨਂ ਏਵਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਆਣਤ੍ਤਿਹਤ੍ਥਵਿਕਾਰਾਦੀਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਸ੍ਸਪਿ ਕਾਯਾਦੀਹਿ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਸਭਾਵਾਵਬੋਧਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨਿ ਚਰਨ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਂ ਸਨਾਮਂ ਦੇਤਿ, ਨਾਪਿ ਕਮ੍ਮਂ ਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ, ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਮੇਵ ਪਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੇ ਚਰਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋਯੇਵ ਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦੇਤੀਤਿ ਸਿਦ੍ਧਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਵਤ੍ਥਾਨਂ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਨ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਅਨਿਬਦ੍ਧਤਾ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਚਰਣਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਏਤਂ ਵਵਤ੍ਥਾਨਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਤੇਸੁ ਦ੍ਵਾਰਕਮ੍ਮੇਸੁ। **ਕਾਯਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਂਸਹਜਾਤਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਸਾ ਤਸ੍ਸ ਕੇਨਚਿ ਪਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਿਕਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਤਂਸਹਜਾਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ତਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਿਯਮੇਨ ਅਞ੍ਞਵਿਸੇਸਨਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਨ੍ਤਰੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਭਾਵਾ। **ਕਾਯੇਨ ਪਨ ਕਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਜਨੇਤ੍ਵਾ ਤਾਯ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪਚ੍ਛੇਦਾਦਿਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ''ਕਾਯੇਨ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਾਰਣਭੂਤੋ ਹਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਾਯੋਤਿ।

ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਕਾਯੋ ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵਵਤ੍ਥਿਤੋ, ਨ ਕਾਯੋ ਇਚ੍ਚੇਵ। ਯਥਾ ਸੂਚਿਕਮ੍ਮੁਨਾ ਸੂਚਿਕਮ੍ਮਕਰਣਨ੍ਤਿ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾ, ਨ ਸੂਚਿ ਇਚ੍ਚੇਵ, ਤਥਾ ਇਦਮ੍ਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾ**ਤਿ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਿਸੇਸਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਵਵਤ੍ਥਾਨਨਿਯਮਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਦ੍ਵਾਰੇ ਚਰਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚੋਦੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਦ੍ਵਾਰਚਰਣੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਨ ਚ ਵਵਤ੍ਥਾਨੇ ਨਾਮਲਾਭੇ ਵਿਸੇਸਨੇ ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਚਤੂਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸੁਭਾਸਿਤਭਾਸਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਅਪਿਸੁਣਵਾਚਾ, ਧਮ੍ਮਭਾਸਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ, ਪਿਯਭਾਸਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਅਫਰੁਸਵਾਚਾ, ਸਚ੍ਚਭਾਸਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਮੁਸਾਵਾਦੋ ਚਾਤਿ ਏਤਾ ਵਾਚਾ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਸਹਸਦ੍ਦਾ ਪਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵਿਕਾਰਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹ ਸਮ੍ਭੂਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤਾਯ ਪਨ ਸੋ ਨ ਯਾਵ ਸਦ੍ਦਭਾਵੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਪ੍ਫਾਰਸਦ੍ਦੋ ਨ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਵਾਦੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸਦ੍ਦੋ ਵਿਨਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਘਟ੍ਟਨੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ''ਯਾ ਤਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੬੩੬) ਹਿ ਵਚਨਤੋ ਅਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ।

ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚ ਨ ਕੋਚਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ ਸਦ੍ਦੋ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਵਾਦਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤਿ। ਛਬ੍ਬਿਧੇਨ ਰੂਪਸਙ੍ਗਹਾਦੀਸੁ ਹਿ ''ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ''ਦਿਟ੍ਠਂ ਸੁਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਸੁਤ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਨ ਕੋਚਿ ਸਦ੍ਦੋ ਨ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ। ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਹਜਮੇਵ ਜਿਵ੍ਹਾਤਾਲੁਚਲਨਾਦਿਕਰਵਿਤਕ੍ਕਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਸੁਖੁਮਸਦ੍ਦਂ ''ਦਿਬ੍ਬਸੋਤੇਨ ਸੁਤ੍ਵਾ ਆਦਿਸਤੀ''ਤਿ **ਸੁਤ੍ਤੇ ਪਟ੍ਠਾਨੇ** ਚ ਓਲਾਰਿਕਸਦ੍ਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਅਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਸਿਯਾ। ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਅਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਚਾਤਿ ਵਿਰੁਦ੍ਧਮੇਤਨ੍ਤਿ ਪਨ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਘਟ੍ਟਨਾ **ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਘਟ੍ਟਨਾ**। ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਏਵ ਵਾ। ਘਟ੍ਟਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਭੂਤਵਿਕਾਰੋ ਹਿ ''ਘਟ੍ਟਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨੇਨ ਸਹੇਵ ਸਦ੍ਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਭਾਵੇਨ। **ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਵਿਯ ਚਾਲਨਂ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਅਧਿਕਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਵਿਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਬ੍ਬਿਕਾਰਾਨਞ੍ਹਿ ਭੂਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਤਿ। ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਧਾਨਂ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਂ ਵਿਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਕਾਯਂ...ਪੇ॰... ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਨ ਹਿ ਚਾਲਨਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਘਟ੍ਟਨਨ੍ਤਿ। ਚਾਲਨਞ੍ਹਿ ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਾਦਨਪਰਮ੍ਪਰਤਾ, ਘਟ੍ਟਨਂ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੇਨ ਭੂਤਕਲਾਪਾਨਂ ਆਸਨ੍ਨਤਰੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ। **ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਕਿਚ੍ਚਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨੇਨ ਵਿਨਾ ਪਠਮਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਪਿ ਘਟ੍ਟਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਘਟ੍ਟਨਤ੍ਥਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨੇਨ ਪਯੋਜਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਘਟ੍ਟਨਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵਤੋ ਚਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਂ ਨਤ੍ਥਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਯਂ ਨਾਮ ਚੇਤਨਾ ਕਮ੍ਮਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਇਦਂ ਯਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਂ ਮਨੋ, ਤਂਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਕਪ੍ਪੇਤੀ**ਤਿ ''ਤ੍ਵਂ ਫੁਸਨਂ ਕਰੋਹਿ, ਤ੍ਵਂ ਵੇਦਯਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਕਪ੍ਪਨ**ਞ੍ਚ ਤਦੇਵ। **ਕਿਂ ਪਿਣ੍ਡਂ ਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਆਯੂਹਨਤ੍ਥਵਸੇਨ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਫਸ੍ਸਾਦਿਧਮ੍ਮੇ ਹਿ ਅਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣੇ ਕਤ੍ਵਾ ਸਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨਂ **ਆਯੂਹਨਂ,** ਤਤ੍ਥੇਵ ਬ੍ਯਾਪਾਰਣਂ **ਚੇਤਯਨਂ,** ਤਥਾਕਰਣਂ **ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣ**ਨ੍ਤਿ। ਤੇਭੂਮਕਸ੍ਸੇਵ ਗਹਣਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਕਰਤ੍ਤਾ।

ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਮ੍ਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਚੇਤਯਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਚੇਤਨਾਯ ਚੇਤਯਿਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚੇਤਨਾਪੁਬ੍ਬਕਂ ਕਮ੍ਮਂ ਤਂਚੇਤਨਾਸਭਾਵਮੇਵਾਤਿ ਚੇਤਨਂ ਅਹਂ ਕਮ੍ਮਂ ਵਦਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਸਮਾਨਕਾਲਤ੍ਤੇਪਿ ਕਾਰਣਕਿਰਿਯਾ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲਾ ਵਿਯ ਵਤ੍ਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਫਲਕਿਰਿਯਾ ਚ ਅਪਰਕਾਲਾ ਵਿਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਚੇਤਨਾਯ ਚੇਤਯਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਵਾਚਾਹਿ ਚੋਪਨਕਿਰਿਯਂ ਮਨਸਾ ਚ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਕਿਰਿਯਂ ਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸਾ ਕਿਰਿਯਾਯ ਕਾਰਿਕਂ ਚੇਤਨਂ ਅਹਂ ਕਮ੍ਮਂ ਵਦਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਾਯੇ** ਵਾਤਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਯੇ ਵਾ। **ਸਤੀ**ਤਿ ਧਰਮਾਨੇ, ਅਨਿਰੋਧਿਤੇ ਵਾ। ਕਾਯਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਚੇਤਨਾ **ਕਾਯਸਞ੍ਚੇਤਨਾ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਾਦਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਚੇਤਨਾ ਚ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਾਦਿਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਕਮ੍ਮਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। **ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਚੇਤਨਸਭਾਵਵਨ੍ਤਂ। **ਸਮਿਦ੍ਧਿਤ੍ਥੇਰੇਨ** ''ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਯਂ, ਆਵੁਸੋ...ਪੇ॰... ਮਨਸਾ ਸੁਖਂ ਸੋ ਵੇਦਯਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੦; ਕਥਾ॰ ੫੩੯) ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ। **ਸੁਖਵੇਦਨੀਯ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਯਾਕਾਤਬ੍ਬੋ ਸੋ ਪਞ੍ਹੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਇਤਰਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਥਾ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਠਿਤਾਨਿ, ਤਥਾ ਚੋਪਨਕਿਰਿਯਾਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾ

ਕਾਯਵਾਚਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਕਿਰਿਯਾਨਿਸ੍ਸਯੋ ਚ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਨਿ, ਯਾਯ ਪਨ ਚੇਤਨਾਯ ਤੇਹਿ ਕਾਯਾਦੀਹਿ ਕਰਣਭੂਤੇਹਿ ਚੋਪਨਾਭਿਜ੍ਝਾਦਿਕਿਰਿਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਵਾਸਿਆਦੀਹਿ ਵਿਯ ਛੇਦਨਾਦਿਂ, ਸਾ ਚੇਤਨਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਭੇਦਨਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਵਤ੍ਥਾਨਞ੍ਚ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ''ਕਾਯੇਨ ਚੇ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਯੋ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧ ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰ) ਅਤਿਵਿਯ ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ਇਧ ਲੋਕਿਯਕਮ੍ਮਕਥਾਯਂ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤੋਪਿ ਭਜਾਪਿਯਮਾਨੋ ਤੀਣਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਭਜਤਿ। **ਮਨੇਨ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਯਿਕਵਾਚਸਿਕਵੀਤਿਕ੍ਕਮਵਜ੍ਜਂ ਸਬ੍ਬਂ ਅਕੁਸਲਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਕਪ੍ਪਵਾਯਾਮਸਤਿਸਮਾਧਿਂ ਵਾ। ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ''ਮਨਸਾ ਸਂਵਰੋ ਸਾਧੂ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੧੬; ਧ॰ ਪ॰ ੩੬੧) ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ। ਨ ਹਿ ਸਾ ਮਾਨਸਿਕਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸੇਵ ਭਜਾਪਨਂ ਮਹਾਵਿਸਯਤ੍ਤਾ। ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਹਿ ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ ਭਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਨ ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਮਗ੍ਗਭਜਾਪਨੇਨੇਵ ਤੇਸਂ ਭਜਾਪਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਨ੍ਤਿ।

ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰੇ ਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਅਵਰੋਧਨਂ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੇ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਭੇਦਨਞ੍ਚ **ਦ੍ਵਾਰਸਂਸਨ੍ਦਨਂ** ਨਾਮ। ''ਤਿਵਿਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਕਥਾ॰ ੫੩੯) ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਾਵ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਪਕਚੇਤਨਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਪੁਰਿਮਚੇਤਨਾ ਸਬ੍ਬਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਣਾਪੇਤ੍ਵਾ... ਪੇ॰... ਅਲਭਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਆਣਤ੍ਤੇਹਿ ਅਮਾਰਿਤਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ ਅਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ''ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਹਞ੍ਞਨ੍ਤੂ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਬ੍ਯਾਪਾਦਵਸੇਨ **ਚੇਤਨਾਪਕ੍ਖਿਕਾ ਵਾ ਭਵਨ੍ਤਿ** ਕਾਯਕਮ੍ਮਵੋਹਾਰਲਾਭਾ। **ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ ਵਾ** ਮਨੋਕਮ੍ਮਵੋਹਾਰਵਿਰਹਾ। ਸਸਮ੍ਭਾਰਪਥਵੀਆਦੀਸੁ ਆਪਾਦਯੋ ਏਤ੍ਥ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ।

ਕੁਲੁਮ੍ਬਸ੍ਸਾਤਿ ਗਬ੍ਭਸ੍ਸ, ਕੁਲਸ੍ਸੇਵ ਵਾ। ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਸਞ੍ਞੀਤਿਯੋ ਆਰੁਲ੍ਹਤਾਯ ਅਨਨੁਜਾਨਨਤੋ "**ਤਵ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦਸਵਿਧਾ ਇਦ੍ਧਿ** ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ ਇਦ੍ਧਿਕਥਾਯ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। **ਭਾਵਨਾਮਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਿਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। ਘਟਭੇਦੋ ਵਿਯ ਪਰੂਪਘਾਤੋ, ਉਦਕਵਿਨਾਸੋ ਵਿਯ ਇਦ੍ਧਿਵਿਨਾਸੋ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਉਪਮਾ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ। **ਤਵ ਪਞ੍ਞੋ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਮਯਾਯ ਪਰੂਪਘਾਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਞਾਪੇਤੁਂ ਇਚ੍ਛਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਥਬ੍ਬਣਿਦ੍ਧਿ** ਵਿਜ੍ਜਾਮਯਿਦ੍ਧਿ ਹੋਤਿ। **ਸਤ੍ਤਮੇ ਪਦੇ**ਤਿ ਮਣ੍ਡਲਾਦਿਤੋ ਸਤ੍ਤਮੇ ਪਦੇ।

ਵਚਨਨ੍ਤਰੇਨ ਗਮੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਂ **ਨੇਯ੍ਯਤ੍ਥਂ**, ਸਯਮੇਵ ਗਮਿਤਬ੍ਬਤ੍ਥਂ **ਨੀਤਤ੍ਥਂ। ਕਿਰਿਯਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਅਕਿਰਿਯਤੋ**ਤਿ ਤੇਨਾਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾਵਾਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਉਪੋਸਥਕ੍ਖਨ੍ਧਕੇ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹਿ ਸੋ ਅਨਰਿਯਵੋਹਾਰਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੋਹਰਤੀਤਿ। **ਵਾਚਾਗਿਰ**ਨ੍ਤਿ ਵਾਚਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਗਿਰਂ, ਵਾਚਾਨੁਚ੍ਚਾਰਣਂ ਵਾ।

ਖਨ੍ਦਸਿਵਾਦਯੋ ਸੇਟ੍ਠਾਤਿ **ਖਨ੍ਦਾ**ਤਿ ਕੁਮਾਰਾ। **ਸਿਵਾ**ਤਿ ਮਹੇਸ੍ਸਰਾ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਮਿਦਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨਤ੍ਥਿਕਦਿਟ੍ਠਾਦਯੋ ਏਵ ਹਿ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ। **ਚੇਤਨਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ**ਤਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ ਚ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾਪਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਚ ਵੋਹਾਰਂ ਨ ਲਭਤਿ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਪ੍ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ। ''ਤਿਵਿਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਅਕੁਸਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਵਚਨਤੋ ਸਭਾਵੇਨੇਵ ਸਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ, ਨ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਪਕ੍ਖਿਕਤ੍ਤਾਤਿ ''ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਪਕ੍ਖਿਕਾ ਵਾ''ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ ਕਾਯਙ੍ਗਵਾਚਙ੍ਗਾਨਿ ਅਚੋਪੇਤ੍ਵਾ ਚਿਨ੍ਤਨਕਾਲੇ ਚੇਤਨਾਪਿ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਏਵ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚੇਤਨਾਯ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਭਾਵੋ ਕਥਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

''ਤਿਵਿਧਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਕਥਾ॰ ੫੩੯) ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾ ਤਬ੍ਬਿਰਤਿਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਚੇਤਨਾਵ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਵਿਰਤਿਆਦਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ''ਚੇਤਨਾਪਕ੍ਖਿਕਾ ਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ''ਵਿਰਤਿਪਕ੍ਖਿਕਾ''ਤਿ। **ਰਕ੍ਖਤੀ**ਤਿ ਅਵਿਨਾਸੇਤ੍ਵਾ ਕਥੇਤਿ। **ਭਿਨ੍ਦਤੀ**ਤਿ ਵਿਨਾਸੇਤ੍ਵਾ ਕਥੇਤਿ।

ਕਮ੍ਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਂ। ਚਕ੍ਖੁ ਚ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰਞ੍ਚਾਤਿ ਵਾ **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰਂ**। ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਸਮਾਸਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਤਂ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਮੇਵ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ‘‘ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਸਂਵਰੋ ਸਾਧੂ’’ਤਿਆਦਿਕਾਯ (ਧ॰ ਪ॰ ੩੬੦) ਗਾਥਾਯ ਪਸਾਦਕਾਯਚੋਪਨਕਾਯਸਂਵਰੇ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਯੇਨ ਸਂਵਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਇਧ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠ ਸਂਵਰਾ, ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਅਸਂਵਰਾ ਅਟ੍ਠ ਕਥਿਤਾ। ਸੀਲਸਂਵਰਾਦਯੋਪਿ ਪਞ੍ਚੇਵ ਸਂਵਰਾ ਸਬ੍ਬਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਪਿ, ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਾਦੀਨਿ ਅਸਂਵਰਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ **ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਂ** ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਚੇਤਨਾ। **ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚਂ** ਸਤਿਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਪਮਾਦਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ। ਸੀਤਾਦੀਸੁ ਪਟਿਘੋ **ਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿ**। ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ **ਕੋਸਜ੍ਜਂ**।

ਵਿਨਾ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਨ ਸੁਦ੍ਧਂ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਸਙ੍ਖਾਤਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰਸਲ੍ਲਕ੍ਖਿਤਸ੍ਸ ਮੁਸਾਵਾਦਾਦਿਨੋਪਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾਵਾ ਅਸੁਦ੍ਧਤਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤਂਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਸੁਦ੍ਧਵਚੀਦ੍ਵਾਰੋਪਲਕ੍ਖਿਤਂ ਪਨ ਵਚੀਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। **ਏਤ੍ਥ ਅਸਂਵਰੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸੁਦ੍ਧਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇਨ ਉਪਲਕ੍ਖਿਤੋ ਅਸਂਵਰੋ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋਪਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਾਨੁਪਲਕ੍ਖਿਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂਦ੍ਵਾਰਿਕਾਕੁਸਲਞ੍ਚੇਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਪਥਸਂਸਨ੍ਦਨੇ ‘‘ਚੋਪਨਕਾਯਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਅਸਂਵਰੋ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤੀ’’ਤਿਆਦਿ ‘‘ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਚੋਪਨਕਾਯਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਵਚੀਅਸਂਵਰਵਸੇਨ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਹ ਅਵਿਰੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ। ਅਸਂਵਰੋ ਹਿ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋਪਿ ਸਦ੍ਵਾਰੇ ਏਵਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਚ, ਕਮ੍ਮਂ ਅਞ੍ਞਦ੍ਵਾਰੇ ਅਞ੍ਞਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਚਾਤਿ ਏਵਂ ਅਵਿਰੁਦ੍ਧਂ।

ਅਥ ਵਾ **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸੁਦ੍ਧਂ ਅਸੁਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਏਤਂ ਅਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਚੋਪਨੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੋਪਲਕ੍ਖਿਤਂ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਤਾਯ ਵਚੀਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਚੋਪਨਕਾਯਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂਦ੍ਵਾਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਕੁਸਲਂ ਵਿਯ ‘‘ਚੋਪਨਕਾਯਅਸਂਵਰੋ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਤਥਾ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਕਮ੍ਮਪਥਸਂਸਨ੍ਦਨਵਿਰੋਧੋ ਸਿਯਾ, ਤਦਵਿਰੋਧਂ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਕ੍ਖਾਮ। ਸੀਲਸਂਵਰਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਞਾਣਸਂਵਰੇ ਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸੀਲਸ੍ਸ, ਵੀਰਿਯਸਂਵਰੇ ਚ ਆਜੀਵਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਰਸੇਨੇਵ ਚ ਪਤਨਸਭਾਵਸ੍ਸ ਪਾਣਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾ ਏਵ ਅਤੀਵ ਪਾਤਨਂ **ਅਤਿਪਾਤੋ,** ਸਣਿਕਂ ਪਤਿਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾਵ ਸੀਘਂ ਪਾਤਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਦੀਹਿ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਪਾਤਨਂ **ਅਤਿਪਾਤੋ**। ਪਯੋਗਵਤ੍ਥੁਮਹਨ੍ਤਤਾਦੀਹਿ **ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਤਾ** ਤੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਬਲਵਭਾਵਤੋ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਵਿਪਰਿਯਾਯੇਪਿ ਤਂਤਂਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਬਲਵਾਬਲਵਵਸੇਨੇਵ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਇਦ੍ਧਿਮਯੋ** ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਜਿਦ੍ਧਿਮਯੋ ਦਾਠਾਕੋਟਿਕਾਦੀਨਂ ਵਿਯ।

ਗੋਤ੍ਤਰਕ੍ਖਿਤਾ ਸਗੋਤ੍ਤੇਹਿ ਰਕ੍ਖਿਤਾ। **ਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਾ** ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੇਹਿ ਰਕ੍ਖਿਤਾ। ਸਸਾਮਿਕਾ **ਸਾਰਕ੍ਖਾ**। ਯਸ੍ਸਾ ਗਮਨੇ ਰਞ੍ਞਾ ਦਣ੍ਡੋ ਠਪਿਤੋ, ਸਾ **ਸਪਰਿਦਣ੍ਡਾ। ਅਤ੍ਥਭਞ੍ਜਕੋ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਮ੍ਮਪਥਕਥਾ ਹੇਸਾਤਿ। **ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਕਂ ਅਦਾਤੁਕਾਮਤਾਯਾ**ਤਿਆਦਿ ਮੁਸਾਵਾਦਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਹਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵਿਸਂਵਾਦਨਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰਸ੍ਸੇਵ ਮੁਸਾਵਾਦੋ। **ਸੁਞ੍ਞਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਪੀਤਿਵਿਰਹਿਤਤਾਯ ਰਿਤ੍ਤਤਂ। ਅਤ੍ਥਵਿਪਨ੍ਨਤਾਯ **ਨ ਹਦਯਙ੍ਗਮਾ। ਅਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਅਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤੇ ਕਮ੍ਮਪਥਭੇਦੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਕੋਚਿ ਪਨ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ ਦ੍ਵੀਹਿ ਸਮ੍ਭਾਰੇਹਿ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਣਾਮਨਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਮਿਚ੍ਛਾ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਵਿਤਥਂ ਪਸ੍ਸਤਿ।

ਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋਤਿ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਾਦੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤਙ੍ਗਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਯੇ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਨੁ ਚ ਚੇਤਨਾ ਕਮ੍ਮਪਥੇਸੁ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਨ, ਅਵਚਨਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਹੇਤੁਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਚੇਤਨਾਯ ਅਕਮ੍ਮਪਥਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਪਥਰਾਸਿਮ੍ਹਿ ਅਵਚਨਂ, ਕਦਾਚਿ ਪਨ ਕਮ੍ਮਪਥੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਬ੍ਬਦਾਤਿ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਤ੍ਤਾ ਅਵਚਨਂ। ਯਦਾ ਪਨ ਕਮ੍ਮਪਥੋ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਕਮ੍ਮਪਥਰਾਸਿਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਨਿਵਾਰਿਤੋਤਿ। ‘‘ਪਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਏਵਾ’’ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾਦੀਨਂ ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਵਿਰੋਧਂ ‘‘ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਏਵ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ’’ਤਿ ਸਯਮੇਵ ਪਰਿਹਰਿਸ੍ਸਤਿ। ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ’’ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਵਿਸਯਾਵਾਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਵਿਪਾਕਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਫਲਾਨਿ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਨਿਰਯਾਦਿਵਿਪਾਕਦੁਗ੍ਗਤਤਾਦੀਨਿ।

ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਪਨ ਵਿਰਤਿਯੋਤਿ ਏਤਂ ਯਾਹਿ ਵਿਰਤੀਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ ‘‘ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਾਨੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਤਾਸਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ‘‘ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਤ ਚੇਤਨਾਪਿ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ ਵਿਰਤਿਯੋਪੀ’’ਤਿ। **ਅਲ੍ਲਸਸਮਂਸ**ਨ੍ਤਿ ਜੀਵਮਾਨਕਸਸਮਂਸਂ। ਵੋਰੋਪੇਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ। ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਾਦਾਰਮ੍ਮਣਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾ ਕਥਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਾਦੀਨਿ ਪਜਹਨ੍ਤੀਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਯਥਾ ਪਨਾ**’’ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ...ਪੇ॰... ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਭਿਜ੍ਝਂ ਪਜਹਨ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਹਿ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾ ਵਿਰਤਿ ਅਤ੍ਥਿ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਦੀਹੇਵ ਤਪ੍ਪਹਾਨਤੋ।

ਕਮ੍ਮਪਥਸਂਸਨ੍ਦਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਾਦੀਨਂ ਅਸਂਵਰਾਨਂ ਤਥਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥੇਹਿ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਚ ਸੁਸੀਲਜਾਦੀਨਂ ਸਂਵਰਾਨਂ ਤਥਾ ਸੁਚਰਿਤਾਨਞ੍ਚ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥੇਹਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਾਨਤ੍ਤਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ। ਅਥ ਵਾ ਤੇਸਂ ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਾਦੀਹਿ ਅਵਿਰੋਧਭਾਵੇਨ ਦੀਪਨਂ ਕਮ੍ਮਪਥਸਂਸਨ੍ਦਨਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ ਵਦਨ੍ਤਿ , ਤਦੇਤਂ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਪਞ੍ਚਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਪਞ੍ਚਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਪਞ੍ਚਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਅਸਂਵਰਾਨਂ ਸਂਵਰਾਨਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਪਥਤਾ ਅਤ੍ਥਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨਂ ਪਰਸਨ੍ਤਕਵਤ੍ਥੁਲੋਭਪਰਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਬ੍ਯਾਪਾਦਅਹੇਤੁਕਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨਞ੍ਚ ਤੇਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਤਿਵਿਧਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨਿ ਚ ਕਮ੍ਮਪਥਾਤਿ ਪਾਕਟਾ ਏਵਾਤਿ ਕਿਂ ਤੇਸਂ ਕਮ੍ਮਪਥੇਹਿ ਨਾਨਤ੍ਤਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ, ਨ ਚ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਂ ਸੁਚਰਿਤਾਨਞ੍ਚ ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਦੀਪਿਤਾ, ਨਾਪਿ ਅਸਂਵਰਾਨਂ ਸਂਵਰਾਨਞ੍ਚ ਯਤੋ ਤੇਸਂ ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਾਦੀਹਿ ਅਵਿਰੋਧਭਾਵੇਨ ਦੀਪਨਾ ਸਿਯਾ, ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਅਸਂਵਰਾਨਂ ਸਂਵਰਾਨਞ੍ਚ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਤਾ ਦੀਪਿਤਾ। ਯਦਿ ਚ ਏਤ੍ਤਕਂ ਕਮ੍ਮਪਥਸਂਸਨ੍ਦਨਂ, ‘‘ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਚਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿਆਦਿ ਕਮ੍ਮਪਥਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਨ ਸਿਯਾ। ਏਸਾਪਿ ਛਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਾਦੀਹਿ ਅਵਿਰੋਧਦੀਪਨਾਤਿ ਚੇ, ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘‘ਅਥ ਵਾ’’ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ ਚ ਅਥ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨੇਵ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਾਦੀਨਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਨਾਮੇਹਿ ਵਦਨ੍ਤੇਹਿ ਮਨੋਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਛਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਯਦਿ ਚ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਏਵ ਅਸਂਵਰਾਦਯੋ ਗਹਿਤਾ, ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਸਂਵਰਾਨਂ ਅਭਾਵਾ ਤੇਸਞ੍ਚ ਤਂਤਂਕਮ੍ਮਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਚੋਪਨਕਾਯਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਸਂਵਰੋ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤੀ’’ਤਿਆਦਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਹਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਕਰੋ ਸਿਯਾ, ਵਚੀਮਨੋਕਮ੍ਮਾਨਿਪਿ ਹਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਸੇਸਦ੍ਵਾਰੇਸੁਪਿ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਾਨੀਤਿ।

ਅਥ ਪਨ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਮ੍ਪਿ ਤਂਦ੍ਵਾਰਿਕਕਮ੍ਮਮੇਵ ਸਿਯਾ, ‘‘ਤਿਵਿਧਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮੇਵਾ’’ਤਿਆਦਿ, ‘‘ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਚੋਪਨਕਾਯਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਵਾਚਾਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਚ

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿ ਚ ਵਿਰੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯ। ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਞ੍ਹਿ ਅਞ੍ਞਦ੍ਵਾਰਚਰਣੰ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਚਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰੰ ਹੋਤੀਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨੰ ਏਵ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸੇਸਾਨਞ੍ਚ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨੰ ਦ੍ਵਾਰਸਂਸਨ੍ਦਨੇ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਪਕ੍ਖਿਕਭਾਵਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਇਧ ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਚੇਤਨਾਭਾਵਤੋ ਅਕਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਅਸਂਵਰਾਨੰ ਸਂਵਰਾਨਞ੍ਚ ਭਜਾਪਿਯਮਾਨਾਨੰ ਕਮ੍ਮਪਥਾਨੰ ਵਿਯ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਤਾਦੀਪਨੰ, ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨੰ ਤਿਵਿਧਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨੰ ਤਿਵਿਧਕਾਯਸੁਚਰਿਤਾਦੀਨਞ੍ਚ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਚਰਣੇਪਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵਾਵਿਜਹਨਦੀਪਨੰ, ਯਥਾਪਕਾਸਿਤਾਨਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤਾਨੰ ਅਪਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦੀਨਞ੍ਚ ਕੁਸਲਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦੀਨਞ੍ਚ ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਾਦੀਹਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਕਾਸਨਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਪਥਸਂਸਨ੍ਦਨੰ ਨਾਮ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਕਮ੍ਮਪਥਾਨੰ ਕਮ੍ਮਪਥੇਸੁ ਕਮ੍ਮਪਥਾਨਞ੍ਚ ਅਕਮ੍ਮਪਥੇਸੁ ਸਮਾਨਨਾਮਤਾਵਸੇਨ, ਕਮ੍ਮਪਥਾਨੰ ਕਮ੍ਮਪਥੇਸੁ ਸਾਮਞ੍ਞਨਾਮਾਵਿਜਹਨਵਸੇਨ, ਉਭਯੇਸਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਏਤ੍ਥ ਸਂਸਨ੍ਦਿਤਤ੍ਤਾ।

ਤਤ੍ਥ ਤਿਵਿਧਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਕਮ੍ਮਾਨੰ ਞਾਤਕਮ੍ਮਭਾਵਤਾਯ ਤਂਤਂਕਮ੍ਮਭਾਵਸ੍ਸ ਅਵਚਨੀਯਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਤੇਸਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਅਸਂਵਰਾਦੀਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਰਿਯਾਯਵਚਨਾਭਾਵਤੋ ਚ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਵਿਰਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ **"ਪਞ੍ਚਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਪਞ੍ਚਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਅਸਂਵਰਾਦੀਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਰਿਯਾਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਚ ''ਯਮਿਦਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ''ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸਹਜਾਤੋ ਹਿ ਫਸ੍ਸੋ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ''ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧ ਕਮ੍ਮਕਥਾ; ਮਹਾਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੬)। ਤੇਨ ਹਿ ਅਸਂਵਰਾਨੰ ਸਂਵਰਾਨਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦੀਹਿ ਅਸਹਜਾਤਤ੍ਤਾ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸਹਜਾਤਾਨਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਦੀਪਿਤਾਤਿ। ''ਸੋ ਹਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਚੋਪਨਂ ਪਤ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਚੋਪਨਕਾਯਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਵਚੀਕਮ੍ਮਾਦੀਨਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨੰ ਅਸਂਵਰਭੂਤਾਨੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵੇ ਆਪਨ੍ਨੇ ''ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਅਕੁਸਲਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਪਵਾਦੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦਸ੍ਸਿਤੇਸੁ ਅਸਂਵਰਵਿਨਿਚ੍ਛਯੇਸੁ ਦੁਤਿਯਵਿਨਿਚ੍ਛਯੇਸੁ ਚ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਰੋਧੋ। ਨ ਹਿ ਵਚੀਕਮ੍ਮਾਦਿਭੂਤੋ ਚੋਪਨਕਾਯਅਸਂਵਰੋ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿ ਹੋਤੀਤਿ।

ਅਕੁਸਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਛਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਂ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਚੋਪਨਂ ਪਤ੍ਤਂ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿਂ ਤਂ ਅਕੁਸਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਦਸ੍ਸਿਤਨਯੇਨ ਚ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਤਿਵਿਧਂ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਚੋਪਨਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਞ੍ਚ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ''ਚੋਪਨਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ? ਨੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਚੋਪਨਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਕਾਯੇ ਵਾਚਾਯ ਚ ਅਕੁਸਲਂ ਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। ਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਹੋਨ੍ਤਂ ਕਿਂ ਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤੀਤਿ? ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਚੋਪਨਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ ਚ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਤਂ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਮਨੋਕਮ੍ਮੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਛਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਉਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਂ ਪਨ ਤਨ੍ਤਿ? ਕਮ੍ਮਕਥਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਤਿਵਿਧਂ ਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਯਥਾ ਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਚੋਪਨਂ ਪਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਯਮਸ੍ਸ ਅਕਤਤ੍ਤਾ ਚੋਪਨਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਉਪਲਕ੍ਖਣਭਾਵੇਨ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਨਾਮਸਾਧਿਕਾਵ, ਨ ਪਨ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਚੋਪਨਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਮੇਵ, ਨਾਪਿ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇ ਚੋਪਨਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਿਦ੍ਧੋਵ ਹੋਤੀਤਿ।

ਅਥ ਵਾ **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਛਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਮਨਸਾਪਿ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕਮ੍ਮਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਚੋਦਕਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਦਤਿ, ਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦਸ੍ਸਿਤਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ। ਯੋ ਹਿ ਪਰਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ''ਮਨਸਾ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਤੋ ਸਬ੍ਬੇਨ ਮਨੋਕਮ੍ਮੇਨੇਵ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮੇਨਾ''ਤਿ, ਤਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਤ੍ਤਯਨਿਯਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਇਦਮਾਰਦ੍ਧਂ **"ਤਂ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਚੋਪਨਂ ਪਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸਙ੍ਕਰਾਭਾਵੋ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਥ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ

ਕਮ੍ਮਸਦ੍ਦਮਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮਪ੍ਪਭੇਦੋ ਯਥਾ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਪਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਸਙ੍ਕਰੋ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਵ। ਯਂ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਸਹਜਾਤਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਯਦਾ ਚੇਤਨਾਪਕ੍ਖਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਤਾਨਿ ਮਨੋਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਨ, ਚੇਤਨਾਪਕ੍ਖਿਕਾਨਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਤ੍ਤਾਭਾਵਾ। ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਤ੍ਤੇ ਚ ਮਨੋਕਮ੍ਮਤਾ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ''ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ ਵਾ''ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਤਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਕਿਰਿਯਾਕਾਰਿਕਾਯ ਏਵ ਚੇਤਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ, ਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਕਾਯਵਚੀਕਿਰਿਯਾਕਾਰਿਕਾਯਾਤਿ ਭਿਯ੍ਯੋਪਿ ਤੇਸਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਤਾਤਿ ਨ ਤੇਸਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਾਨਂ ਸਤਂ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਤਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ। ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਦ੍ਵਾਰਾਨਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨਿਯਤਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵਾਰਨਿਬਨ੍ਧਨਂ ਨ ਕਤਂ। ਇਦਾਨਿ ਅਕਤੇਪਿ ਚ ਦ੍ਵਾਰਨਿਬਨ੍ਧਨੇ ਯੇਸਂ ਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਵਸੇਨ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਸਂ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਕਮ੍ਮਪਥਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਯਥਾਭਟ੍ਠਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਚ ਦੀਪਨਤ੍ਥਂ **“ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਾਵਚਰ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਿਵਿਧਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਭੂਤਸ੍ਸ ਤੇਨ ਸਭਾਵੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਚੋਪਨਦ੍ਵਯਰਹਿਤਸ੍ਸ ਮਨੋਪਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਭਾਵੇ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ।

ਕਮ੍ਮਪਥਸਂਸਨ੍ਦਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦ੍ਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਯਂ ਯੋਜਨਾਤਿ ''ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਹ ''ਯਂ ਯਂ ਵਾ ਪਨਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਯਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕੋ ਪਨਾਯਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋਤਿ? ਯੇਨ ਵਚਨਾਨਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਚਨੇ ਪਯੋਜਨਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਇਧ ਚ ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਾਦਿਦਸ੍ਸਨਂ ''ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ''ਯਂ ਯਂ ਵਾ ਪਨਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਵਚਨੇ ਪਯੋਜਨਂ ਯੋਜਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ **“ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਆਰਬ੍ਭਾ”**ਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਆਪਨ੍ਨਂ ਦੋਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਤਨ੍ਨਿਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ''ਯਂ ਯਂ ਵਾ ਪਨਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਯੋਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਹੇਟ੍ਠਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਦੁਤਿਯੇ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ''ਯਂ ਯਂ ਵਾਪਨਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਪ੍ਪਧਾਨਮ੍ਪਿ ਰੂਪਾਦਿਂ ਆਕਡ੍ਢਤਿ। ਨ ਹਿ ਪਧਾਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। **ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਾਦਿਨਯੇਨ। ''ਹੇਟ੍ਠਾ ਗਹਿਤਮੇਵ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਚਨੇ ਪਯੋਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ 'ਰੂਪਂ ਵਾ...ਪੇ॰... ਇਦਂ ਵਾ ਇਦਂ ਵਾ ਆਰਬ੍ਭਾ'ਤਿ ਕਥੇਤੁਂ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਇਦਂ ਵਾ ਇਦਂ** ਵਾਤਿ ਏਤਂ ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਾਦਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਕਥਿਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰਕਥਾ

ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਚਰਿਯਾਨਨ੍ਤਿ ਰੇਵਤਾਚਰਿਯਸ੍ਸ। **ਨ ਪਨੇਤਂ ਸਾਰਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ**। ਨ ਹਿ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਇਦਮਾਰਦ੍ਧਂ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸਾਦਿਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ।

ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤਤ੍ਤਾਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਚੇਤਸਿਕਾ ਚਿਤ੍ਤਾਯਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਭਾਵੇਨ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ''ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਾਮਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਫਸ੍ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਰਾਸਿ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਫੁਟ੍ਠੋ ਫਸ੍ਸਸਹਜਾਤਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਤਂਸਮਕਾਲਮੇਵ ਵੇਦੇਤਿ, ਫਸ੍ਸੋ ਪਨ ਓਭਾਸਸ੍ਸ ਪਦੀਪੋ ਵਿਯ ਵੇਦਨਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੋ ਹੋਤੀਤਿ ਪੁਰਿਮਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਗੋਪਾਨਸੀਨਂ ਉਪਰਿ ਤਿਰਿਯਂ ਠਪਿਤਕਟ੍ਠਂ **ਪਕ੍ਖਪਾਸੋ**। ਕਟ੍ਠਦ੍ਵਯਾਦਿ ਵਿਯ ਏਕਦੇਸੇਨ ਏਕਪਸ੍ਸੇਨ ਅਨਲ੍ਲੀਯਮਾਨੋਪਿ ਰੂਪੇਨ ਸਹ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਸਾਮਞ੍ਞਂ ਅਨਲ੍ਲੀਯਮਾਨਂ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਮੇਵ, ਨ ਵਿਸਯਭਾਵੋ, ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਞ੍ਚ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਨਭਾਵੋ

ਏਵ। ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇਨ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕੋ ਫਸ੍ਸੋ। ਪਾਣਿਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤੋ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਸਨ੍ਨਿਪਾਤੋ ਫਸ੍ਸੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ **ਕਿਚ੍ਚਟ੍ਠੇਨੇਵ ਰਸੇਨ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸੋ**। ਤਥਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਪਾਣਿਯਾ ਪਾਣਿਮ੍ਹਿ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨੰ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਭੂਤਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ, ਏਵੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨੰ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਭੂਤੋ ਏਕੋ ਚੇਤਸਿਕਧਮ੍ਮੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਚਿਤ੍ਤੇਯੇਵਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਚੇਤਸਿਕਸਭਾਵਤੰ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਅਸੰਸਟ੍ਠੰ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨੰ ਵੇਦਨਾਯ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਯਤੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤੋ ਤਦਨੁਰੂਪੋ ਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋ ਤਜ੍ਜਾਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਤਦਭਿਮੁਖਭਾਵੋ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣੰ ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖਤਤਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵਕਰਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੁਖਵੇਦਨਾਯਮੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਵਿਸ੍ਸਵਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਅਰਹਤਾਯ। ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਹਿ ਧਾਤੂਨੰ ਅਰਹਤ੍ਥੋ ਵਿਪੁਬ੍ਬੋ ਸੁਸਦ੍ਦੋ। ਵਿਸ੍ਸਵੰ ਵਾ ਸਜਨੰ ਵਸਿਤਾ ਕਾਮਕਾਰਿਤਾ **ਵਿਸ੍ਸਵਿਤਾ। ਆਰਮ੍ਮਣਰਸੇਕਦੇਸਮੇਵ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਇਦੰ ਫੁਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚੰ ਏਕਦੇਸਾਨੁਭਵਨਮਿਵ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਵੇਦਯਿਤਸਭਾਵੋ ਏਵ ਹਿ ਅਨੁਭਵਨਨ੍ਤਿ। ਫੁਸਨਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣੰ ਏਕਦੇਸਾਨੁਭਵਨੰ, ਵੇਦਯਿਤਭਾਵੇਨ ਗਹਣੰ ਯਥਾਕਾਮੰ ਸਬ੍ਬਾਨੁਭਵਨੰ। ਏਵੰ ਸਭਾਵਾਨੇਵ ਤਾਨਿ ਗਹਣਾਨੀਤਿ ਨ ਵੇਦਨਾਯ ਵਿਯ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਯਥਾਸਕਕਿਚ੍ਚਕਰਣੇਨ ਸਾਮਿਭਾਵਾਨੁਭਵਨੰ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬੰ। **ਅਯੰ ਇਧਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਞ੍ਚਸੁ ਵੇਦਨਾਸੁ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਚਿਤ੍ਤੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨੰ ਵਦਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨੰ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਾਯ ਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾਯ ਸਮਾਨਾ ਇਟ੍ਠਾਕਾਰਸਮ੍ਭੋਗਰਸਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਪੁਨਸਞ੍ਜਾਨਨਕਿਚ੍ਚਾ **ਪਚ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਣਰਸਾ**। ਪੁਨਸਞ੍ਜਾਨਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪੁਨਸਞ੍ਜਾਨਨਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਦੇਵ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪੁਨ... ਪੇ॰... ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਸ ਕਰਣੰ **ਪੁਨ...ਪੇ॰... ਕਰਣੰ**। ਪੁਨਸਞ੍ਜਾਨਨਪਚ੍ਚਯਭੂਤੰ ਵਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਰਣੰ **ਪੁਨ...ਪੇ॰... ਕਰਣੰ,** ਤਦਸ੍ਸਾ ਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੁਨਸਞ੍ਜਾਨਨਪਚ੍ਚਯਨਿਮਿਤ੍ਤਕਰਣੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਾਰਿਕਾਯ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿਯਾ ਚ ਸਬ੍ਬਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਮਾਨੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਞਾਣਮੇਵ ਅਨੁਵਤ੍ਤਤਿ,** ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਿਨਿਵੇਸਕਾਰਿਕਾ ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਾਹਿਕਾ ਚ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਏਤੇਨੁਪਾਯੇਨ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਯ ਅਚਿਰਟ੍ਠਾਨਤਾ ਚ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਅਭਿਸਨ੍ਨਹਤੀਤਿ ਪਬਨ੍ਧਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। **ਚੇਤਨਾਭਾਵੋ** ਬ੍ਯਾਪਾਰਭਾਵੋ। **ਦਿਗੁਣੁਸ੍ਸਾਹਾ**ਤਿ ਨ ਦਿਗੁਣੰ ਵੀਰਿਯਯੋਗੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਏਵ ਪਨ ਬ੍ਯਾਪਾਰਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਮਹਨ੍ਤਭਾਵੰ ਦੀਪੇਤਿ। **ਉਸ੍ਸਾਹਨਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਆਦਰਭਾਵੇਨ। ਸਾ ਹਿ ਸਯੰ ਆਦਰਭੂਤਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਆਦਰਯਤੀਤਿ।

ਵਿਜਾਨਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਉਪਲਦ੍ਧਿ। **ਸਨ੍ਨਹਨੰ** ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਨੰ। **ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਯਥਾ ''ਦਿਟ੍ਠੰ ਸੁਤੰ ਮੁਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਤ''ਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਦਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਹੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ...ਪੇ॰... ਮਨਸਾ ਦ੍ਵਾਰੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਗਰਗੁਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਵਿਭਾਵਨਮਤ੍ਤੰ ਉਪਧਾਰਣਮਤ੍ਤੰ ਉਪਲਦ੍ਧਿਮਤ੍ਤੰ ਕਿਚ੍ਚੰ, ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਵੇਧਨਪਚ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿ ਪਨ ਕਿਚ੍ਚੰ ਪਞ੍ਞਾਸਞ੍ਞਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਪੁਰਿਮਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨੇ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ। ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਨ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਤੰ ਹੋਤਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਤਦਤ੍ਥਤ੍ਤੇ ਚ ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ। ਨ ਹਿ ਯੁਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤੁੰ। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਏਵਾਤਿ ਕਿੰ ਤਸ੍ਸ ਪੁਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨੇਨ। ਯੇਨ ਚ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਕਤੰ, ਤਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਕਾਤੁਨ੍ਤਿ ਕਿੰ ਤੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸਤ੍ਥੰ ਉਦ੍ਦੇਸੇਨ ਦੁਤਿਯੇਨ, ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨੇਵ ਚ ਫਸ੍ਸਾਦੀਹਿ ਚ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਕਿੰ ਤਦਤ੍ਥੇਨ ਪੁਨ ਵਚਨੇਨ, ਅਞ੍ਞਪ੍ਪਯੋਜਨਤ੍ਤਾ ਪਨ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਵਚਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪੁਰਿਮਞ੍ਹਿ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਤ੍ਥਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਵਵਤ੍ਥਿਤਸਮਯੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ, ਇਤਰਞ੍ਚ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ

ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਤ੍ਥੰ, ਨ ਚ ਅਵ੍ਵਦਤ੍ਥੰ ਵਚਨੰ ਅਵ੍ਵਦਤ੍ਥੰ ਵਦਤਿ, ਨ ਚ ਲੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਮਹਾਕਾਰੁਣਿਕੋ ਅਤ੍ਥੰ ਪਾਕਟੰ ਨ ਕਰੋਤੀਤਿ।

ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਝਾਨਙ੍ਗਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਵਿਤਕ੍ਕੇਤੀਤਿ ਧਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤੁਨਿਵਤ੍ਤੁਨਤ੍ਥੰ ਧਮ੍ਮਮੇਵ ਕਤ੍ਤਾਰੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਵਸਵਤ੍ਤਿਭਾਵਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥੰ "**ਵਿਤਕ੍ਕਨੰ** ਵਾ"ਤਿ ਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਰੂਪੰ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਪਥਵੀ ਪਥਵੀਤਿ ਵਾ ਆਕੋਟੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ **ਆਕੋਟਨਲਕ੍ਖਣੋ**। ਆਦਿਤੋ, ਅਭਿਮੁਖੰ ਵਾ ਹਨਨੰ **ਆਹਨਨੰ,** ਪਰਿਤੋ, ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਵਾ ਆਹਨਨੰ **ਪਰਿਯਾਹਨਨੰ**। ਵਿਚਾਰਤੋ ਓਲਾਰਿਕਟ੍ਠੇਨ ਵਿਚਾਰਸ੍ਸੇਵ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਟ੍ਠੇਨ ਅਨੁਰਵਤੋ ਓਲਾਰਿਕੋ ਤਸ੍ਸ ਚ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ **ਘਣ੍ਟਾਭਿਘਾਤੋ** ਵਿਯ ਹੋਤਿ **ਵਿਤਕ੍ਕੋ**। ਸੋ ਯਥਾ ਘਣ੍ਟਾਭਿਘਾਤੋ ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤੋ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਨਿਰੋਪਨਟ੍ਠੇਨ ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤੋ ਹੋਤਿ। **ਵਿਪ੍ਫਾਰਵਾ**ਤਿ ਵਿਚਲਨਯੁਤ੍ਤੋ। **ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਚਾਰੇ ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾਯੰ ਵਾ ਸਨ੍ਤਾਨੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਨਿਚ੍ਚਲੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। **ਮਣ੍ਡਲ**ਨ੍ਤਿ ਖਲਮਣ੍ਡਲੰ।

ਪਿਣਯਤੀਤਿ ਤਪ੍ਪੇਤਿ, ਵਡ੍ਢੇਤਿ ਵਾ। **ਫਰਣਰਸਾ**ਤਿ ਪਣੀਤਰੂਪੇਹਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਪਨਰਸਾ। ਉਦਗ੍ਗਭਾਵੋ **ਓਦਗ੍ਯੰ। ਖੁਦ੍ਦਿਕਾ** ਲਹੁੰ ਲੋਮਹੰਸਨਮਤ੍ਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਭਿਨ੍ਨਾ ਨ ਪੁਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। **ਖਣਿਕਾ** ਬਹੁਲੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਉਬ੍ਬੇਗਤੋ **ਫਰਣਾ** ਨਿਚ੍ਚਲਤ੍ਤਾ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਤ੍ਤਾ ਚ ਪਣੀਤਤਰਾ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਗਬ੍ਭੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ। ਅਪ੍ਪਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਵ ਪੀਤਿ **ਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿਪੂਰਿਕਾ**ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸਾ ਠਪਿਤਾ। **ਇਤਰਾ ਦ੍ਵੇ** ਖਣਿਕੋਪਚਾਰਸਮਾਧਿਪੂਰਿਕਾ ਪੀਤੀ।

ਸਮਾਧਿਚਿਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਸਮਾਧਿਸਹਿਤਚਿਤ੍ਤੇਨ। **ਅਵਿਸਾਰੋ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਏਵ ਅਵਿਸਰਣਸਭਾਵੋ। **ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ** ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤਾ। ਯੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ। **ਵਿਸੇਸਤੋ**ਤਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ। ਸੁਖਵਿਰਹਿਤੋਪਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥਿ ਸਮਾਧੀਤਿ। ਪਦੀਪਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਨ੍ਤਾਨਟ੍ਠਿਤਿਭਾਵੰ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਝਾਨਙ੍ਗਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਸਦ੍ਦਹਨਕਿਰਿਯਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤਤ੍ਥ ਆਧਿਪਚ੍ਚਭਾਵੇਨ ਸਦ੍ਧਾਯ ਪਚ੍ਚਯਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤਥਾਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਸਤਿ ''ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਦ੍ਦਹਤੀ''ਤਿ ਵੋਹਾਰੋ ਹੋਤਿ। ਪਸਾਦਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੰ ਅਕੁਸਲੰ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੰ ਮਿਚ੍ਛਾਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਚ। ਪਸਾਦਭੂਤੋ ਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵਤ੍ਥੁਗਤੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣੰ, ਨ ਯੇਵਾਪਨਕਾਧਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ। **ਇਨ੍ਦਟ੍ਠੰ ਕਾਰੇਤੀ**ਤਿ ''ਮੰ ਅਨ੍ਤਰੇਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਮਯਾ ਸਦ੍ਦਹਥਾ''ਤਿ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਅਨੁਵਤ੍ਤੇਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ। ਏਵੰ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨ**ਨ੍ਤਿ ਸੰਸੀਦਨੰ। **ਪਙ੍ਕੋ** ਕਦ੍ਦਮਤੋ ਘਨੀਭੂਤੋ ਹੋਤਿ। **ਪਣਕੰ** ਪਿਚ੍ਛਿਲੰ ਉਦਕਮਲੰ। ਪੀਤੰ ਉਦਕੰ। **ਓਕਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮੇਤਨ੍ਤਿ ਕਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਾ। ਅਕਲੁਸਭਾਵੋ **ਅਕਾਲੁਸਿਯੰ,** ਅਨਾਵਿਲਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਬੁਦ੍ਧਾਦਿਵਤ੍ਥੂਨਿ **ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯਾਨਿ**। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਸੇਵਨਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯੋ **ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਾਨਿ**। ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨੰ ਆਦਾਨੇ **ਹਤ੍ਥੋ** ਵਿਯ, ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇ **ਵਿਤ੍ਤੰ** ਵਿਯ, ਅਮਤਕਸਿਫਲਫਲਨੇ **ਬੀਜੰ** ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਵੀ**ਰਭਾਵੋ**ਤਿ ਯੇਨ ਵੀਰੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਨੁਬਲਪ੍ਪਦਾਨੰ **ਪਗ੍ਗਹੋ**। ਮਗ੍ਗੋ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ, ਮਗ੍ਗੋ ਗਤੋ, ਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਕਮ੍ਮੰ ਕਤੰ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਆਬਾਧੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਗਿਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ ਅਚਿਰਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਗੇਲਞ੍ਞਾ, ਗਾਮੰ ਵਾ ਨਿਗਮੰ ਵਾ

ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੋ ਨ ਲਭਤਿ ਲੂਖਸ੍ਸ ਵਾ ਪਣੀਤਸ੍ਸ ਵਾ ਭੋਜਨਸ੍ਸ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ, ਲਭਤਿ...ਪੇ॰... ਪਾਰਿਪੂਰਿਨ੍ਤਿ ਏਤਾਨਿ ਅਨੁਰੂਪਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਸਹਿਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੂਨਿ ਤਂਮੂਲਕਾਨਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਿ।

ਚਿਰਕਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਠਾਨਂ, ਅਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ **ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ**। ਉਦਕੇ ਅਲਾਬੁ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਿਲਵਿਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਤੁਂ ਅਪ੍ਪਦਾਨਂ ਪਾਸਾਣਸ੍ਸ ਵਿਯ ਨਿਚ੍ਚਲਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਠਪਨਂ ਸਾਰਣਂ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਤਾਕਰਣਂ **ਅਪਿਲਾਪਨਂ**। ਅਪਿਲਾਪੇ ਕਰੋਤਿ **ਅਪਿਲਾਪੇਤਿ। ਗਤਿਯੋ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯੋ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਫਲਤੋ ਚ। **ਅਪਰੋ ਨਯੋ**ਤਿ ਰਸਾਦਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਸਮ੍ਮੋਸਪਚ੍ਚਨੀਕਂ ਕਿਚ੍ਚਂ **ਅਸਮ੍ਮੋਸੋ,** ਨ ਸਮ੍ਮੋਸਾਭਾਵਮਤ੍ਤਂ। ਸਤਿਯਾ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤਾ ਕਾਯਾਦਯੋ **ਕਾਯਾਦਿਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ,** ਸਤਿਯੋਯੇਵ ਵਾ ਪੁਰਿਮਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।

ਵਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸ੍ਸ। **ਪਞ੍ਞਾਪੇਤੀ**ਤਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਜਾਨਾਪੇਤਿ। **ਏਕਾਲੋਕਾ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋਭਾਸਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਮਨਤੇ ਵਿਜਾਨਾਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਵਾ **ਮਨੋ,** ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ''ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੪, ੪੦੦; ੩.੪੨੧, ੪੨੫) ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਮਨੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸਬ੍ਬੋ ਹਿ ਮਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ। **ਵਿਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋਪਲਦ੍ਧਿਵਸੇਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਨ ਸਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਾ ਵਿਯ ਸਞ੍ਜਾਨਨਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਵਸੇਨ।

ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਯੇਨ ਯੋਗਾ ਸੁਮਨੋ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਨਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਸਾਤਵੇਦਨਾਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਞ੍ਚ ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਪੀਤਿਉਪਲਕ੍ਖਿਤਂ ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਂ ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕਞ੍ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਪਵਤ੍ਤਸਨ੍ਤਤਾਧਿਪਤੇਯਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਅਧਿਪਤਿਭੂਤਂ। ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕ੍ਖਣੇ ਅਨੁਪਾਲੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਸਾਨੁਪਾਲਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੁਭੂਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਂ ਹੋਤਿ, ਤਂਤਂਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸੇਨ ਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਂ ਯਾਵ ਚੁਤਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵਾ ਯਾਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਜੀਵਮਾਨਤਾਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾਦਿਂ ਵਤ੍ਤੁਂ **"ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਵਿਨਿਭੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਅਨੁਪਾਲੇਤਬ੍ਬਾਨਂ **ਅਤ੍ਥਿਕ੍ਖਣੇਯੇ**ਵ। ਅਸਤਿ ਹਿ ਅਨੁਪਾਲੇਤਬ੍ਬੇ ਉਪ੍ਪਲਾਦਿਮ੍ਹਿ ਕਿਂ ਉਦਕਂ ਅਨੁਪਾਲੇਯਜਾਤਿ। **ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਾਲਨਾਦਿਕਸ੍ਸ। **ਸਾਧਨਤੋ**ਤਿ ਸਾਧਨੇਨ। ਤਂਸਾਧਨਞ੍ਚ ਜੀਵਮਾਨਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਮ੍ਮਾਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਨਿਯਜਾਨਿਕਭਾਵੇਨ। **ਪਸਤ੍ਥਤਾ** ਚ ਏਵਮੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਬਲਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੇਤਿ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਕਾਰਣਾ। **ਉਭਯਪਦਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਪਦਂ ਬਲਪਦਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਪਦਦ੍ਵਯਵਸੇਨ। ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਜਾਤਿਆਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ**। ਗਰੁਨਾ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਗਾਰਵਵਸੇਨ ਪਤਿਸ੍ਸਵਨਂ ਪਤਿਸ੍ਸਵੋ, ਸਹ ਪਤਿਸ੍ਸਵੇਨ **ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸ**ਵਂ, ਪਤਿਸ੍ਸਵਭੂਤਂ ਤਂਸਭਾਗਞ੍ਚ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਗਾਰਵਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਜਾਤਿ**ਆਦਿਮਹਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਚ ਹਿਰੀ ਤਤ੍ਥ ਗਾਰਵਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **"ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਵਲਕ੍ਖਣਾ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਜ੍ਜਂ ਭਾਯਤਿ ਤਞ੍ਚ ਭਯਤੋ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵ**ਜ੍ਜਭੀਰੁਕਭਯਦਸ੍ਸਾ**ਵੀ। ਏਵਂਸਭਾਵਂ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ। ਹਿਰੀ ਪਾਪਧਮ੍ਮੇ ਗੂਥਂ ਵਿਯ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਉਣ੍ਹਂ ਵਿਯ।

ਦਾਯਜ੍ਜੰ ਨਵਲੋਕੁੱਤਰਧਮ੍ਮਾਦਿ। ਅਜ੍ਝੱਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਤਾ ਚ ਹਿਰੀਓੱਤਪ੍ਪਾਨੰ ਤੱਥ ਤੱਥ ਪਾਕਟਭਾਵੇਨ ਵੁੱਤਾ, ਨ ਪਨ ਤੇਸੰ ਕਦਾਚਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾ। ਨ ਹਿ ਲਜ੍ਜਨੰ ਨਿਬ੍ਭਯੰ ਪਾਪਭਯੰ ਵਾ ਅਲਜ੍ਜਨੰ ਹੋਤੀਤਿ।

ਮੂਲਰਾਸਿਵੱਣਨਾ

ਅਗੇਧੋ ਅਨਭਿਜ੍ਝਨੰ ਅਨਭਿਕਙ੍ਖਨੰ। ਅਨਲ੍ਲੀਨੋ ਭਾਵੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਨਲ੍ਲੀਨਭਾਵੋ,** ਏਵਞ੍ਹਿ ਉਪਮਾਯ ਸਮੇਤਿ। **ਅਨੁਕੂਲਮਿੱਤੋ** ਅਨੁਵੱਤਕੋ। **ਵਿਨਯਰਸੋ**ਤਿ ਵਿਨਯਨਰਸੋ। **ਅਦੋਸੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਮਲਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਸ੍ਸ ਦੋਸਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤੰ ਦੋਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁੱਤੰ। **ਅਭਾਵਨਾਯਾ**ਤਿ ''ਤੱਥ ਜਾਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨਤਿਵੱਤਨਟ੍ਠੇਨ ਭਾਵਨਾਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਏਕਰਸਟ੍ਠੇਨ ਭਾਵਨਾ ਤਦੁਪਗਵੀਰਿਯਵਾਹਨਟ੍ਠੇਨ ਭਾਵਨਾ ਆਸੇਵਨਟ੍ਠੇਨ ਭਾਵਨਾ''ਤਿ ਏਵੰ ਵੁੱਤਾਯ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਅਪ੍ਪਵੱਤਿ, ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾ ਵਾ ਅਕੁਸਲਾ **ਅਭਾਵਨਾ**। ਨਿਗ੍ਗੁਣੇਪਿ ਗੁਣਗ੍ਗਹਣੰ **ਅਧਿਕਗ੍ਗਹਣੰ**। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਗੁਣੰ ਵਿਦ੍ਧੰਸੇਤ੍ਵਾ ਗਹਣੰ **ਊਨਗ੍ਗਹਣੰ**। ਚਤੁਵਿਪਲ੍ਲਾਸਗ੍ਗਹਣੰ **ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਹਣੰ**।

ਯਾਥਾਵਸਭਾਵੇਤਿ ''ਏੱਤਕੋ ਏਤਸ੍ਸ ਗੁਣੋ, ਏੱਤਕੋ ਦੋਸੋ''ਤਿ ਗੁਣਦੋਸਾਨੰ ਸਭਾਵੇ ''ਜਰਾਧਮ੍ਮੋ ਜੀਰਤਿ, ਤੰ ਕੁਤੇੱਥ ਲਬ੍ਭਾ ਮਾ ਜੀਰੀ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਅਲੋਭੇਨ ਚ ਗਹਟ੍ਠਾਨੰ** ਖੇੱਤਵੱਥਾਦੀਸੁ ਵਿਵਾਦਾਭਾਵਤੋ। **ਅਮੋਹੇਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨੰ** ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਵਿਵਾਦਾਭਾਵਤੋ। ਕਾਮਰਾਗਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਹਿ ਗਹਟ੍ਠਾ ਗਹਟ੍ਠੇਹਿ ਵਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਰਾਗਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਸਮਣਾ ਸਮਣੇਹੀਤਿ। ਰਾਗਵਸੇਨ ਮਿੱਤਸਨ੍ਥਵੋ ਦੋਸਵਸੇਨ ਵਿਰੋਧੋ ਚ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸੇਨ **ਉਪਗਮਾਪਗਮਾ,** ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਵਾ ਰੂਪਾਦਿਮ੍ਹਿ ਅਨੁਰੋਧਵਿਰੋਧਾ। **ਅਮਜ੍ਝੱਤਭਾਵਸ੍ਸ** ਪਟਿਘਾਨੁਨਯਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਮੋਹੇਨ ਪਵੱਤਿ। ਸੁਖਵਿਪਰਿਣਾਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸਮਾਯੋਗੇ ਚ ਪਟਿਘਪਵੱਤਿਯੰ ਵੇਦਨਾਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਦੋਸਾਨੁਭਾਵੇਨ ਵੇਦਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। **ਦਿਬ੍ਬਵਿਹਾਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚਤੁੱਨੰ ਝਾਨਾਨੰ। **ਅਰਿਯਵਿਹਾਰੋ** ਫਲਸਮਾਪੱਤਿ। ਮੋਹੇਨ ਅਵਿਚਾਰੇੱਨੋ ਉਦਾਸੀਨਪਕ੍ਖੇਸੁਪਿ ਸੱਤਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਅਭਿਸਙ੍ਗੰ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਤਦਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਦੁਕ੍ਖਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਆਸੱਨਪਟਿਪਕ੍ਖੱਤਾ ਦੋਸਸ੍ਸ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਨ ਅਦੋਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਦਸ੍ਸਨੰ ਹੋਤਿ।

ਕਮ੍ਮਪਥਰਾਸਿਵੱਣਨਾ

ਸੁਖਾਦੀਨਿ ਅੱਤਨੋ **ਨ ਬਜਾਪਾਦੇਤਿ** ਨ ਵਿਨਾਸੇਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਕਮ੍ਮਪਥਤਾਤੰਸਭਾਗਤਾਹਿ **ਕਮ੍ਮਪਥਵਸੇਨ**।

ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਦਿਯੁਗਲਵੱਣਨਾ

ਦਰਥੋ ਸਾਰਮ੍ਭੋ, ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਦਿਕਾਨੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਚਤੁੱਨੰ ਵਾ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਏਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਪ੍ਪਧਾਨਾ ਕਿਲੇਸਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਦਿਕਿਲੇਸਾ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਵਾ ਆਦਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਸੁਵੱਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਸੁਵੱਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਅਲਙ੍ਕਾਰਵਿਕਤਿਵਿਨਿਯੋਗਕ੍ਖਮਾ, ਏਵੰ ਅਯਮ੍ਪਿ ਹਿਤਕਿਰਿਯਾਵਿਨਿਯੋਗਕ੍ਖਮਾ।

ਸਮੰ , ਸਮੱਨਤੋ ਵਾ ਪਕਾਰੇਹਿ ਜਾਨਨੰ **ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ**। ਚੇਤਿਯਵੱਨ੍ਦਨਾਦਿਅੱਥੰ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦੀਸੁ ਅੱਥਾਨੱਥਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨੰ **ਸਾੱਥਕਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ**। ਸਤਿ ਚ ਅੱਥੇ ਸਪ੍ਪਾਯਾਸਪ੍ਪਾਯਰੂਪਾਦਿਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨੰ **ਸਪ੍ਪਾਯਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ**। ਗੋਚਰਗਾਮਾਭਿਕ੍ਕਮਨਾਦੀਸੁ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਵਿਜਹਨੰ **ਗੋਚਰਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ**। ਅਭਿਕ੍ਕਮਨਾਦੀਨੰ ਧਾਤੁਆਦਿਵਸੇਨ ਪਵਿਚਯੋ **ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ**। ਸਬ੍ਬਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾਨੁਯੁੱਤਾਨੰ ਸਬ੍ਬਯੋਗੀਨੰ ਸਬ੍ਬਦਾ ਉਪਕਾਰਕਾ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਾਰਿਪਨ੍ਥਕਹਰਣਤੋ ਭਾਵਨਾਵਡ੍ਢਨਤੋ ਚ। ਯਥਾਹ ''ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਕਾਰਾ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੨)। ਯੁਗੇ ਨਦ੍ਧਾ ਵਿਯਾਤਿ **ਯੁਗਨਦ੍ਧਾ,** ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਨਿਮਿੱਤਭਾਵੇਨ ਸਮੰ ਪਵੱਤਾਤਿ ਅੱਥੋ। ''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਯੁਗਨਦ੍ਧੰ ਭਾਵੇਤੀ''ਤਿ

(ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੭੦; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੧) ਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇ ਏਤੇਸਂ ਯੁਗਨਦ੍ਧਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਾਭਾਵੋ ਏਤੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਸਮਂ ਯੁਤ੍ਤੇਹੀਤਿ “**ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਯੋਜਨਤ੍ਥਾਯਾ**”ਤਿ ਆਹ, ਯੋਗਵਚਨਤ੍ਥਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਯੇਵਾਪਨਕਵਣ੍ਣਨਾ

ਰੂਪਾਭਾਵੇਨਾਤਿ ਰੁਪ੍ਪਨਾਭਾਵੇਨ। **ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਸਭਾਵਤੋ ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨਾਤਿ। **ਮੇਤ੍ਤਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾਯ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ , ਪਰਿਕਮ੍ਮਮੇਤ੍ਤਾ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਰਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵਚੀਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਨ ਪੂਰੇਤਿ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਵਿਰਤਿਯੋਗੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਪਣ੍ਣਕਙ੍ਗਾਨੀ**ਤਿ ਅਵਿਰਦ੍ਧਙ੍ਗਾਨਿ। ਯਥਾ ਤਥਾ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਨਂ **ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਂ**। ਨ ਹਿ ਅਨਧਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਸੁ ਦਾਨਾਦੀਸੁ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਸਦ੍ਧਾ ਪਨ ਪਸਾਦਨੀਯੇਸੁ ਪਸਾਦਾਧਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਦਾਰਕਸ੍ਸ ਵਿਯ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਸਂਸਪ੍ਪਨਸ੍ਸ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਅਵਿਨਿਚ੍ਛਯਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਕਿਰਿਯਾ **ਅਸਂਸਪ੍ਪਨਂ। ਪੁਰਿਮਮਨਤੋ**ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਤੋ। **ਵਿਸਦਿਸਂ** ਵੀਥਿਜਵਨਂ **ਮਨਂ ਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਮਨਸਿਕਾਰਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵੀਥਿਜਵਨਪਟਿਪਾਦਕੇ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਅਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤੇਪਿ ਹਿ ਤੇਸੁ ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਸੁ ਉਦਾਸੀਨਭਾਵਤੋ **ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਲੀਨਾਨੁਦ੍ਧਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ **ਊਨਾਧਿਕਨਿਵਾਰਣਰਸਾ**। **ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਵਤ੍ਥੂਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਣਾਦੀਨਂ। **ਅਮਦ੍ਦਨਾ** ਮਦ੍ਦਨਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇਵ।

ਤਂਤਂਰਾਸਿਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਵਿਭਾਗਰਹਿਤਾ **ਅਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾ। ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਸਵਿਭਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਦੁਤਿਯਟ੍ਠਾਨਾਦੀਸੁਪਿ ਭਾਜਿਯਮਾਨੇਸੁ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਦਂ ਪੂਰਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਝਾਨਾਦਿਪਦਂ ਪਞ੍ਚਕਾਦਿਵਸੇਨ ਪੂਰਿਤਂ। ਪਞ੍ਚ ਹਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਝਾਨਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ, ਤੇਸੁ ਏਕਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਊਨੇ ਝਾਨਪਦਂ ਊਨਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਪਦਸਮੂਹੋ ਪਦਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਵਾ ਤਂ ਤਮੇਵ ਵਾ ਪਦਂ, ਅਵੁਤ੍ਤਂ ਹਾਪਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਪੂਰਿਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਞੇਵ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਅਨੇਕੇਸਂ ਪੁਰਿਸਸਦ੍ਦਾਨਂ ਵਿਯ ਕੋਚਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਆਹ “**ਅਨਨੁਸਨ੍ਧਿਕਾ ਕਥਾ**”ਤਿ। ਅਨੁਰਨੁਰਾ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਞੇਵ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਧਮ੍ਮਾ ਕਥਿਤਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ “**ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ**”ਤਿ। ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਰਾਸਿ ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਨ ਰਾਸੀਸੁ ਏਕਰਾਸਿਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸਪਿ ਅਭਾਵਾ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਯੇਵਾਪਨਕਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਵੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਥਾ ਵੇਦਨਾਦੀਨਂ ਝਾਨਙ੍ਗਾਦਿਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਏਵਂ ਸੋਵਚਸ੍ਸਤਾਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾਦਿਵਿਸੇਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥਂ ਕੇਚਿ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਸੁਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤੇ ਚ ਤਞ੍ਚ ਵਿਸੇਸਂ “**ਯੇ ਵਾ ਪਨਾ**”ਤਿ ਆਹ। ਵੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਵਾ ਸਾਵਸੇਸੇ ਧਮ੍ਮੇ ਵਤ੍ਵਾ “**ਯੇ ਵਾ ਪਨਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਯੇਵਾਪਨਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਂ

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੨. **ਫੁਸਨਕਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਤੇ ਅਸਨ੍ਤੇਪਿ ਵਿਸਯੇ ਆਪਾਥਗਤੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਪਤਨਵਸੇਨ ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਨੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੬, ੧੭) ਵਿਯ ਕਿਚ੍ਚਵਿਸੇਸਂ, ''ਮਾਨਸ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੬, ੧੭) ਵਿਯ ਸਮਾਨੇ ਅਤ੍ਥੇ ਸਦ੍ਦਵਿਸੇਸਂ, ''ਪਣ੍ਡਰ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੬, ੧੭) ਵਿਯ ਗੁਣਵਿਸੇਸਂ, ''ਚੇਤਸਿਕਂ ਸਾਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੨, ੧੮) ਵਿਯ ਨਿਸ੍ਸਯਵਿਸੇਸਂ, ''ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੫, ੨੪) ਵਿਯ ਅਵ੍ਯਸ੍ਸ ਅਵਤ੍ਥਾਭਾਵਵਿਸੇਸਂ, ''ਅਲੁਬ੍ਭਨਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੩੨) ਵਿਯ ਅਵ੍ਯਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਭਾਵਵਿਸੇਸਂ, ''ਅਲੁਬ੍ਭਿਤਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੩੨) ਵਿਯ ਅਵ੍ਯਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਭਾਵਭੂਤਤਾਵਿਸੇਸਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਦੀਪਨਂ ਸਭਾਵਪਦਂ। ਫੁਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਫੁਸਨਕਿਰਿਯਾ **ਫੁਸਨਾਕਾਰੋ। ਸਮ੍ਫੁਸਨਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸਮਾਗਮਫੁਸਨਾ, ਨ ਪਟਿਲਾਭਸਮ੍ਫੁਸਨਾ। ਸਮ੍ਫੁਸਿਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਸਮਾਗਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਸਮ੍ਫੁਸਿਤਤ੍ਤਂ**। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਫੁਸਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ। ਏਵਂ ਅਵ੍ਯੇਸੁਪਿ ਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਅਪਰਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਸ੍ਸ, ਅਪਰੇਨ ਵਾ ਪੁਰਿਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੀਪਨਾ **ਅਪਰਦੀਪਨਾ**। ''ਪਣ੍ਡਿਚ੍ਚਂ ਕੋਸਲ੍ਲ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਯੋ ਪਵ੍ਯਾਵਿਸੇਸਾ ਨਾਨਾਕਾਲੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਪਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੇ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਏਕਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਵਿਸੇਸੇ ਇਤਰੇਪਿ ਅਨੁਗਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਤਥਾ ਵਿਭਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ ਅਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਕਤਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਵਾ ਯਥਾ ''ਕੋਧੋ ਕੁਜ੍ਝਨਾ ਕੁਜ੍ਝਿਤਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੬੬) ਸਭਾਵਾਕਾਰਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇਹਿ ਕੋਧੋਤਿ ਏਵਮਾਕਾਰੋਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਏਵਮਿਧ, ਇਧ ਪਨ ਪਣ੍ਡਿਤਾਦਿਭਾਵਾਕਾਰਭਿਨ੍ਨੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਇਦਂ ਵਿਭਤ੍ਤਿਗਮਨਂ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਹੋਤਿ। **ਸਮ੍ਫੁਸਿਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਨ ''ਫਸ੍ਸੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਕਾਰੋਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ**ਤਿ ਏਵਮਾਕਾਰੋ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਗਮਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਦੋਸੋ ਬਜਾਪਾਦੋਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਨਾਮਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਨਾਨਾਭੂਤੋ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਤੇਨੇਵ ਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। **ਏਕੋਵ ਖਨ੍ਧੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਏਕੇਨ ਖਨ੍ਧਸਦ੍ਦੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਚੇਤਨਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਤਪ੍ਪਮੁਖਤ੍ਤਾ। **ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਸਤਂ, ਅਸਨ੍ਤੋ ਵਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨ ਵਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਵਚਨੀਯਭਾਵੇਨ ਏਕੀਭੂਤੋਪਿ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਕੋਧਗਰੁਤਾਦਿਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਗਤੋਤਿ **"ਚਤ੍ਤਾਰੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਵਾ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਭਾਵੇਨ ਏਕੀਭੂਤਾਪਿ ਕੋਧਾਦਿਵਿਸਿਟ੍ਠਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਗਤਾ। ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪੀਯਤਿ ਤੇਨ, ਸਯਂ ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤੀਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਗਤਾ। **ਅਲੋਭੋ**ਤਿਆਦੀਨਂ ਫਸ੍ਸਾਦੀਹਿ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਲੋਭਾਦਿਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ ਲੋਭਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖੇਨ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਲੋਭਾਦੋਸਾਮੋਹਾਨਂ ਅਵ੍ਯਮਵ੍ਯਨਾਨਤ੍ਤਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਪਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਦਨ੍ਤਰੇਨ ਵਿਭਾਵਨਂ **ਪਦਤ੍ਥੁਤਿ**। ਤੇਨ ਹਿ ਤਂ ਪਦਂ ਮਹਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਦੀਪਿਤਂ ਹੋਤਿ ਅਲਙ੍ਕਤਞ੍ਚਾਤਿ। ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਾਭਾਵੇਪਿ ਆਭਰਣਵਸੇਨ ਚ ਆਦਰਵਸੇਨ ਚ ਪੁਨ ਵਚਨਂ **ਦਲ੍ਹੀਕਮ੍ਮਂ**।

੩. **ਤਜ੍ਜ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਂ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨਂ ਸਾਤਮੇਵ ਅਧਿਕਤਂ , ਅਥ ਖੋ ਯਥਾਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿਪੀਤਿ **"ਤੇਹਿ ਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਜਾਤਾ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਫਸ੍ਸਤ੍ਥਂ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ **ਤਜ੍ਜਾ**। ਤਂਸਮਙ੍ਗੀਪੁਗ੍ਗਲਂ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਾਦਯਤੀਤਿ **ਸਾਤਂ** ਦ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਤ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਸੁਟ੍ਠੁ ਖਾਦਤਿ, ਖਣਤਿ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ **ਸੁਖਂ**।

੫. **ਪਾਸੋ**ਤਿ ਰਾਗਪਾਸੋ। ਸੋ ਹਿ ਨਿਰਾਵਰਣਤ੍ਤਾ **ਅਨੁਲਿਕ੍ਖਚਰੋ**। ਅਕੁਸਲਮ੍ਪਿ **ਪਣ੍ਡਰ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਞ੍ਹਿ ਪਣ੍ਡਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੰ ਸਯਞ੍ਚ ਪਣ੍ਡਰਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਭਾਵਤੋ ਪਣ੍ਡਰਮੇਵ, ਆਗਨ੍ਤੁਕੋਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨੇਹਿ ਪਨ ਸਾਵਜ੍ਜਾਨਵਜ੍ਜਾਨੰ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਵਿਸੁਦ੍ਧਤਰਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਦਾਰੁਪ੍ਪਮਾਣੇਸੁ ਸਿਲਾਦੀਸੁ ਖਨ੍ਧਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਦਾਰੁਮ੍ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀਤਿ "**ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੇਵ ਵੁਚ੍ਚੇਯਜ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾਤਿ ਨ ਤਸ੍ਸਾ ਤਜ੍ਜਤਾ। ਤੇਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਜਾਤਾ **ਤਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਤਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਨ ਹਿ ਸੋ ਆਰਮ੍ਮਣੰ, ਨਾਪਿ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯੋ। ''ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ''ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਭੂਤੰ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਤਾਯ ਤਜ੍ਜਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿੰ ਲਭਤਿ, ਨ ਚ ਤਦੇਵ ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਫਲਭਾਵੇਨ ਚ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੰ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜੰ ਹੋਤੀਤਿ। ਕਿੰ ਵਾ ਏਤੇਨ, ਯਥਾ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਤੰਸਭਾਵਾਯੇਵ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਨ ਏਵੰਵਿਧੇਸੁ ਕਾਰਣੰ ਮਗ੍ਗਿਤਬ੍ਬੰ।

੭. **ਏਵੰ ਤਕ੍ਕਨਵਸੇਨ** ਲੋਕਸਿਦ੍ਧੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਏਵਞ੍ਚੇਵਞ੍ਚ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਿਵਿਧੰ ਤਕ੍ਕਨੰ ਕੂਪੇ ਵਿਯ ਉਦਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਆਕਡ੍ਢਨੰ ਵਿਤਕ੍ਕਨੰ।

੮. ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਚਰਣੰ **ਵਿਚਰਣੰ**।

੯. **ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਨੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਅਤ੍ਤਮਨਸ੍ਸ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਅਤ੍ਤਮਨਤਾਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਪੁਗ੍ਗਲਦਿਟ੍ਠਿਨਿਸੇਧਨਤ੍ਥੰ "**ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੧. ਨ ਬਲਵਤੀ, ਕਸ੍ਮਾ ਅਵਟ੍ਠਿਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਾਣਵਧਾਦਿਕਰਣੇ ਤਥਾ ਅਵਟ੍ਠਾਨਮਤ੍ਤਭਾਵਤੋ । ਵਿਰੂਪੰ, ਵਿਵਿਧੰ ਵਾ ਸੰਹਰਣੰ ਵਿਕਿਰਣੰ **ਵਿਸਾਹਾਰੋ**, ਸੰਹਰਣੰ ਵਾ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨੰ, ਤਦਭਾਵੋ **ਵਿਸਾਹਾਰੋ**।

੧੨. **ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਪਰਿਯਾਯੇ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਕਾਰਣੇ। **ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵੋ** ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਬਹੂਨੰ ਵਾ ਪਦਾਨੰ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਅਤ੍ਥੇ ਪਵਤ੍ਤਿ।

੧੩. **ਆਰਮ੍ਭਤਿ ਚਾ**ਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਚ। ਉਦ੍ਧੰ ਯਮਨੰ **ਉਯਜਾਮੋ। ਧੁਰ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੁੰ ਆਰਦ੍ਧੰ ਕੁਸਲੰ, ਪਟਿਞ੍ਞੰ ਵਾ।

੧੪. **ਤਿਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਨੰ। ਚਿਤ੍ਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ ਜੋਤਨਞ੍ਚ ਸਤਿਯੇਵਾਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਏਤੰ ਲਕ੍ਖਣੰ।

੧੬. ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਵਾਲਿਕਾਦਿਰਹਿਤਾ ਭੂਮਿ ਸਣ੍ਹਾਤਿ "**ਸਣ੍ਹਟ੍ਠੇਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੯. **ਅਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਕਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਨੁਸ੍ਸਾਦਿਸਨ੍ਤਤਿਅਵਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇਸੁਪਿ ਹਿ ਜੀਵਿਤੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਪਵਤ੍ਤਯਮਾਨਮੇਵ ਤਦਵਿਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

੩੦. **ਯੰ ਹਿਰੀਯਤੀ**ਤਿ ਹਿਰੀਯਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਾਵੋ ਯੰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਪੁਂਸਕੰ ਵਾ ਏਤੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਹਿਰਿਯਿਤਬ੍ਬੇਨਾ**ਤਿ ਚ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੇ ਕਰਣਵਚਨੰ ਯੁਜ੍ਜਤਿ।

੩੨. **ਅਲੁਬ੍ਭਨਕਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਲੁਬ੍ਭਨਮੇਵ ਅਲੁਬ੍ਭਨਕਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

੩੩. **ਅਬਜਾਪਜ੍ਜੋ**ਤਿ ਬਜਾਪਾਦੇਨ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਦੋਸੇਨ ਵਿਯ ਨ ਬਜਾਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ।

੪੨-੪੩. ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵ◌ੇਨ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਮਨਸਿਕਾਰੇ ਚ ਸੀਘਂ ਸੀਘਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਸਮਤ੍ਥਤਾ **ਲਹੁਪਰਿਣਾਮਤਾ**, ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਞ੍ਹਿ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਪਕਤਿਭੂਤਾਤਿ ਨ ਤਤ੍ਥ ਲਹੁਪਰਿਣਾਮਤਾਯ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਸਞ੍ਚ ਭਾਵ◌ੋ ਗਰੁਤਾਯੇਵ◌ਾਤਿ ਤਬ੍ਬਿਧੁਰਸਭਾਵ◌ਾਨਂ **ਲਹੁਤਾ** ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਸਾ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਸੀਘਂ ਭਵਙ੍ਗਵ◌ੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

੪੪-੪੫. ਯੇ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਮੋਹਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵ◌ਿਯ ਅਵ◌ਿਪਨ੍ਨਲਹੁਤਾ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਕੁਸਲਕਰਣੇ ਅਪ੍ਪਟਿਘਾਤੋ ਮੁਦੁਤਾ। ਅਪ੍ਪਟਿਘਾਤੇਨ ਮੁਦੁਤਾਦਿਰੂਪਸਦਿਸਤਾਯ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਮੁਦੁਤਾ ਮਦ੍ਦਵਤਾਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ।

੪੬-੪੭. ਸਿਨੇਹਵਸੇਨ ਕਿਲਿਨ੍ਨਂ ਅਤਿਮੁਦੁਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਂ ਹੋਤਿ ਵ◌ਿਲੀਨਂ ਵ◌ਿਯ ਸੁਵਣ੍ਣਂ, ਮਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਅਤਿਥਦ੍ਧਞ੍ਚ ਅਤਾਪਿਤਂ ਵ◌ਿਯ ਸੁਵਣ੍ਣਂ, ਯਂ ਪਨਾਨੁਰੂਪਮੁਦੁਤਾਯੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਂ ਹੋਤਿ ਯੁਤ੍ਤਮਦ੍ਦਵ◌ਂ ਵ◌ਿਯ ਸੁਵਣ੍ਣਂ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਮੁਦੁਕਸ੍ਸ ਯੋ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਾਕਾਰੋ, ਸਾ **ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ**ਤਿ ਮੁਦੁਤਾਵ◌ਿਸਿਟ੍ਠਾ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੫੦-੫੧. ਪਚ੍ਚੋਸਕ੍ਕਨਭਾਵ◌ੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਅਕੁਸਲਮੇਵ **ਪਚ੍ਚੋਸਕ੍ਕਨਂ। ਏਕਵ◌ੀਸਤਿ ਅਨੇਸਨਾ** ਨਾਮ ਵ◌ੇਜ੍ਜਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ, ਦੂਤਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ, ਪਹਿਣਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ, ਗਣ੍ਡਂ ਫਾਲੇਤਿ, ਅਰੁਮਕ੍ਖਨਂ ਦੇਤਿ, ਉਦ੍ਧਂਵ◌ਿਰੇਚਨਂ ਦੇਤਿ, ਅਧੋਵ◌ਿਰੇਚਨਂ ਦੇਤਿ, ਨਤ੍ਥੁਤੇਲਂ ਪਚਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਤੇਲਂ ਪਚਤਿ, ਵ◌ੇਲੁਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਪਣ੍ਣਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਪੁਪ੍ਫਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਫਲਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਸਿਨਾਨਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਮੁਖੋਦਕਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਚੁਣ੍ਣਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਮਤ੍ਤਿਕਾਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਚਾਟੁਕਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ, ਮੁਗ੍ਗਸੂਪਿਯਂ, ਪਾਰਿਭਟਜਂ, ਜਙ੍ਘਪੇਸਨਿਯਂ ਦ੍ਵ◌ਾਵ◌ੀਸਤਿਮਂ ਦੂਤਕਮ੍ਮੇਨ ਸਦਿਸਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਵ◌ੀਸਤਿ। **ਛ ਅਗੋਚਰਾ** ਵ◌ੇਸਿਯਾਗੋਚਰੋ, ਵ◌ਿਧਵ◌ਾ, ਥੁਲ੍ਲਕੁਮਾਰੀ, ਪਣ੍ਡਕ, ਪਾਨਾਗਾਰ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਅਗੋਚਰੋਤਿ। **ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ**ਤਿ ਸਰੂਪੇਨ ਅਨੁਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਛਨ੍ਦੋ''ਤਿਆਦਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ''ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਛਨ੍ਦਿਕਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਂ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵ◌ਾ "**ਯੇ ਵ◌ਾ ਪਨਾ**"ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵ◌ਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕੋਟ੍ਠਾਸਵ◌ਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੫੮-੧੨੦. ਨਿਦ੍ਦੇਸਵ◌ਾਰੇ ਪੁਚ੍ਛਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਅਨੇਕਤ੍ਤੇਪਿ ਪੁਚ੍ਛਾਦਿਭਾਵ◌ੇਨ ਏਕਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤ੍ਵ◌ਾ ਚਤੁਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦ੍ਵ◌ੇਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਂ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵ◌ਾ ਸਹ ਵ◌ਾ ਗਹਣਂ **ਸਙ੍ਗਹੋ। ਠਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਯੇਵ◌ਾਪਨਕੇ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤੇ ਹਿ ਵ◌ਿਸੁਂ ਵ◌ਿਸੁਂ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਚ ਵ◌ਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਾਤਿ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਯੇਵ◌ਾਪਨਕਾ ਸਙ੍ਗਹਗਮਨੇਨੇਵ ਤਥਾ ਅਵ◌ਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਤ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਅਖਨ੍ਧਭਾਵਨਿਵ◌ਾਰਣਤ੍ਥਂ ਯੇਵ◌ਾਪਨਾਤ੍ਵ◌ੇਵ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਤਿ ਨ ਯੇਵ◌ਾਪਨਕਾ ਠਪੇਤਬ੍ਬਾਤਿ। **ਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਤੇਨਾ**ਤਿ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਤੇਨਾਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵ◌ਾ ''ਹੇਤੁ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਦ੍ਵ◌ੀਸੁ ਜਨਕੋ ਹੇਤੁ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਏਵ◌ਂ ਵ◌ਿਸੇਸਵਨ੍ਤੇਸੁ **ਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਤੇਨ**। ਯਥਾ ਹਿ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੋ ਓਜਟ੍ਠਮਕਰੂਪਾਹਰਣੇਨ ਰੂਪਕਾਯਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ, ਏਵਮਿਮੇਪਿ ਵ◌ੇਦਨਾਦਿਆਹਰਣੇਨ ਨਾਮਕਾਯਨ੍ਤਿ। **ਤਥਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਾਧਾਰਣੇ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਅਞ੍ਞਥਾ ਚਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞੇਨ ਚ ਏਕੇਨਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵ◌ਾਤਿ ਆਹਾਰਾਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਆਹਰਣਕਿਚ੍ਚਰਹਿਤਾਨਂ ਹੇਤੁਅਧਿਪਤਿਆਦੀਨਂ ਨਤ੍ਥਿ ਆਹਾਰਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ। **ਤਿਸ੍ਸੋ ਚ ਵ◌ੇਦਨਾ ਆਹਰਤੀ**ਤਿਆਦਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਵਸੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇ ਫਸ੍ਸਾਦਿਵਸੇਨ। **ਤਯੋ ਚ ਭਵ◌ੇ**ਤਿ ਕਾਮਾਦਿਭਵਭੂਤਂ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵ◌ਿਸੇਸੇਨ, ਅਵ◌ਿਸੇਸੇਨ ਚ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ।

ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵ◌ਾ ਨਿਜ੍ਝਾਯਨਂ ਚਿਨ੍ਤਨਂ **ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨਂ**। **ਹੇਤ੍ਵਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਉਪਾਯਤ੍ਥੇਨ, ਨ ਮੂਲਤ੍ਥੇਨ। ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਗਤੋ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕ੍ਖਣੇਵ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤੋ **ਯਥਾਗਤਮਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ। ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇਵ

ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦੀਨਂ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤਾਯ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਮਗ੍ਗਪਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ‘‘ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੩੧) ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਤਾ ਯਥਾਗਤਵਚਨੇਨ ਦੀਪਿਤਾ, ਨ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਸਬ੍ਭਾਵਾਤਿ ਏਵਮਸ੍ਸਪਿ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਵਿਜਾਨਨਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਤਿ **‘‘ਚਿਤ੍ਤਵਿਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਏਕੋਵ ਧਮ੍ਮੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ’’**ਤਿ ਆਹ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿਆਦੀਸੁ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੇ ਕਤੇਪਿ ਪੁਨ ‘‘ਏਕੋ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਨ ਅਨੇਕੇ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਜਾਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਚ ਏਕਸ੍ਸ ਜਾਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਭਾਵੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਆਹਾਰਾਦੀਨਞ੍ਚ ਤਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਕਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਸ੍ਸ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸੇਵ ਕਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਕੋਟ੍ਠਾਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸੁਞ੍ਞਤਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੧੨੧-੧੪੫. ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਸਮਯੇ, ਏਤੇਸੁ ਵਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। **ਭਾਵੋ**ਤਿ ਸਤ੍ਤੋ, ਯੋ ਕੋਚਿ ਵਾ ਅਤ੍ਤੋ।

ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੪੬. ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨਾਤਿ ਲੀਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਸ੍ਸਾਹਨਪਯੋਗਸਹਿਤੇਨ। **ਸਉਪਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਰਣਾਕਰਣੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨਿਸਂਸਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਂ ਪਰੇਹਿ ਉਸ੍ਸਾਹਨਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਉਪਾਯਸਹਿਤੇਨ।

੧੫੬-੧੫੯. ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾ ਨਾਤਿਸਮਾਹਿਤਾਯ ਭਾਵਨਾਯਾਤਿ ਯੇਵਾਪਨਕੇਹਿਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਸਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥਾਦਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਪਚਿਤਿ ਏਵ **ਅਪਚਿਤਿਸਹਗਤਂ** ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਵਤ੍ਥੁ ਯਥਾ ‘‘ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਹਗਤਾ’’ਤਿ। ਅਪਚਿਤਿ ਵਾ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਧਮ੍ਮਾ ਕਾਯਵਚੀਕਿਰਿਯਾ ਵਾ, ਤਂਸਹਿਤਾ ਚੇਤਨਾ **ਅਪਚਿਤਿਸਹਗਤਂ। ਹਿਤਫਰਣੇਨਾ**ਤਿ ਦੇਸਕੇ ਮੇਤ੍ਤਾਫਰਣੇਨ, ‘‘ਏਵਂ ਮੇ ਹਿਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਹਿਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਾ। ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਞਾਣਂ **ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਂ। ਨਿਯਮਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਪ੍ਫਲਤਾਨਿਯਮਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਂ। **ਸੀਲਮਯੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ** ਚਾਰਿਤ੍ਤਵਸੇਨ। ਅਨਵਜ੍ਜਵਤ੍ਥੁਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਅਬ੍ਭਨੁਮੋਦਮਾਨੋਪਿ ਪਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮੋਦਤੀਤਿ **ਅਬ੍ਭਨੁਮੋਦਨਾ ਦਾਨਮਯੇ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਭਾਵੇਨ੍ਤੋਪੀ**ਤਿ ਅਸਮਤ੍ਤਭਾਵਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਸਮਤ੍ਤਾ ਹਿ ਅਪ੍ਪਨਾ ਹੋਤੀਤਿ। **ਅਟ੍ਠੇਵ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮੇਕਂ ਪਠਮਚਿਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਤਾਦਿਸਾਨਿ ਅਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸਰਿਕ੍ਖਟ੍ਠੇਨ ਏਕੀਕਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਸੇਸਾਨਿਪੀਤਿ ਏਵਂ ਅਟ੍ਠ ਕਤ੍ਵਾ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਂ

ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੋ

ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੬੦. ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ **ਰੂਪਭਵੋ ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਞਾਨਸ੍ਸ ਅਮਗ੍ਗਭਾਵੇਪਿ ਸਤਿ ਮਗ੍ਗਵਚਨਂ ਅਵ੍ਵਮਗ੍ਗਭਾਵਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਮਗ੍ਗਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਪਯੋਜਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਕੁਸਲਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਭਾਵੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਅਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਸਮਯੇ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਕੁਸਲਭਾਵੋ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੋਤਿ। **ਇਤੋ ਅਵ੍ਵੋ ਮਗ੍ਗੋ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਅਵ੍ਵਭੂਮਿਕਵਿਧੁਰੇ ਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰੇ ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਜਨਕਸਭਾਵੋ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਸਮਾਨੋ ਮਗ੍ਗਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਕੁਸਲਂ ਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਲੋਭੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਥ ਵਾ ਚੇਤਨਾ ਦਾਨਂ, ਤਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਇਤਰੇ ਦ੍ਵੇ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਵਟ੍ਟਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਭਾਵਤੋ ਞਾਨਵਚਨੇਨ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਓਕਪ੍ਪਨਾ**ਤਿ ਸਦ੍ਦਹਨਾ। ਅਵ੍ਵਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਂ ਅਤ੍ਥਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤ੍ਵਾ ''ਜਨੇਤਿ ਵਙ੍ਢੇਤੀ''ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਨਿਰੁਪਸਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਵ੍ਵਤ੍ਥ ਏਵਮਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **"ਪੁਨ ਚਪਰਂ ਉਦਾਯੀ**"ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੪੬ ਆਦਯੋ) ਸੁਤ੍ਤਮਾਹਟਂ। ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਸਿਦ੍ਧਾਨਿ ਅਵ੍ਵਾਨਿ ਚ ਞਾਨਾਨਿ ਭਾਵਨਾਸਭਾਵਾਨੇਵਾਤਿ ਤੇਸੁਪਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤੇਨ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ।

ਨਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ ਨਿਗ੍ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ, ਏਤ੍ਥ ਵਾਤਿ **ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ**। ਕੇ ਨਿਗ੍ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ? ਕਾਮਾ। ਤੇਸਂ ਕਾਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਞ੍ਚ ''ਕਾਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਤਰਿ ਸਾਮਿਵਚਨਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਹਿਪੀ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵਾਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਏਵਂ ਯੁਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਥਨ੍ਤਰਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ, ਨ ਕਿਲੇਸਕਾਮਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਕਿਲੇਸਕਾਮਾਨਂ ਦੁਤਿਯਪਦੇਨ ਵਿਵੇਕਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਅਕੁਸਲਸਦ੍ਦੇਨ ਯਦਿਪਿ ਕਿਲੇਸਕਾਮਾ, ਅਥਾਪਿ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਾ ਗਹਿਤਾ, ਸਬ੍ਬਥਾ ਪਨ ਕਿਲੇਸਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵੇਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **"ਦੁਤਿਯੇਨ ਕਿਲੇਸਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵੇਕਵਚਨਤੋ**"ਤਿ। ਕਾਮਗੁਣਾਧਿਗਮਹੇਤੁਪਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਅਸੁਦ੍ਧਪ੍ਪਯੋਗੋ ਹੋਤੀਤਿ ਤਬ੍ਬਿਵੇਕੇਨ ਪਯੋਗਸੁਦ੍ਧਿ ਵਿਭਾਵਿਤਾ। ਤਣ੍ਹਾਸਂਕਿਲੇਸਸੋਧਨੇਨ **ਆਸਯਪੋਸਨਂ**।

ਅਵ੍ਵੇਸਮ੍ਪਿ ਚਾਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਾਦੀਨਂ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਞ੍ਚ। ਉਪਰਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨਿ ਞਾਨਙ੍ਗਾਨਿ **ਉਪਰਿਜ੍ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ,** ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਨੀਕਨੀਵਰਣਵਚਨਂ। ਬਜਾਪਾਦਵਿਵੇਕਵਚਨੇਨ ''ਅਨਤ੍ਥਂ ਮੇ ਅਚਰੀ''ਤਿਆਦਿਆਘਾਤਵਤ੍ਥੁਭੇਦਵਿਸਯਸ੍ਸ ਦੋਸਸ੍ਸ ਮੋਹਾਧਿਕਾਨਂ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਵਿਵੇਕਵਚਨੇਨ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਵਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਦਿਭੇਦਵਿਸਯਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਿਵੇਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਾਮਰਾਗਬਜਾਪਾਦਤਦੇਕਟ੍ਠਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਦਿਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਕਞ੍ਚੇਦਂ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਪਟਿਪਕ੍ਖਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਕੁਸਲਾਨਂ ਤੇਨ ਸਭਾਵੇਨ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਾਨਂ ਪਹਾਨਂ ਹੋਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਕਾਮਰਾਗਾਦਿਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਭਾਵਮੇਵਾਤਿ ਤਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਅਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਨੀਵਰਣਾਕੁਸਲਮੂਲਾਦੀਨਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਿਵੇਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ।

ਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਵਿਸੇਸੇਨ ਥਿਰਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚਨੀਕਦੂਰੀਭਾਵਕਤੇਨ ਥਿਰਭਾਵੇਨ ਤਂਸਦਿਸੇਸੁ ਵਿਤਕ੍ਕਰਹਿਤੇਸੁ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦਿਸਮਾਧੀਸੁ ਚ ਅਪ੍ਪਨਾਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵੋਹਾਰੋਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਯੋਗੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਵ੍ਵਥਾ ਵਿਤਕ੍ਕੋਵ ਅਪ੍ਪਨਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਂਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਨ ਸਿਯਾਤਿ। **ਅਤ੍ਥੋ...ਪੇ॰... ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ** ਞਾਨਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਸਮਙ੍ਗਿਤਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਞਾਨਸ੍ਸੇਵ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ।

ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ **ਵਿਵੇਕਜ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਨਂ। ਪੀਤਿਸੁਖਸਦ੍ਦਤੋ ਚ ਅਤ੍ਥਿਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਵਤੋ ਅਸ੍ਸ, ਅਸ੍ਮਿਂ ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅ**-ਕਾਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਦੁਤਿਯੇ ਪੀਤਿਸੁਖਮੇਵ ਵਿਵੇਕਜਂ। **ਵਿਵੇਕਜਂਪੀਤਿਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਅਵ੍ਵਪਦਤ੍ਥੇ ਸਮਾਸੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਚ ਅਲੋਪੋ ਕਤੋ, ਲੋਪੇ ਵਾ ਸਤਿ ''ਵਿਵੇਕਜਪੀਤਿਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਪਾਠੋਤਿ ਅਯਂ ਵਿਸੇਸੋ। **ਗਣਨਾਨੁਪੁਬ੍ਬਤਾ**ਤਿ ਗਣਨਾਨੁਪੁਬ੍ਬਤਾਯ, ਗਣਨਾਨੁਪੁਬ੍ਬਤਾਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਪਠਮਨ੍ਤਿ ਵਚਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਮਗ੍ਗੋ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ **ਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਂ**। ਅਸਮ੍ਮੋਸਧਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਵਿਪਰੀਤਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਅਨਵ੍ਵਥਾਭਾਵਤੋ **ਤਥਲਕ੍ਖਣਂ**।

ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੬੧-੨. ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾਤਿ ਏਤੇਨ ਯੇਹਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇਹਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਓਲਾਰਿਕਤਾ, ਤੇਸਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਸਮਧਿਗਮੋ, ਨ ਸਭਾਵਤੋ ਅਨੋਲਾਰਿਕਾਨਂ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦੀਪਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ''ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਨਯੋ । ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਪੀਤਿਸੁਖਸਮਤਿਕ੍ਕਮਵਚਨਾਨਿ ਓਲਾਰਿਕੋਲਾਰਿਕਙ੍ਗਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਦੁਤਿਯਾਦਿਅਧਿਗਮਪਰਿਦੀਪਕਾਨੀਤਿ ਤੇਸਂ ਏਕਦੇਸਭੂਤਂ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਸਮਤਿਕ੍ਕਮਵਚਨਂ ਤਂਦੀਪਕਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਵੂਪਸਮਵਚਨੇਨੇਵ ਤਂਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਦੁਤਿਯਾਧਿਗਮਦੀਪਕੇਨ ਪੀਤਿਵਿਰਾਗਾਦਿਵਚਨਾਨਂ ਪੀਤਿਯਾਦਿਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਤਤਿਯਾਦਿਅਧਿਗਮਦੀਪਕਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਂਦੀਪਕਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਨੀਲਵਣ੍ਣਯੋਗਤੋ ਨੀਲਵਤ੍ਥਂ ਵਿਯਾਤਿ ਨੀਲਯੋਗਤੋ ਵਤ੍ਥਂ ਨੀਲਂ ਵਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯੇਨ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨੇਨ ਯੋਗਾ ਝਾਨਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਦਸ੍ਸਿਤੇ ''ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਝਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨੇਵ ਤਂਯੋਗਾ ਝਾਨੇ ਤਂਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਅਵਿਰੋਧੋ ਯੁਤ੍ਤੋ। ਏਕੋਦਿਭਾਵੋ ਕਥਨ੍ਤਿ ਏਕੋਦਿਮ੍ਹਿ ਦਸ੍ਸਿਤੇ ''ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਝਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨੇਵ ਝਾਨਸ੍ਸ ਏਕੋਦਿਵਡ੍ਢਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤੀਤਿ। **ਏਕੋਦਿਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਪਨਿਦਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਏਕੋਦਿਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾਤਿ ਏਕੋਦਿਭਾਵਸਦ੍ਦੋ ਏਵ ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਝਾਨਮ੍ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਯੁਤ੍ਤਂ।

ਅਪ੍ਪਿਤਾਤਿ ਗਮਿਤਾ ਵਿਨਾਸਂ। ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦਿਅਧਿਗਮੁਪਾਯਦੀਪਕੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਮ੍ਪਸਾਦਨਤਾਯ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਤਾਯ ਚ ਹੇਤੁਦੀਪਕੇਨ ਅਵਿਤਕ੍ਕਾਵਿਚਾਰਭਾਵਹੇਤੁਦੀਪਕੇਨ ਚ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਵੂਪਸਮਵਚਨੇਨੇਵ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਭਾਵੋ ਦੀਪਿਤੋਤਿ ਕਿਂ ਪੁਨ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਵਚਨੇਨ ਕਤੇਨਾਤਿ? ਨ, ਅਦੀਪਿਤਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਵੂਪਸਮਵਚਨੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇਸੁ ਹਿ ਤਣ੍ਹਾਪਹਾਨਞ੍ਚ ਏਤੇਸਂ ਵੂਪਸਮਨਂ। ਯੇ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਤਣ੍ਹਾਪਹਾਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੁ ਮਗ੍ਗੇਸੁ ਪਹੀਨਤਣ੍ਹੇਸੁ ਫਲੇਸੁ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਤਣ੍ਹਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਪੁਰਿਮੇਨ ਨ ਨਿਵਾਰਿਤੋ ਸਿਯਾਤਿ ਤਂਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਦਿਅਤਿਕ੍ਕਮੋਵ ਤੇਸਂ ਵੂਪਸਮੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚ **“ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰ”**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੬੩. ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਪਕਤਿ ਖੀਣਾਸਵਪਕਤਿ ਨਿਕ੍ਕਿਲੇਸਤਾ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਪਕ੍ਖਪਾਤਰਹਿਤਂ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵੀਰਿਯਂ ''ਉਪੇਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਦੇਵ ਤਂ ਆਕਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪ੍ਪਟਿਲਾਭਤ੍ਥਾਯ ਨੀਵਰਣੇ...ਪੇ॰... ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਟਿਲਾਭਤ੍ਥਾਯ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਂ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਨਾਪਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਸੁ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਇਮਾ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਪਟਿਲਾਭਤ੍ਥਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਂ ਪਵਤ੍ਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਆਯੂਹਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਤਿਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ ਜਾਤਿਂ ਜਰਾਮਰਣਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਉਪਾਯਾਸੇ। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਤ੍ਥਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਂ...ਪੇ॰... ਉਪਾਯਾਸੇ...ਪੇ॰... ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਪਟਿਲਾਭਤ੍ਥਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਂ...ਪੇ॰... ਉਪਾਯਾਸੇ। ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਤ੍ਥਾਯ...ਪੇ॰... ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਹਾਰਸਮਾਪਤ੍ਤਤ੍ਥਾਯ...ਪੇ॰... ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਹਾਰਸਮਾਪਤ੍ਤਤ੍ਥਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਂ ਪਵਤ੍ਤਂ ਆਯੂਹਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ...ਪੇ॰... ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਨਾ ਪਞ੍ਞਾ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਸੁ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਇਮਾ ਦਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

ਯਦਤ੍ਥਿ ਯਂ ਭੂਤਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ, ਤਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਮ੍ਯਤਾਞਾਣੇਨ ਪਜਹਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਸੋਵਤ੍ਥਿਕਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪਲਕ੍ਖਣਵਿਚਿਨਨੇ ਵਿਯ ਦਿਟ੍ਠਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਭੂਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਲਕ੍ਖਣਵਿਚਿਨਨੇ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਪਟਿਲਭਤਿ। **ਅਨਾਭੋਗਰਸਾ**ਤਿ ਪਣੀਤਸੁਖੇਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਵਨਤਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖਕਿਚ੍ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਾਮਕਾਯੇਨ ਚੇਤਸਿਕਸੁਖਂ ਕਾਯਿਕਸੁਖਹੇਤੁ ਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨੇਨ ਕਾਯਿਕਸੁਖਞ੍ਚ ਝਾਨਸਮਙ੍ਗੀ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤੀਤਿ

ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਫੁਟਤ੍ਤਾ** ਬਜਾਪਿਤਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਉਦਕੇਨ ਫੁਟਸਰੀਰਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸੇ ਨਾਤਿਪਚ੍ਚੁਨੀਕੇ ਵਾਤਾਦਿਕੇ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਫੁਟ੍ਠੇ ਸੁਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਂ ਏਤੇਹਿ ਫੁਟਸਰੀਰਸ੍ਸਪਿ।

ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੬੫. **ਅਵਿਭੂਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਿ ਵਿਯ ਅਵਿਭੂਤਾਕਾਰਾ ਪਿਟ੍ਠਿਪਾਸਾਣਗਤਮਿਗਮਗ੍ਗੋ ਵਿਯ ਤਦਨੁਮਾਤਬ੍ਬਾਵਿਭੂਤਾਕਾਰੋਪਟ੍ਠਾਨਾ।

ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਞ੍ਚਕਨਯਵਣ੍ਣਨਾ

੧੬੭. **ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ। ਤੇਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਕਾਰਭੇਦਂ ਞਤ੍ਵਾ ਤਦਨੁਰੂਪਂ ਦੇਸਨਂ ਨਿਯਾਮੇਤੀਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਞ੍ਚਕਨਯੇ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੇ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਪਕ੍ਖਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤਂ ''ਯਸ੍ਮਿਂ...ਪੇ॰... ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਏਕਤ੍ਤੁਕਾਯਨਾਨਤ੍ਤੁਸਞ੍ਞੀਸਤ੍ਤਾਵਾਸਫਲਤਾਯ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇਨ ਸਮਾਨਫਲਤ੍ਤਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿਤੋ ਜਾਤਤ੍ਤਾ ਚ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਹਿ ਕਾਮੇਹਿ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਚ ਵਿਵਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਦਭਾਵਾ ਨ ਇਧ ''ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹੀ''ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਨਾਪਿ ''ਵਿਵੇਕਜ''ਨ੍ਤਿ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਸੁ ਚ ਪਞ੍ਚਕਨਯੇ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਭਜਨ੍ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵੂਪਸਮਾ ਵਿਚਾਰਵੂਪਸਮਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਤਾ ਅਵਿਚਾਰਤ੍ਤਾ ਚਾਤਿ।

ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕਵਣ੍ਣਨਾ

੧੭੬-੧੮੦. **ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਉਪਚਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਨੀਵਰਣਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਨਿਕਨ੍ਤਿਯਾਦੀਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਥਿਰਭੂਤੋ ਕਾਮਾਵਚਰਸਮਾਧਿ। **ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਤਾ**ਤਿ ਤਦਨੁਰੂਪਤਾਭੂਤਾ, ਸਾ ਪਨ ਤਦਸ੍ਸਾਦਸਙ੍ਖਾਤਾ ਤਦਸ੍ਸਾਦਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤਾ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਵਿਗਤਨਿਕਨ੍ਤਿਕਾ ਤਂਤਂਪਰਿਹਰਣਸਤੀਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ **''ਸਤਿਯਾ ਵਾ ਨਿਕਨ੍ਤਿਯਾ ਵਾ''**ਤਿ ਵਿਕਪ੍ਪੋ ਕਤੋ। **ਆਗਮਨਵਸੇਨਾਪਿ ਚ ਪਟਿਪਦਾ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਕਦਾਚਿ ਦੁਤਿਯਾਦੀਨਂ ਪਠਮਾਦਿਆਗਮਨਕਤਪਟਿਪਦਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਤਂ ਦੀਪੇਤਿ, ਏਤਸ੍ਸ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਤ੍ਤਾ ਏਵ ਚ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਝਾਨੇ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਸੋਲ਼ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਕਞ੍ਚ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਯੋਜਿਤਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਪਦਾਦਿਮ੍ਹਿ ਨਵ ਨਵ ਝਾਨਾਨਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ ਸਿਯੁਨ੍ਤਿ।

ਆਰਮ੍ਮਣਚਤੁਕ੍ਕਵਣ੍ਣਨਾ

੧੮੧. **ਅਪ੍ਪਗੁਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਸਿਤਾਹਿ ਅਵਸੀਕਤਂ।

ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਪਦਾਮਿਸ੍ਸਕਵਣ੍ਣਨਾ

੧੮੬. **ਹੇਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਕਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ। **ਯੇ ਕੇਚਿ ਝਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਯੇ ਕਤਾਧਿਕਾਰਾ ਸੇਕ੍ਖਾ ਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਜ੍ਝਾਨਾ, ਤੇਸਂ ਝਾਨਾਨਿ ਮਗ੍ਗਪਟਿਬਦ੍ਧਤਾਯ ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਵਕਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਨ ਹਿ ਤੇ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ ਨਾਮਾਤਿ।

ਕਸਿਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੨੦੩. ਨਿਰੋਧਪਾਦਕਤਾਵਚਨੇਨ ਆਰੁਪ੍ਪਪਾਦਕਤਾ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਖਿਪ੍ਪਦਸ੍ਸਨਂ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਤਾ **ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿਭਾ**ਵੋ।

ਅਭਿਭਾਯਤਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੨੦੪. ਅਞ੍ਞਮ੍ਪੀਤਿ ਕੇਵਲਂ ਕਸਿਣਾਯਤਨਸਙ੍ਖਾਤਮੇਵ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਿਭਾਯਤਨਸਙ੍ਖਾਤਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਸਤਿਪਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਂ ਕਸਿਣਾਯਤਨਤ੍ਤੇ ਕਸਿਣਾਯਤਨਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਅਭਿਭਾਯਤਨਭਾਵੋ ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਾਭਿਭਵਨਕਭਾਵਨਾਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਨਤ੍ਤਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਭਿਭਵਤੀਤਿ ਅਭਿਭੁ, ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ, ਞਾਣਂ ਵਾ। ਅਭਿਭੁ ਆਯਤਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ,** ਝਾਨਂ। ਅਭਿਭਵਿਤਬ੍ਬਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਯਤਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ,** ਝਾਨਂ। ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਭਵਨਤੋ ਅਭਿਭੁ ਚ ਤਂ ਆਯਤਨਞ੍ਚ ਯੋਗਿਨੋ ਸੁਖਵਿਸੇਸਾਨਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਮਨਾਯਤਨਧਮ੍ਮਾਯਤਨਭਾਵਤੋ ਚਾਤਿਪਿ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਝਾਨਂ **ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ**। ਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਤਾਯ ਤਦਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਆਭੋਗੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਝਾਨਕ੍ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਅਭਿਭਵਨਾਕਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਆਗਮੇਸੁ ਪਨ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ। ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ...ਪੇ॰... ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ। ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੭੩; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੪੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੬੫) ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਂ ਆਗਤਤ੍ਤਾ **ਆਗਮਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧੭੩; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨. ੨੪੯-੨੫੦; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੮.੬੫) ''ਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਆਭੋਗੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ਪਰਿਤ੍ਤਅਪ੍ਪਮਾਣਵਸੇਨੇਵ ਇਮਾਨਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਰਿਤ੍ਤਅਪ੍ਪਮਾਣਤਾ ਹਿ ਅਭਿਭਵਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗੇ ਸਤਿਪਿ ਅਸਤਿਪਿ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਰਹਿਤਾਨਿ ਸਹਿਤਾਨਿ ਚ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ''ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਥਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਹਿ ਏਸੋ ਪਰਿਯਾਯੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ ਤਾਨਿ ਚੇ ਕਦਾਚਿ ਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਆਭੁਜਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯਜਾਤਿ। ਇਧ ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤ੍ਤਾ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਰਹਿਤਾਨਿ ਵਿਸੁਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਸਹਿਤਾਨਿ ਚ। ਅਤ੍ਥਿ ਹਿ ਉਭਯਤ੍ਥ ਅਭਿਭਵਨਵਿਸੇਸੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਚ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਨਮ੍ਪਿ ਅਭਿਭਵਨਪਰਿਯਾਯੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ''ਤਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਦ੍ਵਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਅਭਿਭਾਯਤਨੇਸੁ ਦੁਤਿਯਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵਣ੍ਣਾਭਿਭਾਯਤਨੇਸੁ ਤਤਿਯਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਅਭਿਭਵਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ, ਇਧ ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ। ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਚ ਵਿਮੋਕ੍ਖਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਦੇਸਨਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਦੇਤਂ **''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ''**ਤਿ ਆਗਤਸ੍ਸ ਅਭਿਭਾਯਤਨਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਅਭਿਭਾਯਤਨੇਸੁ ਅਵਚਨਤੋ ''ਰੂਪੀ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦੀਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਵਿਮੋਕ੍ਖਕਿਚ੍ਚਸਾਧਾਰਣਵਚਨਭਾਵਤੋ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰੂਪਾਨਂ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤੋਤਿ ਇਦਂ ਕਤ੍ਥਚਿਪਿ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਵਚਨਂ। ਤੇਨ ਯਂ ਅਞ੍ਞਹੇਤੁਕਂ, ਤਂ ਤੇਨ ਹੇਤੁਨਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਂ ਪਨ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਹੇਤੁਕਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞਿਤਾਯ ਏਵ ਇਧ ਵਚਨਂ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਂ ਕਾਰਣਂ ਮਗ੍ਗਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰੂਪਾਨਂ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤਾ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੂਪਾਨਂ ਵਿਯ ਅਵਿਭੂਤਤ੍ਤਾ, ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀ**ਤਿ ਏਤੇਨੇਵ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਨੀਲਾਦਿਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਚੇ? ਨ, ਨੀਲਾਦੀਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰਾਨਂ ਨੀਲਾਦਿਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਅਭਿਭਵਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਤੇਸਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਣ੍ਣਪਰਿਤ੍ਤਤਾ ਤਦਪ੍ਪਮਾਣਤਾ ਵਾ ਅਭਿਭਵਨਕਾਰਣਂ, ਅਥ ਖੋ ਨੀਲਾਦਿਭਾਵੋ ਏਵਾਤਿ।

ਅਭਿਭਾਯਤਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਵਿਮੋਕ੍ਖਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੨੪੮. **ਰੂਪੀ**ਤਿ ਯੇਨਾਯਂ ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਨ ਰੂਪੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਤਂ ਯਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਵਿਸਿਟ੍ਠਂ ਰੂਪਂ ਹੋਤਿ। ਯੇਨ ਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਰੂਪੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਤਦੇਵ ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਝਾਨਮਿਵ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਰੂਪੀਭਾਵਸਾਧਕਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਕਸਿਣਦੇਸਨਾ ਝਾਨਾਨਮੇਵ ਕਸਿਣਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ, ਸੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਨ੍ਤਿ **“ਅਭਿਧਮ੍ਮਵਸੇਨਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਵਿਮੋਕ੍ਖਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੨੫੧. ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਰਹਿਤਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਮੇਵ **ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਾ**। ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਪੀਨਂ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਅਜਿਤਤ੍ਤਾ **ਅਨੋਧਿਜਿਨਸ੍ਸ**। ਸਤ੍ਤੁਮਭਵਾਦਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਪਵਤ੍ਤੁਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਜਿਤਤ੍ਤਾ **ਅਵਿਪਾਕਜਿਨਸ੍ਸ। ਨਿਦ੍ਦੋਸਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਪਟਿਘਭਾਵੇਨ। ਏਕਸ੍ਸਪਿ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਗ੍ਗਹਣਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਸਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਰੂਪਾਦਿਗ੍ਗਹਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਅਪਰਾਮਾਸਸਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਮੁਦ੍ਧਭੂਤਾਨਂ ਮੇਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਏਕਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨਮ੍ਪਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਗੋਚਰਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਸੁਭਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੨੬੩. ਉਦ੍ਧਂ ਧੁਮਾਤਤ੍ਤਾ **ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਂ**। ਸੇਤਰਤ੍ਤੇਹਿ ਪਰਿਭਿਨ੍ਨਂ ਵਿਮਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨੀਲਂ **ਵਿਨੀਲਂ,** ਪੁਰਿਮਵਣ੍ਣਵਿਪਰਿਣਾਮਭੂਤਂ ਵਾ ਨੀਲਂ **ਵਿਨੀਲਂ। ਸਙ੍ਘਾਟੋ** ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਸੁਸਮ੍ਬਦ੍ਧਤਾ। **ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਬਲਤਾ** ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਠਪੇਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ। ਅਤ੍ਤਨਿ ਆਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਨਨੀਵਰਣਰੋਗਵੂਪਸਮਾਨਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਪੁਪ੍ਫਛਡ੍ਡਕਵਮਨਵਿਰੇਚਨਉਪਮਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਪਟਿਕੂਲਮਨਸਿਕਾਰਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਅਸੁਭੇਹਿ ਕੇਸਾਦੀਹਿ ਪਟਿਕੂਲਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਗਹਣਂ ਸਿਵਥਿਕਾਵਣ੍ਣਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਚ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਪਟਿਕੂਲਮਨਸਿਕਾਰਵਸੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ, ਸਿਵਥਿਕਪ੍ਪਕਾਰਾਨਿ ਵਾ ਸਿਵਥਿਕਾਵਣ੍ਣਾਨਿ।

ਅਸੁਭਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੨੬੫. **ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਏਵਂ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਦਣ੍ਡਾਦਾਨਸਮ੍ਭਵਦਸ੍ਸਨਾਦਿਨਾ ਸਬ੍ਬੇਨ ਰੂਪਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਦੋਸਦਸ੍ਸਨਾਕਾਰੇਨ, ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਨਿਕਨ੍ਤਿਪ੍ਪਹਾਨਅਨਾਵਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਦਿਨਾ ਵਾ। **ਵਿਰਾਗਾ**ਤਿ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨਾ। ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਚਨਾਦੀਹਿ ਆਨੇਞ੍ਜਤਾ ‘‘ਸਨ੍ਤਾ ਇਮੇ ਚੁਨ੍ਦ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਨ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖਤਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਦੋਸਦਸ੍ਸਨਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸੁਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਮਹਤਾਪਿ ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਨ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਤਥਾ ਪਨ ਨ ਸੁਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਸਿਯਾ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਪਨ ਅਪ੍ਪਕਮ੍ਪਿ ਸਦ੍ਦਂ ਨ ਸਹਤੀਤਿ ਤਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦੋ ਕਣ੍ਟਕੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਆਰੁਪ੍ਪਭਾਵਨਾਯ ਅਭਾਵੋ ਚੁਤਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਾਨਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਯਾਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾਪਾਦਨੇਨ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ ਚ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਸੁ ਪਨ ਯਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਾ ਅਨੋਕਾਸਤਾਯ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਆਰੁਪ੍ਪਭਾਵਨਾਯ ਨਿਵਾਰਿਤਤ੍ਤਾ। ਅਨਿਵਾਰਿਤਤ੍ਤਾ ਚ ਕਾਚਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਸਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ ਅਨਾਵਜ੍ਜਨਂ ਅਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਂ, ਜਵਨਪਟਿਪਾਦਕੇਨ ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਮਨਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਅਕਰਣਂ ਅਪ੍ਪਵੇਸਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤੇਨ ਚ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੂਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਥਿਰਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਰੂਪਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਭਾਵੇਨੇਵ ਹਿ ਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ''ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ''ਤਿ ਏਕਸ੍ਸ ਅਵਚਨਨ੍ਤਿ। ਕੋ ਆਨਿਸਂਸੋ, ਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਦਵਤ੍ਥੁਰਹਿਤੇ ਆਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤਸਞ੍ਞਾਯ ਆਨਿਸਂਸੋ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਾਦਿਕਂ ਵਚਨਂ ਆਨਿਸਂਸਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨਂ, ਨ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਤਿ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਪਰਿਤ੍ਤਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਨੇਪਿ ਰੂਪਵਿਵੇਕਮਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ ਅਨਨ੍ਤਫਰਣਤਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਇਧ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਫਰਣਤਾਸਬ੍ਭਾਵੇਪਿ ਉਗ੍ਘਾਟਿਤਕਸਿਣਵਸੇਨ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ''ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋ''ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਪਨਞ੍ਞਾਣਵਿਸੇਸਨੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ, ਨ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਤਦਵਚਨਂ।

੨੬੬. ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਰਣਾਕਾਰੇਨੇਵ ਅਨਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਅਨਨ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਉਗ੍ਘਾਟਭਾਵੋ **ਉਗ੍ਘਾਟਿਮਂ**।

੨੬੭. **ਅਕਿਞ੍ਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਕਾਰਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਭਾਵਨਂ ਆਹ।

੨੬੮. **ਯਾਯਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਸੇਸਸਞ੍ਞਾਯ। **ਤਂ** ਤਾਵ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ। **ਆਵਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਾਵਜ੍ਜਨਾਦਿਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਤਦਤਿਕ੍ਕਮਨਤ੍ਥਾਯ ਆਵਜ੍ਜਨਭਾਵਨਾਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। **ਨਾਸਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਭਾਵੋ ਚ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਮੂਹਗਹਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ **ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਂ**। ਫਸ੍ਸਾਦਿਏਕੇਕਧਮ੍ਮਗਹਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ **ਅਨੁਪਦਧਮ੍ਮਵਿਪਸ੍ਸਨਾ**।

ਆਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਤਿਕ੍ਕਮਤੋ ਤਤਿਯਾ। ਤਦਤਿਕ੍ਕਮਤੋ ਹਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਿਭਾਵਨਂ ਹੋਤਿ। ਦੁਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਭਾਵਨੇ ਹਿ ਤਦੇਵ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਨ ਚਾਰਮ੍ਮਣੇ ਦੋਸਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਨਾਤਿਕ੍ਕਮੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਪਾਲ਼ਿਯਞ੍ਚ ''ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਤੋ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਤਞ੍ਞੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਾਵੇਤੀ''ਤਿ (ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਉਪਸੀਵਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੩੯) ਤੁਂ, ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਤਞ੍ਞੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਅਭਾਵੇਤੀ''ਤਿ, ''ਤਞ੍ਞੇਵ ਅਭਾਵੇਤੀ''ਤਿ ਵਾ। ''ਅਨਨ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੫੦੮) ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਦ੍ਵਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਞ੍ਚ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਯੇ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਯਤੋ ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ, ਤੇਨੇਵ ਪਟ੍ਠਾਨਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਨ ਤਂਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਆਪਨ੍ਨੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸ੍ਸ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਚਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਨਾਤਿਕ੍ਕਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ। ਤਂ ਮਣ੍ਡਪਲਗ੍ਗਂ ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤੇਨ ਵਿਨਾਭੂਤੇ ਵਿਵਿਤ੍ਤੇ ਬਹਿ ਓਕਾਸੇ ਠਾਨਂ ਵਿਯ ਆਕਾਸਲਗ੍ਗਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਵੇਕੇ ਤਦਪਗਮੇ ਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਸ੍ਸ ਠਾਨਂ।

ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ

੨੬੯. **ਇਮੇ ਤਾਵ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇ ਪਞ੍ਚ ਨਯਾ**ਤਿ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਨਯੇ ਅਞ੍ਞੇ ਪੁਰਿਮਨਯਾਨਂ ਤਂਨਯਾਭਿਮੁਖਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਯਂ ਪਨ ਪਕਾਰੋ ਨ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਗਤੋ। ਨ ਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਯਾਦਯੋ ਵਤ੍ਵਾ ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾਦਿਨਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ।

ਮਹਾਪਕਰਣੇ ਸਤ੍ਤਹਿ ਮਹਾਵਾਰੇਹਿ ਅਨੁਲੋਮਾਦਿਨਯਵਿਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਹੀਨਤ੍ਤਿਕੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਮਜ੍ਝਿਮਧਮ੍ਮੇਕਦੇਸਭੂਤਾ ਇਮੇ ਵੀਸਤਿ ਲੋਕਿਯਮਹਾਨਯਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ''ਤਤ੍ਥ ਵਿਭਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਏਤੇਨ ਕਮੇਨ ਇਮੇਸੰ ਨਯਾਨੰ ਤਤ੍ਥ ਆਗਤਤ੍ਤਾ।

ਏਵਮੇਤੇਸੰ ਵਿਭਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਕਥਾਵਸਾਨਟ੍ਠਾਨੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ **"ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਠਾਨੇ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਥ ਵਾ ਹੀਨਪਣੀਤੇਹਿ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਮਜ੍ਝਿਮਰਾਸਿਅਨ੍ਤੋਗਧਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਏਤੇਸੰ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਨਯਾਨੰ ਹੀਨਤ੍ਤਿਕੇ ਵਿਭਾਗੋ ਕਤੋ। ''ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਠਾਨੇ''ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋਵ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਹੀਨਤ੍ਤਿਕੇ ਮਜ੍ਝਿਮਰਾਸਿਮ੍ਹਿ ਯੇ ਸਵਿਪਾਕਾ ਵਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤੇਨੇਵ ਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ, ਤੇ ਹੀਨਾਤਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਯੇ ਵਿਵਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤੇਨ ਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ, ਤੇ ਪਣੀਤਾਤਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਅਵਿਪਾਕਾ ਮਜ੍ਝਿਮਾਤਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਅਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ ਚ ਤੇਸੁ ਮਜ੍ਝਿਮਰਾਸਿੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਇਤਰੇ ਦ੍ਵੇ ਏਕਨ੍ਤਵਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਨਵ, ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾ ਚ ਨਵਾਤਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਨਿ, ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਚ ਤਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਚਾਤਿ **ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਨਿ**। ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਨੀਤਿ ਆਹ। ਤੰਤੰਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਵਾ ਕਾਯਾਦੀਨਿ। ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਖਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਅਭਬ੍ਬਾ ਹੀਨਹੀਨਤ੍ਤਯਾਦਯੋ ਨਵ, ਭਬ੍ਬਾ ਚ ਪਣੀਤਪਣੀਤਤ੍ਤਯਾਦਯੋ ਨਵਾਤਿ ਕਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਦਯੋ ਦੇਵਾ ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਗੋਤ੍ਤਚਰਣਾਨਿ ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਖਤ੍ਤਿਯਾਦੀਨੰ ਭੇਦਾ। ''ਕਾਮਾਵਚਰੰ ਕੁਸਲੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੨੬੯-੨੭੦) ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਭਾਵੋ, ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਸਮੁਦਾਯੇ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਪਕੋ ਚਿਤ੍ਤਸਦ੍ਦੋ ਪਵਤ੍ਤੋਤਿ **"ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ"**ਤਿ ਆਹ।

ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ

੨੭੭. ਲੋਕੰ ਤਰਤੀਤਿ ਏਤੇਨ ਲੋਕਸਮਤਿਕ੍ਕਮਪਟਿਪਤ੍ਤਿਮਾਹ। **ਉਤ੍ਤਰਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਲੋਕਸ੍ਸਨ੍ਤਗਮਨੰ ਫਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨੰ ਫਲੰ। **ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ। **ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਰਿਤ੍ਵਾ। **ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਿਵਿਧੋਪਿ ਚਤ੍ਥੋ ਮਗ੍ਗਾਦੀਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ, ਮਗ੍ਗੇਯੇਵ ਵਾ ਇਧ ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। **ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਦ੍ਵੇ ਵਾਰੇ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨਾਦਿਸਾਧਿਕਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਡ੍ਢੇਤਿ। ''ਨਿਯ੍ਯਾਤੀਤਿ ਨਿਯ੍ਯਾਨੀਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਈ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਰਸ੍ਸਤ੍ਤੰ ਯ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਕ-ਕਾਰੰ ਕਤ੍ਵਾ **"ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨਿਯ੍ਯਾਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਨਿਯ੍ਯਾਨੰ, ਨਿਯ੍ਯਾਨਮੇਵ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੰ** ਵੇਨਯਿਕੋ ਵਿਯ। ਏਤ੍ਥ ''ਨੇਯ੍ਯਾਨਿਕ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਇ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਏ-ਕਾਰਤ੍ਤੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਫਲਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਰਾਸਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਵਯਵਭੂਤਾਨੰ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤਿ। ਫਲਞ੍ਞਾਣੰ ਵਾ **ਫਲੰ**, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਯੋ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਵਾ। **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭਾਵੋ**ਤਿ ਲੋਕੰ ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣਭਾਵੋ। ਤੇਨ ਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤੇਸੁ ਯੰ ਭਵਤਿ ਫਲੰ, ਤੰ **"ਭੂਮੀ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਥਾ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਕਾਮਭਵਾਦਯੋ ਤੰਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨ ''ਭੂਮੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਮਗ੍ਗੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੰ ਫਲੰ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤਾਯ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ''ਭੂਮੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਤੋਯੇਵ ਅਰਿਯਾ ਚਿਰਤਰੰ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। **ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਵੇਕਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਾਨੰ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਮੁਚ੍ਛੇਦੋ ਇਤਰੇਸਞ੍ਚ ਵਿਜ੍ਜੁਤੋਭਾਸੇਨ ਵਿਯ ਤਮਸ੍ਸ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਲੋਕਿਯਜ੍ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਅਕਤਾਧਿਕਾਰਸ੍ਸ ਨ ਵਿਨਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਇਜ੍ਝਤਿ, ਕਤਾਧਿਕਾਰਸ੍ਸ ਪਨ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਸਮਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਵਿਪਾਕਾਨੰ ਵਿਯ ਕੁਸਲੇਨ ਤਥਾ ਸਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਸਦਿਸਤਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਅਤਬ੍ਬਿਪਾਕਤ੍ਤਾ ਚ ਨ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਦਾ ਤਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਥਾ ਗਰੁੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਟਿਪਦਾਹਿ ਏਵ ਦੇਸਨਾ ਨ ਕਤਾ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਜ੍ਝਾਨਸਙ੍ਗਹਤ੍ਥੰ ਸੁਦ੍ਧਿਕਦੇਸਨਾਪਿ ਕਤਾ।

ਇਧ ਪਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਵਿਨਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਾ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯੋ ਕੋਚਿ ਵਾਰੋਤਿ** ਸਕਿਂ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਚਤੁਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਅਨੇਕਕ੍ਖਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਾਰੇਸੁ ਯੋ ਕੋਚਿ। ਸਕਿਂ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਾਰਾ ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਏਵ, ਨ ਚ ਤਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਹੋਤੀਤਿ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਾਰਂ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾਤਿ ਰੋਚੇਸੁਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਥਾਰੋਚਿਤੇ ਤਤੋ ਪਰੇਸੁ ਚਤੁਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਾਰਾਦੀਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ। ਰੂਪਾਰੂਪਾਨਂ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਗਹਣਂ ਰੂਪਾਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ, ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਮੇਤਂ, ਨ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਸਤ੍ਤਾਦਿਕੋਤਿ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਂ ਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਪਨਂ। ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਰੂਪਾਰੂਪਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਪਾਤੁਭਾਵਦਨ੍ਧਤਾ ਚ ਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਪਨਾਦੀਨਂ ਕਿਚ੍ਛਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਸਿਯਾਤਿ ਨ ਰੂਪਾਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਕਿਚ੍ਛਤਾਯ ਏਵ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਤਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਚੇ? ਤਂ ਨ, ਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਪਨਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਨੀਕਕਿਲੇਸਮਨ੍ਦਤਾਯ ਸੁਖਸਿਦ੍ਧਿਯਮ੍ਪਿ ਤਥਾਸਿਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਹਗਤਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਮਨ੍ਦਤਾਯ ਮਗ੍ਗਪਾਤੁਭਾਵਦਨ੍ਧਭਾਵਤੋ।

ਰੂਪਾਰੂਪਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛੇਨਪਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ। ਕਿਚ੍ਛੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਇਮਂ ਵਾਰਂ ਰੋਚੇਸੁ**ਨ੍ਤਿ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਾਵਸਾਨੇ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਨ ਕਿਚ੍ਛਤਾਵਾਰਂ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾਤਿ ਰੋਚੇਸੁਂ ਏਤਦਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਟਿਪਦਾਯ। ਏਤਸ੍ਸ ਅਕਿਚ੍ਛਤ੍ਤੇਪਿ ਪੁਰਿਮਾਨਂ ਕਿਚ੍ਛਤ੍ਤੇ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਤਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਵਾਤਿ ਨ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਾਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਾਦਿਕਿਚ੍ਛਤਂ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਾਰਤਾਵਸੇਨ “**ਇਮਂ ਵਾਰ**”ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਕਿਚ੍ਛਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਮੁਸਾਵਾਦਾਦੀਨਂ ਵਿਸਂਵਾਦਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਲੂਖਾਨਂ ਅਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕਸਭਾਵਾ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ। ਸਾ ਸਿਨਿਦ੍ਧਭਾਵਤੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਪਚ੍ਚਯਸੁਭਾਸਿਤਸੋਤਾਰਞ੍ਚ ਜਨਂ। ਕਾਯਿਕਕਿਰਿਯਾਕਿਞ੍ਚਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਸਯਞ੍ਚ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨਂ ਘਟਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਾ ਵਿਰਤਿਪਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸਭਾਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਾ ਉਕ੍ਖਿਪਨਂ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨਂ ਕਾਯਿਕਕਿਰਿਯਾਯ ਭਾਰੁਕ੍ਖਿਪਨਂ ਵਿਯ, ਜੀਵਮਾਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਾ ਸੁਦ੍ਧਿ ਵੋਦਾਨਂ ਆਜੀਵਸ੍ਸੇਵ ਵਾ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵੁਤ੍ਤਿਯਾ।

੨੮੩. **ਮਗ੍ਗਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਮਗ੍ਗਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗਾਵਯਵਭਾਵੇਨ ਸਮੁਦਾਯਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੨੮੫. **ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਂ** ਕਿਲੇਸਵਸੇਨ, **ਆਯੂਹਨਂ** ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ। ਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਵਾ **ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਂ,** ਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ **ਆਯੂਹਨਂ। ਬੋਧੀ**ਤਿ ਯਾ ਅਯਂ ਧਮ੍ਮਸਾਮਗ੍ਗੀ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। **ਸੇਨਙ੍ਗਰਥਙ੍ਗਾਦਯੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਙ੍ਗ-ਸਦ੍ਦੋ ਕਾਰਣਤ੍ਥੋਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚ**ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ**। ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਬੋਧਿਯੋ, ਬੋਧਿਯੋ ਏਵ ਅਙ੍ਗਾਤਿ “**ਅਨੁਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਦੀਨਂ ਕਾਰਣਾਨਂ ਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਨੁਰੂਪਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਪਟਿਮੁਖਂ ਅਵਿਪਰੀਤਤਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਚ ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥਵਿਸੇਸਦੀਪਕੇਹਿ ਉਪਸਗ੍ਗੇਹਿ “**ਅਨੁਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਬੋਧਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਸਬ੍ਬਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਂ ਬੁਜ੍ਝਨਂ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ।

੨੯੯. **ਤਿਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਰਾਗਾਦੀਨਂ। **ਕਰੋਤਿ ਨਾਮ** ਕਿਂ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਿ।

੩੦੧. ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਨਿਚ੍ਚਸੇਵਨਂ **ਧੁਵਪਟਿਸੇਵਨਂ। ਸਕਿਚ੍ਚਕੋ**ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚਵਾ। **ਨ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਭਾਵਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਸੇਵਨਸਾਮਨ੍ਤਜਪ੍ਪਨਇਰਿਯਾਪਥਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਾਨਿ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਿ **ਤੀਣਿ ਕੁਹਨਵਤ੍ਥੂਨੀ**ਤਿ।

੩੪੩. ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ ਸਾਨੁਲੋਮਾ, ਸਾ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀ ‘‘ਸੁਞ੍ਞਤਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀ ਤਣ੍ਹਾਪਣਿਧਿਸੋਸਨਤੋ ‘‘ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਸਾ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਤ੍ਥਂ ਆਗਮਨਪਟਿਪਦਾਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ

ਸੁਞ੍ਞਤਾਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨ੍ତਿ ਨਾਮਂ ਦੇਤਿ। ਆਗਮਨਤੋ ਨਾਮੇ ਲਦ੍ਧੇ ਸਗੁਣਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ ਨਾਮਂ ਸਿਦ੍ਧਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਪਨ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਨਾਮਲਾਭੇ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਆਗਮਨਤੋ ਨਾਮਂ ਸਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਨਾਮਸਿਦ੍ਧਿਹੇਤੁਤ੍ਤਾ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਨਾਮਤ੍ਤਯਯੋਗੋ, ਨ ਆਗਮਨਤੋਤਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਤ੍ਤਾ ਚ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾਯ ਆਗਮਨਤੋਵ ਇਧ ਨਾਮਂ ਲਭਤਿ, ਨ ਇਤਰੇਹੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩੫੦. ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਪਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਂ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਸਮੂਹਾਦਿਘਨਵਸੇਨ ਚ ਸਕਿਚ੍ਚਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤਾਯ ਚ ਸਪਰਿਗ੍ਗਹੇਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ। **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਮਾਹ। **ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਦਮਿਦ**ਨ੍ਤਿ ਕਥਮਿਧ ਉਪਮਾਸਂਸਨੂਨਂ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਅਧਿਪਤਿਭਾਵਾਭਾਵੋ ਵਿਯ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧਿਕਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਾਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਅਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਨਂ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨਾਮਦਾਨਾਭਾਵੋ ਵਿਯ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਦਾਨਾਭਾਵੋਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਯ ਅਭਾਵਤੋ । ਮਗ੍ਗੋ ਅਧਿਪਤਿ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਚ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋਤਿ ਯੁਤ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਭਾਵਾਭਾਵੋ। ਇਧ ਪਨ ਮਗ੍ਗੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਮਗ੍ਗਾਨਿਮਿਤ੍ਤੋਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਨ ਤੇਨ ਅਮਗ੍ਗੇਨ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਕਿਂ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਸਾਮਞ੍ਞਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ। ਅਮਗ੍ਗਙ੍ਗਮਗ੍ਗਨਾਮਾਭਾਵੋ। ਯਥਾ ਸਤਿਪਿ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੇ ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਨ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਤਿ ਮਗ੍ਗਨਾਮਂ, ਨ ਚ ਤੇਹਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਤੇਸਂ ਅਮਗ੍ਗਙ੍ਗਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ਸਤਿਪਿ ਸਦ੍ਧਾਯ ਆਗਮਨਭਾਵੇਨ ਤਸ੍ਸਾ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਨਾਮਂ, ਨ ਚ ਤਾਯ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸਾ ਅਮਗ੍ਗਙ੍ਗਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਪਿ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦੀਪਿਤੋ ਹੋਤਿ।

ਨਨੁ ਚ ਇਧ ਞਾਨਂ ਸੁਞ੍ਞਤਾਦਿਨਾਮੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਚੇ? ਨ, ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਞਾਨਸ੍ਸ ਸੁਞ੍ਞਤਾਦਿਨਾਮਕਤ੍ਤਾ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਇਧ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇਪਿ ਨਾਮਂ ਲਭਤੀਤਿ ਆਹਂਸੁ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ **"ਨ ਪਨ ਲਭਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। **ਕਿਂ ਕਾਰਣਾ**? ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਸਰਸਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋਵ ਨਾਮਲਾਭਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯੋ ਹਿ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਨਾਮਲਾਭੋ, ਸੋ ਸਰਸਪ੍ਪਧਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਸਰਸੇਨੇਵ ਚ ਨਾਮਲਾਭੇ ਸਬ੍ਬਮਗ੍ਗਾਨਂ ਸੁਞ੍ਞਤਾਦਿਭਾਵੋਤਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਨ ਸਿਯਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਸਤਿਪਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਨਾਮਲਾਭੇ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋ ਨਾਮਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਂ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪ੍ਪਣਿਹਿਤਮਗ੍ਗਾ ਨਾਮਂ ਨ ਲਭਨ੍ତੀਤਿ ਆਹ। ਅਥ ਵਾ **ਨ ਪਨ ਲਭਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਨਿਰਪੇਕ੍ਖੇਹਿ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ। **ਕਿਂ ਕਾਰਣਾ**? ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਸਰਸਪਚ੍ਚਨੀਕੇਹਿ ਸਹਿਤੇਹਿ ਨਾਮਲਾਭਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਚ੍ਚਨੀਕਞ੍ਹਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਸਰਸਸ੍ਸ ਨਾਮਹੇਤੁਭਾਵੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਨਤ੍ਥਿ ਅਵਵਤ੍ਥਾਨਾਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸਪਣਿਧਿਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨੁਲੋਮਾ ਮਗ੍ਗਾ ਸਤਿਪਿ ਸਰਸਨ੍ਤਰੇ ਪਚ੍ਚਨੀਕਸਹਿਤੇਨ ਸਰਸੇਨ ਨਾਮਂ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਨ ਹੋਤਿ ਸਯਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਤੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਾਨਿਵਾਰਣਾਤਿ ਤਦਨੁਲੋਮਮਗ੍ਗੋਪਿ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ਨਿਮਿਤ੍ਤਗਤਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਪਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਸਿਯਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋਪਿ ਸਰਸੋ ਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਪਚ੍ਚਨੀਕਾਭਾਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨਾਮਦਾਯਕੋ ਨ ਗਹਿਤੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨੁਲੋਮੋ ਪਨ ਮਗ੍ਗੋ ਸੁਦ੍ਧਿਕਪਟਿਪਦਾਨਯੇਯੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵ ਚ ਸੋ ਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੫੦), ਏਵਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯੇਹਿ ਸੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਦੀਪਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਵੁਟ੍ਠਾਨ...ਪੇ॰... ਕਿਮਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਯਾ ਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨ ਸਿਯਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤੇ ਚ ਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧੋਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਅਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਨ ਞਾਣੇਨ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿਪਿ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਦਾਕਾਰਸਙ੍ਖਾਰਗਹਣਤੋਤਿ ਆਹ **"ਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਾ"**ਤਿ। ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਾ ਏਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ''ਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਲਕ੍ਖਣਂ ਨਾਮਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਦੁਕ੍ਖਤਾ ਅਨਤ੍ਤਤਾਤਿ ਹਿ ਵਿਸੁਂ ਗਯ੍ਹਮਾਨਂ ਲਕ੍ਖਣਂ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਗਤਿਕਂ** ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਏਵ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ **ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਭੂਤਂ**। ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਸੁਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਭਾਵਾ ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਮਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ

ਸङ੍ਖਾਰੇ ਸਭਾਵਤੋ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਨ੍ਤੋਵ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਆਹ “**ਯੋ ਪਨ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਮਨਤ੍ਤਾਤਿ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤੀ**”ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ **ਅਨਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸङ੍ਖਾਰਾਵ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਕਣ੍ਠੇ ਬਦ੍ਧਕੁਣਪਂ ਵਿਯ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਂ

ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਤਤ੍ਰਾਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਜ੍ਝਾਨੇ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਵੁਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਉਪਡ੍ਢਗਾਥਾਯ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤਬ੍ਬਂ ਵੁਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭੂਮਿਂ ਪਞ੍ਚਧਾ ਉਦ੍ਦਿਸਤਿ। ਸਤ੍ਤਅਟ੍ਠਾਦੀਨਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ **ਸਤ੍ਤਟ੍ਠਙ੍ਗਾਨੀ**ਤਿ ਆਦਿਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਲੋਪੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਾਨਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਪਵਤ੍ਤਾਨਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਵਚਨੇਨੇਵ ਉਦ੍ਦਿਸਤਿ। **ਸङ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਮੇਵ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਦਿਵਿਸੇਸਂ ਨਿਯਮੇਤਿ**। ਕਸ੍ਮਾ? ਤਤੋ ਤਤੋ ਦੁਤਿਯਾਦਿਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਸङ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਸ੍ਸ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਅਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਭਾਵਤੋ ਇਤਰਸ੍ਸ ਚ ਅਤਬ੍ਭਾਵਤੋ। **ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਵਾਦੇਸੁ...ਪੇ॰... ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ**। ਕਸ੍ਮਾ? ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੇਨੇਵ ਹਿ ਪਠਮਤ੍ਥੇਰਵਾਦੇਪਿ ਅਪਾਦਕਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਾਦਕਮਗ੍ਗਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਤਰੇ ਚ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੇਹਿ ਤਂਤਂਝਾਨਿਕਾ। ਏਵਂ ਸੇਸਵਾਦੇਸੁਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੋ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ।

ਪਕਿਣ੍ਣਕਸङ੍ਖਾਰੇਤਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਤੋ ਅਞ੍ਞਸङ੍ਖਾਰੇ। ਤੇਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸङ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਮ੍ਮਸਿਤੇਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਤ੍ਰਾਪੀ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਤ੍ਥੇਰਵਾਦੇਪਿ। ਤਂਤਂਝਾਨਿਕਤਾ ਤਂਤਂਸਮ੍ਮਸਿਤਸङ੍ਖਾਰਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੇਹਿ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਤਂਤਂਵਿਰਾਗਾਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਭਾਵੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਝਾਨਙ੍ਗਾਦਿਨਿਯਮਂ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਕਰੋਤੀਤਿ ਏਵਂ **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**।

ਤਨ੍ਤਿ ਤਂਤਂਝਾਨਸਦਿਸਭਵਨਂ। **ਸੁਵਾਯਮਤ੍ਥੋ** ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨੁਪਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ ਵਿਨਾ ਅਜ੍ਝਾਸਯਮਤ੍ਤੇਨ ਅਸਿਜ੍ਝਨਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਵਿਨਾ ਸङ੍ਕਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਾਦੀਨਂ ਅਸਿਜ੍ਝਨਦੀਪਕੇਨ **ਨਨ੍ਦਕੋਵਾਦੇਨ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੯੮ ਆਦਯੋ) ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਯਪਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸङ੍ਕਪ੍ਪਭਾਵਂ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨਿਯਾਮਕੋ, ਨਾਞ੍ਞਸ੍ਸਾਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸङ੍ਕਪ੍ਪਤਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਤੋ ਪਰਂ ਸङ੍ਕਪ੍ਪਸਬ੍ਭਾਵੇਪਿ ਅਸਿਜ੍ਝਨਤੋਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦੀਪਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਾਦਿਝਾਨਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨਿਯਾਮਕੋ, ਨਾਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਤਿਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਸਿਜ੍ਝਨਤੋ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਵਾਦੇ ਪਾਦਕਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨੁਪਨਿਸ੍ਸਯਸਬ੍ਭਾਵੇ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਹੋਤਿ, ਤਂਤਂਫਲੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸਬ੍ਭਾਵੇ ਤਂਤਂਸङ੍ਕਪ੍ਪੋ ਵਿਯਾਤਿ ਤਦਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਿਕਵਜ੍ਜਾਨਂ ਪਾਦਕਾਨਿ ਲੋਕਿਯਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਚ ਓਲਾਰਿਕਙ੍ਗਾਤਿਕ੍ਕਮਨੁਪਨਿਸ੍ਸਯਾਭਾਵੇ ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਵਿਨਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ “**ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤੀ**”ਤਿ ਆਹ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਿਕਤਾਪਿ ਸਮਾਨਾ ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਟਨਸਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨ ਸङ੍ਖਾਰਾਵਸੇਸਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤੇ ਚ ਵਾਦਾ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ** ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਿਕਤਾਯ ਪਠਮਾਦਿਜ੍ਝਾਨਿਕਤਾਯ ਚ ਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਚ ਸਾਤ੍ਥਕੋ ਹੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਪਾਦਕਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨੇਹੇਵ ਨਿਯਮਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨਿਯਾਮਕੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਨਿਰਤ੍ਥਕੋ ਸਿਯਾਤਿ। **ਇਧ ਪਨ** ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨਿਯਾ ਨਿਯਾਮਨੇ ਏਕਨ੍ਤਿਕਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸङ੍ਖਾਤਂ **ਅਤ੍ਥਮੇ**ਵ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਤੇਸਮ੍ਪਿ

ਵਾਦੇਸੁ ਅਯੰ...ਪੇ॰... ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਨਿਯਮੇਤੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਤਯੋਪੇਤੇ ਵਾਦੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤੰ। ਤੰਤੰਵਾਦਾਨਞ੍ਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਹਿਤਾਨਮੇਵ ਸਿਦ੍ਧਿ, ਨਾਞ੍ਞਥਾਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ।

ਪਵੇਧਤੀਤਿ ਗੋਤ੍ਰਭੁਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਦਿ ਪਞ੍ਚਮਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਜਵਨੰ ਪਤਿਤੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਕਥੰ ਤਦਾ ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਤਦਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗੋ ਜਵਨਸ੍ਸ ਪਤਿਤਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਅਪੁਬ੍ਬਸ੍ਸ ਜਵਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਪਤਿਤਤਾਭਾਵਤੋ। ਤਦੇਵ ਹਿ ਜਵਨੰ ਅਨੇਕਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਪਤਿਤੰ ਸਿਯਾਤਿ, ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਰੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਪੁਬ੍ਬੰ ਜਵਨੰ, ਤਥਾ ਮਗ੍ਗੋ ਭੂਮਨ੍ਤਰਤੋ ਚਾਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਸਤ੍ਤਮਜਵਨਚੇਤਨਾਯ ਬਲਵਤਾਯ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਭਾਵੋ ਹੋਤਿ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਤਾਪੀਤਿ, ਤਤ੍ਥਾਯੰ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਸਿਯਾ ‘‘ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵਿਨੋ ਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਅਨ੍ਤਿਮਜਵਨਚੇਤਨਾਯ ਸੁਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾ ਸਾ ਸਤ੍ਤਮਜਵਨਚੇਤਨਾ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਾ ਆਨਨ੍ਤਰਿਕਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਪਤਿਤਜਵਨਚੇਤਨਾ ਵਿਯ ਬਲਵਤਾਯਾ’’ਤਿ।

ਪੁਨ ਅਨੁਲੋਮੰ ਤੰ ਅਨੁਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯਾਤਿ ਗੋਤ੍ਰਭੁਸ੍ਸ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਤਦਪਿ ਅਨੁਲੋਮਮੇਵਾਤਿ ਪੁਰਿਮਅਨੁਲੋਮੰ ਵਿਯ ਤੰ ਤਦਪਿ ਅਞ੍ਞੰ ਅਨੁਲੋਮੰ ਅਨੁਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ, ਨ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਮਗ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਚ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਦਿਸਾਲਮ੍ਬਨਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨਿਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਅਲਾਭਾ। ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਾਵੇਨ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਨੁਸਯਿਤਾ ਕਿਲੇਸਾ ਸਾ ਭੂਮਿ ਏਤੇਹਿ ਲਦ੍ਧਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **ਭੂਮਿਲਦ੍ਧਾ**। ਵਟ੍ਟੰ ਸਿਨੇਨ੍ਤਿ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **ਵਟ੍ਟਸੇਤੂ** ਚ, ਤੇਸੰ **ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਕਰਣ**ਨ੍ਤਿਪਿ ਏਤਦੇਵਸ੍ਸ ਲੋਭਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਦਾਲਨੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੰ। **ਏਕੰ ਭ**ਵਨ੍ਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ ਅਨੇਕਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਨਾਗਮਨਵਸੇਨ ਏਕੋ ਭਵੋਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਇਮਸ੍ਸ ਪਨਤ੍ਥਸ੍ਸਾਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪਵਤ੍ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ। ਅਪਾਯੇਸੁ ਸਤ੍ਤਮਭਵਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਸੁਗਤਿਯਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਦਾਯਕਸ੍ਸ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਘਾਤੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਵੇਸੂ**ਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਅਭਾਵਿਤੇ ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਕਾਮਧਾਤੁਯੰ ਯੇ ਦ੍ਵੇ ਭਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ, ਤੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਚਲਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਚਲਨਸਭਾਵਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਅਚਲਨਾਭਾਵੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਚਲਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਚਲਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਯੇਪਿ ਵਾ ਕਤ੍ਥਚਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਮਗ੍ਗੇ ਸਮਾਨਪਟਿਪਦੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਭਾਵਤੋ ਅਚਲਨਮੇਵ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯੁੰ, ਤੇਸੰ ਤਂਗਹਣਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥੰ ‘‘ਚਲਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਚਲਨਾਵਧਾਰਣਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤੰ ਉਭਯਦਸ੍ਸਨੰ। ਅਥ ਵਾ ਯਦਿਪਿ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਮਗ੍ਗਾ ਸਮਾਨਪਟਿਪਦਾ, ਤਥਾਪਿ ਕਿਲੇਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਸਿਜ੍ਝਮਾਨਾ ਪਟਿਪਦਾ ਤੇਸੰ ਵਸੇਨ ਚਲਨਪਕਤਿਕਾ ਏਵਾਤਿ ‘‘ਚਲਤਿ’’ਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ‘‘ਨ ਚਲਤੀ’’ਤਿ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਠਮਮਗ੍ਗਵੀਸਤਿਮਹਾਨਯਵਣ੍ਣਨਾ

੩੫੭. ਯਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ‘‘ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਮੀ’’ਤਿ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ। ਏਵੰ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਿਸੇਸੇਨ ਤੰਤੰਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

੩੫੮. ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਥੰ ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਤੰਸਹਜਾਤਸ੍ਸ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੋ ਵੀਰਿਯਾਦੀਨਞ੍ਚਾਤਿ? ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਸਚੇ ਛਨ੍ਦਵਤੋ ਕੁਸਲੰ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤਿ, ‘‘ਅਹੰ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਕੁਸਲੰ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੰ, ਤਸ੍ਸ ਤੰਸਹਜਾਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਤੇਨ ਪੁਰਿਮੁਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸੇ ਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਤੇ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨਿਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਨਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਦਨੁਰੂਪਬਲਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਰਾਜਪੁਰਿਸਾ ਵਿਯਾਤਿ। ਏਵੰ ਵੀਰਿਯਾਦੀਸੁ। ਸੇਸਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾਵੇਪਿ ਅਤੰਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ

੩੬੧. ਆ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਰਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਵ੍ਵਿਨ੍ਨਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਆ-ਕਾਰੋ ਚ ਧਮ੍ਮਮਰਿਯਾਦਤ੍ਥੋ।

ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਮਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ

੩੬੨. **ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਨ ਪੂਰੇਨ੍ਤਿ** ਅਕਿਚ੍ਚਕਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਮਾਰੇਨ੍ਤੋ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਹਿ ਮਗ੍ਗੋ, ਨ ਚੇਤਾਯ ਮਾਰੇਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਮਾਨਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਸਦਿਸਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨੇ ਠਾਨਂ। **ਆਲੋਕਸ੍ਸੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਚਿਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਏਕਦੇਸਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਹਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤੇਨ ਉਪਮਾ ਹੋਤੀਤਿ। **ਖਾਰੇ** ਵਾਤਿ ਕਟ੍ਠਾਦੀਨਂ ਖਾਰਚ੍ਛਾਰਿਕਾਯਂ। **ਸਮ੍ਮਦ੍ਦਿਤ੍ਵ**ਾਤਿ ਕਿਲੇਦੇਤ੍ਵਾ। **ਛਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾ। **ਅਨੁਸਯੋ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਮਾਨਾਨੁਸਯੋ ਚ। ਏਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਸਮੂਹਤਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਗ੍ਘਾਟਨਂ ਵਿਯ ਅਸਮੂਹਤਮਾਨਾਦਿਸਮੁਗ੍ਘਾਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਆਨੀਤਂ, ਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਉਪਮਾਯ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਤਸ੍ਸ ਸਂਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਕਰਾ ਸਾਵਜ੍ਜਾਨਵਜ੍ਜਾ ਚੇਤਸਿਕਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਤਸ੍ਸਙ੍ਗਭੂਤਾ ਅਵਯਵਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ "**ਚਿਤ੍ਤਙ੍ਗਵਸੇਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕੁਸਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਕੁਸਲਪਦਂ

ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰੋ

ਪਠਮਚਿਤ੍ਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੩੬੫. ਕੁਸਲੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਂ ਅਨੁਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਤਾਯ "**ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**"ਤਿ ਆਹ। **ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਬੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ। **ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਗਤਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਗਤਿਮਤ੍ਤਂ ਗਹਣਮਤ੍ਤਂ। ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸੁਂ ਗਹਣਂ ਏਕਨ੍ਤਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਚ। **ਸਤਿਸਂਵਰੋ**ਤਿ ਇਧ ਸੀਤਾਦੀਹਿ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮਜ੍ਜਨਂ ਖਮਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਪਹਾਨਸਂਵਰੋ**ਤਿ ਵੀਰਿਯਸਂਵਰੋ।

ਅਸ੍ਸਾਦਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਦਿਟ੍ਠਿ। ਫਲਟ੍ਠੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੇਨ **ਅਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੇਮੋਹੋ,** ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਗ੍ਗਹਣਾਕਾਰੋ ਵਾ। ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਲੋਭਸ੍ਸ ਅਭਿਜ੍ਝਾਭਾਵੇ ਸਤਿਪਿ ਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਾਯ ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਾਯ ਇਧੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸਾ ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਣਾਮਨਸ੍ਸ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਾ ਤਣ੍ਹਾਭਿਰਤਿ **ਅਭਿਰਤਿ**।

ਅਨੁਪਪਰਿਕ੍ਖਾ ਮੋਹੋ। ਮੋਹਵਸੇਨ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਵਾ ਅਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਸਾਨੁਨਯੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। **ਅਸਤਿਯਚਿਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਅਹਿਰਿਕਾਦੀਹਿ ਆਰਕ੍ਖਰਹਿਤਚਿਤ੍ਤੇ। **ਸਤਿਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਸਤਿਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਚਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਤਿਰਹਿਤਾ ਸਤਿਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਚ ਅਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ ਏਵ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇ ਪਨ ਉਪਨਾਹਾਦਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਚਿਰਕਤਾਦਿਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣੇ ਪਟੁਸਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਸਦਰਥਾਦਿਭਾਵੋ** ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਕਿਲੇਸਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਲਹੁਤਾਦਿਏਕਨ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਾਨਂ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਇਧ ਅਭਾਵਾ। **ਅਵੂਪਸਮੋ**ਤਿ ਅਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਸਬ੍ਭਾਵਮਾਹ। **ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਰਸ**ਨ੍ਤਿ ਚਲਨਕਿਚ੍ਚਂ। **ਚੇਤਸੋ ਅਵੂਪਸਮੋ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬੇ ਪਯੋਜਨੇ ਭੁਮ੍ਮਂ, ਅਵੂਪਸਮਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ''ਅਵੂਪਸਮੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵ◌ਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵ◌ਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੩੭੭. **ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਕਮ੍ਪਨਂ** ਨ ਕੋਸਜ੍ਜੇਸੁ ਅਕਮ੍ਪਨਂ ਵ◌ਿਯ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਤਂਤਂਪਾਪਕਿਰਿਯਾਯ ਉਸ੍ਸਹਨਵਸੇਨ ਪਨ ਥਿਰਤਾ ਤਤ੍ਥ ਅਕਮ੍ਪਨਂ।

੩੮੧. **ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵ◌ਿਰੂਪਂ ਫਨ੍ਦਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਏਵ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ। **ਤਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਤਿਤ੍ਥੇ ਵ◌ਿਯ ਪਿਲਵਨ੍ਤਿ। ਵ◌ਿ**ਪਰਿਯੇਸਤੋ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਵ◌ਿਪਰੀਤਤੋ।

੩੯੦. ਸਭਾਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਵਸੇਨ ਪਕਤਿਅਤ੍ਤਾਦਿਅਸਨ੍ਤਗਹਣਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਨਂ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵ◌ਿਸਮਗਹਣਸ੍ਸ ਚ ਸਵ੍ਵਾਦਿਵ◌ਿਪਰਿਯੇਸਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ "**ਅਸਨ੍ਤਂ ਅਸਮਵ੍ਥ ਬੁਜ੍ਝਤੀ**"ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ।

ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੯੯. **ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ...ਪੇ॰... ਪਰਾਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਵ◌ਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਨਾਵਸੀਦਨਭਾਵ◌ੇਨ ਸਂਹਤਭਾਵ◌ੋ **ਥਿਨਂ**।

ਤਤਿਯਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੪੦੦. **ਇਧ ਮਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਞ੍ਚ ਅਪਣ੍ਣਕਙ੍ਗਾਨੀ**ਤਿ ਅਵ◌ਿਰਜ੍ਝਨਕਙ੍ਗਾਨਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਰਹਙ੍ਗਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਮਾਨਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਤ੍ਤਾ ਨ ਨਿਯਤਯੇਵ◌ਾਪਨਕਾਤਿ । ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਹਿ ''ਸਂਯੋਜਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਂਯੋਜਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੪.੧) ਏਤ੍ਥ ''ਚਤੁਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਕਾਮਰਾਗੇਨ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਟਿਘੇਨ ਚ ਮਾਨੋ ਵ◌ਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਭਵਰਾਗੋ ਤਯੋਪੇਤੇ ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨੇਹਿ ਦਸਵ◌ਿਧਾ ਯੋਜਨਾ''ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਯ ਦਸਵ◌ਿਧਾਯ ਯੋਜਨਾਯ ''ਕਾਮਰਾਗਸਂਯੋਜਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮਾਨਸਂਯੋਜਨਂ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ''ਕਾਮਰਾਗਸਂਯੋਜਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨ''ਨ੍ਤਿ ''ਮਾਨਸਂਯੋਜਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਭਵਰਾਗਸਂਯੋਜਨਂ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ''ਭਵਰਾਗਸਂਯੋਜਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਹਿ ਯੋਜਨਾਹਿ ਮਾਨਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਭਾਵ◌ੋ ਪਕਾਸਿਤੋ, ਤਥਾ ਕਿਲੇਸਦੁਕੇਪਿ। ਇਧ ਚ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਦਸਵ◌ਿਧਾ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਯੋਜਨਾ, ਤਥਾ ਦਸਵ◌ਿਧਾ ਕਿਲੇਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਚ। ਉਨ੍ਨਮਨਵਸੇਨੇਵ **ਸਮ੍ਪਗ੍ਗਹਰਸੋ** , ਨ ਵ◌ੀਰਿਯਂ ਵ◌ਿਯ ਤਂਤਂਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨੇ ਅਬ੍ਭੁਸ੍ਸਾਹਨਵਸੇਨ। ਓਮਾਨਸ੍ਸਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਵ◌ਂਕਤ੍ਵ◌ਾ ਗਹਣਂ ਸਮ੍ਪਗ੍ਗਹੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਚਤੁਤ੍ਥਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੪੦੨. ਪਰਿਹਰਣਤ੍ਥਂ ਵ◌ਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਜਨੇਨ੍ਤਾ "**ਪਰਿਹਰਣਤ੍ਥਂ ਸਉਸ੍ਸਾਹਾ**"ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸਂ।

ਨਵਮਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੪੧੩. ਵ◌ਿਸਪ੍ਪਨਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਸੇਨ ਚ ਵ◌ਿ**ਸਪ੍ਪਨਰਸੋ**। ਦੋਸੋ ਉਪਯੋਗਫਲੇਸੁ ਅਨਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਵ◌ਿਸਸਂਸਟ੍ਠਪੂਤਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵ◌ਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਅਨਭਿਰਤਿਰਸਾ**ਤਿ ਏਵ◌ਂਪਕਾਰੇਸੁ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ ਰਸਵਚਨੇਸੁ ਤਂਤਂਪਟਿਪਕ੍ਖਕਿਚ੍ਚਗਹਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਕਟੁਕਾਕਾਰਗਤਿ **ਕਟੁਕਞ੍ਚੁਕਤਾ, ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ** ਆਵ◌ਾਸਾਦਿ, ਪਰਾਯਤ੍ਤਤਾਯ **ਦਾਸਬਜਂ ਵ◌ਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ**। ਯਥਾ ਹਿ

ਦਾਸਬਜੇ ਸਤਿ ਦਾਸੋ ਪਰਾਯਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੇ ਸਤਿ ਤੰਸਮਙ੍ਗੀ। ਨ ਹਿ ਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਕੁਸਲੇਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਕਤਾਕਤਾਕੁਸਲਕੁਸਲਾਨੁਸੋਚਨੇ ਆਯਤ੍ਤਤਾਯ ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੇਨ ਤੰਸਮਙ੍ਗੀ ਹੋਤੀਤਿ ਦਾਸਬਜੰ ਵਿਯ ਤੰ ਹੋਤਿ।

੪੧੮. ਵਿ**ਰੁਦ੍ਧਾਕਾਰੋ**ਤਿ ਵਿਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਆਕਾਰੋ ਵਿਰੁਦ੍ਧਭਾਵੋ। ਤੇਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਨੰ ਵਿਰੋਧੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਵ**ਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੰ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਹਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਏਤੇਨ ਕਰਿਯਮਾਨੰ ਸੁਰੋਪਿਤੰ ਸੁਜਨਿਤੰ ਨ ਹੋਤੀਤਿ। ਰੋਪਸਦ੍ਦਵਚਨਤ੍ਥਮੇਵ ਕੇਚਿ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ। **ਤੰ ਅਪ੍ਪਮਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਕੋਧਸ੍ਸ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਨਸਭਾਵਾਭਾਵਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਕੇਨਚਿ ਕਾਰਣੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤਾ ਸਿਯਾਤਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਏਕਾਦਸਮਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੪੨੨. ਵਿ**ਗਤਾ ਚਿਕਿਚ੍ਛਾ**ਤਿ ਚਿਕਿਚ੍ਛਿਤੁੰ ਦੁਕ੍ਕਰਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਸਬ੍ਬਥਾ ਚਿਕਿਚ੍ਛਾਭਾਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯਾਤਿ ਤਦਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੪੨੪. ਨਿਚ੍ਛਯਾਭਾਵਾ ਅਸਣ੍ਠਹਨਤੋ ਚੇਤਸੋ ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਮਤ੍ਤਤਾਯ "**ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤਿਮਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੪੨੫. ਏਕੰ ਆਕਾਰੰ ਗਨ੍ਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਮੁਖੰ ਸਪ੍ਪਨਤੋ **ਓਸਕ੍ਕਤਿ**।

ਦ੍ਵਾਦਸਮਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੪੨੯. ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗਹਿਤਾਕਾਰੇ ਏਵ ਠਤ੍ਵਾ ਭਮਤੀਤਿ **ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਮਿਂਯੇ**ਵ ਵਿ**ਪ੍ਫਨ੍ਦਨੰ** ਹੋਤਿ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਪਨ ਯਦਿਪਿ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਏਕਸ੍ਮਿਞ੍ਞੇਵਾਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾਪਿ ''ਏਵੰ ਨੁ ਖੋ, ਇਦੰ ਨੁ ਖੋ''ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ''ਨਨੁ ਖੋ, ਅਞ੍ਞੰ ਨੁ ਖੋ''ਤਿ ਅਞ੍ਞੰ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰੰ ਅਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ** ਚਲਨੰ ਹੋਤਿ।

"**ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤਦ੍ਵਯੇ ਵੁਤ੍ਤਪਕਿਣ੍ਣਕੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਸਬ੍ਬੇਸੁਪੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਕੁਸਲੇਸੁਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਂ ਅਨੁਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿਨੋ ਏਵ ਉਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ ਇਧਾਪਿ ਸੋ ਏਵ ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾਤਿ "**ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋਪਿ ਨ ਉਦ੍ਧਟੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਨੋ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਸੋਪਿ ਹਿ ਅਟ੍ਠਸੁ ਲੋਭਸਹਗਤੇਸੁ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। **ਸੇਸੋਪੀ**ਤਿ ਵੀਮਂਸਤੋ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ। ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਮ੍ਹਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। **ਕਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਛਨ੍ਦਾਦੀਸੁ ਏਕਮ੍ਪਿ ਸਹਜਾਤੰ। ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਤਾਵ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰਾਦੀਸੁ ''ਨ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਏਕਸ੍ਸਪਿ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਅਨੁਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ''ਅਕੁਸਲੰ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੮੬) ਏਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ''ਏਕ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ।

ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ, ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਵਾ ਅਭਾਵਤੋ। ਏਤੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਅਨਾਕਡ੍ਢਨਤੋ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਅਨਾਗਮਨਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਅਨਾਗਮਨੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਅਨਾਕਡ੍ਢਨੰ ਸਾਧੇਤਿ। ਅਨਾਕਡ੍ਢਨਤੋ ਅਨਾਗਮਨੰ ਪਨ ਸਾਧੇਤੁੰ "**ਤੇਸੁ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਏਤ੍ਥੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨੰ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ। ਨ ਚੇਤੰ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਵਿਭਙ੍ਗੇ ਨਾਗਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਕਥਂ ਪਨੇਤਂ ਞਾਯਤਿ ‘‘ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਅਨਾਕਡ੍ਢਨਤੋ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਅਨਾਗਮਨ’’ਨ੍ਤਿ? ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਞ੍ਞੇਵ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਦੁਵਿਧਾ ਹਿ ਅਕੁਸਲਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਚੇਤਨਾਨਂ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਇਤਰਾਸਞ੍ਞੇਵ ਵੁਤ੍ਤੋ। ‘‘ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਸਹਜਾਤਮੇਵ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ਨ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਪਚ੍ਚਨੀਯੇਪਿ ‘‘ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ…ਪੇ॰… ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ…ਪੇ॰… ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ…ਪੇ॰…। ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ। ਇਤਰਤ੍ਥ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਾ ਚ ਚੇਤਨਾ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਏਵ ਆਗਤਾਤਿ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਸਿਯਾਤਿ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਚੇਤਨਾਯ ਚ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਨ ਤੁ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਾ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਸਤਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ, ਤਦਭਾਵਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਅਨਾਕਡ੍ਢਨਤੋ ਤਤ੍ਥ ਅਨਾਗਤਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾਵਚਨੇਨ ਪਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਤਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ। ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਸ੍ਸਪਿ ਹਿ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਤਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਵਾਰੇਤੁਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ‘‘ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਾ’’ਤਿਆਦਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੩.੫੬-੫੭)। ਯਦਿ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਵਿਪਾਕਦਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਥਂ ਤੇ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ? ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਾਰਹਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਯਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ…ਪੇ॰… ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਹੋਤਿ, ਇਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ, ਤੇਸਂ ਵਿਪਾਕੇ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ’’ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੩੦-੭੩੧) ਇਦਮ੍ਪਿ ਤੇਸਂ ਵਿਪਾਕਾਰਹਤਞ੍ਞੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ। ਇਦਂ ਪਨ ਠਾਨਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ਅਤ੍ਥਿ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਵਚਨੋਕਾਸੋ। ਨ ਹਿ ਵਿਪਾਕੇਤਿ ਵਚਨਂ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਵਚਨਂ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਾਰਹਤਂ ਵਦਤੀਤਿ।

ਅਕੁਸਲਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਬ੍ਯਾਕਤਪਦਂ

ਅਹੇਤੁਕਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਣ੍ਣਨਾ

੪੩੧. **ਤੇਸੁ ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਂ ‘‘ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਸ੍ਸਾਪੀ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ‘‘ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦੀਪੇਤੁਂ ਕਾਮਾ…ਪੇ॰… ਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਾਭਿਮੁਖਂ ਹੋਤਿ ਤਥਾ ਵਡ੍ਢਿਤਤ੍ਤਾ। ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਅਞ੍ਞਵਿਞ੍ਞਾਣਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਅਸਾਧਾਰਣੇਨ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ਉਦ੍ਧਟਂ। ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਤਿਕ੍ਖਮਨ੍ਦਭਾਵੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਤਿਕ੍ਖਮਨ੍ਦਭਾਵਾ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਚ।

ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਞ੍ਚ ਤਂ ਰੂਪਵਿਜਾਨਨਞ੍ਚਾਤਿ **ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਰੂਪਵਿਜਾਨਨਂ**। ਏਵਂਲਕ੍ਖਣਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਵਚਨੇਨ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਞ੍ਞਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਰੂਪਵਿਜਾਨਨਵਚਨੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਿਸ੍ਸਯੇ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਵਚਨੇਹਿ ਚ ਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ ਵਿਜਾਨਨਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਰੂਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਗਹਣਂ ਕਿਚ੍ਚਮੇਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਰੂਪਮਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਰਸਂ। ਝਾਨਙ੍ਗਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਵਜ੍ਜੇਸੁ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਖਦੁਕ੍ਖੇਕਗ੍ਗਤਾਨਂ ਝਾਨਙ੍ਗਿਕਤ੍ਤਾ ਇਧਾਪਿ ਤਂਸਦਿਸਾਨਂ ਤਦੁਪਚਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵੇ ਝਾਨਙ੍ਗਤਾ ਅਤ੍ਥਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ‘‘ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਝਾਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ…ਪੇ॰… ਰੂਪਾਨਂ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੩.੧੧੨)। ਏਤੇਸਞ੍ਚ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ। ਯਥਾਹ ‘‘ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਾ।

ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਹਗਤੰ ਏਕੰ ਖਨ੍ਧੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿਆਦਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੯੮)। ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵੇਪਿ ਵੇਦਨਾਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠਿਤੀਨੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਦਿਭਾਵਤੋ ਤਥਾਭੂਤਾਨੰ ਵਚਨੇ ਅਞ੍ਞਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵਤੋ ਚ ਦੁਤਿਯਰਾਸਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

੪੩੬. **ਵਤ੍ਥੁਪਣ੍ਡਰਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਯੰ ਕਣ੍ਹਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਸਭਾਵਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਨੰ ਪਸਾਦਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਯਾਨੰ ਵਸੇਨ ਪਣ੍ਡਰਸਭਾਵੰ ਜਾਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਯੰ ਪਨ ਨਯੋ ਚਤੁਵੋਕਾਰੇ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਤਤ੍ਥ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਤਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਪਣ੍ਡਰਤਾ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਪਣ੍ਡਰਤਾਯ ਕਾਰਣੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਸਭਾਵੋ ਵਾਯੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਣ੍ਡਰਤਾਤਿ।

੪੩੯. **ਇਦਮ੍ਪੀ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਠਿਤਿਮਤ੍ਤਸਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤੰ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤੰ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਪਕਤਿਯਾ**ਤਿ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੇਨ। **ਸੋ**ਪਿ ਵਿਸੇਸੋ। **ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦੰ ਘਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਪਸਾਦਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤੀ**ਤਿ ਆਪਾਥੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਚ ''ਰੂਪੰ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਨ ਆਰਮ੍ਮਣੁਪ੍ਪਾਦਾਨੰ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਕਾਲਤਾ ਹੋਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਘਟ੍ਟਨਪਟਿਹਨਨੇਸੁ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਉਪਮਾਪਿ ਉਭਯਘਟ੍ਟਨਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਨਿਸ੍ਸਿਤਨਿਸ੍ਸਯਘਟ੍ਟਨਾਨੰ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਬਹਿਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਏਤੰ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੰ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤੇਹਿ ਵਾ ਅਞ੍ਞੰ ''ਬਹਿਦ੍ਧਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਾਨਿਘੰਸੋ ਬਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਏਵ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਮਾਯੋਗੇ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਾ ਧਾਤੁਅਨੁਗ੍ਗਹਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਾ ਚਿਰੰ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

੪੫੫. ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਸਭਾਵਸੁਞ੍ਞਤਸਬ੍ਭਾਵਾ ਮਨੋਧਾਤੁਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚੇ? ਨ, ਵਿਸੇਸਸਬ੍ਭਾਵਾ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿਨਿਸ੍ਸਿਤਤਾ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਸਵਿਸਯੇਸੁ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵਤਾ ਚ ਵਿਸੇਸੋ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਨ ਅਨਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਤਾਯ ਅਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵੇਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਨਿਗ੍ਗਮਨਮੁਖਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ਚ ਸਾਤਿਸਯਵਿਜਾਨਨਕਿਚ੍ਚਤਾ ਵਿਸੇਸੋ। ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਵਿਰਹਾ ਮਨੋਮਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁ ਮਨੋਧਾਤੂਤਿ ਤਿਵਿਧਾ ਮਨੋਧਾਤੁ ਏਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਵਿਸੇਸਮਨੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ **ਮਨੋ ਏਵ ਧਾਤੁ ਮਨੋਧਾਤੂ**ਤਿ **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੋ ਮਤ੍ਤਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥੋ ਹਿ ਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸਾਤਿ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਨਿਗ੍ਗਮਨਪਵੇਸਮੁਖਭਾਵਤੋ ਪਨ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਵਿਜਾਨਨਵਿਸੇਸਵਿਰਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਤਤੋ ਏਵ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿਪਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਨ ਹਿ ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਮਨਤੋ ਪਵਤ੍ਤੰ ਮਨਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨਾਪਿ ਮਨਸੋ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੰ ਮਨਤੋ ਪਵਤ੍ਤੰ, ਦਸ੍ਸਨਾਦੀਨੰ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤੇਹਿ ਚ ਪਵਤ੍ਤੰ ਤੇਸੰ ਪੁਰੇਚਰੰ ਅਨੁਚਰਞ੍ਚਾਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋਤਿ ਅਵਚਨੰ ਮਹਾਵਿਪਾਕਾਨੰ ਵਿਯ ਜਨਕਸਦਿਸਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਤਿਹੇਤੁਕਤੋ ਦੁਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਤਾਦੀਹਿ ਸਦਿਸੰ ਸਹੇਤੁਕਤਾਯਾਤਿ। **ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸੋਤੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਥਾ ਪਗੁਣੰ ਗਨ੍ਥੰ ਸਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤੋ ਸਜ੍ਝਾਯਸੋਤੇ ਪਤਿਤੰ ਕਞ੍ਚਿ ਕਞ੍ਚਿ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗੰ ਨ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਿ, ਏਵੰ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸੋਤੇ ਝਾਨਙ੍ਗਭਾਵੋ ਇਧ ਅਵਚਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣੰ। ਯਦਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਤੰਸੋਤਪਤਿਤਤਾ, ਇਤੋ ਪਰੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨੰ ਤੰਸੋਤਪਤਿਤਤਾ ਨ ਸਿਯਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਵਿਯ ਅਹੇਤੁਕਤਾਯ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਵਿਰਹਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁਪਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇਸੁ ਝਾਨਙ੍ਗਧਮ੍ਮਾਨੰ ਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਵਿਯ ਅਗਣਨੁਪਗਭਾਵਾ ਚ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸੋਤਪਤਿਤਤਾ। ਤਤੋ ਏਵ ਹਿ ਅਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਤ੍ਤਯੇਪਿ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਬਲਾਨਿ ਚ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰੇ ਨ ਉਦ੍ਧਟਾਨਿ, ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਕਿਚ੍ਚਮਤ੍ਤਤੋ ਪਨ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਦੁਬ੍ਬਲਾਨੰ ਏਤ੍ਥ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨੰ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੪੬੯. ਸਮਾਨਵਤ੍ਥੁਕੰ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਸਨ੍ਤੀਰਣੰ ਮਨੋਧਾਤੁਤੋ ਬਲਵਤਰੰ ਹੋਤੀਤਿ ਤੰ ਯਥਾਰਮ੍ਮਣੰ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸੰ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੰ ਇਟ੍ਠੇ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤੰ ਹੋਤਿ, ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੰ ਸਾਤਿਸਯਾਨੁਭਵਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ “**ਅਯਞ੍ਹਿ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਮਿੰ ਯੇਵਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨੰ ਪਨ ਸਤਿਪਿ ਬਲਵਭਾਵੇ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸਦਿਸੰ ਮਨੰ ਕਰੋਨ੍ਤੰ ਮਨਸਿਕਾਰਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਰਯੋਗਤੋ ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਯ ਅਨੁਭਵਨਮੇਵ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨੰ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਞ੍ਚ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਅਪੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ।

ਅਹੇਤੁਕਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਟ੍ਠਮਹਾਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੪੯੮. **ਅਲੋਭੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਮੂਲ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇ ਤਾਵ ਅਲੋਭਾਦੋਸਾਨੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ''ਯੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਅਲੋਭੋ ਅਲੁਬ੍ਭਨਾ... ਪੇ॰... ਅਲੋਭੋ ਕੁਸਲਮੂਲ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੩੨), ''ਯੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਅਦੋਸੋ ਅਦੁਸ੍ਸਨਾ...ਪੇ॰... ਅਦੋਸੋ ਕੁਸਲਮੂਲ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੩੩) ਚ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਇਧਾਪਿ ਤੰਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ''ਅਲੋਭੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਮੂਲ''ਨ੍ਤਿ ''ਅਦੋਸੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਮੂਲ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੰ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਪਨ ''ਪਞ੍ਞਾਰਤਨੰ ਅਮੋਹੋ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੩੪, ੩੭) ਏਵੰ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਅਮੋਹੋ ਕੁਸਲਮੂਲ''ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਧਾਪਿ ''ਅਮੋਹੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਮੂਲ''ਨ੍ਤਿ ਪਾਠੇਨ ਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ। ਅਲੋਭਾਦੋਸਾਨੰ ਵਿਯ ਅਮੋਹਸ੍ਸਪਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਮੂਲਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਕਤੋ**ਤਿ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਨਿਵਾਰਣੰ ਕਰੋਤਿ। **ਅਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਤੋ**ਤਿ ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਨਿਵਾਰਣਞ੍ਚ। ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਤਥਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਦਾਨਾਦਿਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਭਾਵੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ। ਏਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਭੇਦਮੇਵ ਨਿਵਾਰੇਤਿ।

ਬਲਵਪਚ੍ਚਯੇਹੀਤਿ ਪਯੋਗੇਨ ਵਿਨਾ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੇਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾਦੀਸੁ ਹਿ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਅਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਅਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਕਮ੍ਮਾਦਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੇ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ। ਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਯੋ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਦਿਸਾਵ। ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਿ ਵਿਯ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਞ੍ਚ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਸੁ ਬਲਵੰ ਦੁਬ੍ਬਲਞ੍ਚ ਵਿਚਾਰੇਤੁੰ **"ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਕਾਲਵਸੇਨ ਪਨ ਪਰਿਣਮਤੀ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਾਯੁਕਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਕਮ੍ਮਬਹੁਲੇ ਕਾਲੇ ਤੰਕਮ੍ਮਸਹਿਤਸਨ੍ਤਾਨਜਨਿਤਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਤੰਮੂਲਕਾਨੰ ਚਨ੍ਦਸੂਰਿਯਵਿਸਮਪਰਿਵਤ੍ਤਾਦਿਜਨਿਤਉਤਾਹਾਰਾਦਿਵਿਸਮਪਚ੍ਚਯਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਪਰਿਣਮਤਿ।

ਵਿਪਾਕੁਦ੍ਧਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਤੋ ਯਤ੍ਤਕੋ ਚ ਵਿਪਾਕੋ ਹੋਤਿ, ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਠਾਨੇ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਵਿਪਾਕੁਦ੍ਧਾਰਕਥਾ ਆਰਦ੍ਧਾ। **ਏਤ੍ਥੇਵਾ**ਤਿ ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇਯੇਵ। ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਕਮਗ੍ਗੋਪਿ ਹੋਤਿ , ਦ੍ਵਾਦਸਕਪ੍ਪਕਾਰੋਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕਮ੍ਪਿ। ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾਨੰ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਵਿਪਾਕਸਙ੍ਕਰੰ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਦੁਤਿਯਤ੍ਥੇਰੋ **"ਦ੍ਵਾਦਸਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਤੋਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭਾਵੋ, ਇਤਰੇਸੰ ਕਮ੍ਮਤੋ। ਤਤਿਯੋ ਤਿਹੇਤੁਕਤੋ ਦੁਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋ **"ਦਸਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਵਿਪਾਕੁਦ੍ਧਾਰਟ੍ਠਾਨੇ ਕਮ੍ਮਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਵਤ੍ਥਾਨਤ੍ਥੰ **ਸਾਕੇਤਪਞ੍ਹੰ ਗਣ੍ਹਿੰਸੁ**। ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਤੰਤੰਗੁਣਦੋਸੁਸ੍ਸਦਨਿਮਿਤ੍ਤਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਉਸ੍ਸਦਕਿਤ੍ਤਨੰ ਗਣ੍ਹਿੰਸੁ। ਹੇਤੁਕਿਤ੍ਤਨੰ** ਇਧ ਪਠਮਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਦੁਤਿਯਤ੍ਥੇਰਵਾਦਾਦੀਸੁ ਵਿਸੇਸੰ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਕ੍ਖਾਮਿ। ਞਾਣਸ੍ਸ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਾਦਿਵਿਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ ਤਿਹੇਤੁਕੰ ਅਤਿਦੁਬ੍ਬਲਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਆਕਡ੍ਢਨ੍ਤੰ ਦੁਹੇਤੁਕੰ ਆਕਡ੍ਢੇਯ੍ਯਾਤਿ **"ਅਹੇਤੁਕਾ ਨ ਹੋਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਯੰ ਪਨ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ** ਸੁਗਤਿਯੰ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਬਧਿਰਾਦਿਵਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਹੇਤੁਕਉਪਪਤ੍ਤਿੰ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਹੇਤੁਕੋਪਪਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ''ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਕਤਮੇਸੰ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨੰ ਹੇਤੂਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ''ਚ੍ਚੇਵ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੩੨) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਦੀਪਿਤੰ ਹੋਤਿ। ਅਞ੍ਞਥਾ ''ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਹੇਤੂਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਕਤਮੇਸੰ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨੰ ਹੇਤੂਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ? ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਜਵਨਕ੍ਖਣੇ ਤਯੋ ਹੇਤੂ ਕੁਸਲਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ ਜਾਤਚੇਤਨਾਯ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ

ਕੁਸਲਮੂਲਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਨਿਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਦ੍ਵੇ ਹੇਤੂ ਅਕੁਸਲਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਜਾਤਚੇਤਨਾਯ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਤਯੋ ਹੇਤੂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਜਾਤਚੇਤਨਾਯ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਨਾਮਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋਪਪਤ੍ਤਿਯਂ।

ਏਵਂ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ''ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਕਤਮੇਸਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਹੇਤੂਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ? ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਜਵਨਕ੍ਖਣੇ ਦ੍ਵੇ ਹੇਤੂ ਕੁਸਲਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਞ੍ਚ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਕਾਤੁਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ''ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਹੇਤੂਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਅਵਚਨਤੋ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ''ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਛਨ੍ਨਂ ਹੇਤੂਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀ''ਚ੍ਚੇਵ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੩੩) ਵਤ੍ਵਾ ''ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਹੇਤੂਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਅਵਚਨਤੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤੋ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਆਪਨ੍ਨਂ। ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਹਿ ਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਕਮ੍ਮਨਿਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇਸੁ ਤਯੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਚ ਹੇਤੂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਦ੍ਵੇ ਯੋਜੇਤੁਨ੍ਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਪਨ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਸਿਯਾ ''ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਵਿਪਾਕਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਇਧ ਪਾਠੋ ਸਾਵਸੇਸੋ ਕਥਿਤੋ''ਤਿ। ''ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਹੇਤੂਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਪਾਠਸ੍ਸ ਸਾਵਸੇਸਤਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਚੇ? ਨ, ਦੁਬ੍ਬਲਸ੍ਸ ਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਪਾਕਦਾਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। ਤਿਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਪਨ ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਚ੍ਚਨੇ ਵਿਯ ਦੁਹੇਤੁਕਵਿਪਚ੍ਚਨੇਪਿ ਨਤ੍ਥਿ ਸਮਤ੍ਥਤਾਵਿਘਾਤੋਤਿ। **ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵੇਦਨਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਭਾਗਗ੍ਗਹਣਸਮਤ੍ਥਤਾਭਾਵਤੋ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਇਟ੍ਠਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਸੁਖਸਹਗਤਮੇਵ ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਾਵਿਸੇਸੇਨਾਤਿ।

ਵਿਸੇਸਵਤਾ ਕਾਲੇਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਸਬ੍ਬਜਵਨਵਤਾ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **''ਸਂਵਰਾਸਂਵਰੇ...ਪੇ॰... ਉਪਗਤਸ੍ਸਾ''**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਞ੍ਞਕਾਲੇ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਅਭਾਵਾ। **ਕਕ੍ਕਟਕ...ਪੇ॰... ਭਵਙ੍ਗੋਤਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ – ਕੇਦਾਰੇ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਨਦੀਪਵੇਸਨਮਗ੍ਗਭੂਤਂ ਮਾਤਿਕਂ ਅਪ੍ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਕਕ੍ਕਟਕਮਗ੍ਗਾਦਿਨਾ ਅਮਗ੍ਗੇਨ ਨਦੀਓਤਰਣਂ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜਵਿਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਪ੍ਪਵੇਸਨਮਗ੍ਗਭੂਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਮਗ੍ਗੇਨ ਵਿਨਾ ਭਵਙ੍ਗੋਤਰਣਨ੍ਤਿ।

ਏਤੇਸੁ ਤੀਸੁ ਮੋਘਵਾਰੇਸੁ ਦੁਤਿਯੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਅਨੁਲੋਮੇ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰਾਦੀਸੁ ''ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਮਗ੍ਗੇ ਦ੍ਵੇ''ਤਿ ''ਨ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ ਆਸੇਵਨੇ ਦ੍ਵੇ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ, ਸੋਪਿ ਮੋਘਵਾਰੋ ਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯ। ਯਦਿ ਪਨ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮ੍ਪਿ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋ ਸਿਯਾ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਮ੍ਪਿ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਂ ਲਦ੍ਧੁਂ ਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੀ ਧਮ੍ਮੋ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਪਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਅਵੁਤ੍ਤੋ। ''ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ। ਅਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰... ਨਾਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੯੩) ਵਚਨਤੋ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋਵ। ਅਥਾਪਿ ਸਿਯਾ ''ਅਸਮਾਨਵੇਦਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ, ਏਵਮਪਿ ਯਥਾ ''ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਕੁਸਲਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੧੭) ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ''ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ''ਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਜਾਤਿਭੇਦਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਭੂਮਿਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਸ੍ਸ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦੀਨਂ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵਿਯ ਜਾਤਿਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸਪਿ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਏਵ ਸਿਯਾ। ਅਭਿਨ੍ਨਜਾਤਿਕਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ਯਥਾ ''ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਸਹੇਤੁਕਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ''ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਤੁ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਿਤ੍ਤਾਯ ਗਣਨਾਯ ''ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਮਗ੍ਗੇ ਏਕਂ, ਨ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ ਆਸੇਵਨੇ ਏਕ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਗਣਨਾਯ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਯਮਾਨਾਯ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੋ ਦੁਤਿਯੋ ਮੋਘਵਾਰੋ ਵੀਮਂਸਿਤਬ੍ਬੋ।

ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ ਪਨ ਵੀਥਿਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਆਵਟ੍ਟਨਤੋ ਆਵਜ੍ਜਨਾ, ਤਤੋ ਵਿਸਦਿਸਸ੍ਸ ਜਵਨਸ੍ਸ ਕਰਣਤੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ''ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ''ਆਵਜ੍ਜਨਾ''ਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਸ੍ਮਾ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਤੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਵਾ ਜਵਨਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਂ ਭਵਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਂ ਰੂਪਾਦਿਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਅਯਮੇਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵੋਤਿ ਜਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਦੁਤਿਯੋ ਮੋਘਵਾਰੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤੋ ਸਿਯਾ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਜਵਨਾਨੁਬਨ੍ਧਨਭੂਤਤ੍ਤਾ **"ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਭਵਙ੍ਗ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਟ੍ਠਾਨੇ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੧.੧੦੨) ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਹੇਤੁਕਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ, ''ਅਹੇਤੁਕਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਸਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਚ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਮਤ੍ਤੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਭਾਗਂ ਕਰੋਤਿ, ਜਵਨਂ ਪਨ ਰਜ੍ਜਨਵਿਰਜ੍ਜਨਾਦਿਵਸੇਨ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਵਿਭਾਗਂ ਕਰੋਤੀਤਿ **"ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਂ ਜਵਨਮੇਵ ਅਨੁਭਵਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਕਾਰਕੇ ਕਥਂ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਿਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਪਞ੍ਚਵਿਧਂ ਨਿਯਾਮਂ ਨਾਮ ਗਣ੍ਹਿਂਸੁ**। ਨਿਯਾਮੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਭਾਵਕਿਚ੍ਚਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵਿਸੇਸੋਵ। **ਤਂਤਂਸਦਿਸਫਲਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਰੂਪਫਲਸ੍ਸ ਦਾਨਂ। **ਸਦਿਸਵਿਪਾਕਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਅਨੁਰੂਪਵਿਪਾਕਦਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਦਂ ਵਤ੍ਥੁ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਏਕਗਾਥਾਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਕਤੋ। **ਜਗਤਿਪ੍ਪਦੇਸੋ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਲੋਕਪ੍ਪਦੇਸੋ। ਕਾਲਗਤਿਉਪਧਿਪਯੋਗਪਟਿਬਾਲ੍ਹਞ੍ਹਿ ਪਾਪਂ ਨ ਵਿਪਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਨ ਪਦੇਸਪਟਿਬਾਲ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਯਾਮੋ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਕਮ੍ਪਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ **ਧਮ੍ਮਨਿਯਾਮੋ**। **ਅਯਂ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਨਿਯਾਮਵਸੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਿਭਾਵੋ, ਨ ਕਾਰਕਵਸੇਨਾਤਿ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇਤਿ ਸੋਲ਼ਸਵਿਪਾਕਕਥਾਠਾਨੇ। ਦ੍ਵਾਦਸਹਿ ਵਾਰੇਤਬ੍ਬਾ ਨਾਲ਼ਿਯਨ੍ਤੋਪਮਾ ਨ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਹ ਕਿਚ੍ਚਕਰਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਸਕਿਚ੍ਚਕਰਣਮਤ੍ਤਵਸੇਨ। ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਸਦਿਸਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਅਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪਨ ਦੁਹੇਤੁਕਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਜਵਨਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਪਨ ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਯਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਨ ਪਟਿਸੇਧਿਤਾ। ਏਵਂ ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸਪਿ ਤਿਹੇਤੁਕਾਨਨ੍ਤਰਂ ਦੁਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨਾਯਂ ਵਿਪਾਕਵਿਭਾਵਨਾ ਤਸ੍ਸਾ ਮੁਖਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਚ ਏਕਸ੍ਸ ਤਿਹੇਤੁਕਾਦਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸੋਲ਼ਸਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਏਕੇਨ ਅਨੇਕਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸਾਭਾਵਾ ਯੇਸਂ ਤਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਭੂਤਂ, ਤੇਸਂ ਜਵਨਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਵਿਸੇਸੇਨ ਵਿਸਿਟ੍ਠਂ ਹੋਤੀਤਿ ਜਵਨੇਨਾਯਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨਿਯਾਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਨਾਨਾਕਮ੍ਮੁਨਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਪਟ੍ਠਾਨੇ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੧.੯੮) ''ਸਹੇਤੁਕੇ ਖਨ੍ਧੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਅਹੇਤੁਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਞਾਣਾਨਨ੍ਤਰਂ ਅਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ, ''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਸਹੇਤੁਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਸਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਚ ''ਤਂ ਏਤੇਨ ਥੇਰੇਨ ਅਦਸ੍ਸਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸੇਧੋ ਕਤੋ ਹੋਤੀਤਿ।

ਯਂ ਪਨ ਜਵਨੇਨ...ਪੇ॰... ਤਂ ਕੁਸਲਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਦਿਸੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾਸਙ੍ਖਾਰਿਕਨਿਯਮਨਂ ਪਨ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਕੁਸਲੇਪਿ ਨ ਤਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ। **ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਨਿਯਮਿਤਾਦਿਵਸੇਨ ਯੋਨਿਸੋ ਅਯੋਨਿਸੋ ਵਾ ਆਵਟ੍ਟਿਤੇ ਅਯੋਨਿਸੋ ਯੋਨਿਸੋ ਵਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਅਵਚਨਮੇਵ ਪਟਿਸੇਧੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਮਹਗ੍ਗਤਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨੁਭਵਨਵਿਪਾਕੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਪਾਥਗਤੇ ਵਿਸਯੇ ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਵਿਸਯੇ **ਨਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ** ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਭਵਙ੍ਗਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬਦਾ ਸਵਿਸਯੇ ਨਿਨ੍ਨਮੇਵਾਤਿ ਵਿਸਯਨ੍ਤਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾਪਿ ਤਦਭਾਵਾ ਵਿਨਾ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਸਵਿਸਯੇ ਨਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। **ਚਿਣ੍ਣਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਵਿਨਾ ਬਹੁਲਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। **ਸਮੁਦਾਚਾਰਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਆਪਾਥਗਤੇ ਵਿਸਯੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਸਯੇ ਚ ਬਹੁਲਂ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਪੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। **ਚਿਣ੍ਣਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ

ਆਸੇਵਿਤਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਸਮੁਦਾਚਾਰਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਯਂ ਬਹੁਲਂ ਪਵਤ੍ਤਭਾਵੋ। **ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਂ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਤਦਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਨਿਰੋਧਫੁਸਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਿਯ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ। ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮੇਨ ਵਿਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਵਜ੍ਜਨਮੇਵ ਤਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਯ ਏਤਸ੍ਸਪਿ ਸਾਵਜ੍ਜਨਤਾਯ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ – ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ ਨ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨਿਨ੍ਨਾਦਿਤਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਾ ਅਤਦਤ੍ਥਪਰਿਕਮ੍ਮਭਾਵੋ ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਥ ਚ ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਅਸਤਿਪਿ ਨਿਰਾਵਜ੍ਜਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਨਿਨ੍ਨਾਦਿਭਾਵੋ ਨਿਰਾਵਜ੍ਜਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ **"ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਾਨਿ ਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨੀ"**ਤਿ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਦਿ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਵਜ੍ਜਨਾਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ, ਗੋਤ੍ਰਭੁਵੋਦਾਨਾਨਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਸਿਯੁਂ ਤੇਹੇਵ ਏਤੇਸਂ ਨਿਰਾਵਜ੍ਜਨਤਾਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਚ ''ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਨੁਲੋਮਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਸਮਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਵਜ੍ਜਨਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ''ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਾਨਿ ਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਨ ਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ ਸਿਯੁਂ, ਗੋਤ੍ਰਭੁਵੋਦਾਨਾਨਿ ਪਨ ਯਦਿਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਚਿਣ੍ਣਾਨਿ ਸਮੁਦਾਚਾਰਾਨਿ ਚ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਰੇ ਚਿਣ੍ਣਸਮੁਦਾਚਾਰਾਨੇਵ। ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਮਗ੍ਗਵੀਥਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਤਦਤ੍ਥਪਰਿਕਮ੍ਮਸਬ੍ਭਾਵਾਤਿ ਤੇਸਂ ਗਹਣਂ ਨ ਕਤਂ, ਅਨੁਲੋਮਾਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਣ੍ਣਂ ਸਮੁਦਾਚਾਰਂ, ਨ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਵਿਯ ਤਦਤ੍ਥਪਰਿਕਮ੍ਮਾਭਾਵਾਤਿ ''ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਤਞ੍ਚ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। **ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਨ ਵਿਨਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਏਤਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਭਾਵਾ ਪੁਚ੍ਛਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਨਿਦ੍ਧਾਰਣਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਵਿਪਾਕਕਥਾਯਂ। ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਪੀਠਸਪ੍ਪਿਉਪਮਾਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਵਿਨਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। **ਵਿਸਯਗ੍ਗਾਹੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਸਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **"ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਮਤ੍ਥਸੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਮੇਵਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਿ ਚ ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਅਨੁਗਤਾਨਿ ਚ ਅਞ੍ਞਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਭਵਙ੍ਗਂ, ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਰਰਹਿਤਂ ਕੇਵਲਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਮੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਹਦਯਰੂਪਵਤ੍ਥੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਇਧਾਪਿ ਅਞ੍ਞਵਤ੍ਥਾਨੁਗਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਮਕ੍ਕਟਕਸ੍ਸ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਾਰੋਹਣਂ ਵਿਯ ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਗਮਨਾਦੀਨਿ ਵਿਯ ਤਦਨੁਗਤਾਨਿ ਸੇਸਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ। ਸੁਤ੍ਤਘਟ੍ਟਨਮਕ੍ਕਟਕਚਲਨਾਨਿ ਵਿਯ ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨਭਵਙ੍ਗਚਲਨਾਨਿ ਸਹ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦੀਪਨਤੋ **"ਏਕੇਕਂ…ਪੇ॰… ਆਗਚ੍ਛਤੀ"**ਤਿਪਿ ਦੀਪੇਤਿ।

ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਆਵਟ੍ਟਿਤਕਾਲੇਤਿ ਇਦਂ ਦੋਵਾਰਿਕਸਦਿਸਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਪਾਦਪਰਿਮਜ੍ਜਕਸਦਿਸਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾਦਾਨਸਦਿਸੋ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਏਵ ਭਵਙ੍ਗਾਵਟ੍ਟਨਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁਆਦੀਨਂ ਅਦਿਸ੍ਵਾਵ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦਿਕਰਣਂ
ਗਾਲ੍ਹਗ੍ਗਹਣਮਤ੍ਤਪੁਥੁਲਚਤੁਰਸ੍ਸਭਾਵਵਿਜਾਨਨਮਤ੍ਤਕਹਾਪਣਭਾਵਵਿਜਾਨਨਮਤ੍ਤਕਮ੍ਮੋਪਨਯਨਮਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਗਾਲ੍ਹਗ੍ਗਾਹਕਾਦੀਨਂ ਕਹਾਪਣਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਤਂਸਮਾਨਭਾਵੋ ਚ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਪਣ੍ਡਰਂ ਏਤਨ੍ਤਿ ਪਣ੍ਡਰਰੂਪਦਸ੍ਸਨਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਤੀਤਿ ਦੀਪਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ ਸਵਨਾਦਿਵਸੇਨ। ਸਨ੍ਥਾਪਨਵਸੇਨ ਗੁਲ੍ਹਸੀਲੋ ਗੁਲ੍ਹਪ੍ਪਯੋਜਨੋ ਵਾ **ਗੋਲ੍ਹਿਯਕੋ। ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤੋ**ਤਿ ਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਅਸਤਿ ਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਇਧ ''ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ''ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ।

ਆਲੋਕਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਆਲੋਕੇ ਸਤਿ ਸਬ੍ਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤਂ। **ਮਨ੍ਦਥਾਮਗਤਂ** ਨਾਮ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਅਨੁਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਯਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ।

ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇਸੁ ਦੋਸਂ ਦਿਸ੍ਵਾਤਿ ਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਰੁਦ੍ਧਸਭਾਵੇਨ ਵਿਪਾਕੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਵਿਪਾਕੇਸੁ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਵਿਪਾਕੇਸੁ ਦੋਸਂ ਦਿਸ੍ਵਾ। ਅਹੇਤੁਕਾਨਂ ਪਨ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਅਭਿਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਾਦਿਕਿਚ੍ਚਾਨਂ ਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਸਭਾਵੋਤਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਵਿਰੁਦ੍ਧਸਭਾਵਾਭਾਵਾ ਨਾਪਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤਾਤਿ ਉਭਯਾਵਿਰੋਧਾ ਉਭਯੇਨਪਿ ਤੇਸਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਜਾਨਾਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨਿਯਾਮਂ। **ਕਿਰਿਯਤੋ ਪਞ੍ਚਾਤਿ ਇਮੇਸਂ...ਪੇ॰... ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੀ**ਤਿ ਕਿਰਿਯਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਟ੍ਠਾਨੇ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੩.੯੪) ਪਨ ‘‘ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾਨਮੇਵ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕੁਸਲਤ੍ତਿਕੇ ਚ ‘‘ਸੇਕ੍ਖਾ ਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਵਾ ਕੁਸਲਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੦੬) ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਜਵਨਮੇਵ ਵਤ੍ਵਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਨਨ੍ਤਰਂ, ਨ ਚ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕਿਰਿਯਾਨਨ੍ਤਰਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਂ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਚ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਵਚਨੇ ਕਾਰਣਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ ਏਸੋ ਥੇਰਵਾਦੋ। ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਞ੍ਹਿ ਜਵਨਂ ਨਾਵਂ ਵਿਯ ਨਦੀਸੋਤੋ ਭਵਙ੍ਗਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤੀਤਿ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਛਲਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਵਤੋ ਸਨ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਂ ਕਿਰਿਯਜਵਨਂ ਪਣ੍ਣਪੁਟਂ ਵਿਯ ਨਦੀਸੋਤੋਤਿ।

ਪਿਣ੍ਡਜਵਨਂ ਜਵਤੀਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਜਵਨਾਨਿ ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਕਥਿਤਾਨੀਤਿ ਤਥਾ ਕਥਿਤਾਨਿ ਜਵਨਾਨਿ ਪਿਣ੍ਡਿਤਾਨਿ ਵਿਯ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਜਵਿਤਾਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਇਮਞ੍ਚ ਪਨ ਪਿਣ੍ਡਜਵਨਂ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਅਕੁਸਲਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿਯੇਵ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਦਸੁਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਜਵਨਾਨਿ ਪਿਣ੍ਡਿਤਾਨਿ ਵਿਯ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਨ ‘‘ਕੁਸਲਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ , ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਕੁਸਲੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਇਤਰਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਾਨਿਪਿ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਿਣ੍ਡੇਤਬ੍ਬਾਨਿ ਸਿਯੁਂ। ਤੇਸਂ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕੇਨੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਸੋ ਚ ਸਨ੍ਤੀਰਣਭਾਵੇਨੇਵ ਗਹਿਤੋਤਿ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਹੇਤੁਕੇ ਚ ਪਿਣ੍ਡੇਤਬ੍ਬਂ ਨਾਰਹਨ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਨ ਪਿਣ੍ਡੇਤੀਤਿ।

ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਪਨੇਤ੍ਥਾਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਦੁਤਿਯਵਾਦੇ ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਤਿਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਂ ਵਦਤਿ ਜਵਨਸਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਨਾਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ। ਪਠਮਤ੍ਥੇਰੇਨ ਅਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਰਂ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ, ਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਰਂ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਸਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਂ ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮਂ ਦੁਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਂ ਵਿਪਾਕਂ ਜਨਯਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਨ ਜਨੇਤੀਤਿ ਨ ਏਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਏਵਂ ਯੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਅਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਥ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਥੇਰਵਾਦੇ ਯੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰਾਸਙ੍ਖਾਰਵਿਧਾਨਾਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਤੇਨੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਯੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਨ੍ਤਰਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਨ੍ਤਰੇਨ ਆਲੋਲੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਹੇਤੁਸਦਿਸਮੇਵਾ**ਤਿ ਜਨਕਕਮ੍ਮਹੇਤੁਸਦਿਸਮੇਵ। **ਮਹਾਪਕਰਣੇ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਮਹਾਪਕਰਣੇ ਆਗਤਪਾਲ਼ਿਯਾ ਪਾਕਟਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਧਾਨਂ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵਦਤਿ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੯੯. **ਅਨਨੁਰਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਪਰਿਹਾਨਿਪਚ੍ਚਯਵਿਰਹੇਨ। **ਪਟਿਪਦਾਦਿਭੇਦੋ**ਤਿ ਪਟਿਪਦਾਰਮ੍ਮਣਭੇਦੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਂ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਂ ਝਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਝਾਨਂ ਤਂਪਟਿਪਦਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਪਰਿਹੀਨੇ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨੋ ਤਪ੍ਪਟਿਪਦੋਵ ਭਵਿਤੁਂ ਅਰਹਤੀਤਿ। ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾਦਿਭਾਵੋ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਂ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਹੋਤਿ, ਨ ਆਗਮਨਵਸੇਨ। ਤਥਾ ਹਿ ਏਕਮੇਵ ਝਾਨਂ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣੇਸੁ ਨਾਨਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸੇਵ ਹਿ ਚਤੁਰਿਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵੇਨ ਭਾਵਨਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਆਗਮਨਵਸੇਨ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾਦਿਤਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੦੫. ਯਥਾ ਵਟ੍ਟਂ ਆਚਿਨਤਿ, ਤਥਾ ਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਂ ਲੋਕਿਯਕਮ੍ਮਂ **ਉਪਚਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ । ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਪਨ ਏਵਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਤਥਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸੁਦ੍ਧਾਗਮਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨਾਮਦਾਯਕੇਹਿ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਹਿਪਿ ਫਲਸ੍ਸ ਸੁਞ੍ਞਤਨਾਮਦਾਨਦੀਪਨੇ ਅਗ੍ਗਹਿਤਭਾਵੇਨੇਵ ਅਵੋਮਿਸ੍ਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਗਮਨਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨਾਮਵਤੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਨਾਮਤ੍ਤਯਦਾਨਂ ਯੋਜਿਤਂ, ਇਤਰਸ੍ਸਪਿ ਪਨ ਤਥੇਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਨਯਮਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਞ੍ਹੇਤਂ। ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਪਨ ਨਾਮਤ੍ਤਯਵਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸਪਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਨਾਮਤ੍ਤਯਦਾਨਂ ਨ ਨਿਵਾਰਿਤਨ੍ਤਿ। ਵਲਞ੍ਜਨਕਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਗਮਨਵਸੇਨ ਨਾਮਲਾਭੇ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਲਾਭੋ ਨ ਸਿਯਾ। ਯਥਾ ਪਨ ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਵਿਯ ਵਲਞ੍ਜਨਕਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਝਾਨਪਟਿਪਦਾਭੇਦੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸੁਞ੍ਞਤਾਦਿਨਾਮਲਾਭੇ ਸਤਿ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਞ੍ਚ ਲਭਤੀਤਿ। **ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਾਯਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਕੇਨਚਿ ਅਞ੍ਞੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਿਤਤ੍ਤਾ ਤਾਦਿਸਾਯ ਏਵ ਸਦ੍ਧਾਯ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਨ੍ਤਰਸਦਿਸਾਨਂ ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਕਾ ਅਧਿਪਤਿਭੂਤਾ ਅਧਿਪਤਿਭੂਤੇ ਏਵ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤਿ।

੫੫੫. ਕਿਲੇਸਸਮੁਚ੍ਛੇਦਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸਭਾਵਸ੍ਸ ਫਲੇਨਪਿ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਿਲੇਸੇਨ ਨਿਯ੍ਯਾਨਸਭਾਵੇਨੇਵ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਫਲੇਪਿ “**ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੇ ਫਲੇਸੁ ਚ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋ ਚ ਮਗ੍ਗੋ ਉਦ੍ਧਟੋ, ਏਵਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਪੀਤਿ। **ਮਗ੍ਗਂ ਉਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਸਦਿਸਤਾਯ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੫੬. ਇਟ੍ਠਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇਸੁ ਵਿਯ ਨ ਅਨਿਟ੍ਠਅਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇਸੁ ਸਨ੍ਤੀਰਣਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਪਨ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਮਨ੍ਦਞ੍ਚ ਏਵਂ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਿਰਿਯਾਬ੍ਯਾਕਤਂ

ਮਨੋਧਾਤੁਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੫੬੬. ਵ◌ਾ**ਤਪੁਪ੍ਫ**ਨ੍ਤਿ ਮੋਘਪੁਪ੍ਫਂ। ਤਂ ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਪਿ ਰੁਕ੍ਖੇ ਨ ਫਲਤਿ, ਛਿਨ੍ਨਰੁਕ੍ਖਪੁਪ੍ਫਂ ਪਨ ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਫਲੇਯ੍ਯ। ਏਵ◌ਂ ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਮੂਲਸ੍ਸਪਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਯਂ ਨ ਫਲਤਿ, ਤਂ ਵ◌ਾਤਪੁਪ੍ਫਸਦਿਸਂ। ਇਤਰਸ੍ਸੇਵ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਛਿਨ੍ਨਰੁਕ੍ਖਪੁਪ੍ਫਸਦਿਸਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਭਵਮੂਲੇ ਫਲੇਯ੍ਯਾਤਿ।

ਕਿਰਿਯਮਨੋਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਚਿਤ੍ਤਵ◌ਣ੍ਣਨਾ

੫੬੮. **ਲੋਲੁਪ੍ਪਤਣ੍ਹਾ ਪਹੀਨਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ ਪੁਰਿਮਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਇਦਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵ◌ਿਚਾਰਣਪਞ੍ਞਾਰਹਿਤਨ੍ਤਿ ਕੇਵਲਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਮਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਵ◌ਂ ਚੇਤਿਯਪੂਜਾਦੀਸੁਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਵਤ੍ਤਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਵਤ੍ਤਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੇ ਕਾਯਦ੍ਵ◌ਾਰਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵ◌ਾਰਾਨੁਗਤਂ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵ◌ਾਰੇ ਏਵ ਵ◌ਾ ਲੋਲੁਪ੍ਪਤਣ੍ਹਾਪਹਾਨਾਦਿਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਣਹੇਤੁਭੂਤਂ ਇਦਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ **"ਇਮਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤੀ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **"ਏਵ◌ਂ ਤਾਵ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵ◌ਾਰੇ ਲਬ੍ਭਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਅਤੀਤਂਸਾਦੀਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਂ ਞਾਣਂ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ''ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਬ੍ਬਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੬ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸਮਾਨਂ) ''ਭਗਵਤੋ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਵਚਨਂ ਵ◌ਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਮੂਲਾਭਾਵ◌ੇਨ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਬਲਭਾਵ◌ੋ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਦ੍ਦੇਸਵ◌ਾਰੇ ''ਸਮਾਧਿਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਵ◌ੀਰਿਯਬਲਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤਤੋ ਏਵ ਹਿ ਅਹੇਤੁਕਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹਵ◌ਾਰੇ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਚ ਨ ਉਦ੍ਧਟਾਨਿ। ਤੇਨੇਵ ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਅਹੇਤੁਕਦ੍ਵਯੇ ਬਲਾਨਿ ਅਨੁਦ੍ਦੇਸਾਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਵ◌ੀਰਿਯਸ੍ਸ ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਸੇਸਾਹੇਤੁਕੇਹਿ ਬਲਵ◌ਂ, ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਏਤ੍ਥ ਵ◌ਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਮਤ੍ਤਤਾ ਵ◌ਿਯ ਸਮਾਧਿਵ◌ੀਰਿਯਾਨਂ ਬਲਮਤ੍ਤਤਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵ◌ਾਰੇ ''ਸਮਾਧਿਬਲਂ ਵ◌ੀਰਿਯਬਲ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ਠਪਿਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਨੇਵ ਕੁਸਲਂ ਨਾਕੁਸਲਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧੀਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵ◌ਾਯਾਮੋ ਮਿਚ੍ਛਾਵ◌ਾਯਾਮੋਤਿ ਚ ਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਏਵ◌ਂ ਸਤਿ ਮਹਾਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਏਤਂ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਵ◌ੁਤ੍ਤਞ੍ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਾ, ਮਿਚ੍ਛਾ ਵ◌ਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸਭਾਵ◌ਾਭਾਵਤੋ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਸਮਾਧਿਵ◌ਾਯਾਮਾ ਇਧ ਤਥਾ ਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

੫੭੪. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਆਸਯਾਨੁਸਯਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਨਾਵਰਣਞਾਣਾਨਿ ਇਮਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਿ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਮਹਾਕਰੁਣਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿਞਾਣਾਨਿ ਚ ਇਮਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਰਾਨਿ ਇਮਿਨਾ ਆਵਜ੍ਜਿਤਾਰਮ੍ਮਣੇਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਛ... ਪੇ॰... ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। ਮਹਾਵ◌ਿਸਯਤ੍ਤਾ ਮਹਾਗਜੋ ਵ◌ਿਯ ਮਹਨ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਮਹਾਗਜਂ**।

ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਵ◌ਣ੍ਣਨਾ

੫੭੭. ਇਦਾਨਿ ਯਾਨਿ ਕਿਰਿਯਾਨਿ ਜਾਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਏਵ◌ਂ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **ਅਤ੍ਤਭਾਵ◌ੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵ◌ੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡਵ◌ਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਰੂਪਕਣ੍ਡਂ

ਉਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਇਦਾਨਿ ਰੂਪਮਬਜਾਕਤਂ ਭਾਜੇਤਬ੍ਬਂ, ਤਞ੍ਚ ਕੇਨਚਿ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਭਾਜੇਤੁਂ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਸਕ੍ਕਾ ਕਾਤੁਂ ਅਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸਬ੍ਭਾਵਤੋ, ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਚ ਅਨੇਕਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਚਿਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਤਾਯ ਵਵਤ੍ਥਾਨਾਭਾਵਤੋ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯਵਜ੍ਜਿਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਚਿਤ੍ਤਸਹਭੁਭਾਵਤੋ ਚ, ਨ ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਣੇਨ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਪ੍ਪਮਾਣਾਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਵਿਯ ਰੂਪਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਤਾਭਾਵਾ, ਉਪਾਦਾਰੂਪੇਹਿ ਚ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਤੇਸਂ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਨਾਪਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਕੇਹਿਚਿ ਉਪਾਦਾਰੂਪੇਹਿ ਵਿਨਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਅਸਮਾਨਕਾਲਾਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਸੋਤਾਦਿਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਯ ਪਥਵਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤਾਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਯ ਚ ਸਹ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ। ਏਵਂ ਸੋਤਾਯਤਨਾਦੀਸੁਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਮਹਾਭੂਤੇਹਿ ਅਸਮਾਨਕਾਲਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਉਪਚਯਾਦੀਨਿਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ। ਏਕਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਕਾਲੇ ਅਨੇਕਾਨਿ ਕਲਾਪਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚ, ਨ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਯ ਰੂਪਾਨਂ ਕਲਾਪਦ੍ਵਯਸਹਾਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਏਕਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਕਲਾਪੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਏਵ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਥਾ ਰੂਪਾਬਜਾਕਤਂ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਏਕਕਾਦੀਹਿ ਪਨ ਨਯੇਹਿ ਨ ਹੇਤੁਆਦਿਨਾ ਸਭਾਵੇਨ ਵਿਭਜਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਤਥਾ ਵਿਭਜਨਤ੍ਥਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ ਤਾਵ ਅਵਿਭਤ੍ਤਂ ਅਬਜਾਕਤਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨੇਨ ਵਿਨਾ ਅਬਜਾਕਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵਤੋਯੇਵ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਏਕਦੇਸਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਗਮਨਕਰਣਸ੍ਸ ਅਨੁਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਚ ਵਿਭਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਵਿਭਤ੍ਤਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਆਹ ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬਜਾਕਤਾ? ਕੁਸਲਾ...ਪੇ॰... ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਚ ਧਾਤੁ। ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬਜਾਕਤਾ''ਤਿ। ਅਵਿਭਤ੍ਤੇ ਹਿ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੇ ਦਸ੍ਸਿਤੇ ਵਿਭਜਨਂ ਯੁਤ੍ਤਂ ਞਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਾਯਾਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਬਜਾਕਤਂ ਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਂ, ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਚ ਧਾਤੁ ਭੇਦਾਭਾਵਤੋ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਭੇਦਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਯੋਜਨਾ।

ਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹੇਟ੍ਠਾ ਗਹਣਮੇਵ ਨਯਦਸ੍ਸਨਂ। ਤਂ ਵਿਪਾਕੇਸੁ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ ਕਿਰਿਯਾਬਜਾਕਤੇਸੁ ਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠਂ। ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਬਜਾਕਤਸ੍ਸ ਵਾ ਦਸ੍ਸਨਂ, ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾਤਿਆਦਿਕਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠਂ। **ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਰੂਪਾਨੀ**ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਪਞ੍ਚਦਸ ਚ ਸੁਖੁਮਰੂਪਾਨਿ, ਉਪਚਯਸਨ੍ਤਤਿਯੋ ਵਾ ਏਕਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਞ੍ਚ। **ਛਨ੍ਨਵੁਤੀ**ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿਦਸਕਾ ਸਤ੍ਤ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਯੋ ਤਯੋ ਅਟ੍ਠਕਾ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਜਾ ਦ੍ਵੇ ਸਦ੍ਦਾ ਚ। ਕਲਾਪਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਰੂਪਰੂਪਾਨਿ ''ਰੂਪਕੋਟ੍ਠਾਸਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਰੂਪਕਲਾਪਕੋਟ੍ਠਾਸਭਾਵਤੋ। **ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ**ਤਿ ਚ ਅਂਸਾ, ਅਵਯਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕੋਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸਰੀਰਂ, ਤਸ੍ਸ ਅਂਸਾ ਕੇਸਾਦਯੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾਤਿ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਅਵਯਵਾ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਵਿਯ **ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋ ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਪਾਦਿਸੇਸਨਿਰੁਪਾਦਿਸੇਸਰਾਗਕ੍ਖਯਾਦਿਅਸਙ੍ਖਤਾਦਿਵਚਨੀਯਭਾਵੇਨ ਭਿਨ੍ਨਂ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋ ਗਹਿਤਂ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਏਕਾਵ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੂਤਿ।

੫੮੪. **ਸਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਸਕਲਂ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਂ। **ਪਰਿਮਣ੍ਡਲਂ** ਪਰਿਮਣ੍ਡਲਸਣ੍ਠਾਨਂ, ਪਰਿਕ੍ਖੇਪਤੋ ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਦਸ ਚੇਵ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਡ੍ਢਚਤੁਤ੍ਥਾਨਿ ਚ ਯੋਜਨਸਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਵਟ੍ਟਂ ''ਪਰਿਮਣ੍ਡਲ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਹੁਤਾਨੀ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ। **ਨਗਵ੍ਹਯਾ**ਤਿ ਨਗਾਤਿ ਅਵ੍ਹਾਤਬ੍ਬਾ ਨਗਸਦ੍ਦਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਦੇਵਦਾਨਵਾਦੀਨਂ ਤਿਗਾਵੁਤਾਦਿਸਰੀਰਵਸੇਨ ਮਹਨ੍ਤਾਨਿ ਪਾਤੁਭੂਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਥਾਯਂ ਵਚਨਤ੍ਥੋ – ਭੂਤਾਨਿ ਜਾਤਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਿ ਮਹਨ੍ਤਾਨਿ **ਮਹਾਭੂਤਾਨੀ**ਤਿ। ਅਨੇਕਚ੍ਛਰਿਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਨੇਕਾਭੂਤਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਚ ਮਾਯਾਕਾਰੋ ਮਹਨ੍ਤੋ ਭੂਤੋਤਿ **ਮਹਾਭੂਤੋ**। ਯਕ੍ਖਾਦਯੋ ਜਾਤਿਵਸੇਨੇਵ ਮਹਨ੍ਤਾ ਭੂਤਾਤਿ **ਮਹਾਭੂਤਾ**। ਨਿਰੁਲ੍ਹੋ ਵਾ ਅਯਂ ਮਹਾਭੂਤਸਦ੍ਦੋ ਤੇਸੁ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਪਥਵਿਯਾਦਯੋ ਪਨ ਮਹਾਭੂਤਾ ਵਿਯ **ਮਹਾਭੂਤਾ**। ਭੂਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਉਭਯਲਿਙ੍ਗਤ੍ਤਾ ਨਪੁਂਸਕਤਾ ਕਤਾ। **ਮਹਾਪਰਿਹਾਰਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਚਨਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਮਹਨ੍ਤੇਹਿ ਭੂਤਾਨਿ, ਮਹਾਪਰਿਹਾਰਾਨਿ** ਵਾ **ਭੂਤਾਨੀ**”ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਛਿਮਤ੍ਥੇ ਪੁਰਿਮਪਦੇ ਉਤ੍ਤਰਪਦਸ੍ਸ ਪਰਿਹਾਰਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ “**ਮਹਾਭੂਤਾਨੀ**”ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

ਅਚ੍ਚਿਮਤੋਤਿ ਅਗ੍ਗਿਸ੍ਸ। ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਏਕਂ **ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸੇਕਂ**। **ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਆਣਾਕ੍ਖੇਤ੍ਤਵਸੇਨ ਏਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ। **ਵਿਲੀਯਤਿ** ਖਾਰੋਦਕੇਨ। **ਵਿਕੀਰਤੀ**ਤਿ ਵਿਦ੍ਧਂਸਤਿ। ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕੇਸੁ ਵਿਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਪਤ੍ਥਦ੍ਧੋ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਕਟ੍ਠਮੁਖੇਨ** ਵਾਤਿ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਉਪਮਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਕਟ੍ਠਮੁਖਸਪ੍ਪੇਨ ਦਟ੍ਠੋ ਪਤ੍ਥਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਪਥਵੀਧਾਤੁਪ੍ਪਕੋਪੇਨ ਸੋ ਕਾਯੋ ਕਟ੍ਠਮੁਖੇਵ ਹੋਤਿ, ਕਟ੍ਠਮੁਖਮੁਖਗਤੋ ਵਿਯ ਪਤ੍ਥਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਏਵਸਦ੍ਦਸ੍ਸਤ੍ਥੇ। ‘‘ਪਥਵੀਧਾਤੁਪ੍ਪਕੋਪੇਨਾ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਚ ਪਰਤੋ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਰਾਯਮਤ੍ਥੋ – ‘‘ਕਟ੍ਠਮੁਖੇਨ ਦਟ੍ਠੋਪਿ ਕਾਯੋ ਪਥਵੀਧਾਤੁਪ੍ਪਕੋਪੇਨੇਵ ਪਤ੍ਥਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਅਵਿਯੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਕਾਯੋ ਸਬ੍ਬਦਾ ਕਟ੍ਠਮੁਖਮੁਖਗਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਨਿਯਮਤ੍ਥੋ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ। ਤਤ੍ਰਾਯਮਤ੍ਥੋ – ‘‘ਕਟ੍ਠਮੁਖੇਨ ਦਟ੍ਠੋ ਕਾਯੋ ਪਤ੍ਥਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਵਾ ਨ ਵਾ ਹੋਤਿ ਮਨ੍ਤਾਗਦਵਸੇਨ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਪ੍ਪਕੋਪੇਨ ਪਨ ਮਨ੍ਤਾਗਦਰਹਿਤੋ ਸੋ ਕਾਯੋ ਕਟ੍ਠਮੁਖਮੁਖਗਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ ਏਕਨ੍ਤਪਤ੍ਥਦ੍ਧੋ’’ਤਿ। **ਪੂਤਿਯੋ**ਤਿ ਕੁਥਿਤੋ। **ਮਹਾਵਿਕਾਰਾਨਿ ਭੂਤਾਨੀ**ਤਿ ਮਹਾਵਿਕਾਰਾਨਿ ਜਾਤਾਨਿ, ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨੀਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਰਿਮਪਦੇ ਉਤ੍ਤਰਪਦਸ੍ਸ ਵਿਕਾਰਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ “**ਮਹਾਭੂਤਾਨੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ।

ਪਥਵੀਤਿਆਦਿਨਾ ਸਬ੍ਬਲੋਕਸ੍ਸ ਪਾਕਟਾਨਿਪਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਯ੍ਹਮਾਨਾਨਿ ਮਹਨ੍ਤੇਨ ਵਾਯਾਮੇਨ ਵਿਨਾ ਨ ਪਰਿਗ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਪਾਕਟਾਨਿਪਿ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਸਭਾਵਤ੍ਤਾ “**ਮਹਨ੍ਤਾਨੀ**”ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨਿ ਅਮਹਨ੍ਤਾਨੀਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਤੇਸਂ ਦੁਪ੍ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਅਹੋ ਮਹਨ੍ਤਾਨਿ ਏਤਾਨੀ’’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। **ਉਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਾ ਪਚ੍ਛਿਮਕਾਲਕਿਰਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ “**ਪਵਤ੍ਤਰੂਪ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਞ੍ਹਿ ‘‘ਉਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਉਪਾਦਾਯਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯਤੀਤਿ ਉਪਾਦਾਯਂ, ਉਪਾਦਾਯਮੇਵ ਰੂਪਂ **ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਂ,** ਅਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਤਂ ਪਨ ਨ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਨਾਪਿ ਵੇਦਨਾਦਿਨੋ ਤਦਭਾਵੇਪਿ ਭਾਵਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਭਵਤਿ ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਯਰੂਪਾਨਂ ਸਾਮਿਭਾਵੋਤਿ।

ਤਿਵਿਧਰੂਪਸਙ੍ਗਹਵਣ੍ਣਨਾ

੫੮੫. ਪਕਿਣ੍ਣਕਦੁਕੇਸੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਦੁਕਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੋ ਸਬ੍ਬਦੁਕੇਹਿ ਤਿਕਵਸੇਨ ਯੋਜਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦੁਕੋ ਚ ਯੋਜਨਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਦੁਕਯੋਗੀਸੁ ਆਦਿਭੂਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਦੁਕਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸੇਹਿ ਸਬ੍ਬਦੁਕੇਹਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਤਿਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਕ੍ਕਾ ਹਿ ਏਤੇਨ ਨਯੇਨ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਦੁਕਾਨਂ ਦੁਕਨ੍ਤਰੇਹਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾ ਤਿਕਯੋਜਨਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਨ੍ਤਿ।

ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾਦਿਰੂਪਸਙ੍ਗਹਵਣ੍ਣਨਾ

੫੮੬. ਚਤੁਕ੍ਕੇਸੁ ਏਕਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯਭਾਵਤੋ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦੁਕਾਦੀਹਿ ਸਮਾਨਗਤਿਕੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਦੁਕੋਤਿ ਤੇਨ ਸਹ ਉਪਾਦਾਦੁਕਸ੍ਸ ਯੋਜਨਾਯ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇਪਿ ਚਤੁਕ੍ਕੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਥਾ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਦੁਕਾਦੀਨਂ ਤੇਨ ਤਸ੍ਸ ਚ ਓਲ਼ਾਰਿਕਦੂਰਦੁਕੇਹਿ ਯੋਜਨਾਯ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਾ ਸਭਾਵਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਬੋਧੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰਞ੍ਚ ਯਾਥਾਵਤੋ ਜਾਨਨ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਤੇਨ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਯੋਜਨਾ ਨ ਕਤਾਤਿ ਕਿਂ ਏਤ੍ਥ ਕਾਰਣਪਰਿਯੇਸਨਾਯ, ਅਦ੍ਧਾ ਸਾ ਯੋਜਨਾ ਨ ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਯਤੋ ਭਗਵਤਾ ਨ ਕਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਞ੍ਞੇ ਪਨ ਪਕਿਣ੍ਣਕਦੁਕਾ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਪਕਿਣ੍ਣਕਦੁਕੇਹਿ ਯੋਜੇਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਹਿ ਯੋਜਿਤਾ ਏਵ।

ਵਤ੍ਥੁਦੁਕਾਦੀਸੁ ਪਨ ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਰਮ੍ਮਣਦੁਕਾਦਯੋ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਬਾਹਿਰਾਯਤਨਾਦਿਲਬ੍ਭਮਾਨਦੁਕੇਹਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਦੁਕਸ੍ਸ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਦੁਕਸ੍ਸ ਚ ਯੋਜਨਾਯ ਚਤੁਕ੍ਕਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਦੁਕਸ੍ਸ ਚ ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਬਾਹਿਰਾਯਤਨਾਦਿਲਬ੍ਭਮਾਨਦੁਕੇਹਿ। ਅਵਸੇਸੇਹਿ ਪਨ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਦੁਕਾਦੀਹਿ ਯੋਜਨਾਯ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਉਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਰੂਪਵਿਭਤ੍ਤਿ

ਏਕਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੯੪. ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਵਿਭਾਗਸ੍ਸ ਵਿਭਾਗਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਮੇਵ **ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ** ਨਿਚ੍ਛਯਕਰਣਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ਨ ਹੇਤੁਮੇਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਭਾਗਾਭਾਵਾਵਧਾਰਣੇਨ ਏਵ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸਂ ਕਰੋਤਿ। **ਹੇਤੁਹੇਤੂ**ਤਿ ਮੂਲਹੇਤੁ, ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਹੇਤੂਤਿ ਵਾ ਅਯਮਤ੍ਥੋ। **ਮਹਾਭੂਤਾ ਹੇਤੂ**ਤਿ ਅਯਮੇਵਤ੍ਥੋ **ਮਹਾਭੂਤਾ ਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਏਤੇਨਪਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ। ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਦ੍ਦਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਏਵ ਹੇਤੁ **ਪਚ੍ਚਯਹੇਤੁ**। ਯੋ ਚ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਹੇਤੁ, ਸੋ ਏਵ ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ ਹੇਤੂਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਤਦਭਾਵੇ ਅਭਾਵਤੋ। **ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾਨਂ ਠਾਨਸੋ ਹੇਤੁਸੋ ਵਿਪਾਕ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਨਿਯਾਮਕਤ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਮਂ ਪਧਾਨਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਗਤਿਉਪਧਿਕਆਲਪਯੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਂ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਮਿਵ ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ''ਹੇਤੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ **"ਉਤ੍ਤਮਹੇਤੂ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਵਕ੍ਖਤਿ ਚ ''ਗਤਿਉਪਧਿਕਾਲਪਯੋਗਾ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਠਾਨਂ, ਕਮ੍ਮਂ ਹੇਤੂ''ਤਿ। ਇਧ ਪਨ ਕਮ੍ਮਮਿਵ ਉਤ੍ਤਮਤ੍ਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਹੇਤੁਵਚਨਂ ਅਰਹਤੀਤਿ **"ਉਤ੍ਤਮਹੇਤੂ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਙ੍ਖਾਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਾਧਾਰਣਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ''ਹੇਤੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਫਰਤੀ**ਤਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। **ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਿਦ੍ਦੇਸੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਮਾਤਿਕਾਯ ਆਗਤਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਧ ਪਨ ਮਾਤਿਕਾਯ ਨ ਹੇਤੁਪਦਾਦਿਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾ ਚ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਾ ਤਂਤਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾ, ਅਵਧਾਰਿਤਤਾ ਚ ਅਨਞ੍ਞਸਭਾਵਤੋ।

ਰੂਪੀਦੁਕੇ ਰੂਪੀਪਦਮੇਵ ਇਧ ''ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਰੂਪੀਰੂਪਪਦਾਨਂ ਏਕਤ੍ਥਤਾ ਸਿਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਰੂਪੀਰੂਪਭਾਵਤੋ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਰੂਪਤੋ ਵਿਧੁਰਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਰੂਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯਂ ਯਥਾ ਰੂਪਂ, ਤੇਨ ਰੂਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯਂ, ਨ ਅਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਰੂਪਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਰੂਪੇ ਏਵ ਏਤਂ ਸਭਾਵਂ ਨਿਯਮੇਤਿ, ਨ ਰੂਪਂ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਸਭਾਵੇ। ਅਤ੍ਥਿ ਹਿ ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਂ ਯਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯਸਭਾਵਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਤਮੇਵ ਚ ਨਿਯਮਂ ਪੁਨ ਏਵਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਯਮੇਤਿ ''ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਨਿਯਮੋ ਰੂਪੇ ਅਤ੍ਥਿ ਏਵ, ਅਰੂਪੇ ਵਿਯ ਨ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਭੂਤੁਪਾਦਾਯਰੂਪਂ ਕਾਲਭੇਦਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ''ਸਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਅਰੂਪੇਹਿ ਸਮਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯਸਭਾਵਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੁਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤਿ, ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਨਨੁ ਏਵਂ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸਪਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਂ ਸਬ੍ਬਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਏਕਨ੍ਤੁਲਕ੍ਖਣਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਏਕੀਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਤੋ ਵਿਧੁਰਸ੍ਸ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯਸਭਾਵਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਰੂਪਮੇਵ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਨਿਯਮੇ ''ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਯਂ ਵਿਞ੍ਞੇਯਭਾਵਨਿਯਮੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਰੂਪਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤੁਲਕ੍ਖਣਨਿਯਮੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਨ ਸਿਯਾ। ਪਾਲ਼ਿਯਞ੍ਚ

ਵਿਵੁਵੇਯਜਮੇਵਾਤਿ ਏਵ-ਕਾਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਵ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯਜਨਿਯਮਾਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਕਿਂ ਸੋਤਪਤਿਤਤ੍ਤੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਤ੍ਥੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ।

ਕਥਂਵਿਧਨ੍ਤਿ ਗੁਣੇਹਿ ਕਥਂ ਸਣ੍ਠਿਤਂ। ਞਾਣਮੇਵ **ਞਾਣਵਤ੍ਥੁ**। ਸਮਾਨਜਾਤਿਕਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ, ਸਮਾਨਜਾਤਿਯਾ ਵਾ ਸਙ੍ਗਹੋ **ਸਜਾਤਿਸਙ੍ਗਹੋ**। ਸਞ੍ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤਿ, ਸਞ੍ਜਾਤਿਯਾ ਸਙ੍ਗਹੋ **ਸਞ੍ਜਾਤਿਸਙ੍ਗਹੋ,** ਸਞ੍ਜਾਤਿਦੇਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੋਪਕਾਰਵਸੇਨ ਅਵਿਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਚ ਸਮਾਧਿਦੇਸੇ ਜਾਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਆਦਯੋ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਯਤ੍ਥ ਚ ਸਤਿਆਦਿਸਹਾਯਵਤੋ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚਕਰਣਂ, ਸੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਸਮਾਧਿਦੇਸੋ। ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਚ ਅਪ੍ਪਨਾਭਾਵਤੋ ਪਟਿਵੇਧਸਦਿਸਂ ਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਸਮਾਨੇਨ ਪਟਿਵੇਧਕਿਚ੍ਚੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਪਞ੍ਞਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ।

ਰੂਪਵਿਭਤ੍ਤਿਏਕਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

ਉਪਾਦਾਭਾਜਨੀਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੯੬. ਅਪ੍ਪਰਜਕ੍ਖਾਦਿਸਤ੍ਤਸਮੂਹਦਸ੍ਸਨਂ **ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁ,** ਛਸੁ ਅਸਾਧਾਰਣਞਾਣੇਸੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਞਾਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਦਸ੍ਸਨਂ **ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁ**। ''ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੮੧; ਮਹਾਵ॰ ੧੫) ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਆਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ **ਞਾਣਚਕ੍ਖੁ,** ਤਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਦ੍ਵਯਮਿਵ ਕਾਮਾਵਚਰਂ। ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਂ **ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁ**। ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਭੂਤਾ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿਯੋ ਸਮ੍ਭਾਰਾ। ਸਹ ਸਮ੍ਭਾਰੇਹਿ **ਸਸਮ੍ਭਾਰਂ,** ਸਮ੍ਭਾਰਵਨ੍ਤਂ। **ਸਮ੍ਭਵੋਤਿ** ਆਪੋਧਾਤੁਮੇਵ ਸਮ੍ਭਵਸਮ੍ਭੂਤਮਾਹ। **ਸਣ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ** ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਮੇਵ ਪਰਿਮਣ੍ਡਲਾਦਿਸਣ੍ਠਾਨਭੂਤਂ। ਤੇਸਂ ਪਨ ਵਿਸੁਂ ਵਚਨਂ ਤਥਾਭੂਤਾਨਂ ਅਤਥਾਭੂਤਾਨਞ੍ਚ ਆਪੋਧਾਤੁਵਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਮਂਸਪਿਣ੍ਡੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਚੁਦ੍ਦਸਸਮ੍ਭਾਰੋ ਹਿ ਮਂਸਪਿਣ੍ਡੋ। ਸਮ੍ਭਵਸ੍ਸ ਚਤੁਧਾਤੁਨਿਸ੍ਸਿਤੇਹਿ ਸਹ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਾਤੁਤ੍ਤਯਨਿਸ੍ਸਿਤਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਆਪੋਧਾਤੁਵਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨਮੇਵ ਵਾ ਸਮ੍ਭਵਸਣ੍ਠਾਨਾਭਾਵਾ ਵਿਸੁਂ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਚਤੁਧਾਤੁਨਿਸ੍ਸਿਤਤਾ ਚ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਯਂ ਮਂਸਪਿਣ੍ਡਂ ਸੇਤਾਦਿਨਾ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਨ ਪਸਾਦਚਕ੍ਖੁਂ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ, ਪਤ੍ਥਿਣ੍ਣਤਾਦਿਵਿਸੇਸਂ ਵਤ੍ਤੁਕਾਮੋ ''ਪਥਵੀਪਿ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਦਤਿ।

ਸਰੀਰਸਣ੍ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੇਸਭੂਤੇਤਿ ਏਤੇਨ ਅਵਸੇਸਂ ਕਣ੍ਹਮਣ੍ਡਲਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਸ੍ਨੇਹਮਿਵ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਿਪਟਲਾਨਿ ਬ੍ਯਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾਹੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਹਿ ਚਤੂਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਕਤੂਪਕਾਰਂ ਤਂਨਿਸ੍ਸਿਤੇਹਿ ਏਵ ਆਯੁਵਣ੍ਣਾਦੀਹਿ ਅਨੁਪਾਲਿਤਪਰਿਵਾਰਿਤਂ ਤਿਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕੇਹਿ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰੇਹਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਯਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਿਪਟਲਾਨਂ ਬ੍ਯਾਪਨਵਚਨੇਨ ਚ ਅਨੇਕਕਲਾਪਗਤਭਾਵਂ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਮਾਣਤੋ ਊਕਾਸਿਰਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ** ਊਕਾਸਿਰਮਤ੍ਤੇ ਪਦੇਸੇ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਰੂਪਾਨਿ ਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ **ਮ**-ਕਾਰੋ ਪਦਸਨ੍ਧਿਕਰੋ। ਅਥ ਵਾ **ਮਨੂ**ਤਿ ਮਚ੍ਚੋ। ਉਪਕਾਰਭੂਤੇਹਿ **ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। ਪਰਿਯਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਚਤੂਨ੍ਨਂ ਪਸਾਦੋ ਤੇਸੁ ਏਕਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਞ੍ਚਾਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨਧਨਾਨਂ ਧਨਂ ਵਿਯਾਤਿ ਏਤੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। **ਸਰੀਰਂ** ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਏਵ। ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਮੇਵ ਨਿਘਂਸੋ **ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਾਨਿਘਂਸੋ**। ਰੂਪਾਭਿਮੁਖਭਾਵੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੋ ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਤੋ ਜਾਤੋ ਵਾ ਨਿਘਂਸੋ **ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਾਨਿਘਂਸੋ**।

ਪਰਿਕਪ੍ਪਵਚਨਂ ''ਸਚੇ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਹੇਤੁਕਿਰਿਯਂ, ''ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਫਲਕਿਰਿਯਞ੍ਚ ਪਰਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਪਰਿਕਪ੍ਪੇਨ ਵਚਨਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਹੇਤੁਕਿਰਿਯਾ ਅਨੇਕਤ੍ਤਾ ਅਵੁਤ੍ਤਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ''ਪਸ੍ਸੇ ਵਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਚਨੇਨ ਤੀਸੁਪਿ ਕਾਲੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਂ ਅਨੁਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਚਕ੍ਖੁਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਦਸ੍ਸਨੇ ਪਰਿਣਾਯਕਭਾਵੋ **ਦਸ੍ਸਨਪਰਿਣਾਯਕਟ੍ਠੋ**। ਯਥਾ ਹਿ ਇਸ੍ਸਰੋ ''ਇਦਞ੍ਚਿਦਞ੍ਚ ਕਰੋਥਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਿਚ੍ਚੇ ਸਪੁਰਿਸੇ ਪਰਿਣਾਯਤਿ ਪਵਤ੍ਤਯਤਿ,

ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚੇ ਆਣਾਪੇਨ੍ਤੰ ਵਿਯ ਪਰਿਣਾਯਤੀਤਿ ਚਕ੍ਖੂਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਚਕ੍ਖਤੀਤਿ ਹਿ **ਚਕ੍ਖੁ,** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਨਯੇਨ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ ਪਰਿਣਾਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਸਮਵਿਸਮਾਨਿ ਰੂਪਾਨਿ ਚਕ੍ਖਤਿ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ, ਪਕਾਸੇਤੀਤਿ ਵਾ **ਚਕ੍ਖੁ**। ਸਞ੍ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਸਞ੍ਜਾਤਿ**। ਕੇ ਸਞ੍ਜਾਯਨ੍ਤਿ? ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਿ । ਤਥਾ **ਸਮੋਸਰਣੰ**। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਤਿਕ੍ਖਮਨ੍ਦਭਾਵਾਨੁਪਵਤ੍ਤਨੇਨ **ਇਨ੍ਦਟ੍ਠੰ ਕਾਰੇਤੀ**ਤਿ। ਨਿਚ੍ਚੰ ਧੁਵੰ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਗਹਿਤਸ੍ਸਪਿ **ਲੁਜ੍ਜਨਪਲੁਜ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ**। ਵਲਞ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਵਲਞ੍ਜਨੰ, ਤਂਦ੍ਵਾਰਿਕਾਨੰ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ **ਵਲਞ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ**।

੫੯੭. ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤੋ ਪਰਿਕਪ੍ਪੋ ਏਵ **ਵਿਕਪ੍ਪਨਤ੍ਥੋ। ਘਟ੍ਟਯਮਾਨਮੇ**ਵਾਤਿ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਅਭਿਮੁਖਭਾਵਵਿਸੇਸੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਮੇਵ।

੫੯੯. ਰੂਪੰ ਆਰਬ੍ਭ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਚਨੇਨੇਵ ਤੇਸੰ ਤਂਦ੍ਵਾਰਿਕਾਨੰ ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਰੂਪੰ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਤੇਸੰ ਰੂਪੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **"ਇਮਿਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਕਾਨੰ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਚਨੇਨ ਤਦਾਲਮ੍ਬਨਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਤਂਸਦਿਸਾਨੰ ਮਨੋਧਾਤੁਆਦੀਨਞ੍ਚ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਜਵਨਵੀਥਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਰੂਪੰ ਗਰੁੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਭੂਤਾਨਿ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤੇਨੇਵਾਤਿ ਏਵੰ ''ਆਰਬ੍ਭਾ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਤੋ ਅਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸਪਿ ਦੀਪਕਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਵਚਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸੇਵਾਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸੰ ਵਿਸੇਸੋ।

੬੦੦. **ਸੁਣਾਤੀ**ਤਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨ ਸੁਣਾਤਿ। ਜਿਵ੍ਹਾਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਾ ਕਿਰਿਯਾ ਸਾਯਨਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **"ਸਾਯਨਟ੍ਠੇਨਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਆਯੋਤਿ **ਕਾਯੋ,** ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਾਨੰ ਵਾ। ਕਾਯਾਯਤਨਸ੍ਸ ਬਜਾਪਿਤਾਯ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੇ ਕਾਯਪਸਾਦਭਾਵੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇਨ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਸ੍ਸ ਅਨੁਵਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਨੋ ਬਜਾਪਿਤਾ ਚ ਨ ਸਿਯਾ, ਵੁਤ੍ਤਾ ਚ ਸਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਸ੍ਸ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਵਭਾਸਨੰ ਕਾਯਪਸਾਦਸ੍ਸ ਚ ਰੂਪਾਵਭਾਸਨੰ ਆਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖਣਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤਂ ਚੋਦੇਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਕਾਯਾਨੰ ਅਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਗਤਤਾਯ **"ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਭਾਵਤੋ"**ਤਿ ਆਹ। ਰੂਪਰਸਾਦਿਨਿਦਸ੍ਸਨੰ ਸਮਾਨਨਿਸ੍ਸਯਾਨਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਭਾਵਾਨੁਪਗਮੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਅਭਾਵੋ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਅਸਮਾਨਨਿਸ੍ਸਯਾਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਰੂਪਾਭਿਘਾਤਾਰਹੋ ਚ ਸੋ ਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦੋ ਚਾਤਿ **ਰੂਪਾਭਿਘਾਤਾਰਹਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦੋ**। ਏਵਂਲਕ੍ਖਣਂ ਚਕ੍ਖੁ। **ਰੂਪਾਭਿਘਾਤੋ**ਤਿ ਚ ਰੂਪੇ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਾ ਅਭਿਘਾਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਤ੍ਤਭਾਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਭੂਤਾ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ ਰੂਪਤਣ੍ਹਾ ਚ ਤਦਾਯਤਨਿਕਭਵਪਤ੍ਥਨਾਭਾਵਤੋ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਦਿਵੋਹਾਰਂ ਅਰਹਤੀਤਿ ਦੁਤਿਯੋ ਨਯੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨੰ ਕਮ੍ਮੰ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮੇਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ,** ਏਵਂਵਿਧਾਨੰ ਭੂਤਾਨੰ ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣਂ ਚਕ੍ਖੁ, ਏਵਂਵਿਧੋ ਵਾ ਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦੋ **ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਨਿ...ਪੇ॰... ਪਸਾਦੋ**। ਏਵਂਲਕ੍ਖਣਂ ਚਕ੍ਖੁ। ਰੂਪੇਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਾ **ਆਵਿਞ੍ਛਨਰਸਂ**।

ਕਾਯੋ ਸਬ੍ਬੇਸਨ੍ਤਿ ਕੋ ਏਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ, ਨਨੁ ਤੇਜਾਦਿਅਧਿਕਾਨਞ੍ਚ ਭੂਤਾਨੰ ਪਸਾਦਾ ਸਬ੍ਬੇਸਂਯੇਵਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਇਦਂ ਪਨ ''ਸਬ੍ਬੇਸ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੰ ''ਸਮਾਨਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸਾਧਿਕਭਾਵਸ੍ਸ ਨਿਵਾਰਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਤੇਜਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਦੀਪਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਤੇਜਸ੍ਸ ਓਭਾਸੇਨ ਵਾਯੁਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਥਵਿਯਾ ਗਨ੍ਧੇਨ ਖੇਲਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਉਦਕਸ੍ਸ ਰਸੇਨਾਤਿ ਪੁਰਿਮਵਾਦੇ ਪਚ੍ਛਿਮਵਾਦੇ ਚ ਯਥਾਯੋਗਂ ਤਂਤਂਭੂਤਗੁਣੇਹਿ ਅਨੁਗ੍ਗਯ੍ਹਭਾਵਤੋ ਰੂਪਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇ ਉਪਕਰਿਤਬ੍ਬਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਰੂਪਾਦੀਨੰ ਅਧਿਕਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤੋ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਿਮ੍ਹਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਭਸ੍ਸਰਸ੍ਸ ਵਾਯੁਮ੍ਹਿ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਭਾਵੇਨ ਸੁਯ੍ਯਮਾਨਸ੍ਸ ਪਥਵਿਯਾ ਸੁਰਭਿਆਦਿਨੋ

ਗਨ੍ਧਸ੍ਸ ਆਪੇ ਚ ਰਸਸ੍ਸ ਮਧੁਰਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਤੋ “**ਰੂਪਾਦਯੋ ਤੇਸਂ ਗੁਣਾ**”ਤਿ ਪਠਮਵਾਦੀ ਆਹ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਚ “**ਇਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਤ੍ਤਰਮਾਹ। ਇਮਿਨਾਵੁਪਾਯੇਨ ਦੁਤਿਯਵਾਦਿਸ੍ਸਪਿ ਨਿਗ੍ਗਹੋ ਹੋਤੀਤਿ।

ਅਥ ਵਾ ਰੂਪਾਦਿਵਿਸੇਸਗੁਣੇਹਿ ਤੇਜਆਕਾਸਪਥਵੀਆਪਵਾਯੂਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਕਤਾਨੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਣਾਦਸ੍ਸ ਵਾਦਂ ਤਤਿਯਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤੁਂ “**ਅਥਾਪਿ ਵਦੇਯ੍ਯਾ**”ਤ੍ਯਾਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਆਸਵੇ ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨੋਪਿ ਗਨ੍ਧੋ ਪਥਵਿਯਾ ਆਪੋਸਂਯੁਤ੍ਤਾਯ ਕਪ੍ਪਾਸਤੋ ਵਿਸਦਿਸਾਯਾਤਿ ਨ ਕਪ੍ਪਾਸਗਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਧਿਕਭਾਵਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਚੇ? ਨ, ਅਨਭਿਭੂਤਤ੍ਤਾ। ਆਸਵੇਹਿ ਉਦਕਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਪਥਵੀ ਉਦਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤਾ, ਨ ਕਪ੍ਪਾਸਪਥਵੀਤਿ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਅਧਿਕੇਨ ਗਨ੍ਧੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਉਣ੍ਹੋਦਕਸਵ੍ਹਤ੍ਤੋ ਚ ਅਗ੍ਗਿ ਉਪਲਬ੍ਭਨੀਯੋ ਮਹਨ੍ਤੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸੋ ਵਿਯ ਵਣ੍ਣੋਪਿ ਪਭਸ੍ਸਰੋ ਉਪਲਬ੍ਭਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਉਣ੍ਹੋਦਕਵਣ੍ਣਤੋ ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸੀਤੁਦਕਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੋ ਪਰਿਹਾਯੇਥ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸੁਭਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ। ਤਦਭਾਵੇਨ ਹਿ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਤੇਜਾਦਿਵਿਸੇਸਗੁਣਤਾ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਾ, ਤਂਨਿਵਤ੍ਤਨੇਨ ‘‘ਤੇਜਾਦੀਨਂ ਗੁਣੇਹਿ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਨੁਗ੍ਗਯ੍ਹਭਾਵਤੋ’’ਤਿ ਇਦਂ ਕਾਰਣਂ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਉਭਯਾਭਾਵੋ ਵਿਸੇਸਕਪ੍ਪਨਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਤਸ੍ਮਾ ਪਹਾਯੇਥੇਤ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਏਕਕਲਾਪੇਪਿ ਰੂਪਰਸਾਦਯੋ ਵਿਸਦਿਸਾ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਨਾਨਾਕਲਾਪੇ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਭੂਤਵਿਸੇਸਾਭਾਵੇਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਰੂਪਰਸਾਦਿਨਿਦਸ੍ਸਨਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਯਦਿ ਭੂਤਵਿਸੇਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਿਂ ਪਨ ਚਕ੍ਖਾਦਿਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਯਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਏਕਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਿਕਤ੍ਤਭਾਵਪਤ੍ਥਨਾਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਵਿਸੇਸਹੇਤੁਤ੍ਤਾ ‘‘ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ‘‘ਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸੋ’’ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਯੇਨ ਵਿਸੇਸੇਨ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤੇਨੇਵ ਸੋਤਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਰਾਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। ‘‘ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਏਕਾ ਚੇਤਨਾ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੨.੭੮) ਵਚਨੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ ਏਕਾ ਚੇਤਨਾ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਨਾਨਾਚੇਤਨਾਯ ਹਿ ਤਦਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤੇਨ ਚ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਚ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਂ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਨ ਚੇਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਅਨੇਕਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਸਿਦ੍ਧਮੇਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਅਨੇਕਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਨਲ੍ਲੀਨੇ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਨਲ੍ਲੀਨਨਿਸ੍ਸਯੋ,** ਰੂਪਸਦ੍ਦਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵਿਸਯੋ। ਗਨ੍ਧਰਸਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਾ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਨਿਸ੍ਸਯੇ ਅਲ੍ਲੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇ ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਅਲ੍ਲੀਨਾ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਸਯਂ ਕਾਯਨਿਸ੍ਸਯਅਲ੍ਲੀਨਂ ਭੂਤਤ੍ਤਯਤ੍ਤਾ। **ਦੂਰੇ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋ ਏਵ ਨਾਮ** ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਨਿਘਂਸਜਨਕਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ **ਧਾਤੁਪਰਮ੍ਪਰਾਯ** ਵਾਯੁ ਵਿਯ **ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ** ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਸੋਤਨਿਸ੍ਸਯੇ ਅਲ੍ਲੀਯਿਤ੍ਵਾ **ਸੋਤਂ ਘਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ** ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ **ਸਣਿਕਂ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਵਂ ਪਨ ਸਤਿਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਕਦਾਚਿਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀਤਿ।

ਚਿਰੇਨ ਸੁਯ੍ਯੇਯ੍ਯਾਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਏਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਦੂਰੇ ਠਿਤੇਹਿ ਰਜਕਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਚਿਰੇਨ ਸੁਯ੍ਯਨ੍ਤੀਤਿ? ਨ, ਦੂਰਾਸਨ੍ਨਾਨਂ ਯਥਾਪਾਕਟੇ ਸਦ੍ਦੇ ਗਹਣਵਿਸੇਸਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਦੂਰਾਸਨ੍ਨਾਨਂ ਵਚਨਸਦ੍ਦੇ ਯਥਾ ਪਾਕਟੀਭੂਤੇ ਗਹਣਵਿਸੇਸਤੋ ਆਕਾਰਵਿਸੇਸਾਨਂ ਅਗ੍ਗਹਣਂ ਗਹਣਞ੍ਚ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਰਜਕਾਦਿਸਦ੍ਦੇਪਿ ਆਸਨ੍ਨਸ੍ਸ ਆਦਿਤੋ ਪਭੁਤਿ ਯਾਵਾਵਸਾਨਾ ਕਮੇਨ ਪਾਕਟੀਭੂਤੇ ਦੂਰਸ੍ਸ ਚਾਵਸਾਨੇ ਮਜ੍ਝੇ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਪਾਕਟੀਭੂਤੇ ਨਿਚ੍ਛਯਗਹਣਾਨਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ ਪਰਤੋ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਲਹੁਕਂ ਸੁਤੋ ਚਿਰੇਨ ਸੁਤੋਤਿ ਅਭਿਮਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਪਨ ਸਦ੍ਦੋ ਯਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਿਤੋਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕ੍ਖਣੇ ਸੋਤਸ੍ਸ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ। ਦੂਰੇ ਠਿਤੋ ਪਨ ਸਦ੍ਦੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਟਿਘੋਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਭਾਜਨਾਦਿਚਲਨਸ੍ਸ ਚ ਅਯੋਕਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਅਯੋਚਲਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਵਾ ਘਟ੍ਟਾਭਿਘਾਤਾਨੁਜਾਨਿ ਭੂਤਾਨਿ ਅਨੁਰਵਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਿ ਘਟ੍ਟਨਸਭਾਵਾਨਿ, ਏਵਂ ਘਟ੍ਟਨਾਨੁਜਾਨਿ ਯਾਵ ਸੋਤਪ੍ਪਸਾਦਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਆਗਤਾਨਿ ਭੂਤਾਨਿ ਘਟ੍ਟਨਸਭਾਵਾਨੇਵਾਤਿ ਤਂਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਸਦ੍ਦੋ ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਧਾਤੁਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਘਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਸਣਿਕਂ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਅਸੁਕਦਿਸਾਯ ਨਾਮਾਤਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯੇਯ੍ਯ**। ਕਸ੍ਮਾ? ਸੋਤਪ੍ਪਦੇਸਸ੍ਸੇਵ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਗਹਣਤੋ।

ਵਿਸਮੇ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਵਿਸਮਜ੍ਝਾਸਯੋ, ਅਜ੍ਝਾਸਯਰਹਿਤਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਸਮਨਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਵਿਸਮਜ੍ਝਾਸਯਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ “**ਵਿਸਮਜ੍ਝਾਸਯ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਚਕ੍ਖੁਮਤੋ ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਚਕ੍ਖੁ “**ਵਿਸਮਜ੍ਝਾਸਯ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਕਣ੍ਣਕੂਪਛਿਦ੍ਦੇਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣਹੇਤੁਤੋ ਚ ਤਤ੍ਥੇਵ “**ਅਜ੍ਝਾਸਯਂ ਕਰੋਤੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਸੋਤਸ੍ਸ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨ ਸਦ੍ਦਸਵਨੇ। **ਅਜਟਾਕਾਸੋਪਿ ਵਟ੍ਟਤੀ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਕਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤੋ “**ਅਨ੍ਤੋਲੇਣਸ੍ਮਿ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵਦਨ੍ਤੋ “**ਕਿਂ ਏਤਾਯ ਧਮ੍ਮਤਾਯਾ**”ਤਿਆਦਿਮਵੋਚ।

ਵਾਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਗਨ੍ਧੋ ਗੋਚਰੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਵਾਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਗਨ੍ਧਗੋਚਰਂ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਗਨ੍ਧਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਵਾਤੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਤਬ੍ਬੋਹਾਰੇਨ ਪਨ ਗਨ੍ਧੋ ‘‘ਵਾਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਵਾਤੋ ਏਵ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵਾਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ। ਕਸ੍ਸਾਤਿ? ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ। ਸੋ ਸਹਕਾਰੀਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਭੂਤੋ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਵਾਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ,** ਗਨ੍ਧੋ ਪਚ੍ਚਯੋ।

ਆਪੋ ਚ ਸਹਕਾਰੀਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਭੂਤੋ ਖੇਲ਼ਾਦਿਕੋ। ਤਥਾ ਪਥਵੀ। ਗਹੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪੀਲ਼ਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਆਧਾਰਭੂਤਾ ਪਥਵੀ ਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਨ ਉਪ੍ਪੀਲ਼ਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਂ ਆਧਾਰਭੂਤਾ ਸਬ੍ਬਦਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਗਹਣਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ। ਉਪ੍ਪੀਲ਼ਨੇਨ ਪਨ ਵਿਨਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਗਹਣੇ ਕਾਯਾਯਤਨਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾ ਪਥਵੀ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਸਬ੍ਬਦਾਪਿ ਚ ਤਸ੍ਸਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਏਵ।

ਪਞ੍ਚਵਣ੍ਣਾਨਨ੍ਤਿ ਵਚਨਂ ਤਦਾਧਾਰਾਨਂ ਸੁਤ੍ਤਾਨਂ ਨਾਨਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਪਞ੍ਚਪ੍ਪਕਾਰਾ ਪਞ੍ਚਵਣ੍ਣਾ। **ਏਕਨ੍ਤਤੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਦਾ ਉਪ੍ਪੀਲ਼ਨੇਨ ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜ੍ਜਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾਨਂ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਰੂਪਾਨਂ ਸਬ੍ਭਾਵਾ ਤੇਸਂ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਤਾਨਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਵਿਨਿਭੁਤ੍ਤਾਨਿ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਗਤਤ੍ਤਾਤਿ।

੬੧੬. **ਵਣ੍ਣਨਿਭਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਯਤਨਮੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਤਦੇਵ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ “**ਸਨਿਦਸ੍ਸਨ**”ਨ੍ਤਿ ਨਪੁਂਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਰੂਪਾਨਂ ਨੀਲਾਦੀਨਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਅਜਾਨਿਤਬ੍ਬਤੋ ਦੀਘਾਦੀਨਞ੍ਚ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਤੋ **ਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦੀਘਂ ਰੂਪਾਯਤਨਂ। ਤਂ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ**ਤਿ ਦੀਘਾਦਿਸਨ੍ਨਿਵੇਸਂ ਭੂਤਸਮੁਦਾਯਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ। **ਤਥਾ ਤਥਾ ਠਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਦੀਘਾਦਿਸਨ੍ਨਿਵੇਸੇਨ ਠਿਤਂ ਵਣ੍ਣਸਮੁਦਾਯਭੂਤਂ ਰੂਪਾਯਤਨਮੇਵ ਦੀਘਾਦਿਵੋਹਾਰੇਨ ਭਾਸਿਤਂ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ** ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਇਤਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ। ਵਿਸਯਗੋਚਰਾਨਂ ਵਿਸੇਸੋ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਥਭਾਵੋ ਤਬ੍ਬਹੁਲਚਾਰਿਤਾ ਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ।

੬੨੦. ਭੇਰਿਸਦ੍ਦਾਦੀਨਞ੍ਚ ਵਾਦਿਤਸਦ੍ਦਤ੍ਤਾ “**ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾਨ**”ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਅਮਨੁਸ੍ਸਵਚਨੇਨ ਨ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇ ਪਾਣਿਨੋ ਏਵ ਗਹਿਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਕਟ੍ਠਾਦਯੋਪੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ “**ਸੇਸੋ ਸਬ੍ਬੋਪੀ**”ਤਿ ਆਹ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਵਤ੍ਥੁਵਿਸੇਸਕਿਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਨਾਗਤੋ ਤਥਾ ਕਿਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ **ਯੋ ਵਾ ਪਨਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੬੨੪. **ਵਿਸ੍ਸਗਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਵਿਰੂਪੋ ਮਂਸਾਦਿਗਨ੍ਧੋ। **ਲਮ੍ਬਿਲ**ਨ੍ਤਿ ਮਧੁਰਮ੍ਬਿਲਂ।

੬੩੨. ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸਞ੍ਜਾਨਨਂ,** ਉਪਲਕ੍ਖਣਂ। ਸਕੇਨ ਸਕੇਨ ਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਾਦਿਨਾ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾਨਿਪਿ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਹਿਤੇ ਸਰੀਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਿ ਤਂਤਦਾਕਾਰਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ “**ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਮੁਟ੍ਠਹ**ਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਏਵ ਚ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵਾ ਏਤਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਹਿਤੇ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਿਆਕਾਰਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ ਇਤ੍ਥਿਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਚ ਤੇਸਂ ਰੂਪਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਭਾਵਦਸਕੇਪਿ ਰੂਪਾਨਂ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨ ਜਨਕਂ, ਨਾਪਿ ਅਨੁਪਾਲਕਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਂ ਵਾ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਕਲਾਪਰੂਪਾਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ

ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਵਿਯ ਸਕਲਾਪਰੂਪਾਨੰ ਆਹਾਰੋ ਵਿਯ ਵਾ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਸ ਨਯੋ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਪਿ। ਲਿਙ੍ਗਾਦਿਆਕਾਰੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੬੩੩. **ਉਭਯਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਕੁਸਲੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੀ**ਤਿ ਸੁਗਤਿੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਞ੍ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਅਕੁਸਲੇਨੇਵਾਤਿ ਤਦਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਭਾਵੋਪਿ ਅਕੁਸਲੇਨੇਵ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤੇਪੀਤਿ। ਤਯਿਦੰ ਦ੍ਵਯੰ ਯਸ੍ਮਾ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਹ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ''ਯਸ੍ਸ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨੋ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਯਮ॰ ੩.ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਮਕ.੧੮੮), ਤਸ੍ਮਾ ਉਭਤੋਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕਸ੍ਸਪਿ **ਏਕਮੇਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੬੩੫. ਏਕਨ੍ਤੰ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੰ ਕਾਯਵੋਹਾਰਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ **"ਕਾਯੇਨ ਸੰਵਰੋ ਸਾਧੂ"**ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੩੬੧; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੧੬) ਸਾਧਕਸੁਤ੍ਤੰ ਆਹਟੰ। ਭਾਵਸ੍ਸ ਗਮਨੰ ਪਕਾਸਨੰ **ਚੋਪਨੰ**। **ਥਮ੍ਭਨਾ**ਤਿ ਵਾਯੋਧਾਤੁਅਧਿਕਾਨੰ ਭੂਤਾਨੰ ਥਮ੍ਭਨਾਕਾਰੋ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਦ੍ਧਙ੍ਗਮਵਾਤਾਦਯੋ ਵਿਯ ਹਿ ਯੋ ਵਾਤਾਧਿਕੋ ਕਲਾਪੋ, ਤਤ੍ਥ ਭੂਤਾਨੰ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਕਾਰਤਾ ਹੋਤੀਤਿ। ਤੇਨੇਵ **"ਕਾਯੰ ਥਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਥਦ੍ਧੰ ਕਰੋਤੀਤਿ ਥਮ੍ਭਨਾ"**ਤਿ ਵਾਯੋਧਾਤੁਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤੋ ਏਵ ਚ ''ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਆਕਾਰੋ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਤਥਾ ''ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਪਥਵੀਧਾਤੁਅਧਿਕਭੂਤਵਿਕਾਰਤੋ।

੬੩੬. **ਪਭੇਦਗਤਾ ਵਾਚਾ ਏਵਾ**ਤਿ ਤਿਸ੍ਸ ਫੁਸ੍ਸਾਤਿ ਪਭੇਦਗਤਾ। ਅਥ ਵਾ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇਹਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ ਸਵਨਵਿਸਯਭਾਵੰ ਅਨੁਪਨੀਤਤਾਯ ਅਭਿਨ੍ਨਾ ਤਬ੍ਭਾਵੰ ਨੀਯਮਾਨਾ ਵਾਚਾ **"ਵਚੀਭੇਦੋ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਇਰਿਯਾਪਥਮ੍ਪਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਯਥਾਪਵਤ੍ਤੰ ਇਰਿਯਾਪਥੰ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਅਬ੍ਬੋਕਿਣ੍ਣੇ ਭਵਙ੍ਗੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਓਸੀਦਨ੍ਤਿ ਪਵਿਟ੍ਠਾਨਿ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵੰ ''ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸ ਛਬ੍ਬੀਸਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਜਾਗਰਣਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ। ਤੇਸੁ ਪਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਉਪਤ੍ਥਦ੍ਧਾਨਿ ਯਥਾਪਵਤ੍ਤਿਰਿਯਾਪਥਭਾਵੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ। **ਖੀਣਾਸਵਾਨੰ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ''ਕਾਮਾਵਚਰਾਨੰ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨੰ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਾਵਚਰੇ ਅਰੂਪਾਵਚਰੇ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਾਨੰ, ਯੇ ਚ ਰੂਪਾਵਚਰੰ ਅਰੂਪਾਵਚਰੰ ਉਪਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਚਵਨ੍ਤਾਨੰ ਤੇਸੰ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਚ ਤੇਸੰ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਯਮ॰ ੨.ਸਙ੍ਖਾਰਯਮਕ.੮੮) ਪਨ ਵਚਨਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੰ ਰੂਪੰ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਬ੍ਭਗਮਨਾਦਿਵਿਨਿਬਦ੍ਧਾਭਾਵੇਨ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਾਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨੰ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਯੁਤ੍ਤੰ ''ਚੁਤੋ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ, ਨਾਪਿ ''ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੰ ਰੂਪੰ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀ''ਤਿ ਪਾਲ਼ਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ।

੬੩੭. **ਨ ਕਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਨ ਵਿਲੇਖਿਯਤਿ। **ਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤੰ। **ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠੰ ਚਤੂਹਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹੀ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿੰ ਕਲਾਪੇ ਭੂਤਾਨੰ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤੇਹੇਵ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠੰ। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ਹਿ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਭੂਤਾਨੰ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਭੂਤਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਭਾਵੇ ਤੰਤੰਭੂਤਵਿਵਿਤ੍ਤਤਾ ਰੂਪਪਰਿਯਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋਤਿ ਯੇਸੰ ਯੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤੇਹਿ ਸੋ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠੋਵ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਾਵੋ ਨ ਸਿਯਾ ਤੇਸੰ ਭੂਤਾਨੰ ਬ੍ਯਾਪਿਤਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਅਬ੍ਯਾਪਿਤਾ ਹਿ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਤਾਤਿ।

੬੩੮. ਲਹੁਤਾਦੀਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਵਿਜਹਨੇਨ ਦੁਬ੍ਬਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਾਨਤ੍ਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਤੰਤੰਵਿਕਾਰਾਧਿਕਰੂਪੇਹਿ ਤੰਤੰਨਾਨਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਸਨਤ੍ਥੰ **"ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਚ ਪਚ੍ਚਯਾ ਤੰਤੰਵਿਕਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਾਤਿ।

੬੪੧. ਆਦਿਤੋ ਚਯੋ **ਆਚਯੋ,** ਪਠਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। ਉਪਰਿ ਚਯੋ **ਉਪਚਯੋ**। ਪਬਨ੍ਧੋ **ਸਨ੍ਤਤਿ**। ਤਤ੍ਥ ਉਦ੍ਦੇਸੇ ਅਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਆਚਯੋ ਉਪਚਯਸਦ੍ਦੇਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ **"ਯੋ ਆਯਤਨਾਨੰ ਆਚਯੋ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਾਨੰ, ਸੋਵ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ"**ਤਿ ਆਹ।

ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਪਨ **ਉਪ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਠਮਤ੍ਥੇ ਉਪਰਿਅਤ੍ਥੇ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ''ਆਦਿਚਯੋ ਉਪਚਯੋ, ਉਪਰਿਚਯੋ ਸਨ੍ਤਤੀ''ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ਆਚਯਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਠਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਵੁਤ੍ਤਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ।

ਏਵਨ੍ਤਿ ''ਯੋ ਆਯਤਨਾਨਂ ਆਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਕਿਂ ਕਥਿਤਂ ਹੋਤਿ? ਆਯਤਨੇਨ ਆਚਯੋ ਕਥਿਤੋ। ਆਚਯੂਪਚਯਸਨ੍ਤਤਿਯੋ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਆਚਯੋ ਏਵਾਤਿ ਆਯਤਨੇਹਿ ਆਚਯਾਦੀਨਂ ਪਕਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ਤੇਹਿ ਆਚਯੋ ਕਥਿਤੋ। ਆਯਤਨਾਨਂ ਆਚਯਾਦਿਵਚਨੇਨੇਵ ਆਚਯਸਭਾਵਾਨਿ ਉਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨੀਤਿ ਆਚਯੇਨ ਤਂਪਕਤਿਕਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ। ਲਕ੍ਖਣਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਨ ਰੂਪਰੂਪਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ **"ਆਯਤਨਮੇਵ ਕਥਿਤ"**ਨ੍ਤਿ। ਆਚਯਞ੍ਹਿ ਲਕ੍ਖਣਂ ਕਥਯਨ੍ਤੇਨ ਤਂਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨੇਵ ਕਥਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। **ਏਵਮ੍ਪਿ ਕਿਂ ਕਥਿਤਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਆਯਤਨਾਚਯੇਹਿ ਆਚਯਾਯਤਨੇਹਿ ਆਚਯਮੇਵ ਆਯਤਨਮੇਵ ਕਥੇਨ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੇ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਚ ਆਚਯੋਤਿ ਇਦਮੇਵ ਅਵਤ੍ਵਾ ਉਪਚਯਸਨ੍ਤਤਿਯੋ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਵਿਭਜਨਵਸੇਨ ਆਯਤਨੇਨ ਆਚਯਕਥਨਾਦਿਨਾ ਕਿਂ ਕਥਿਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਆਚਯੋ**ਤਿ ਉਪਚਯਮਾਹ, **ਉਪਚਯੋ**ਤਿ ਚ ਸਨ੍ਤਤਿਂ। ਤਦੇਵੁਭਯਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ **"ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਵਡ੍ਢਿ ਕਥਿਤਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਉਪਚਯਸਨ੍ਤਤਿਯੋ ਹਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਤ੍ਤਾ ਆਚਯੋਵਾਤਿ ਤਦੁਦ੍ਦੇਸਵਿਭਜਨਵਸੇਨ ਆਯਤਨੇਨ ਆਚਯਕਥਨਾਦਿਨਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵਡ੍ਢਿਆਕਾਰਨਾਨਤ੍ਤਂ ਆਚਯਸ੍ਸ ਕਥਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਮਮੇਵਤ੍ਥਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **"ਅਤ੍ਥਤੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਏਤਂ ਜਾਤਿਰੂਪਸ੍ਸੇਵਾਧਿਵਚਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਜਾਤਿਰੂਪਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਿਸੇਸੇਸੁ ਆਚਯਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਚ ਆਚਯਾਦਿਲਕ੍ਖਣਾਦਿਕੋ ਉਪਚਯੋ, ਪਵਤ੍ਤਿਆਦਿਲਕ੍ਖਣਾਦਿਕਾ ਸਨ੍ਤਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੬੪੩. **ਪਕਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਾ**ਤਿ ਫਲਵਿਪਚ੍ਚਨਪਕਤਿਯਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਾ, ਜਰਾਯ ਪਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਂ ਫਲਮੇਵ ਵਾ ਪਕਤਿ। **ਨ ਚ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਾਦੀਨੇਵ ਜਰਾ**ਤਿ ਕਲਲਕਾਲਤੋ ਪਭੁਤਿ ਪੁਰਿਮਰੂਪਾਨਂ ਜਰਾਪਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਿ ਪਚ੍ਛਿਮਰੂਪਾਨਿ ਪਰਿਪਕ੍ਕਰੂਪਾਨੁਰੂਪਾਨਿ ਪਰਿਣਤਪਰਿਣਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਸੁਪਰਿਣਤਰੂਪਪਰਿਪਾਕਕਾਲੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਿ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਾਦਿਸਭਾਵਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਉਦਕਾਦਿਮਗ੍ਗੇਸੁ ਤਿਣਰੁਕ੍ਖਸਂਭਗ੍ਗਤਾਦਯੋ ਵਿਯ ਪਰਿਪਾਕਗਤਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਪਰਿਪਕ੍ਕਰੂਪੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਜਰਾਯ ਗਤਮਗ੍ਗੋਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਨ ਜਰਾਤਿ। ਅਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਨ੍ਤਰਜਰਾ **ਅਵੀਚਿਜਰਾ**। ਮਰਣੇ **ਉਪਨਯਨਰਸਾ**।

੬੪੪. **ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਏਵ ਖਯਵਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਭਾਵਂ ਪਤ੍ਵਾ ਰੂਪਂ ਖੀਯਤਿ ਵੇਤਿ ਭਿਜ੍ਜਤਿ। ਪੋਥੇਤ੍ਵਾ ਪਾਤਿਤਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਬਲਤਾ ਪਰਾਧੀਨਤਾ ਸਯਨਪਰਾਯਣਤਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਜਰਾਭਿਭੂਤਸ੍ਸਾਤਿ ਪੋਥਕਸਦਿਸੀ ਜਰਾ।

੬੪੫. **ਕਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤੋ**ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਬ੍ਬਸਭਾਵਤੋ। ਵਿਸਾਣਾਦੀਨਂ ਤਰਚ੍ਛਖੇਲ਼ਤੇਮਿਤਾਨਂ ਪਾਸਾਣਾਨਂ ਵਿਯ ਥਦ੍ਧਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ਅਹਿਵਿਚ੍ਛਿਕਾਨਂ ਵਿਯ ਸਵਿਸਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਚ ਸੁਖੁਮਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਓਜਾਲਕ੍ਖਣੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਙ੍ਗਮਙ੍ਗਾਨੁਸਾਰਿਨੋ ਰਸਸ੍ਸ ਸਾਰੋ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਬਲਕਾਰੋ ਭੂਤਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਏਕੋ ਵਿਸੇਸੋ ਓਜਾਤਿ।

ਉਪਾਦਾਭਾਜਨੀਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨੋਉਪਾਦਾਭਾਜਨੀਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੪੬. **ਨ ਉਪਾਦਿਯਤੇਵਾ**ਤਿ ਨ ਨਿਸ੍ਸਯਤਿ ਏਵ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਨਿਸ੍ਸਯਤਿ ਚ ਨਿਸ੍ਸੀਯਤਿ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੬੪੭. **ਪੁਰਿਮਾ ਪਨਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧਸਙ੍ਗਹੇ ਪਥਵੀਧਾਤੁਆਪੋਧਾਤੁਤੇਜੋਧਾਤੁਵਾਯੋਧਾਤੂਨਂ ਪੁਰਿਮੁਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਪਥਵੀਧਾਤੁਆਦੀਨਂ ਪੁਰਿਮਾ ਉਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ, ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਸ੍ਸ ਅਤੀਤਤਾਯ ਪਚ੍ਛਿਮਤਾ, ਅਨਾਗਤਤਾਯ ਚ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਪੁਰਿਮਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਆਯੂ**ਤਿ

ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਕਮ੍ਮਜਤੇਜਂ **ਉਸ੍ਮਾ। ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਧਾਤੁਂ...ਪੇ॰... ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਅਨੇਕਾਸੁ ਪਥਵੀਸੁ ਆਪਾਥਗਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਸਹ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾ ਤੇਜਵਾਯੂਸੁ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਨੇਕੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤੇਸੁ ਆਭੁਜਿਤਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਪਸਾਦਾਧਿਮਤ੍ਤਤਾਵਸੇਨ ਚ ਪਠਮਂ ਕਤ੍ਥਚਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਚ ਪਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ ਏਵ। ਸਾਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਰਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ ਯੇਨ ਉਪਾਯੇਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਨਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ "**ਕਥਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ ਹੋਤੀ**"ਤਿ।

੬੫੧. ਅਯਪਿਣ੍ਡਿਆਦੀਸੁ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਤਾਦਿਸਾਯ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਅਨਾਬਦ੍ਧਾ ਸਨ੍ਤੀ ਵਿਸਰੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਤਾਨਿ ਆਪੋਧਾਤੁ ਆਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਬਦ੍ਧਾਨਿ ਕਰੋਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਮਾਣਂ ਉਦਕਂ ਪਂਸੁਚੁਣ੍ਣਾਨਿ ਆਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਮਤ੍ਤਿਕਾਪਿਣ੍ਡਂ ਕਤ੍ਵਾ ਠਪੇਤਿ, ਏਵਂ ਅਯੋਪਿਣ੍ਡਿਆਦੀਸੁਪਿ ਤਦਨੁਰੂਪਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਆਪੋਧਾਤੁ ਤਥਾ ਆਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਪੇਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਅਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਹੋਤੀਤਿ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਅਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਥਾ "**ਅਫੁਸਿਤ੍ਵਾਵ ਆਬਨ੍ਧਤੀ**"ਤਿ। ਨ ਹਿ ਯਥਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਾਤੂਨਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਤਾ, ਏਵਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਾਤੂਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵੁਤ੍ਤੀਸੁ ਹਿ ਭੂਤੇਸੁ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਸੁ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਵਾਰੇਤੁਂ, ਨਾਪਿ ਸਹਜਾਤੇਸੁ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਤਾਯ ਏਕੀਭੂਤੇਸੁ ਫੁਸਨਾਫੁਸਨਾਨਿ ਵਿਚਾਰੇਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ। **ਨ ਉਣ੍ਹਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਝਾਯਤੀ**ਤਿ ਤੇਜੋਸਭਾਵਤਂਯੇਵ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਨ ਸੀਤਤ੍ਤਂ ਅਨੁਜਾਨਾਤਿ, ਤੇਜੋਸਭਾਵਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨੇਵ ਚ ਸੀਤਤ੍ਤਞ੍ਚ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਜੋ ਏਵ ਹਿ ਸੀਤਂ ਹਿਮਪਾਤਸਮਯਾਦੀਸੁ ਸੀਤਸ੍ਸ ਪਰਿਪਾਚਕਤਾਦਸ੍ਸਨਤੋ, ਸੀਤੁਣ੍ਹਾਨਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ ਉਣ੍ਹੇਨ ਸਹ ਨ ਸੀਤਂ ਭੂਤਨ੍ਤਰਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਉਣ੍ਹਕਲਾਪੇ ਪਨ ਸੀਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਸੀਤਕਲਾਪੇ ਚ ਉਣ੍ਹਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਤੇਜੋਵਿਸੇਸਭਾਵੇ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ। **ਭਾਵਞ੍ਞਥਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਖਰਾਨਂ ਗੁਲ਼ਾਦੀਨਂ ਦਵਤਾ ਮੁਦੁਤਾ ਰਸਾਦੀਨਞ੍ਚ ਦਵਾਨਂ ਖਰਤਾ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੇਹਿ ਓਮਤ੍ਤਾਧਿਮਤ੍ਤਪਥਵੀਧਾਤੁਆਦਿਕਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। **ਲਕ੍ਖਣਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ** ਕਕ੍ਖਲ਼ਾਦਿਲਕ੍ਖਣਵਿਜਹਨਂ, ਤਂ ਏਤੇਸਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਓਮਤ੍ਤਾਧਿਮਤ੍ਤਤਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਭਾਵਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂਯੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੬੫੨. **ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਾਦੀਨਂਯੇ**ਵਾਤਿ ਏਕਨ੍ਤਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਏਕਨ੍ਤਨਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਗਹਣੇਸੁ ਗਹਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਂ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਪਨ ਵਚਨੇਨ ਪੁਰਿਮਾਨਮ੍ਪਿ ਨਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਤ੍ਤਾਭਾਵਾਦਿਕਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਤਾ ਹਿ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਾਦਿਨਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਤ੍ਤਾਦਿਵਚਨਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਏਕੇਨ ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤੇ ਇਤਰੇਨਪਿ ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯੁਂ, ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤੇ ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਨ੍ਤਾਕਮ੍ਮਜਾਦੀਸ੍ਵੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਾ ਅਨੇਕਨ੍ਤੇਸੁ ਨ ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

੬੬੬. **ਏਕਨ੍ਤ ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ** ਤੇਸਂ ਵਿਕਾਰਤ੍ਤਾ, ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਨ ਕੇਨਚਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਤੁਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੬੬. **ਪਚ੍ਛਿਮਪਦਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਪਦਸ੍ਸ। ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਹਿ ਰੂਪਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਸੁਤਂ ਮੁਤਞ੍ਚ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਪੁਚ੍ਛਂ ਅਕਤ੍ਵਾਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਂ। ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ''ਕਤਮਂ ਰੂਪਂ ਦਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤੁਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਨੋਪਾਦਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਕਤਮਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਂ, ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸੁਤਾਦੀਹਿ ਤੀਹਿਪਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਕਤਮਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਦਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ,

ਤਦਭਾਵੋ ਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤੰ, ਏਵੰ ਸੁਤਾਦੀਸੁਪੀਤਿ। ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਗ੍ਗਹਣਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ਦਿਟ੍ਠਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਚ ਚਤੁਕ੍ਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਪਞ੍ਚਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੬੯. ਤੇਜੋਭਾਵੰ ਗਤਨ੍ਤਿ ਸਭਾਵੇਨੇਵ ਤੇਜੋਭਾਵੰ ਪਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਸਙ੍ਗਹਾਰਹਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨੰ ਨਯਕਰਣੰ ਇਧ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ, ਤਯਿਦੰ ''ਵਿਞ੍ਞਾਤ''ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਕ੍ਕਪਦੇਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸ੍ਸ ਭੇਦਸਬ੍ਭਾਵੋ ਅਟ੍ਠਕੇ ਨਯੋ।

ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੯੭੫. ਨਤ੍ਥਿ ਨੀਵਰਣਾਤਿ ਵਚਨੇਨ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸਪਿ ਨੀਵਰਣਸ੍ਸ ਪਹਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਚ ਰੂਪੰ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਚ ਰੂਪਕਾਯਗੇਲਞ੍ਞੰ ਮੁਨਿਨੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ ''ਪਿਟ੍ਠਿ ਮੇ ਆਗਿਲਾਯਤਿ, ਤਮਹੰ ਆਯਮਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨) ਵਚਨਤੋ। **ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਦ੍ਦੋ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਵਚੀਘੋਸਾਦਿਸਦ੍ਦੋ। **ਨ ਹਿ ਏਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪਰਿਪਚ੍ਚਮਾਨਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਰਿਪਚ੍ਚਨੰ ਜਰਾ , ਖੀਯਮਾਨਸ੍ਸ ਖਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਤਿ ਰੂਪਭਾਵਮਤ੍ਤਾਨਿ ਏਤਾਨਿ, ਨ ਸਯੰ ਸਭਾਵਵਨ੍ਤਾਨੀਤਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਥਾ ਜਾਯਮਾਨਸ੍ਸ ਜਨਨੰ ਜਾਤਿ, ਸਾ ਚ ਰੂਪਭਾਵੋਵ, ਨ ਸਯੰ ਸਭਾਵਵਤੀਤਿ "**ਨ ਪਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਜਾਤਿ ਜਾਯਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਤੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਯ ਭਾਵੋ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵੋਹਾਰੋ **ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵੋਹਾਰੋ,** ਤੰ ਲਭਤਿ। **ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਧਮ੍ਮਕ੍ਖਣਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਮਾਨਧਮ੍ਮਕ੍ਖਣਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨ ਹਿ ਤਦਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਜਾਯਮਾਨਭਾਵੇਵ ਜਾਤੀਤਿ ਯੁਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸਾ ਕਮ੍ਮਾਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾ ਤੰਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾ ਚ, ਨ ਪਨ ਤਦਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਖੀਯਨ੍ਤਿ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤੇਸੰ ਤੇ ਜੀਰਣਭਿਜ੍ਜਨਭਾਵਾ ਚਿਤ੍ਤਾਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਤੰਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਚਾਤਿ ਵਚਨੰ ਅਰਹਨ੍ਤਿ। ਏਵਮਪਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਉਪੇਤੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਆਦਿਨ੍ਨਤੰ ਵਦਤਿ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਨ੍ਤਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਪਾਕਭੇਦਾਨੰ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਤਾ ਤੇਸੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਚੇ? ਨ, ਆਦਿਨ੍ਨ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵਾਚਕਤ੍ਤਾ। ਉਪੇਤੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਭਾਵਕ੍ਖਣਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾਵ ਪਵਤ੍ਤੋ ਅਯੰ ਵੋਹਾਰੋ ਤਦਾ ਅਭਾਵਾ ਜਰਾਮਰਣੇ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਜਰਾਮਰਣਤ੍ਤਾ ਤੇਸੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣੰ ਹੋਤਿ, ਅਸਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਜਾਤੰ ਪਰਿਪਚ੍ਚਤਿ ਭਿਜ੍ਜਤਿ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਜਰਾਮਰਣੰ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਨਿਸ੍ਸਯਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਤੋਤਿ ਜਾਯਮਾਨਪਰਿਪਚ੍ਚਮਾਨਭਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨੰ ਜਾਯਮਾਨਾਦਿਭਾਵਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਜਾਯਮਾਨਾਦਿਨਿਸ੍ਸਯਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਕਾ ਜਾਤਿਆਦਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਸਭਾਵਭੂਤਾ ਜਾਤਿਆਦਯੋ ਤੰਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਭੂਤਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨੰ ਤੇਸੰ ਲਕ੍ਖਣਾਨੰ ਉਪਾਦਾਯਭਾਵੋ ਵਿਯ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨੰ ਉਪਾਦਾਯੁਪਾਦਾਯਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚੇ? ਨ, ਭੂਤਪਟਿਬਦ੍ਧਉਪਾਦਾਯਰੂਪਲਕ੍ਖਣਾਨਞ੍ਚ ਭੂਤਪਟਿਬਦ੍ਧਭਾਵਸ੍ਸ ਅਵਿਨਿਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਅਪਿਚ ਏਕਕਲਾਪਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨੰ ਰੂਪਾਨੰ ਸਹੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਏਕਸ੍ਸ ਕਲਾਪਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਯੋ ਏਕੇਕਾਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਯਥਾ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਕਲਾਪਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਕਲਾਪਾਨੁਪਾਲਕੰ ''ਉਪਾਦਾਯਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵੰ ਕਲਾਪੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਸਭਾਵਾ ਜਾਤਿਆਦਯੋ ''ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਾਨਿ''ਚ੍ਚੇਵ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਵਿਕਾਰਪਰਿਚ੍ਛੇਦਰੂਪਾਨਿ ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਬਨ੍ਧੰ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ ਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸੇਨ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਸੁਸਣ੍ਠਿਤਦੁਸ੍ਸਣ੍ਠਿਤਾਦਿਵਿਸੇਸੰ ਹੋਤੀਤਿ "**ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਾਨੁਭਵਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤੰ ਬਾਹਿਰਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ **ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ**। ਕਮ੍ਮਸਹਾਯੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾ ਸਹਾਯਭੂਤੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ, ਸੋਵ ਉਤੁ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਉਤੁ, ਸੋ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ

ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ᩅਚਨਤ੍ਤੋ। ਸੀਤੇ ਉਣ੍ਹੇ ᩅਾ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਉਤੁਮ੍ਹਿ ਸਮਾਗਤੇ ਤਤੋ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਉਤੁ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ। ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕਸ੍ਸ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਪਟਿਬਨ੍ਧਕਸ੍ਸ ਸੋ ਏᩅ ਪੁਰਿਮੋ ਉਤੁ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਤਤਿਯੰ ਪਨ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕੰ ਪੁਰਿਮਉਤੁਸਹਾਯੇਨ ਉਤੁਨਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ᩅੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇᩅ "**ਉਤੁਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ᩅੁਤ੍ਤੰ। ਏᩅਮਯੰ ਪੁਰਿਮੋ ਉਤੁ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਨ੍ਤਤਿਯੋ ਘਟ੍ਟੇਤਿ, ਤਤੋ ਪਰੰ ਅਞ੍ਞਉਤੁਸਮਾਗਮੇ ਅਞ੍ਞਸਨ੍ਤਤਿਤ੍ਤਯੰ, ਤਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞੇਨ ਅਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਏᩅੰ ਪᩅਤ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤਦੇਤੰ ਸੀਤੁਣ੍ਹਾਨੰ ਅਪ੍ਪਬਹੁਭਾᩅੇ ਤੰਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਚਿਰਪ੍ਪᩅਤ੍ਤਿਯਾ ਚਿਰਪ੍ਪᩅਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ᩅੇਦਿਤਬ੍ਬੰ, ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਦੀਪਨਾ ਨ ਸਨ੍ਤਤਿਤ੍ਤਯᩅਸੇਨ, ਅਥ ਖੋ ਮੇਘਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਮੂਲਉਤੁᩅਸੇਨ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ ਨਾਮ ᩅਲਾਹਕੋ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਰੂਪਰੂਪਾਨੰ ᩅਿਕਾਰਾਦਿਮਤ੍ਤਭਾᩅਤੋ ਅਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤਾ ᩅੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਰੂਪᩅਿਕਾਰਾਦਿਭਾᩅਤੋ ਰੂਪਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਰੂਪᩅਿਕਾਰਾਦਿਭਾᩅਤੋ ਏᩅ ਪਨ ਰੂਪੇ ਸਤਿ ਸਨ੍ਤਿ, ਅਸਤਿ ਨ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਅਸਙ੍ਖਤਭਾᩅਨਿᩅਾਰਣਤ੍ਥੰ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤਾ ᩅੁਤ੍ਤਾਤਿ।

ਰੂਪਕਣ੍ਡᩅਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੰ

ਤਿਕਨਿਕ੍ਖੇਪਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੯੮੫. **ਸਬ੍ਬੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਰੂਪਾਸਙ੍ਖਤਵਸੇਨ ਚ ਭਿਨ੍ਨਾਨੰ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਫਸ੍ਸਾਦਿਚਕ੍ਖਾਦਿਪਦਭਾਜਨਨਯੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਅਸਙ੍ਖਤਸ੍ਸ ਭੇਦਾਭਾਵਤੋ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੂਤ੍ਵੇਵ ਪਦਭਾਜਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਯੇਵਾਪਨਕਾਨੰ ਪਨ ਸੁਖੁਮੁਪਾਦਾਯਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਕਾਰਪਰਿਚ੍ਛੇਦਲਕ੍ਖਣਰੂਪਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਭਾਵਰਹਿਤਸ੍ਸ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਪਦੁਦ੍ਧਾਰੇਨ ਇਧ ਨਿਦ੍ਦੇਸਾਨਰਹਤ੍ਤਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨ ਕਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਨ ਹਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਚਰਿਯਮੁਟ੍ਠਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। **ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਦੇਸਨੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ, ਅਪਨੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਦੇਸਨੰ ਅਨੋਗਧੰ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਵਾ। ਗਾਥਾਤ੍ਥੋ ਨਿਦਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵ।

ਮੂਲਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ**। ਪਭਵਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ **ਪਭਵੋ**, ਸੋ ਏਵ "**ਜਨਕੋ**"ਤਿ ਵਿਸੇਸਿਤੋ। ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ**, ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨੰ **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕ**ਨ੍ਤਿ। ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਵਾ ਏਤਾਨਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਾਨਿ। **ਅਤ੍ਥਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨਨੁ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨੰ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਧਮ੍ਮਵਸੇਨਾਤਿ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤੰ, ਅਲੋਭਾਦੀਨੰ ਪਨ ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਮਾਨਸ੍ਸ ਮੂਲਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਅਤ੍ਥਵਸੇਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਮਿਨਾ **ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਭਾਵੋ, **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਕਿਚ੍ਚੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ''ਅਲੋਭੋ ਨਿਦਾਨੰ ਕਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮੁਦਯਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੪) ਤਾਨਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿਪਿ **ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ**। ਤੰ ਪਨ ਤੇਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤੰ ਹੋਤੀਤਿ "**ਅਲੋਭਾਦੀਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤੇ ਕੁਸਲਮੂਲਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਚੇਤਨੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇ ''ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਮੂਲੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਕੁਸਲੇ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਭਾਵਤੋ , ਕਮ੍ਮੇਹਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਕਿਚ੍ਚਤੋ। ਮੂਲੇਹਿ ਚ ਕੁਸਲਾਨੰ ਅਨਵਜ੍ਜਤਾਯ ਹੇਤੁੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਤੰਸਮ੍ਪਯੋਗਕਤੰ ਅਨਵਜ੍ਜਸਭਾਵੰ, ਕਮ੍ਮੇਹਿ ਸੁਖਵਿਪਾਕਤੰ। ਮੂਲੇਹਿ ਵਾ ਨਿਦਾਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਦਿਕਲਜਾਣਤੰ, ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਭਾਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲਜਾਣਤੰ, ਕਮ੍ਮੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲਜਾਣਤੰ।

੯੮੬. **ਤੰ ...ਪੇ॰... ਉਦ੍ਧੰ ਅਕੁਸਲੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨਨੁ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਮੋਹੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤੰ, ਤੇਨ ਪਨ ਵਿਨਾ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਗਹਿਤੇਸੁ ਮੋਹੋ ਗਹਿਤੋ ਏਵਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ''ਤਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਭਾਵਾ। ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਠਿਤੰ ਏਕਟ੍ਠੰ, ਸਹਜਭਾਵੇਨ ਏਕਟ੍ਠੰ **ਸਹਜੇਕਟ੍ਠੰ**। ਪਹਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਪਹਾਨੰ, ਪਹਾਨਭਾਵੇਨ ਏਕਟ੍ਠੰ **ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠੰ**। ਯੇਨ ਹਿ ਯੰ ਸਹ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ, ਤੇਨ ਤੰ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਠਿਤੰ ਹੋਤਿ, ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਚ ਇਤਰਸ੍ਸ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਚ ਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਵਿਰਹਿਤਤੋ।

੯੮੭. **ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨੀ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਅਨਤ੍ਤਤਾ। ਨਾਮਕਸਿਣਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ **ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ**। ਪਰਮਤ੍ਥੇ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵੋਹਰਿਯਮਾਨਾ ਵਿਹਾਰਮਞ੍ਚਾਦਿਕਾ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਏਤਾਨਿ ਚ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਕਣ੍ਡੇਸੁ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਿਯ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਨ ਚ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਨ ਹਿ ਕੋਚਿ ਸਭਾਵੋ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਾਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

੯੮੮. **ਸੁਖਭੂਮੀ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਯੋਪਿ ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸੁਖਸਹਗਤਾ ਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਭੂਮਿ ਸੁਖਭੂਮਿ। **ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਭੂਮੀ**ਤਿ ਚ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਤਾਯ ਧਮ੍ਮਾ ਏਵ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ''ਸੁਖਭੂਮਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸਾ ਏਵ ਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ "**ਕਾਮਾਵਚਰੇ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਭੂਮਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦੀਸੁ ਨਿਰੁਲ੍ਹੋਤਿ ''ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੩੮੪) ਅਞ੍ਞਭੂਮਿਗ੍ਗਹਣੰ ਨ ਹੋਤੀਤਿ। **ਪਾਲ਼ਿਤੋ ਚਾ**ਤਿ ''ਵਿਸਿਟ੍ਠਾਨੰ ਪਾਕਾਤਿ ਵਿਪਾਕਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨੇਨ ਪਾਲ਼ਿਤੋ। ''ਵਿਪਕ੍ਕਭਾਵਮਾਪਨ੍ਨਾਨੰ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮੇਤੰ

ਅਧਿਵਚਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨੇਨ **ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ**। ਨਾਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਦੀਹਿ ਤਿਕਦੁਕਾਨਂ ਵਵਤ੍ਥਾਨਦਸ੍ਸਨੇਨ ਵਾ **ਪਾਲ਼ਿਤੋ,** ਤਦਤ੍ਥਵਿਞ੍ਞਾਪਨੇਨ **ਅਤ੍ਥਤੋ**।

੯੯੧. ਸਾਲਿਫਲਨ੍ਤਿ ਸਾਲਿਪਾਕਮਾਹ।

੯੯੪. ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਮਾਤੁਲਤ੍ਥੇਰੋਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸਪਿ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਏਵ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਖਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ। ਤੇਨਾਹ **“ਅਗ੍ਗਹਿਤਾਨੀ**”ਤਿ।

੯੯੮. ਯਥਾ ਉਪਾਦਾਨੇਹਿ ਅਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ ਅਨੁਪਾਦਾਨਿਯਾ, ਏਵਂ ਸਂਕਿਲੇਸੇਹਿ ਅਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ ਅਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **“ਅਸਂ... ਪੇ॰... ਏਸੇਵ ਨਯੋ**”ਤਿ ਆਹ।

੧੦੦੬. ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਗਹਿਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਯੇਸੁ ਪਨ ਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਗਾਹੋ, ਤੇ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਵ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਸ੍ਮਿਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਿਪਰਿਯਾਸਾਕਾਰਗਹਣਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋਵ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਸਙ੍ਖਾਤੋ ਕਾਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਆਕਾਰਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਸਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਚ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਕਾਯੋਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਪਨ ਨ ਕਦਾਚਿ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਕਾਰੇਨ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਇਦਂ ਵਿਸੇਸਨਂ ਅਰਹਨ੍ਤਿ। ਸਕ੍ਕਾਯੇ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਤੀ ਵਾ ਕਾਯੇ ਦਿਟ੍ਠਿ **ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ**। ਅਤ੍ਤਨਾ ਗਹਿਤਾਕਾਰਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਯ ਸਯਮੇਵ ਸਤੀ, ਨ ਤਾਯ ਗਹਿਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯਂ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯਂ ਪਨਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਪੁਰਿਮੋ ਏਵ ਪਨ ਪਧਾਨੋ। ਦੁਤਿਯੇ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਤ੍ਥੁ ਅਵਿਸੇਸਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਕਾਯੋਤਿ ਹਿ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਪਨਯਨਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਨ ਹਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇਸੁ ਕਾਯ-ਸਦ੍ਦੋ ਨ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਆਦੀਸੁ ਹਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇਸੁ ਕਾਯ-ਸਦ੍ਦੋਪਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕ੍ਖਨ੍ਧਵਾਚਕੋਤਿ। **ਸੀਲੇਨਾਤਿ** ਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਸੀਲੇਨ। **ਗਹਿਤਸਮਾਦਾਨਨ੍ਤਿ** ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਪਰਾਮਾਸੋਵ। ਸੋ ਹਿ ਸਮਾਦਿਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਕੁਕ੍ਕੁਰਸੀਲਵਤਾਦੀਨੀਤਿ ‘‘ਸਮਾਦਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯਤਾਯ **ਸੀਲਂ,** ਭਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਸਤਤਂ ਚਰਿਤਬ੍ਬਤਾਯ **ਵਤਂ** ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੧੦੦੭. ਇਧੇਵ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਸ੍ਸਾਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾਯੇਵ ਇਨ੍ਦਸਾਲਗੁਹਾਯਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਸ੍ਸ। ਵਾਚੁਗ੍ਗਤਕਰਣਂ **ਉਗ੍ਗਹੋ**। ਅਤ੍ਥਪਰਿਪੁਚ੍ਛਨਂ **ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ**। ਕੁਸਲੇਹਿ ਸਹ ਚੋਦਨਾਪਰਿਹਰਣਵਸੇਨ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਕਰਣਂ **ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ**। ਬਹੂਨਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਾਨਂ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਅਵਿਹਤਤ੍ਤਾ ਤਾ ਜਨੇਨ੍ਤਿ, ਤਾਹਿ ਜਨਿਤਾਤਿ ਵਾ **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ**। ਅਵਿਘਾਤਮੇਵ ਵਾ ਜਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਦਤਿ। **ਪੁਥੁ ਸਤ੍ਥਾਰਾਨਂ ਮੁਖੁਲ੍ਲੋਕਿਕਾਤਿ** ਏਤ੍ਥ ਪੁਥੂ ਜਨਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਤਿ** ਵਚਨਤ੍ਥੋ। **ਪੁਥੁ...ਪੇ॰... ਅਵੁਟ੍ਠਿਤਾਤਿ** ਏਤ੍ਥ ਜਨੇਤਬ੍ਬਾ, ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਜਨਾ, ਗਤਿਯੋ। ਪੁਥੂ ਜਨਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ**। ਇਤੋ ਪਰੇ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹੀਤਿ ਜਨਾ, ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋ। ਤੇ ਏਤੇਸਂ ਪੁਥੂ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ**। ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਏਵ ਵਾ ਜਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਰਾਗਗ੍ਗਿਆਦਯੋ **ਸਨ੍ਤਾਪਾ**। ਤੇ ਏਵ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਵਾ ਕਿਲੇਸਾ **ਪਰਿਲ਼ਾਹਾ। ਪੁਥੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੂਤਿ** ਏਤ੍ਥ ਜਾਯਤੀਤਿ ਜਨੋ, ‘‘ਰਾਗੋ ਗੇਧੋ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੋ। ਪੁਥੁ ਜਨੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ**। ਪੁਥੂਸੁ ਵਾ ਜਨਾ ਜਾਤਾ ਰਤ੍ਤਾਤਿ ਏਵਂ ਰਾਗਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਏਵ ਜਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਪਲਿਬੁਦ੍ਧਾਤਿ** ਸਮ੍ਬਦ੍ਧਾ ਉਪਦ੍ਦੁਤਾ ਵਾ। **ਅਸ੍ਸੁਤਵਾਤਿ** ਏਤੇਨ ਅਨ੍ਧਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ **“ਅਨ੍ਧਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਵੁਤ੍ਤੋ**”ਤਿ ਆਹ।

ਅਨਯੇਤਿ ਅਵਡ੍ਢਿਯਂ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣੇਨ ਪਦਸਿਦ੍ਧਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਨੇਕੇਸੁ ਚ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸੇਸੁ ਕਤਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਪਾਕਟਞ੍ਚ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਉਪਕਾਰਂ ਸਤਿਜਨਨਆਮਿਸਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾਦਿਨਾ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਤਥੇਵ ਦੁਕ੍ਖਿਤਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪਨ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯਅਪ੍ਪਮੇਯਜੇਸੁਪਿ ਕਤਂ ਉਪਕਾਰਂ ਮਗ੍ਗਫਲਾਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਞ੍ਚ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਾਕਟਞ੍ਚ ਕਰੋਤਿ, ਸੀਹੋ ਵਿਯ ਚ ਜਵਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਮੇਵ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਕਰੋਤਿ। **ਅਰਿਯਭਾਵੋਤਿ** ਯੇਹਿ ਯੋਗਤੋ ਅਰਿਯਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਅਰਿਯਕਰਧਮ੍ਮਾ** ਅਨਿਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਾਦਯੋ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਯਮਾਨਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਯੋ।

ਸੋਤਾਨੀਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਕਿਲੇਸਦੁਚ੍ਚਰਿਤਅਵਿਜ੍ਜਾਸੋਤਾਨਿ। **"ਸੋਤਾਨਂ ਸਂਵਰਂ ਬ੍ਰੂਮੀ"**ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ **"ਪਞ੍ਞਾਯੇਤੇ ਪਿਧੀਯਰੇ"**ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਸੋਤਾਨਂ ਸਂਵਰੋ ਪਿਦਹਨਂ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। **ਖਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਧਿਵਾਸਨਾ, ਸਾ ਚ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ। ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਏਕੇ, ਅਦੋਸੋ ਏਵ ਵਾ। **ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਕਾਯਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਂ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਮਾਦਸ੍ਸ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿਅਞ੍ਞਾਣਕੋਸਜ੍ਜਾਨਞ੍ਚ। **ਅਨੁਪੇਕ੍ਖਾ** ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਅਵਿਵਟ੍ਟਨਂ, ਸਾਲਯਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੇ ਪਟਿਲੋਮਭਾਵੋ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਗਾਹੋ, ਤਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਮੋਹੋ ਵਾ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਪਟਿਲੋਮਭਾਵੋ** ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਰਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕੋ ਮੋਹੋ ਵਾ। **ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੋ**ਤਿ ਯਾਦਿਸਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਨ ਮੁਞ੍ਚਤਿ, ਸੋ ਕਿਲੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨਂ ਵਾ **ਪਹਾਨਂ**।

ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਯਂ ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕੇਨ ਪਨ ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ? ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਹੇਵਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੋ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਤੇਸਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਚਨੇਨ। **ਸਮੁਦਯਪਕ੍ਖਿਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਮਗ੍ਗਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਾਭਿਸਮਯਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬੇਨ ਤੇਨ ਤੇਨ ਸਮੁਦਯੇਨ ਸਹ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਮੁਦਯਸਭਾਗਤ੍ਤਾ ਚ ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੇ ਚ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਾਨਂ ਸਮੁਦਯਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ''ਸਮੁਦਯਪਕ੍ਖਿਕਾ''ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਆਦਯੋ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਕਾਯਵਾਚਾਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਨਯਨਂ ਅਪਯਾਪਨਂ, ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨਂ ਵਿਨਾਸਨਯਨਂ ਵਾ ਵਿਨਯੋ, ਤੇਸਂ ਵਾ ਜਿਮ੍ਹਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਕਨਯਨਂ **ਵਿਨਯਨਂ**। **ਏਸੇਸੇ**ਤਿ ਏਸੋ ਸੋ ਏਵ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਨਞ੍ਞੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਜ੍ਜਾਤੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਤਂਸਭਾਵੋਵ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਅਰਿਯਸਭਾਵੋ, ਅਰਿਯੋ ਚ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਦ੍ਵਯਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਯਤਾਰਹਿਤਂ, ਵਣ੍ਣਮੇਵ ''ਅਚ੍ਚੀ''ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਚ੍ਚਿਂ ਵਾ ''ਵਣ੍ਣੋ ਏਵਾ''ਤਿ ਤੇਸਂ ਏਕਤ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਯਥਾਤਕ੍ਕਿਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ''ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ, ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਂ ਵਾ ਰੂਪਂ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਏਕਤ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵੇਪਿ ਰੂਪੇ ਅਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਅਚ੍ਚਿਯਂ ਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਂ ਵਿਯ। ਉਪਮਾਯੋ ਚ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਾਦਿਗ੍ਗਹਣਨਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਵਣ੍ਣਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਯ ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਦੀਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ।

੧੦੦੮. ਸਰੀਰਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਸਰੀਰਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ। ਨਿਚ੍ਛੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਕਿਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ। ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਭਾਵੋ**ਤਿ ਜਾਤਿਆਦਿਸਭਾਵਮੇਵ ਆਹ, ਜਾਤਿਆਦੀਨਂ ਵਾ ਜਰਾਮਰਣਾਦਿਉਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਂ। ਸਾ ਪਨ ਜਾਤਿਆਦਿਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤੇਸਂਯੇਵਾਧਿਵਚਨਂ ਹੋਤਿ ''ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ''ਤਿ।

੧੦੦੯. ਇਧ ਅਨਾਗਤਕਿਲੇਸਾ ''ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਕਿਲੇਸਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਚ ਪਾਲ਼ਿਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਸਹਜੇਕਟ੍ਠਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਹਜੇਕਟ੍ਠਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। **ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਤੇਹਿ ਸਂਯੋਜਨਕਿਲੇਸੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ਤੇ ਸਂਯੋਜਨਕਿਲੇਸਾ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ। ਸਂਯੋਜਨਰਹਿਤੇਹਿ ਚ ਪਨ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਕਿਲੇਸੇਹੇਵ ਯੋਜਨਾ ਕਤਾ।

੧੦੧੧. ਸਂਯੋਜਨਾਦੀਨਂ ਵਿਯਾਤਿ ਸਂਯੋਜਨਤਦੇਕਟ੍ਠਕਿਲੇਸਾਦੀਨਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਯ। **ਤੇਹੀ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਮਗ੍ਗੇਹਿ। **ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਂ** ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ, ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **"ਕੁਸਲਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਪਹਾਨਂ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ।

੧੦੧੩. ਹੇਤੂ ਚੇਵਾਤਿ ''ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਸਪਦੇ ਏਕਦੇਸੇਨ ਸਮਾਸਪਦਤ੍ਥਂ ਵਦਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨ ''ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਾ''ਤਿ ਇਮੇਯੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਾ, ਨ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞੇਤਿ ਅਯਂ ਨਿਯਮੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨ ਇਮੇ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਾਯੇਵਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਮੇਸਂ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਭਾਵੋ ਅਨਿਯਤੋ

ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਮੋਹਸ੍ਸ ਅਹੇਤੁਕਤ੍ਤਾਤਿ ਪੁਰਿਮਨਯੋ ਵਿਵਰਣੀਯਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨ ਧਮ੍ਮਤੋ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਂ ਦੁਤਿਯਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

੧੦੨੯. **ਮਹਗ੍ਗਤਾ** ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਦਯੋ। **ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ ਮਹਗ੍ਗਤਾ** ਚੇਤੋਪਰਿਯਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨਾਗਤਂਸਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ।

੧੦੩੫. ਅਨਨ੍ਤਰੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਅਨਨ੍ਤਰਫਲਪ੍ਪਯੋਜਨਾਨਿ, ਅਨਨ੍ਤਰਫਲਕਰਣਸੀਲਾਨਿ ਵਾ **ਆਨਨ੍ਤਰਿਕਾਨਿ**। ਤਾਨਿ ਪਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਨ ਅਨਿਵਾਰਣੀਯਫਲਤ੍ਤਾ ਅਨ੍ਤਰਾਯਰਹਿਤਾਨੀਤਿ **"ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੇਨ ਫਲਦਾਯਕਾਨੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਨਨ੍ਤਰਾਯਾਨਿ ਵਾ **ਆਨਨ੍ਤਰਿਕਾਨੀ**ਤਿ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਦਸਿਦ੍ਧਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਏਕਸ੍ਮਿਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਪਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨੇਕਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਆਯੂਹਿਤੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਚ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਟਿਬਾਹਕਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਿ ਅਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ, ਅਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾ ਚ ਸਮਾਨਫਲਤ੍ਤਾ ਅਨੁਬਲਪ੍ਪਦਾਨਤੋ ਚ। ''ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਾਯਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੮) ਏਵਮਾਦਿਕੋ **ਅਹੇਤੁਕਵਾਦੋ**। ''ਕਰੋਤੋ ਖੋ ਕਾਰਯਤੋ ਛਿਨ੍ਦਤੋ ਛੇਦਾਪਯਤੋ...ਪੇ॰... ਕਰੋਤੋ ਨ ਕਰੀਯਤਿ ਪਾਪ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੬) ਏਵਮਾਦਿਕੋ **ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੋ**। ''ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੧; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੪; ੩.੯੧) ਏਵਮਾਦਿਕੋ **ਨਤ੍ਥਿਕਵਾਦੋ**। ਏਤੇਸੁ ਪੁਰਿਮਵਾਦੋ ਬਨ੍ਧਮੋਕ੍ਖਾਨਂ ਹੇਤੁਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤਿ, ਦੁਤਿਯੋ ਕਮ੍ਮਂ, ਤਤਿਯੋ ਵਿਪਾਕਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। **ਤਞ੍ਞੀ**ਤਿ ਅਹੇਤੁਕਾਦਿਨਿਯਤਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ, ਨ ਪਨ ਨਿਯਤਭਾਵਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਂ।

੧੦੩੯. **ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਂ ਠਪਨਂ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਭਾਵਰਹਿਤੇ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ, ਤੇਨ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕੇ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਿ। ਸਚੇ ਪਨ ਕੋਚਿ ਵਦੇਯ੍ਯ ''ਏਕੇਕਂ ਅਙ੍ਗਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤਂਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਭਾਵੇਪਿ 'ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ'ਤਿ ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਯੁਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਤਤਿਯਨਯੇ ਵਿਯ ਇਧਾਪਿ ''ਠਪੇਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਞ੍ਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਅਯਂ ਨਯੋਤਿ। **ਸੇਸਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਂ** ਪੁਬ੍ਬੇ ਠਪਿਤਾਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਪੁਰਿਮਨਯੇਪਿ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਤਾ ਸਿਦ੍ਧਾਤਿ।

ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਦੁਤਿਯਨਯੇਪਿ ਠਪਿਤਾਯ ਤਤਿਯਨਯੇ ਸਹੇਤੁਕਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਕਥਂ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਨਨੁ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ''ਅਲੋਭੋ ਅਦੋਸੋ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗਹੇਤੂ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੩੯) ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਅਲੋਭੋ ਅਦੋਸੋ ਅਮੋਹੋ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗਹੇਤੂ''ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਕੇ ਮਗ੍ਗਹੇਤੂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ''ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੩੯) ਵਿਸੁਂ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾਨਂ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ''ਮਗ੍ਗਹੇਤੂਸੁ ਅਮੋਹੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੩੯) ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਤਾ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਸਿਯਾ? ਨੋ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਤੀਣਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ''ਤਦੇਕਟ੍ਠੋ ਲੋਭੋ ਦੋਸੋ ਮੋਹੋ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੂ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੧੭) ਵਿਸੁਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ''ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਨ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੧੭) ਲੋਭਦੋਸਮੋਹਾ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਹਜੇਕਟ੍ਠਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਭੂਤਾ ਚ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਾਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ''ਅਲੋਭਾਦਯੋ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗਹੇਤੂ''ਤਿ ਨਿਗਮਿਤਾਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਭਾਵਤੋ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਵਚਨੇਨ ''ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾ''ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਏਵਾਤਿ ਸਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਅਮੋਹੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ। ਸਚੇ ਪਨ ਯੋ ਦੁਤਿਯਨਯੇ ਮਗ੍ਗੋ ਚੇਵ ਹੇਤੁ ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸੇਵ ਅਞ੍ਞੇਨ ਅਸਾਧਾਰਣੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਤਤਿਯਨਯੋ ਸਿਯਾ। ''ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਅਲੋਭੋ ਅਦੋਸੋ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗਹੇਤੂ''ਤਿਆਦਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ''ਮਗ੍ਗਹੇਤੂ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਸਾਧਾਰਣੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਯੇਸਂ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਭਾਵੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤੇ ਸਬ੍ਬੇ ''ਮਗ੍ਗਹੇਤੂ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਤਤਿਯਨਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ''ਅਮੋਹੋ''ਤਿਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਸੋ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁ ਨ ਹੋਤੀਤਿ। ਇਮੇ ਪਨ ਤਯੋਪਿ ਨਯਾ

ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਵਸੇਨ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੁਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਿਕ੍ਖੇਪਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਅਥ ਵਾ ਸਰੂਪੇਨ ਵਚਨਂ ਧਮ੍ਮਤੋ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ, ਅਤ੍ਥੇਨ ਅਤ੍ਥਤੋਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਯੋਜਨਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਨਯਾ ਸਰੂਪਤੋ ਹੇਤੁਹੇਤੁਮਨ੍ਤੁਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮਤੋ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ। ਪਠਮਨਯੋ ਤਥਾਅਦਸ੍ਸਨਤੋ ਅਤ੍ਥੇਨ ਚ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਹੇਤੁਹੇਤੁਮਨ੍ਤੁਭਾਵਾਵਗਮਨਤੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ।

੧੦੪੦. ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇ ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਭਾਵੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੇਨ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੇ ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਏਤ੍ਥਾਪੀ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੇ, **ਏਤ੍ਥ** ਵਾ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਮਗ੍ਗਾਦੀਨਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ ਅਵਚਨੇਨੇਵ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਪਾਲ਼ਿਯਂ। **ਅਯਮੇਵਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਫਲਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵੀਮਂਸਾਧਿਪਤੇਯ**ਜਨ੍ਤਿ ਪਧਾਨੇਨ ਅਧਿਪਤਿਨਾ ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਤਯਿਦਂ ਨਯਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਏਵਂਪਕਾਰੋ ਸਹਜਾਤੋ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤੇਯਜਨ੍ਤਿ ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ।

੧੦੪੧. ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੋ **ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ**। ਲਦ੍ਧੋਕਾਸਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਤਿਕ੍ਕਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਨੇਕਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਯੁਕਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ, ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਤਿਕ੍ਕਮੇਪਿ ਵਾ ਲਦ੍ਧੋਕਾਸਂ ਯਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਦਪਿ ਲਦ੍ਧੋਕਾਸਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਨਤ੍ਥਿ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਉਪ੍ਪਾਦੀਸੁ ਅਨੋਗਧਤ੍ਤਾ ''ਉਪ੍ਪਾਦਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਉਪ੍ਪਾਦਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਮ ਜਾਤੋ"**ਤਿ। **ਅਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਰੂਪਭਵਙ੍ਗਂ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਦਿਮਯੋ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵੋਹਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤੋਤਿ।

ਯਦਿ ਪਨ ਆਯੂ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਪਾਕਂ ਦਦੇਯ੍ਯ, ਅਲਦ੍ਧੋਕਾਸਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਕ੍ਕਵਿਪਾਕਞ੍ਚ ਦਦੇਯ੍ਯ, ਤਤੋ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਵਿਪਾਕੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਓਕਾਸੋ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ ਨਿਰਤ੍ਥਕਤ੍ਤਾ , ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਯੇਵ ਓਕਾਸੋ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਫਲਦਾਨੇ। ਅਥ ਵਾ ਅਲਦ੍ਧੋਕਾਸਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਦਾਨੇ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਰਹਿਤਸ੍ਸਪਿ ਵਿਪਾਕਦਾਨਂ ਆਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਦਿਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਖੇਪਕਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਪਚਯਗਾਮਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਕਰਸ੍ਸ ਓਕਾਸੋ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਭਾਵਿਤੇਪਿ ਮਗ੍ਗੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਰਹਿਤਸ੍ਸ ਚ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਚ੍ਚਨਤੋ ਸਮਤ੍ਥਤਾ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਬ੍ਬਦਾ ਵਾ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵ ਭਵਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਓਕਾਸੋ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ। **ਤਂ ਪਨਾ**ਤਿ ਆਯੂਹਿਤਂ ਕਮ੍ਮਂ। ਇਦਂ ਪਨ ਧੁਵਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੇਨ ਅਧੁਵਵਿਪਾਕਸ੍ਸਪਿ ਲਦ੍ਧੋਕਾਸਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਉਪ੍ਪਾਦੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਆਰਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਚ ਬਲਵਵਿਰਹੇ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਵਿਰਹੇ ਚ ਅਪ੍ਪਹੀਨਸਭਾਵਤੋ ਧੁਵਂ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ **ਧੁਵਵਿਪਾਕਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਆਯੂਹਿਤਕਮ੍ਮੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਯਂ ਆਯੂਹਿਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਆਯੂਹਿਤ-ਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾਵਾ।

੧੦੫੦. **ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨ ਉਪੇਤੇਨ ਆਦਿਨ੍ਨਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ, ਉਪਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਉਪਸਗ੍ਗਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਾਦਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਉਪਾਦਾਨੇਹਿ, ਅਞ੍ਞੇ ਚ ਅਨਭਿਨਿਵੇਸੇਨ ''ਅਹਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਯਿਂ, ਮਮ ਮਗ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ''ਤਿਆਦਿਕੇਨ ਗਹਣੇਨ ਆਦਿਨ੍ਨਾ ਇਚ੍ਚੇਵ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾ। **ਉਪਾਦਿਨ੍ਨ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਅਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮਾਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਇਤਰੇਹਿ ਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮਾ ਚਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਿਕਨਿਕ੍ਖੇਪਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਕਨਿਕ੍ਖੇਪਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੬੨. **ਮੇਤ੍ਤਾਯਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਫਰਣਵਸੇਨ। ''ਮੇਤ੍ਤਯਨਵਸੇਨਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਦੀਘਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਮੇਤ੍ਤਾ, ਮੇਦਨਂ ਵਾ ਮੇਤ੍ਤਾਯਨਂ, ਤਞ੍ਚ ਸਿਨੇਹਵਸੇਨ। ਅਨੁਦਯਤੀਤਿ ਅਨੁਦਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ **"ਅਨੁਦ੍ਦਾ"**ਤਿ ਦ-ਕਾਰਾਗਮਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਨੁਦ੍ਵਾਯਨਾਕਾਰੋਤਿ ਅਨੁਰਕ੍ਖਣਾਕਾਰੋ। ਰਕ੍ਖਣਞ੍ਹਿ ਦਾਯਨਾ। **ਅਨੁਦ੍ਵਾਯਿਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਨੁਦ੍ਵਾਯ ਅਯਿਤਸ੍ਸ। ''ਜਾਤਿਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ''ਤਿਆਦਿਂ ਸੁਣਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਵਨੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਸਨੇ, ਮਗ੍ਗੇਨੇਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਵੇਧੇ, ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਤਿ ਚਤੂਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣਂ ਵਤ੍ਤਤਿ।

੧੦੬੫. ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਰਞ੍ਜਨਂ **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਾਰਾਗੋ। ਗਿਜ੍ਝਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਭਿਕਙ੍ਖਨ੍ਤਿ। **ਸਞ੍ਜਂਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ। **ਲਗ੍ਗਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਸਂਵਰਣਟ੍ਠੇਨ, ਓਲਮ੍ਬਨਟ੍ਠੇਨ ਵਾ। **ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਭਵਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਾਮਭਵਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਸ੍ਸ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵਸੇਨ ਪਰਿਕਡ੍ਢਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਮਸ੍ਸ** ਭਵਨ੍ਤਰੇ **ਵਿਧਾਵਤਿ** ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। **ਤਣ੍ਹਾਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਨਿਵੇਸੋ** ਅਟ੍ਠਸਤਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਤਣ੍ਹਾਪਵਤ੍ਤਿਯੇਵ।

ਸਰਿਤਾਨੀਤਿ ਰਾਗਵਸੇਨ ਅਲ੍ਲਾਨਿ। ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪੀਤਿਵਸੇਨ ਸਿਨਿਦ੍ਧਾਨਿ **ਸਿਨੇਹਿਤਾਨਿ। ਵਿਸਤਾ**ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਤਾ। ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮੇਸੁ ਬਜਾਪਨਵਸੇਨ **ਵਿਸਟਾ**। ਪੁਰਿਮਵਚਨਮੇਵ ਤ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਟ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵਿਸਾਲਾ**ਤਿ ਵਿਪੁਲਾ। **ਵਿਸਕ੍ਕਤੀ**ਤਿ ਪਰਿਸਪ੍ਪਤਿ, ਸਹਤਿ ਵਾ। ਰਤ੍ਤੋ ਹਿ ਰਾਗਵਤ੍ਥੁਨਾ ਪਾਦੇਨ ਤਾਲਿਯਮਾਨੋਪਿ ਸਹਤੀਤਿ। ਓਸਕ੍ਕਨਂ, ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਂ ਵਾ ਵਿਸਕ੍ਕਨਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ । ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਂ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਤੋ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ **ਵਿਸਂਵਾਦਿਕਾ** ਹੋਤਿ। **ਵਿਸਂਹਰਤੀ**ਤਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਕਾਮੇਸੁ ਆਨਿਸਂਸਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀ ਵਿਵਿਧੇਹਾਕਾਰੇਹਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਭਿਮੁਖਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਂਹਰਤਿ ਸਙ੍ਖਿਪਤਿ। **ਵਿਸਂ** ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਂ **ਹਰਤਿ** ਵਹਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੁਕ੍ਖਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ **ਵਿਸਮੂਲਾ,** ਵਿਸਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਮੂਲਂ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਵਿਸਮੂਲਾ**। ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਤ੍ਤਾ ਵਿਸਂ ਫਲਂ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਵਿਸਫਲਾ**। ਤਣ੍ਹਾਯ ਰੂਪਾਦਿਕਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਵ ਪਰਿਭੋਗੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਮਤਸ੍ਸਾਤਿ ਸਾ "**ਵਿਸਪਰਿਭੋਗਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਦਸਿਦ੍ਧਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਧਾਨੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ "**ਵਿਸਤਾ ਵਾ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਇਤ੍ਥਭਾਵਞ੍ਞਥਾਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਭਾਵਦੇਵਾਦਿਭਾਵਭੂਤਂ।

ਪਣਿਧਾਨਕਵਸੇਨਾਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਠਪਨਕਵਸੇਨ। ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਬਨ੍ਧੁ ਤਣ੍ਹਾਯ ਏਵ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਪਨ ਅਬਨ੍ਧੁਪਿ ਹੋਤਿ। ਤਣ੍ਹਾ ਪਨ ਨਿਚ੍ਚਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾਤਿ "**ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਬਨ੍ਧੂ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਅਸਨਤੋ**ਤਿ ਬਜਾਪਨਤੋ ਭੁਞ੍ਜਨਤੋ ਚ। ਤਦੁਭਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਣਤੋ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਆਸੀਸਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਇਚ੍ਛਨਵਸੇਨ। **ਅਞ੍ਞੇਨਾਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਜਪ੍ਪਨਾਜਪ੍ਪਿਤਤ੍ਤਾਨਂ ਜਪ੍ਪਾਯ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਾਕਾਰੇਨ। **ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਤੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮੂਸਤਿ। **ਮਾਰਪਾਸੋ**ਤਿ ਮਾਰੇਨ ਗਹਿਤਤਾਯ ਰਾਗੋ ਮਾਰਪਾਸੋ।

੧੦੬੬. **ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਕਮ੍ਮਪਥਭੇਦਂ ਨ ਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਟ੍ਠਾਨਕੋਪੋ ਕਰੋਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਂ ਮੇ ਨਾਚਰਿ , ਨ ਚਰਤਿ, ਨ ਚਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਪਿਯਸ੍ਸ ਮੇ ਮਨਾਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਨਾਚਰਿ, ਨ ਚਰਤਿ, ਨ ਚਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਸ੍ਸ ਮੇ ਅਮਨਾਪਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਂ ਨਾਚਰਿ, ਨ ਚਰਤਿ, ਨ ਚਰਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋਪਿ ਹਿ ਕੋਪੋ ਅਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਟ੍ਠਾਨਕੋਪੋ ਏਵ ਭਵਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤੋ। **ਆਘਾਤੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਹਨਨ੍ਤੋ। **ਪੁਨਰੁਤ੍ਤਿਦੋਸੋ ਪਟਿਸੇਧਿਤੋ**ਤਿ ਦੋਸ-ਪਦਸ੍ਸ ਪਟਿਵਿਰੋਧ-ਪਦਸ੍ਸ ਚ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਟਿਘਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ''ਪਟਿਵਿਰੋਧੋ''ਤਿ, ਪਦੋਸਾਦਿਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਂ ''ਦੋਸੋ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਦੁਸ੍ਸਨਾਦਿਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਂ ਪਚ੍ਛਾ ''ਦੋਸੋ''ਤਿ, ਵਿਰੋਧਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ''ਪਟਿਵਿਰੋਧੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਨਰੁਤ੍ਤਿਦੋਸੋ।

੧੦੯੧. ਅਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਤਾਮਤ੍ਤਦੀਪਕੇ ਮਾਤਿਕੁਦ੍ਦੇਸੇ ਅਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਬਹੁਵਚਨੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋਤਿ ਬਹੁਵਚਨੇਨੇਵ ਪੁਚ੍ਛਤਿ – ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ। ਸਭਾਵਸਙ੍ਖਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਦਿਵਸੇਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮੇ ਅਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਪੁਚ੍ਛਾ ਚ ਕਰੀਯਤੀਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਚ। **ਇਮੇ**ਤਿ ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਏਕਮ੍ਪਿ ਤਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਬਹੁਵਚਨੇਨੇਵ ਨਿਗਮਨਂ ਕਤਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਬੋਧਨੇਯ੍ਯਜਸ੍ਸ ਅਜਾਨਨਕਾਲਂ ਉਪਾਦਾਯ।

੧੧੦੧. ਕਿਂ ਪਨ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਿਂ ਤੇਨ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਇਦਮੇਵ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਨਿਯਮਾਭਾਵੋ **ਵਵਤ੍ਥਾਨਾਭਾਵੋ**। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵ ਚਕ੍ਖਾਦਿਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਨਪਿ

ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯਜੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ **“ਕਿਂ ਪਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਕੇਹਿਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ ਕੇਹਿਚਿ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਵਸੇਨ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਰੂਪਰਾਗਾਦਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਚ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾ ਨ ਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ, ਇਤਰੇਨ ਚ ਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ। ਏਵਂ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਸਦ੍ਦਾਦੀਨਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਹਿ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯਜਤਾ ਵਿਞ੍ਞੇਯਜਤਾ ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ, ਤਥਾ ਦ੍ਵਾਰਭੇਦਵਸੇਨ। ਅਥ ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵਾਤਿ ਇਤਰਂ ਤੇਨ ਨ ਵਿਞ੍ਞੇਯਜਂ। ਏਵਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇ ਚਾਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯਥਾਯੋਗਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਯੋ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਦੀਹਿ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ, ਕੇਚਿਦੇਵ ਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰੇਹੀਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯਜਤ੍ਤਾ**ਤਿ ‘‘ਕੇਹਿਚਿ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ’’ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਮਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਨੁਵਤ੍ਤਮਾਨਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਭਾਵਤੋ।

੧੧੦੨. **ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਿਕਰਾਗੋ**ਤਿ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਭਵਾਸਵਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੋ ਲੋਭੋ ਕਾਮਾਸਵੋਤਿ ਯੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ। ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤੋ ਰਾਗੋ ਭਵਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਭਵਾਸਵੋ’’ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਭਵਾਸਵੋ ਪਨ ‘‘ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸੋਪਿ ਰਾਗੋ ਕਾਮਾਸਵੋ ਭਵਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤੋ। ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਕਾਰਣਭੂਤਾ ਕਾਮਾਸਵਾਦਯੋਪਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੧੧੦੩. ਕਾਮਾਸਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਚ **ਕਾਮੇਸੂ**ਤਿ ਕਾਮਰਾਗਦਿਟ੍ਠਿਰਾਗਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤੇਸੁ ਤੇਭੂਮਕੇਸੁ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਨ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਿਨਾਮਂ ਨ ਲਭਤੀਤਿ। ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਛਨ੍ਦੋ ਅਕੁਸਲੇਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਪਨ ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ।

੧੧੦੫. ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਨ੍ਤਿ ਗਹਣਂ ਯਦਿਪਿ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸ੍ਵੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਰੂਪੇ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵਾ ਪਨ ਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਕਤ੍ਵਾ ਜੀਵਂ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ **ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ** ਹੋਤੀਤਿ। ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਦਿਂ ਏਕਚ੍ਚਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ‘‘ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਞ੍ਞਞ੍ਚ ‘‘ਨ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ‘‘ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤੀ’’ਤਿ **ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ**। ‘‘ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਚ ਪੁਟ੍ਠੋ ‘‘ਨੇਵਾ’’ਤਿ, ‘‘ਨ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਚ ਪੁਟ੍ਠੋ ‘‘ਨ’’ਇਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਦਿਟ੍ਠਿ,** ਅਮਰਾ ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਾ, ਅਮਰਮਚ੍ਛਸਦਿਸੀ ਵਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਦਿਟ੍ਠੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਿਕੋ ਰਾਗੋ ਕਾਮਾਸਵੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ ਵਿਮਾਨਾਦੀਸੁ ਰਾਗਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਰਾਗਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਾਸਵਭਾਵਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਯਦਿ ਪਨ ਲੋਭੋ ਕਾਮਾਸਵਭਵਾਸਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਯਦਾ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਾ ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੋ ਆਸਵਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਤਸ੍ਸਪਿ ਆਸਵਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ ‘‘ਚਤੂਸੁ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਲੋਭਸਹਗਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਮੋਹੋ ਸਿਯਾ ਆਸਵਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਸਿਯਾ ਆਸਵਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿ। ‘‘ਕਾਮਾਸਵੋ ਅਟ੍ਠਸੁ ਲੋਭਸਹਗਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ, ‘‘ਕਾਮਾਸਵਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠਾਸਵੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੩.੧) ਚ ਵਚਨਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤੋ ਰਾਗੋ ਕਾਮਾਸਵੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। **ਕਿਲੇਸਪਟਿਪਾਟਿਯਾਪਿ ਆਹਰਿਤ੍ਵਂ ਵਟ੍ਟਤੀ**ਤਿ ਆਸਵਾਨਂ ਵਚਨਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇ ਪਹਾਨੇ ਆਹਰਿਯਮਾਨਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਮ੍ਪਿ ਤੇਸਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਉਦ੍ਦੇਸਕ੍ਕਮੇਨ ਆਹਰਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ ਪਜਹਨਕਾਨਂ ਮਗ੍ਗਾਨਮ੍ਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੧੨੧. **ਪਠਮਕਮਾਨਭਾਜਨੀਯੇ**ਤਿ ‘‘ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ’’ਤਿ ਮਾਨਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ‘‘ਏਕਚ੍ਚੋ ਜਾਤਿਯਾ ਵਾ ਗੋਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਕੋਲਪੁਤ੍ਤਿਯੇਨ ਵਾ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਵਾ ਧਨੇਨ ਵਾ ਅਜ੍ਝੇਨੇਨ ਵਾ ਕਮ੍ਮਾਯਤਨੇਨ ਵਾ ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨੇਨ ਵਾ ਵਿਜ੍ਜਾਟ੍ਠਾਨੇਨ ਵਾ ਸੁਤੇਨ ਵਾ ਪਟਿਭਾਨੇਨ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਞ੍ਞਤਰੇਨ ਵਾ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਮਾਨਂ ਜਪ੍ਪੇਤਿ, ਯੋ ਏਵਰੂਪੋ ਮਾਨੋ ਮਞ੍ਞਨਾ...ਪੇ॰...

ਕੇਤੁਕਮਜਤਾ ਚਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸਾ’’ਤਿ (ਵ◌ਿਭ◌ ੯੬੬) ਸੇਯਜਸ੍ਸ ਸਦਿਸਸ੍ਸ ਹੀਨਸ੍ਸ ਚ ਪਵਤ੍ਤੁਮਾਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਵ◌ਿਸੇਸਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵ◌ਾ ਸੇਯਜਮਾਨੋ ਵ◌ਿਭਤ੍ਤੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **“ਏਕੋ ਮਾਨੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਜਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਕਥਿਤੋ”**ਤਿ ਆਹ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚਾਯਂ ਪਠਮਕਮਾਨਭਾਜਨੀਯੇ ਏਵ ਏਵ◌ਂ ਕਥਿਤੋ, ਦੁਤਿਯਕਤਤਿਯਕਮਾਨਭਾਜਨੀਯੇਪਿ ਕਥਿਤੋ ਏਵ◌ਾਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਥਂ ਏਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਥ ਵ◌ਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਮਾਨਾਨਂ ਭਾਜਨੀਯਂ **“ਪਠਮਕਮਾਨਭਾਜਨੀਯੇ”**ਤਿ ਆਹ। ਸੇਯਜਸ੍ਸ ‘‘ਸੇਯਜੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਮਾਨੋ’’ਤਿਆਦੀਨਞ੍ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਆਮਸਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਨਂ ਨਵਨ੍ਨਂ ਮਾਨਾਨਂ ਭਾਜਨੀਯਂ ਦੁਤਿਯਕਮਾਨਭਾਜਨੀਯਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਮਾਨਰਾਸਿਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤੁਮਾਨਰਾਸਿਤੋ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਕਤ੍ਤਾਤਿ, ਅਥਾਪਿ ਚ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਦੁਤਿਯਕਮਾਨਭਾਜਨੀਯੇ ‘‘ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਤਯੋ ਤਯੋ ਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਕਥਿਤ’’ਨ੍ਤਿ ਇਧ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਯ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾਯ ਸਮਾਨਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **“ਪਠਮਕਮਾਨਭਾਜਨੀਯੇ”**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਸੋ ਏਵ ਮਾਨੋ ਇਧਾਗਤੋਤਿ ਤਤ੍ਥ ਕਥਿਤੋ ਏਵ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਮਾਨਕਰਣ**ਵ**ਸੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਸੇਯਜੋ’’ਤਿਆਦਿਕਿਚ੍ਚਕਰਣਵਸੇਨ। **ਅਪਰਾਪਰੇ ਉਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮਾ ਮਾਨਾ ਅਪਰਾਪਰੇ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵ◌ੇਨ ਤੇ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਾ ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਕੇਤੁਕਮਜਤਾਚਿਤ੍ਤਂ ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤਭਾਵ◌ਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਵ◌ਿਸੇਸਿਤਂ।

੧੧੨੬. ਅਕ੍ਖਮਨਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨਂ **ਖਿਯਜਨਂ। ਮਨੇਨ ਪਿਯਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਵ◌ਂਪਕਾਰਂ ਪੂਜਨਂ ਮਾਨਨਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਸ੍ਸਾਕਰਣ**ਵ**ਸੇਨਾ**ਤਿ ਲਾਭਾਦਿਅਕ੍ਖਮਨਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ।

੧੧੨੭. **ਅਰਿਯਸਾ**ਵ**ਕਾ**ਤਿ ਵਚਨਂ ‘‘ਅਰਿਯਸਾਵਕਾਨਂਯੇਵ ਪਟਿਵ◌ੇਧੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇ ਚ ਤਂ ਨ ਮਚ੍ਛਰਾਯਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਪਟਿਵ◌ੇਧਧਮ੍ਮੇ ਮਚ੍ਛਰਿਯਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। **ਗਨ੍ਥੋ**ਤਿ ਪਾਲ਼ਿ। **ਕਥਾਮਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਪਬਨ੍ਧੋ। **ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵ◌ਾ ਅਕੁਸਲਾਦਿਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਲੋਲਤਾਯ ਤਥਾਗਤਭਾਸਿਤਂ ਤਿਤ੍ਥਿਯਭਾਸਿਤਂ ਵ◌ਾ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਆਲੋਲੇਸ੍ਸਤਿ। **ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਆਵ◌ਿਕਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਥਾ ਸਨ੍ਤਂ ਅਞ੍ਞਥਾ ਪਵ◌ੇਦਯਿਤ੍ਵ◌ਾ। **ਯੋ ਪਨਾ**ਤਿ ਤਿਤ੍ਥਿਯੋ ਗਹਟ੍ਠੋ ਵ◌ਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮਯਸ੍ਸ ਸਦੋਸਭਾਵ◌ਂ ਦਟ੍ਠਂ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਾਣੇਨ ਅਭਿਨਿਵ◌ੇਸੇਨ ਵ◌ਾ।

ਬਜਾਪਿਤੁਮਨਿਚ੍ਛੋਤਿ ਵ◌ਿਵ◌ਿਚ੍ਛੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ੇਵ**◌ਿਚ੍ਛਂ। ਅਨਾਦਰੋ**ਤਿ ਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਦਾਨੇ ਆਦਰਰਹਿਤੋ। ਕਟਚ੍ਛੁਨਾ ਗਾਹੋ ਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਟਚ੍ਛੁਗ੍ਗਾਹੋ, ਕਟਚ੍ਛੁਗ੍ਗਾਹੋ ਵ◌ਿਯ **ਕਟਚ੍ਛੁਗ੍ਗਾਹੋ**। ਯਥਾ ਹਿ ਕਟਚ੍ਛੁਗ੍ਗਾਹੋ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਭਤ੍ਤੇ ਨ ਸਂਪਸਾਰਯਤਿ, ਏਵ◌ਂ ਮਚ੍ਛਰਿਯਮ੍ਪਿ ਆਵ◌ਾਸਾਦੀਸੂਤਿ। ਗਯ੍ਹਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਵ◌ਾ ਗਾਹੋ, ਕਟਚ੍ਛੁ ਏਵ ਗਾਹੋ **ਕਟਚ੍ਛੁਗ੍ਗਾਹੋ**। ਸੋ ਯਥਾ ਸਙ੍ਕੁਟਿਤਗ੍ਗੋ ਨ ਸਂਪਸਾਰਯਤਿ, ਏਵ◌ਂ ਮਚ੍ਛਰਿਯਮ੍ਪੀਤਿ। ਆਵਰਿਤ੍ਵ◌ਾ ਗਹਿਤਂ ਅਗ੍ਗਹਿਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵ◌ੋ **ਅਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਂ,** ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ। ‘‘ਆਵ◌ਾਸਾਦਿ ਪਰੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਮਸਾਧਾਰਣਂ ਵ◌ਾ ਮਯ੍ਹੇਵ ਹੋਤੂ’’ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣਲਕ੍ਖਣਤਾ, ‘‘ਮਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਗੂਹਣਲਕ੍ਖਣਤਾ ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਯਂ ਪਨ ‘‘ਪਰਸਨ੍ਤਕਂ ਗਣ੍ਹਿਤੁਕਾਮੋ’’ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਮਚ੍ਛਰਿਯਸ੍ਸ ਪਰਸਨ੍ਤਕਲੋਭਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵ◌ਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਦਿ ਹਿ ਤਂ ਮਚ੍ਛਰਿਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਂ, ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣਲਕ੍ਖਣਤਾ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾਤਿ।

੧੧੪੦. ਅਭਿਜ੍ਝਾਕਾਮਰਾਗਾਨਂ ਵ◌ਿਸੇਸੋ ਆਸਵਦ੍ਵਯਏਕਾਸਵਭਾਵ◌ੋ ਸਿਯਾ, ਨਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਨੋਆਸਵਭਾਵ◌ੋ ਚਾਤਿ ਨੋਆਸਵਲੋਭਸ੍ਸ ਸਬ੍ਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਨ ਹਿ ਅਤ੍ਥਿ ‘‘ਆਸਵ◌ੋ ਚ ਨੋਆਸਵ◌ੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਆਸਵਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਸਵਸ੍ਸ ਚ ਨੋਆਸਵਸ੍ਸ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਸਤ੍ਤਮੋ ਚ ਨਵਮੋ ਚ ਪਞ੍ਹੋ। ਗਣਨਾਯ ਚ ‘‘ਹੇਤੁਯਾ ਸਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਨ ‘‘ਨਵ◌ਾ’’ਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਲੋਭੇ ਨੋਆਸਵ◌ੇ ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਸਤ੍ਤਮਨਵਮਾਪਿ ਪਞ੍ਹਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਲਭੇਯ੍ਯੁਂ, ਗਣਨਾ ਚ ‘‘ਹੇਤੁਯਾ ਨਵ◌ਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ। ਦਿਟ੍ਠਿਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਚ ਲੋਭੇ ਨੋਆਸਵ◌ੇ ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਦੋਸੋਤਿ।

੧੧੫੯. ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਕਾਮੇਸੂ**ਤਿ ਤੇਭੂਮਕੇਸੁ ਸਾਸਵ◌ੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਸੁ। ਸਬ੍ਬੋ ਹਿ ਲੋਭੋ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਂ। ਤੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ‘‘ਨੀਵਰਣਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਨੀਵਰਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ। ਆਰੁਪ੍ਪੇ

ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨੀਵਰਣਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਂ। ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨੀਵਰਣਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੮.੧)।

੧੧੬੨. **ਇਰਿਯਾਪਥਿਕਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਰਿਯਾਪਥੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਂ ਅਟ੍ਠਪਞ੍ਞਾਸਵਿਧਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਬਲਵਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸਹਗਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ "**ਇਰਿਯਾਪਥਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਓਲੀਯਤੀ**ਤਿ ਓਲਮ੍ਬਤਿ।

੧੧੬੩. **ਓਨਯ੍ਹਤੀ**ਤਿ ਛਾਦੇਤਿ, ਅਵਤ੍ਥਰਤਿ ਵਾ। ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਾਰਣੇਨ, ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਤਾਨਿਵਾਰਣੇਨੇਵ ਵਾ **ਅਨ੍ਤੋਸਮੋਰੋਧੋ। ਏਕਚ੍ਚਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਿਰੀਸਾਦਿਰੁਕ੍ਖਾਨਂ। **ਰੂਪਕਾਯੇਨੇਵ ਸਿਯੁਂ,** ਤੇਨ ਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਨਨਿਬ੍ਬਾਨਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਨਂ ਰੂਪਤਾਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ''ਕਾਯਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵਚਨਸ੍ਸ ਰੂਪਤ੍ਤਾਸਾਧਕਤ੍ਤਾ। **ਨ ਹਿ ਨਾਮਕਾਯੋ ਸੁਪਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸਮੁਟ੍ਠਿਤਰੂਪੇਹਿ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਗਰੁਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਦੀਨਂ ਸਂਸੀਦਨਂ ਸੋਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਜਾਗਰਣਚਿਤ੍ਤਰਹਿਤਂ ਭਵਙ੍ਗਸਨ੍ਤਤਿਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਸ ਫਲਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵਿਯ ਮਿਦ੍ਧਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਫਲਤ੍ਤਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵਿਯ ਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਮਿਦ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਸੋਪ੍ਪਾਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋਸਮੋਰੋਧੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸੋ ਨਾਮਕਾਯੇ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤੇਨ ਸਹ ਵੁਤ੍ਤਾ ਓਨਾਹਪਰਿਯੋਨਾਹਾ ਚ। ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਾਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਭਾਵੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੇਨ ਨਤ੍ਥਿ, ਨਾਮਕਾਯਸ੍ਸ ਨਾਮਕਾਯੇ ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕੇ ਲਹੁਕੋ, ਅਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕੇ ਗਰੁਕੋਤਿ ਅਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਭਾਵੇਨ ਓਨਾਹਨਾਦਿ ਨਾਮਕਾਯਸ੍ਸੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਓਨਾਹਨਾਦਯੋਪਿ ਨਾਮਕਾਯੇ ਵਿਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਨ ਹਿ ਰੂਪਂ ਨਾਮਕਾਯਸ੍ਸ ਓਨਾਹੋ...ਪੇ॰... ਹੋਤੀ**"ਤਿ। ਆਵਰਣਭਾਵੋ ਵਿਯ ਹਿ ਓਨਾਹਨਾਦਿਭਾਵੋਪਿ ਨਾਮਕਾਯਸ੍ਸੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। ਇਤਰੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਮੇਘਾਦੀਹਿ ਰੂਪੇਹਿ ਰੂਪਾਨਂ ਓਨਾਹਨਾਦਿਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ "**ਨਨੁ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਯਦਿ ਏ**ਵਨ੍ਤਿ ਯਦਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਓਨਾਹਨਾਦਿਤਾ ਸਿਦ੍ਧਾ, ਅਰੂਪਸ੍ਸ ਨ ਸਿਯਾ , ਸੇਤੁਬਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਵਰਣਂ ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਆਵਰਣਮ੍ਪਿ ਅਰੂਪਸ੍ਸ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੁਰਾਮੇਰਯਪਾਨਂ ਅਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਯੁਤ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਭਾਵੋ, ਸੁਰਾ...ਪੇ॰... ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾਨੁਯੋਗਸ੍ਸ ਚ ਅਕੁਸਲਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਤਥਾਪਿ ਪਰਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਅਨੁਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਸੁਰਾਮੇਰਯਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਤਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਤਾ ਚ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਾਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਫਲਵੋਹਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਨ, ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ**"ਤਿ। **ਏਵਮੇਵ ਖੋ**ਤਿ ਯਥਾ ਜਾਤਰੂਪਸ੍ਸ ਅਯੋ ਲੋਹਂ ਤਿਪੁ ਸੀਸਂ ਸਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਨ ਚੇਵ ਮੁਦੁ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ, ਨ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਂ ਪਭਙ੍ਗੁ ਚ, ਨ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਉਪੇਤਿ ਕਮ੍ਮਾਯ, ਏਵਮੇਵ। **ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ**ਤਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਪਞ੍ਞਾਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ, ਪਚ੍ਚਯੇ ਫਲਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਯਮੇਵ ਕਿਲੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਨੀਵਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾਵ ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਦਸ੍ਸਿਯਮਾਨੇ ਨ ਨੀਵਰਣਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਆਰਮ੍ਭੋ, ਅਥ ਖੋ ਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਭਾਵਸ੍ਸ ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋਤਿ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ਚ ਅਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ **ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚਰਨ੍ਤਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਸਿਪ੍ਪਿਸਮ੍ਬੁਕਾਦੀਸੁ ਯਥਾਲਾਭਸਮ੍ਭਵਂ ਤਂ ਦ੍ਵਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਏਵਂ ''ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮ੍ਪੀ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਯਂ ਯਥਾਲਾਭਂ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਜਸ੍ਸਾਸਮ੍ਭਵ**ਵਚਨਤੋਤਿ ''ਚਤ੍ਤਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਸ੍ਸ ਝਾਨਕ੍ਖਣੇ ਚਿਤ੍ਤਜਸ੍ਸ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਵਚਨਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ''ਚਤ੍ਤਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਨ ਵਾ ਅਸਮ੍ਭਵਸ੍ਸ ਵਚਨਤੋ ਪਕਾਸਨਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕਾਮੇਸੁ ਖੋ ਪਨ...ਪੇ॰... ਸੁਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕਾਮਾਦੀਨਵੇ ਅਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਹਾਨਮਾਹ। **ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਪਹਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਰੂਪੇ ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ ਪਹਾਨਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ''ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਵਿਨਯਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਪਨ ''ਛ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾਦਸ੍ਸਨਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਪਕਾਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਨ ਯਥਾ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਛ ਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚ

ਨੀਵਰਣਾਨਿ ਚ ਯਥਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਾਨਿ ‘‘ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਨ ਏਵਂ ਰੂਪਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਮੇਵ ਹੋਨ੍ਤਂ ‘‘ਪਹਾਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਚ ਸੁਤ੍ਤੇਹੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **‘‘ਤਥਾ ਹੀ’’**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਆਵਰਨ੍ਤੀਤਿ **ਆਵਰਣਾ**। ਨੀਵਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਨੀਵਰਣਾ**। ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਭਵਨ੍ਤਾ ਆਰੋਹਨ੍ਤੀਤਿ **ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਾ**। ਆਵਰਣਾਦਿਕਿਚ੍ਚਞ੍ਚ ਅਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾ ਅਨ੍ਧਕਰਣਾਦਿਕਿਚ੍ਚਂ। ਤਤ੍ਥ ਚਤੂਸੁ ਪਦੇਸੁ ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਿਮਪਚ੍ਛਿਮੋ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਘਾਤੋ, ਤਂਜਨਕਤਾਯ **ਵਿਘਾਤਪਕ੍ਖਿਕਂ**। ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਰਾਸਿਭਾਵੋ ਚ ਅਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਅਰੂਪਮੇਵ ਸਿਦ੍ਧਂ।

੧੧੬੬. ਗਣਭੋਜਨਾਦਿਅਕਪ੍ਪਿਯਭੋਜਨਂ ਕਪ੍ਪਿਯਸਞ੍ਞੀ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਕੋਚਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਅਨਵਜ੍ਜਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਦਸ੍ਸਨਚੇਤਿਯਵਨ੍ਦਨਾਦਿਂ ਵਜ੍ਜਸਞ੍ਞੀ ਅਕਤ੍ਵਾ ਕਤ੍ਵਾ ਚ ਕੋਚਿ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਹੋਤਿ। **ਵਤ੍ਥੂ**ਨ੍ਤਿ ਮੂਲਂ। **ਏਵਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਮੂਲਵਸੇਨ ਏਵਂਪਕਾਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਦਂ ਯੇਵਾਪਨਕੇਸੁ ‘‘ਕੁਚ੍ਛਿਤਂ ਕਤਂ ਕੁਕਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ। **ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਨਾਕਾਰੋ**ਤਿ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਭਾਵਨਾਕਾਰੋ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਕਰਣਾਕਾਰੋ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਗਮਨਾਕਾਰੋ ਵਾ। ਏਤੇਨ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਕਿਰਿਯਭਾਵੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ‘‘ਕਪ੍ਪਤਿ ਨ ਕਪ੍ਪਤੀ’’ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋਵ **ਵਿਨਯਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ**।

੧੧੭੬. ਚਿਤ੍ਤਵਿਕ੍ਖਿਪਨਕਿਚ੍ਚਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਞ੍ਚ ਸਹ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹਾਨਂ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨੀਵਰਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਦਿ ਹਿ ਲੋਭੋ ਨੋਨੀਵਰਣੋ ਸਿਯਾ, ‘‘ਨੋਨੀਵਰਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨੀਵਰਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿਆਦਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਚੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਗਣਨਾਯ ਚ ‘‘ਹੇਤੁਯਾ ਚਤ੍ਤਾਰੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ‘‘ਨਵਾ’’ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੋ ਲੋਭੋ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਨ੍ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨਸ੍ਸ ਪਹਾਨਵਚਨਂ ਯੁਤ੍ਤਂ।

੧੨੧੯. **ਕਾਮੋ ਚਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ ਚ। **ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਤ੍ਤਰਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪਾਦਿਯਤੀ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਿਂ ‘‘ਸਸ੍ਸਤੋ’’ਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਿਆਕਾਰੇਨੇਵ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਉਤ੍ਤਰਦਿਟ੍ਠਿ ਤੇਨੇਵ ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਿਂ ਦਲ੍ਹਂ ਕਰੋਨ੍ਤੀ ਤਂ ਉਪਾਦਿਯਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਗੋਸੀਲਗੋਵਤਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਤਥਾਭੂਤਂ ਦਿਟ੍ਠਿਮਾਹ। **ਅਭਿਨਿਵੇਸਤੋ**ਤਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸਭਾਵਤੋ, ਅਭਿਨਿਵਿਸਨਤੋ ਵਾ। **ਅਤ੍ਤਵਾਦਮਤ੍ਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਇਦਂ ਵਚਨਮਤ੍ਤਮੇਵ। **ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤਿ** ਦਲ੍ਹਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਕਥਂ? **ਅਤ੍ਤਾ**ਤਿ। ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਹਿ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨ੍ਤਾ ਵਚਨਮੇਵ ਦਲ੍ਹਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਂ ਅਤ੍ਤਵਾਦਮਤ੍ਤਮੇਵ ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਅਤ੍ਤਵਾਦਮਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਵਾਚਾਵਤ੍ਥੁਮਤ੍ਤਮਾਹ। ਵਾਚਾਵਤ੍ਥੁਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹਿ ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾਤਿ।

੧੨੨੧. **ਦਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਦਾਨਮਾਹ, ਤਂ ਅਫਲਤ੍ਤਾ ਰੂਪਂ ਵਿਯ ਦਾਨਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਮਹਾਵਿਜਿਤਯਞ੍ਞਸਦਿਸੋ ਯਞ੍ਞੋ **ਮਹਾਯਾਗੋ**। ਆਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਹਵਨਂ ਦਾਨਂ **ਆਹੁਨਂ**, ਪਾਹੁਨਾਨਂ ਅਤਿਥੀਨਂ ਅਤਿਥਿਕਿਰਿਯਾ **ਪਾਹੁਨਂ**, ਆਵਾਹਾਦੀਸੁ ਮਙ੍ਗਲਤ੍ਥਂ ਦਾਨਂ **ਮਙ੍ਗਲਕਿਰਿਯਾ**। **ਪਰਲੋਕੇ ਠਿਤੋ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ‘‘ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤੀ**ਤਿ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਅਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਰਲੋਕੋ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਅਯਂ ਲੋਕੋ ਹੋਤਿ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਆਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਚਾਤਿ ਪਰਲੋਕਤੋ ਇਧਾਗਮਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨਤੋ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਰਲੋਕੇ ਠਿਤੋ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ‘‘ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਨ ਹਿ ਅਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਪਰਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। **ਇਧਲੋਕੇ ਠਿਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਅਯਮੇਵ ਨਯੋ। ਅਯਂ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ‘‘ਸਂਸਰਣਪ੍ਪਦੇਸੋ ਇਧਲੋਕੋ ਚ ਪਰਲੋਕੋ ਚ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਨਤ੍ਥਿ ਸਂਸਰਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨਤੋ’’ਤਿ। ਪੁਰਿਮਭਵਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵੇ ਉਪਪਤਨਂ ਉਪਪਾਤੋ, ਸੋ ਯੇਸਂ ਸੀਲਂ, ਤੇ **ਓਪਪਾਤਿਕਾ**। ਤੇ ਪਨ ਚਵਨਕਾ ਉਪਪਜ੍ਜਨਕਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **‘‘ਚਵਨਕਉਪਪਜ੍ਜਨਕਸਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤੀ’’**ਤਿ। **ਅਨੁਲੋਮਪ੍ਪਟਿਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨੁਕੂਲਂ ਸੀਲਾਦਿਪ੍ਪਟਿਪਦਂ।

੧੨੩੬. ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋਵ ਗਹਿਤੋਤਿ ਇਮਿਨਾ ਯਂ ਆਸਵਗੋਚ੍ਛਕੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ ਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਰਾਗਸ੍ਸ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਰਾਗਸ੍ਸ ਚ ਅਸങ്ഗਹਣੇਨ ਨੀਵਰਣਗੋਚ੍ਛਕੇ ਚ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਨਿਵਾਰਿਤਂ ਹੋਤਿ। **ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨਾ**ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਚਤੂਹਿ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਅਤਨੁਕਤਾ ਮੋਹਾਦਯੋ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀਤਿ।

੧੨੮੭. ਨਿਰਤਿਅਤ੍ਥੇਨਾਤਿ ਪੀਤਿਵਿਰਹੇਨ, ਬਲਵਨਿਕਨ੍ਤਿਵਿਰਹੇਨ ਵਾ। ਨ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਰਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਵ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਵਗਾਹਤ੍ਥੋ ਅਧੋਅਤ੍ਥੋ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ **ਅਵ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

੧੩੦੧. ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤੋ ਮੋਹਰਣੋ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਰਾਗਰਣੇਨ **ਸਰਣੋ,** ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੋ ਰੂਪਰਾਗਅਰੂਪਰਾਗਸങ്ਖਾਤੇਨ। **ਅਰਣਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤੇ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੩) ਪਨ ''ਯੋ ਕਾਮਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸੁਖਿਨੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨੁਯੋਗੋ ਹੀਨੋ ਗਮ੍ਮੋ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕੋ ਅਨਰਿਯੋ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ, ਸਦੁਕ੍ਖੋ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਉਪਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਰਣੋ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ ਫਲਭੂਤਦੁਕ੍ਖਉਪਘਾਤਉਪਾਯਾਸਪਰਿਲ਼ਾਹਸਭਾਵਭੂਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾਭਾਵੋਵ ''ਸਰਣੋ''ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਤੇਹਿ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਾਨਂ ਸਰਣਤਾ ਸਿਦ੍ਧਾ ਹੋਤੀਤਿ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਦੁਕਨਿਕ੍ਖੇਪਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩੦੩. ਵਿ**ਵੇਚਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਕਤਤ੍ਤਾ ਪਕਾਸਿਤਤ੍ਤਾ। **ਅਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਖੇਪੇਤੀ**ਤਿ ਵਜਿਰਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਤਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਅਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਖੇਪੇਤਿ ਪੁਨ ਅਪਾਕਤਿਕਤਾਆਪਾਦਨੇਨ।

੧੩੧੧. ਤਪ੍ਪਤੀਤਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਅਨੁਸੋਚਤਿ ਵਾ।

੧੩੧੩. ਅਹਨ੍ਤਿ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦਪਰੇਨ ਅਹਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਸੋ ਸਂਕਥੀਯਤਿ, ਉਦੀਰੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਸ੍ਸ ਵਚਨੇਨ ਪਕਾਸਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਪਦਤ੍ਥਸ੍ਸ **ਸങ്ਖਾ**ਦਿਭਾਵੇ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਾਦਿਤਾ ਸਿਯਾਤਿ। **ਭਾਵੇ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਵੇਵਚਨਨ੍ਤਿ ਭਣਨ੍ਤਿ, ਧਾਤੁਯਾ ਵਾ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। **ਦਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਮਞ੍ਚੋ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਹ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਪਵਤ੍ਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਸੁਣਨ੍ਤੇਨ ਚ ਪੁਬ੍ਬੇ ਗਹਿਤਸਞ੍ਞੇਨ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਭਾਵੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਨ ਹਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤੇ ਤਦਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਸੇਸੇਨ ਅਧਿਵਚਨਂ ''ਞਾਯਤੀਤਿ **ਸਮਞ੍ਞਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਹਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਅਧਿਵਚਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਗਹਣਵਸੇਨ ਞਾਯਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾਯਤਿ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤੀਤਿ **ਸਮਞ੍ਞਾ। ਪਞ੍ਞਾਪੀਯਤੀ**ਤਿ ਅਹਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਏਤਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਠਪੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵੋਹਰੀਯਤੀ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਉਦ੍ਧੇਯ**ਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬਂ। **ਅਪਿ ਨਾਮਸਹਸ੍ਸਤੋ**ਤਿ ਅਨੇਕੇਹਿਪਿ ਨਾਮਸਹਸ੍ਸੇਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਯਮੇਵ ਉਪਪਤਨਸੀਲਂ ਨਾਮਂ **"ਓਪਪਾਤਿਕਨਾਮ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਕਰੀਯਤੀਤਿ ਕਮ੍ਮਂ, ਨਾਮਮੇਵ ਕਮ੍ਮਂ **ਨਾਮਕਮ੍ਮਂ**। ਤਥਾ **ਨਾਮਧੇਯ੍ਯਂ**। ਕਰਣਠਪਨਸਦ੍ਦਾਪਿ ਹਿ ਕਮ੍ਮਤ੍ਥਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਥ ਕਰਣਤ੍ਥਾ, ਕਰੀਯਤਿ ਚ ਠਪੀਯਤਿ ਚ ਏਤੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਏਵਂਨਾਮੋਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪੀਯਤੀਤਿ ਕਰਣਂ ਠਪਨਞ੍ਚ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਭਾਵਤ੍ਥਾ, ਞਾਪਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਕਰਣਂ ਠਪਨਨ੍ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨਾਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿ ਨਾਮਬ੍ਯਞ੍ਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਮਿਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਪਥਵੀਸങ്ਖਾਤਂ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਰਮਤ੍ਤਂ ਨਿਵਦਤਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਯਤਿ ਵਾ ਪਥਵੀਤਿ ਨਾਮਂ ਨਿਵਦਤਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਯਤਿ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਾਮਸ੍ਸ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਬ੍ਯਞ੍ਜਨਭਾਵਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਂ ''ਨਾਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿ ਨਾਮਬ੍ਯਞ੍ਜਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ **ਨਾਮਾਭਿਲਾਪੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਨਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਸങ്ਖਾ ਸਮਞ੍ਞਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵੋਹਾਰੋਤਿ ਚਤੂਹਿ ਪਦੇਹਿ ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਬ੍ਬਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਇਤਰੇਹਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ।

ਤਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਪੁਰਿਮਾ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਕਿਚ੍ਚਰਹਿਤਾ ਲੋਕਸਙ੍ਕੇਤਸਿਦ੍ਧਾ, ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਯਾਯ ਪੁਰਿਮਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਰੂਪਾਦਯੋ ਚ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸਨ੍ਤਾਨਾਨਨ੍ਤਰਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਗਹਿਤਪੁਬ੍ਬਸਙ੍ਕੇਤੇਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸਨ੍ਤਾਨੇਨ ਗਹਿਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪੀਯਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਆਚਰਿਯਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਚ ਅਤ੍ਥੇ ਸਤਿ ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਾਤਿਕਾਯਂ ‘‘ਵਚਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਅਧਿਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਧਿਵਚਨਾ ਨਾਮ, ਸਹੇਤੁਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਅਭਿਲਾਪਾ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿ ਨਾਮ, ਪਕਾਰੇਨ ਞਾਪਨਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੦੧-੧੦੮), ਤੇਨ ਵਿਰੋਧੋ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਕਿਚ੍ਚਰਹਿਤਸ੍ਸ ਵਚਨਮਤ੍ਤਂ ਅਧਿਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਸਹਿਤਸ੍ਸੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾਵਤੋ, ਨ ਚ ਵਚਨਵਚਨਤ੍ਥਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਹੇਤੁਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਨਾਪਿ ਅਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਸਭਾਵਸ੍ਸ ਪਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਞਾਪਨਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ।

ਦੁਵਿਧਾ ਚਾਯਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨਞ੍ਚ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਦਯੋ ਛ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋਵ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਰੂਪਂ ਵੇਦਨਾ’’ਤਿਆਦਿਕਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ‘‘ਇਤ੍ਥੀ ਪੁਰਿਸੋ’’ਤਿਆਦਿਕਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ‘‘ਤੇਵਿਜ੍ਜੋ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ’’ਤਿਆਦਿਕਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ‘‘ਇਤ੍ਥਿਸਦ੍ਦੋ ਪੁਰਿਸਸਦ੍ਦੋ’’ਤਿਆਦਿਕਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ‘‘ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ‘‘ਖਤ੍ਤਿਯਕੁਮਾਰੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਮਾਰੋ’’ਤਿਆਦਿਕਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਦੁਵਿਧਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾ…ਪੇ॰… ਅਭਿਲਾਪੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਚ ਸਙ੍ਖਾਦਿਕਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਤੇਸਂਯੇਵ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਦਯੋ ਇਤਰਾਤਿ।

ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਚਨੇਨ ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਬ੍ਬਾ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਭੂਤਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਇਤਰੇਹਿ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਚੇ? ਨ, ਅਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਸਤਿ ਹਿ ਉਜੁਕੇ ਪੁਰਿਮੇ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਗਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਇਮਾਯ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਸਿਦ੍ਧਮੇਤਂ। ਯਦਿ ਚ ਸਤ੍ਤਰਥਘਟਾਦਿਦਿਸਾਕਾਲਕਸਿਣਅਜਟਾਕਾਸਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਵਿਸਯਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਆਦਿਪ੍ਪਕਾਰਾ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਏਤੇਨੇਵ ਵਚਨੇਨ ਤਸ੍ਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਨ ਸਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਯਥਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਬ੍ਬਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੋ, ਏਵਂ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਪਞ੍ਞਪੇਤਬ੍ਬਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤੋ ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ’’ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥੇਹਿ ਅਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ। ਅਥਾਪਿ ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਬ੍ਬਪਞ੍ਞਾਪਨਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਖਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਤਥਾਪਿ ‘‘ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਪਤਤਿ, ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾ ਏਕਧਮ੍ਮਸ੍ਮਿਂ ਨਿਪਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਬ੍ਬਾਨਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥਭਾਵਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਬ੍ਬਾਨਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੇ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥਪਦਂ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਨਾਪਿ ਸਕ੍ਕਾ ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਬ੍ਬਪਞ੍ਞਾਪਨਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਖਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਸਙ੍ਖਾਦਿਸਦ੍ਦਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ‘‘ਮਰਣੇਨਪਿ ਤਂ ਪਹੀਯਤਿ, ਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਮਮਿਦਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਤੀ’’ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੪੧) ਏਤ੍ਥ ‘‘ਪੁਰਿਸੋਤਿ ਸਙ੍ਖਾ ਸਮਞ੍ਞਾ…ਪੇ॰… ਅਭਿਲਾਪੋ’’ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੪੧)। ਤਥਾ ‘‘ਮਾਗਣ੍ਡਿਯੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਸਙ੍ਖਾ ਸਮਞ੍ਞਾ’’ਤਿਆਦਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੭੩)। ਨ ਚ ‘‘ਅਯਂ ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮੋ’’ਤਿ ਸਙ੍ਕੇਤਗ੍ਗਹਣਂ ‘‘ਰੂਪਂ ਤਿਸ੍ਸੋ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਸਿਦ੍ਧਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਪਞ੍ਞਾਪਨੇ ਸਮਤ੍ਥਤਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਤੇਸਂ ਵਿਨਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਪਞ੍ਞਾਪਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ ਸਿਯਾ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਞ੍ਞਾਪਨੇ ਚ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਅਞ੍ਞਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਨਵਤ੍ਥਾਨਂ, ਤਤੋ ਅਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨਮੇਵ ਨ ਸਿਯਾ, ਨਾਪਿ ਸਙ੍ਕੇਤਗ੍ਗਹਣਂ ਸਙ੍ਕੇਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੇ ‘‘ਅਯਂ ਇਮਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ’’ਤਿ ਵਾ, ‘‘ਇਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਜੋਤਕ’’ਨ੍ਤਿ ਵਾ। ਸਞ੍ਞੁਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤੇ ਪਨ ਸਙ੍ਕੇਤਗ੍ਗਹਣੇ ਵਚਨਸ੍ਸ ਵਚਨਤ੍ਥਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਪ੍ਪਨੇ ਪਯੋਜਨਂ ਨਤ੍ਥਿ। ‘‘ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਵੋਹਾਰੋ

ਲੋਕਿਯੇ ਸੋਤੇ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ'' (ਕਥਾ॰ ੩੪੭), ''ਅਭਿਜਾਨਾਸਿ ਨੋ ਤ੍ਵਂ ਆਨਨ੍ਦ ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਏਵਰੂਪਂ ਨਾਮਧੇਯ੍ਯਂ ਸੁਤਂ ਯਦਿਦਂ ਜਨਵਸਭੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੮੦), ''ਨਾਮਞ੍ਚ ਸਾਵੇਤਿ ਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞੋ ਅਹਂ ਭਗਵਾ''ਤਿਆਦੀਹਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੧੭) ਚ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵਚਨਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਾਲਿਯਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਚ ਅਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਯਦਿ ਸਤ੍ਤਾਦਯੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਾ ਪਨ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮਾਤਿ? ਪਕਾਸਿਤੋ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ''ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਖਾ...ਪੇ॰... ਅਭਿਲਾਪੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਾਦੀਨਞ੍ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਿਤਾ ਨੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਯੇ ਚ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ ''ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਵਿਯ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵਤੋ''ਤਿ, ਅਯਞ੍ਚ ਵਾਦੋ ਹੇਵਤ੍ਥਿਕਥਾਯ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧੋ, ਨ ਚ ਰੂਪਂ ਵੇਦਨਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਾਦਯੋਪਿ ਯਦਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਰੂਪਾਦਯੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਯੇਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਚ ਤਥਾ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ''ਸਤ੍ਤੋ ਇਤ੍ਥੀ ਰਥੋ ਘਟੋ''ਤਿਆਦਿਕਾ ਵਿਚਿਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਨੁਲੋਮਾਨਿ ਚ ਅਧਿਵਚਨਾਨਿ, ਤੇਹਿ ਰੂਪਚਕ੍ਖਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞੋ ਸਤ੍ਤਰਥਾਦਿਸਞ੍ਞਾਵਲਮ੍ਬਿਤੋ ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਰਥਾਦਿਅਭਿਲਾਪਾ ''ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਤੇ ''ਮੁਸਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤਤੋ ਏਵ ਤੇ ਅਭਿਲਾਪਾ ''ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਚ ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਸਯਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋਪਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਵਚਨਸ੍ਸੇਵ ਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵੋਹਾਰਂ ਲਭਤਿ, ''ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾਗਹਿਤਸਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਵਚਨਤ੍ਥਭਾਵਤੋ। ''ਸਮ੍ਮੁਤਿਞਾਣਂ ਸਚ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ, ਨਾਞ੍ਞਾਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ (ਕਥਾ॰ ੪੩੪) ਕਥਾਯ ਚ ''ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿ ਚੀਵਰਾਦਿ ਚ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਮ੍ਹੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾਵ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਸਨ੍ਤਾਨੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਏਕਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਤੇ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਂ ਸਤ੍ਤਾਦਿਗ੍ਗਹਣਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਵਿਯ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਤੇਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਚ ਅਸਨ੍ਤਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਸਤ੍ਤਰਥਾਦਿਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਭਾਵੇਨ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਯਂ ਖਨ੍ਧਸਮੂਹਸਨ੍ਤਾਨਂ ਏਕਤ੍ਤੇਨ ਗਹਿਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ''ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ''ਤਿ ਗਹਣਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਂ ਤਦੁਪਾਦਾਨਭੂਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਸਞ੍ਞਾਯ ਸੇਵਮਾਨਸ੍ਸ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ''ਪੁਗ੍ਗਲੋਪਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੯) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਆਪੋਧਾਤੁਆਦੀਨਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਿਵੇਚੇਤ੍ਵਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਰੂਪਾਦਯੋ ਖਨ੍ਧੇ ਵਿਵੇਚੇਤ੍ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ। ਪਟਿਸੇਧਿਤਾ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਕਥਾਯ ਪੁਗ੍ਗਲਦਿਟ੍ਠਿ। ਵਜਿਰਾਯ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤਂ –

> ''ਕਂ ਨੁ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਪਚ੍ਚੇਸਿ, ਮਾਰ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ ਨੁ ਤੇ।
> ਸੁਦ੍ਧਸਙ੍ਖਾਰਪੁਞ੍ਜੋਯਂ, ਨਯਿਧ ਸਤ੍ਤੂਪਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੧; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੮੬; ਕਥਾ॰ ੨੩੩)।

ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਪਨ ਵਚਨਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਸਾ ਏਵਮਾਹ –

> ''ਯਥਾਪਿ ਅਙ੍ਗਸਮ੍ਭਾਰਾ, ਹੋਤਿ ਸਦ੍ਦੋ ਰਥੋ ਇਤਿ।
> ਏਵਂ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਸਨ੍ਤੇਸੁ, ਹੋਤਿ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਸਮ੍ਮੁਤੀ''ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੧; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੮੬; ਕਥਾ॰ ੨੩੩)।

ਯਦਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਕਥਂ ਪੁਗ੍ਗਲਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਸਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਸਿਯਾਤਿ? ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਗਹਣਤੋ। ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਂ ਲੋਕਸਞ੍ਞਾਤਂ ਵਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਵਾ ਸਭਾਵਭੂਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਸਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਹਿ ਵਚਨਂ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵਿਨਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਞ੍ਞੇਵ ਦੀਪੇਤਿ, ਨ ਤੇਹਿ ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਂ ਵਾਤਿ। ਅਯਂ ਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਤਾਪਟਿਸੇਧਂ ਸਬ੍ਬਥਾ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਂ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

੧੩੧੬. **ਨਾਮਕਰਣਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਸਯਮੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਾਮਕਰਣਸਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਞ੍ਹਿ ਪਰਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਤਦਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖੰ ਨਾਮਕਰਣਨ੍ਤਿ ਨਾਮਕਰਣਸਭਾਵਤਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਞਾਤੀਨੰ ਗੁਣਾਨਞ੍ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਨਾਮਾਦਿਕਾਰਕਾਨੰ ਨਾਮਭਾਵੋ ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਚ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਨਾਮੰ ਕਰੀਯਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਨਾਮਕਰਣਸਭਾਵਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨਤ੍ਥਿਯੇਵ ਨਾਮਭਾਵੋ, ਵੇਦਨਾਦੀਨੰ ਪਨ ਸਭਾਵਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾਦਿਨਾਮਸ੍ਸ ਨਾਮਕਰਣਸਭਾਵਤੋ ਨਾਮਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਪਥਵੀਆਦਿਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨਾਮਸ੍ਸ ਸਭਾਵਸਿਦ੍ਧਤੰਯੇਵ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਨਾਮਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੰ, ਨਿਰੁਲ੍ਹਤ੍ਤਾ ਪਨ ਨਾਮਸਦ੍ਦੋ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਵ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਪਥਵੀਆਦੀਸੂਤਿ ਨ ਤੇਸੰ ਨਾਮਭਾਵੋ। ਮਾਤਿਕਾਯ ਚ ਪਥਵੀਆਦੀਨੰ ਨਾਮਤਾਨਾਪਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਵ। ਨ ਹਿ ਪਥਵੀਆਦਿਨਾਮੰ ਵਿਜਹਿਤ੍ਵਾ ਕੇਸਾਦਿਨਾਮੇਹਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਯ ਵੇਦਨਾਦਿਨਾਮੰ ਵਿਜਹਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਨਾਮੇਨ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵੋਹਰਿਤਬ੍ਬੇਨ ਪਿਣ੍ਡਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ।

ਅਥ ਵਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਰੂਪਾਦਯੋ ਚ ਤੇਸੰ ਪਕਾਸਕਪਕਾਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਵਿਨਾ ਨਾਮੇਨ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵੰ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਤਿ ਅਧਿਵਚਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਵਿਯ ਨਾਮਾਯਤ੍ਤਗਹਣੀਯਭਾਵੇਨ ''ਨਾਮ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਪਟਿਘਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋਪਿ ਨ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਵਿਯ ਨਾਮੇਨ ਵਿਨਾ ਪਾਕਟੋਤਿ ''ਨਾਮ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਰੂਪਤਾਯ ਵਾ ਅਞ੍ਞਨਾਮਸਭਾਗਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋਯੰ, ਅਞ੍ਞਫਸ੍ਸਸਭਾਗਤ੍ਤਾ ਵਾ। ਵਚਨਤ੍ਥੋਪਿ ਹਿ ''ਰੂਪਯਤੀਤਿ ਰੂਪੰ, ਨਾਮਯਤੀਤਿ ਨਾਮ''ਨ੍ਤਿ ਇਧ ਪਚ੍ਛਿਮਪੁਰਿਮਾਨੰ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। **ਰੂਪਯਤੀ**ਤਿ ਵਿਨਾਪਿ ਨਾਮੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਕਾਸਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, **ਨਾਮਯਤੀ**ਤਿ ਨਾਮੇਨ ਵਿਨਾ ਅਪਾਕਟਭਾਵਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਕਾਸਕੰ ਨਾਮੰ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਤਿਪਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਨ ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਭੂਤੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਵਿਯ ਸਾਤਿਸਯੰ ਤੰਨਾਮਨਸਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ''ਨਾਮ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੩੧੮. **ਵਟ੍ਟਮੂਲਸਮੁਦਾਚਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਵਟ੍ਟਮੂਲਸਮੁਦਾਚਾਰੋ ਨਾਮ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਭਵਤਣ੍ਹਾ ਚ, ਤੰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਸਮੁਦਾਚਰਤੀਤਿ ਸਮੁਦਾਚਾਰੋ, ਵਟ੍ਟਮੂਲਮੇਵ ਸਮੁਦਾਚਾਰੋ ਵਟ੍ਟਮੂਲਸਮੁਦਾਚਾਰੋ, ਵਟ੍ਟਮੂਲਦਸ੍ਸਨੇਨ ਵਟ੍ਟਮੂਲਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵਟ੍ਟਮੂਲਾਨੰ ਸਮੁਦਾਚਾਰਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੩੨੦. ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਚ ਲੋਕੋਤਿ ਚ ਗਹਣਵਿਸੇਸੰ ਉਪਾਦਾਯ "**ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਕੰ ਵਾ ਖਨ੍ਧੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਭੋਗਭੂਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ''ਲੋਕੋ''ਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਵਸੇਨ "**ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਤੰ ਦ੍ਵਿਧਾਪਿ ਗਹਿਤੰ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨਿਵਿਟ੍ਠਾ ਪਰਾਮਸਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੩੩੨. ਸਹ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਹਧਮ੍ਮੋ, ਤਤ੍ਥ ਭਵੰ **ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੰ**। ਕਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨਤੋ ਦੋਵਚਸ੍ਸਸਦ੍ਦਤੋ ਆਯ-ਸਦ੍ਦੰ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਥੰ ਕਤ੍ਵਾ ''ਦੋਵਚਸ੍ਸਾਯ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ "**ਦੁਬ੍ਬਚਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਦੋਵਚਸ੍ਸਸ੍ਸ ਵਾ ਅਯਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿ **ਦੋਵਚਸ੍ਸਾਯੰ**। ਵਚਨਸ੍ਸ ਪਟਿਵਿਰੁਦ੍ਧਵਚਨੰ **ਪਟਾਣਿਕਗਹਣੰ** । ਗੁਣੇਹਿ ਗਰੂਸੁ ਗਾਰਵੇਨ ਵਸਨੰ **ਗਰੁਵਾਸੋ**। ਜਾਤਿਆਦੀਹਿ ਜੇਟ੍ਠਕੇਸੁ ਪਟਿਸ੍ਸੁਣਿਤਬ੍ਬੇਸੁ ਵਸਨੰ **ਸਜੇਟ੍ਠਕਵਾਸੋ**। ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਿਤਬ੍ਬਾ ਵਾ **ਗਰੁਨੋ**। ਹਿਰਿਯਿਤਬ੍ਬਾ **ਜੇਟ੍ਠਕਾ**। ਯਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਦੁਬ੍ਬਚੋ ਹੋਤਿ, ਸਾ ਦੋਵਚਸ੍ਸਤਾ ਭਵਿਤੁੰ ਅਰਹਤੀਤਿ "**ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋਯੇਵਾ**"ਤਿ ਆਹ।

੧੩੩੩. ਦੁ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮੰ **ਦੁਨ੍ਨਾਮੰ**। ਅਨੁਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਨੰ ਸੇਵਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ "**ਭਜਨਾਤਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਾ**"ਤਿ ਆਹ। **ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨਾ**ਤਿ ਕਾਯਵਾਚਾਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਆਵਿ ਚੇਵ ਰਹੋ ਚ।

੧੩੩੬. **ਵਿਨਯੋ**ਤਿ ਵਿਭਙ੍ਗਖਨ੍ਧਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਵਤ੍ਥੁਵੀਤਿਕ੍ਕਮਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਰਤੋ ਚ ਆਪਤ੍ਤਿੰ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਸਹ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਆਪਤ੍ਤਿੰ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਸਹ ਵਤ੍ਥੁਨਾ…ਪੇ॰… ਆਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਤਾ ਨਾਮਾ**"ਤਿ। **ਸਹ ਕਮ੍ਮਵਾਚਾਯਾ**ਤਿ ਅਬ੍ਭਾਨਤਿਣਵਤ੍ਥਾਰਕਕਮ੍ਮਵਾਚਾਯ ''ਅਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮੰ ਆਪਤ੍ਤਿੰ ਆਪਜ੍ਜਿ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਾਯ ਚ। ਸਹੇਵ ਹਿ ਕਮ੍ਮਵਾਚਾਯ

ਆਪਤ੍ਤਿਵ੍ਉਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤੀਤਿ। ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਕਾਰਣੰ **ਵਤ੍ਥੁ,** ਵੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣੰ **ਕਮ੍ਮਵਾਚਾ**ਤਿ ਕਾਰਣੇਨ ਸਹ ਫਲਸ੍ਸ ਜਾਨਨਵਸੇਨ **"ਸਹ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਸਹ ਕਮ੍ਮਵਾਚਾਯਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੩੩੮. ਅਯਮੇਵਤ੍ਥੋ **ਸਹ ਪਰਿਕਮ੍ਮੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਵੁਟ੍ਠਾਨਕਪਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਪਞ੍ਞਾਯ।

੧੩੪੦. ਧਾਤੁਵਿਸਯਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਪਞ੍ਞਾ **ਧਾਤੁਕੁਸਲਤਾ,** ਤਦੇਕਦੇਸਾ ਮਨਸਿਕਾਰਕੁਸਲਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਪੁਰਿਮਪਦੇਪਿ **ਉਗ੍ਗਹਮਨਸਿਕਾਰਜਾਨਨਪਞ੍ਞਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ। ਪੁਰਿਮਪਦੇ ਵਾ ਵਾਚੁਗ੍ਗਤਾਯ ਧਾਤੁਪਾਲ਼ਿਯਾ ਮਨਸਿਕਰਣੰ ''ਮਨਸਿਕਾਰੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੀ ਧਾਤੁਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥੰ ਸੁਣਨ੍ਤੀ ਗਨ੍ਥਤੋ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀ ''ਅਯਂ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ ਨਾਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਭਾਵਤੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸੇਵਾਤਿ ਗਣਨਤੋ ਚ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ ਜਾਨਨ੍ਤੀ ਚ ਪਞ੍ਞਾ **ਉਗ੍ਗਹਪਞ੍ਞਾ**ਦਿਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਪਚ੍ਛਿਮਪਦੇ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾਪਿ ਸਾ ਪਞ੍ਞਾ ਉਗ੍ਗਹੋਤਿ ਤਤੋ ਚ ਪਵਤ੍ਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਮਨਸਿਕਾਰੋ ''ਉਗ੍ਗਹਮਨਸਿਕਾਰੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਜਾਨਨਂ ਪਵਤ੍ਤਨਮੇਵ, ਯਥਾ ਪਵਤ੍ਤੰ ਵਾ ਉਗ੍ਗਹਂ, ਏਵਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤੋ ਉਗ੍ਗਹੋਤਿ ਜਾਨਨਂ **ਉਗ੍ਗਹਜਾਨਨਂ**। ਮਨਸਿਕਾਰੋਪਿ ''ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ ਏਵਞ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਜਾਨਨਂ **ਮਨਸਿਕਾਰਜਾਨਨਂ**। ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਮਨਸਿਕਾਰਕੋਸਲ੍ਲਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਉਗ੍ਗਹੋਪਿ ਹਿ ਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਮਨਸਿਕਾਰਨਿਰੁਤ੍ਤਿਂ ਲਦ੍ਧੁਂ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਯੋ ਚ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ, ਯੋ ਚ ਮਨਸਿਕਰਣੂਪਾਯੋ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਕੋਸਲ੍ਲਂ **ਮਨਸਿਕਾਰਕੁਸਲਤਾ**ਤਿ।

੧੩੪੨. **ਤੀਸੁਪਿ** ਵਾ...**ਪੇ॰**... **ਵਟ੍ਟਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਚ ਉਗ੍ਗਹਾਦਿਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਸਮ੍ਮਸਨਂ** ਪਞ੍ਞਾ , ਸਾ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਸਮ੍ਮਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਤਿ ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਦਿਪਜਹਨਤੋ। **ਮਨਸਿਕਾਰੋ** ਸਮ੍ਮਸਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਤਥੇਵ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਮਨਸਿਕਾਰਕਿਚ੍ਚਂ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਸਾਧੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਮ੍ਮਸਨਮਨਸਿਕਾਰਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ"**ਤਿ। **ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਇਦਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਜਾਨਨਂ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕੁਸਲਤਾ**ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੧੩੪੪. **ਅਮ੍ਬਬੀਜਾਦੀਨਿ** ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਵਿਸਭਾਗਾ ਅਨਨੁਰੂਪਾ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਕਾਯੇਵ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ **"ਵਿਸਭਾਗਪਚ੍ਚਯਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਹਿ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨੇਵ ਚ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ **"ਵਿਸਭਾਗਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾ"**ਤਿ। ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਾ ਵਿਸਭਾਗਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵਿਸਭਾਗਪਚ੍ਚਯੋ, ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਿਸਭਾਗੇਨ ਸੋਤਾਯਤਨੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ **ਵਿਸਭਾਗਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ**।

੧੩੪੬. ਅਜ੍ਜਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਜ੍ਜਵੋ ਅਜ੍ਜਵਤਾ**ਤਿ ਉਜੁਤਾ ਉਜੁਕਤਾ ਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਜ੍ਜਵਮਦ੍ਦਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਉਜੁਕਤਾਮੁਦੁਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇਹਿ ਵਿਸੇਸਂ ਮਦ੍ਦਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਨੀਚਚਿਤ੍ਤਤਾ"**ਤਿਪਦਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ''ਨੀਚਚਿਤ੍ਤਤਾ ਮੁਦੁਤਾ''ਤਿ ਪੁਨ ਮੁਦੁਤਾਵਚਨਂ ਨੀਚਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਂ। ਓਮਾਨੋਪਿ ਹਿ ਨੀਚਚਿਤ੍ਤਤਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਪਨ ਮੁਦੁਤਾਤਿ।

੧੩੪੮. ਪਰੇਸਂ ਦੁਕ੍ਕਟਂ ਦੁਰੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਪਟਿਵਿਰੋਧਾਕਰਣੇਨ **ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਰਿ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਵਾਸੇਨ੍ਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਕਮਨਤਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਬਜਾਪਨ੍ਨੋ ਸਕੋ ਮਨੋਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਬਨ੍ਧਂ ਏਕਤ੍ਤੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਰਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਪੀਤਿਸਹਗਤਮਨੇਨ ਸਕਮਨਤ੍ਤਂ ਆਹ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ। ਸਾ ਨ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਦਿਟ੍ਠਿਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਂ **"ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੩੪੯. ਕਾਯਵਾਚਾਹਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਕਰਣੇਨ ਅਸਾਦਿਯਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਾਦਿਯਨੇਨ ਚ **ਮਨਸਾਪਿ ਆਚਰ**ਤਿ ਏਵ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਾਦਿਭੇਦਨਵਸੇਨ ਵਾ ਏਤਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੧੩੫੦. ਸਦੋਸਵਣੇ ਰੁਕ੍ਖੇ ਨਿਯਜਾਸਪਿਣ੍ਡਿਯੋ, ਅਹਿਚ੍ਛਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਾ ਉਟ੍ਠਿਤਾਨਿ “**ਅਣ੍ਡਕਾਨੀ**”ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਫੇਗ੍ਗੁਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਨ ਕੁਥਿਤਸ੍ਸ ਅਣ੍ਡਾਨਿ ਵਿਯ ਉਟ੍ਠਿਤਾ ਚੁਣ੍ਣਪਿਣ੍ਡਿਯੋ ਗਣ੍ਠਿਯੋ ਵਾ “**ਅਣ੍ਡਕਾਨੀ**”ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਪਦੁਮਨਾਲ਼ੰ ਵਿਯ ਸੋਤੰ ਘੰਸਯਮਾਨਾ ਵਿਯ ਪਵਿਸਨ੍ਤੀ **ਕਕ੍ਕਸਾ** ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਕੋਧੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਵਾਰਭੂਤਾ **ਕੋਧਸਾਮਨ੍ਤਾ**। ਪੁਰੇ ਸੰਵਡ੍ਢਨਾਰੀ ਪੋਰੀ, ਸਾ ਵਿਯ ਸੁਕੁਮਾਰਾ ਮੁਦੁਕਾ ਵਾਚਾ ਪੋਰੀ ਵਿਯਾਤਿ **ਪੋਰੀ। ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ‘‘ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਕਿਰਿਯਾਯਾਤਿਪਿ ਯੋਜਨਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, **ਤਤ੍ਥ** ਵਾਚਾਯਾਤਿ ਵਾ। **ਸਣ੍ਹਵਾਚਤਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤੰ ਵਾਚੰ ਪਵਤ੍ਤਯਮਾਨੰ ਚੇਤਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੧੩੫੧. ਆਮਿਸਲਾਭੇਨ ਯੰ ਛਿਦ੍ਦੰ ਹੋਤਿ, ਤੰ ਆਮਿਸਲਾਭੇਨ “**ਛਿਦ੍ਦ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਹੀ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਆਮਿਸਧਮ੍ਮਾਲਾਭੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਿ ਛਿਦ੍ਦਾਨਿ ਆਹ। **ਗਮਨਸਭਾਗੇਨਾ**ਤਿ ਗਮਨਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਦਿਸਾਭਾਗੇਨ। **ਸਙ੍ਗਹਪਕ੍ਖੇ ਠਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹੰ ਕਰੋਮਿਚ੍ਚੇਵ ਕਥੇਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਕਾਮਤਾਦੀਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਵਸ੍ਸੰ ਕਾਤਬ੍ਬੰ **ਕਿਚ੍ਚੰ,** ਇਤਰੰ **ਕਰਣੀਯੰ**। ਅਬ੍ਭਾਨਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਆਪਤ੍ਤਿਵੁਟ੍ਠਾਨੰ “**ਵੁਟ੍ਠਾਨ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੩੫੨. **ਸਸਮ੍ਭਾਰਕਥਾ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਸਹਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਸਸਮ੍ਭਾਰਸ੍ਸ ਵਾ ਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਕਥਾ **ਸਸਮ੍ਭਾਰਕਥਾ। ਯਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਸੰਵਰਸ੍ਸ ਹੇਤੂ**ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ “**ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਸਤਿਕਵਾਟੇਨ ਪਿਦਹਨਤ੍ਥਾਯਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਅਸੰਵਰਸ੍ਸਾਤਿ। ਤਦਿਦੰ ਯੰ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਸੰਵਰਸ੍ਸ ਹੇਤੁ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵਨੰ ਦਸ੍ਸਿਤੰ, ਤੰ ਅਸੰਵੁਤਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸੇਵ ਹੇਤੁਪਵਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ, **ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਯਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਕਾਰਣਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਸ੍ਸ ਚ ਕਾਰਣਾਤਿ? ਅਸੰਵੁਤਸ੍ਸ। ਕਿਞ੍ਚ ਅਸੰਵੁਤੰ? ਯਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਸੰਵਰਸ੍ਸ ਹੇਤੁ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵਨ੍ਤਿ ਤਦੁਪਲਕ੍ਖਿਤੰ, ਤਸ੍ਸ ਸੰਵਰਾਯਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਜਵਨਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜੰ ਵਾਤਿਆਦਿ ਪੁਨ ਅਵਚਨਤ੍ਥੰ ਇਧੇਵ ਸਬ੍ਬੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਨ ਹਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਕਾਯਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਙ੍ਖਾਤੰ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। **ਯਥਾ ਕਿ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਗਰਦ੍ਵਾਰੇ ਅਸੰਵਰੇ ਸਤਿ ਤੰਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਨੰ ਘਰਾਦੀਨੰ ਅਸੰਵੁਤਤਾ ਵਿਯ ਜਵਨੇ ਅਸੰਵਰੇ ਸਤਿ ਤੰਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਨੰ ਦ੍ਵਾਰਾਦੀਨੰ ਅਸੰਵੁਤਤਾਤਿ ਏਵੰ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਸੰਵਰੇ, ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਸੰਵੁਤਤਾਸਾਮਞ੍ਞਮੇਵ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਾਮਞ੍ਞੰ ਅਨ੍ਤੋ ਬਹਿ ਸਾਮਞ੍ਞੰ ਵਾ। ਸਤਿ ਵਾ ਦ੍ਵਾਰਭਵਙ੍ਗਾਦਿਕੇ ਪੁਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਜਵਨੰ ਬਾਹਿਰੰ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਨਗਰਦ੍ਵਾਰਸਮਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਤਰਞ੍ਚ ਅਨ੍ਤੋਨਗਰਦ੍ਵਾਰਸਮਾਨੰ। ਜਵਨੇ ਵਾ ਅਸੰਵਰੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਤਤੋ ਪਰੰ ਦ੍ਵਾਰਭਵਙ੍ਗਾਦੀਨੰ ਅਸੰਵਰਹੇਤੁਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਨਗਰਦ੍ਵਾਰਸਦਿਸੇਨ ਜਵਨੇਨ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਾਦਿਚੋਰਾਨੰ ਦ੍ਵਾਰਭਵਙ੍ਗਾਦਿਮੂਸਨੰ ਕੁਸਲਭਣ੍ਡਵਿਨਾਸਨੰ ਕਥਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

੧੩੫੩. ਇਮਿਨਾ ਆਹਾਰੇਨ ਨਿਤ੍ਥਰਣਤ੍ਥੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕਭਾਵੋ **ਇਦਮਤ੍ਥਿਕਤਾ। ਆਹਾਰਪਰਿਭੋਗੇ ਅਸਨ੍ਤੁਸ੍ਸਨਾ**ਤਿ ਆਹਾਰਪਰਿਭੋਗਕ੍ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਸਨ੍ਤੁਸ੍ਸਨਾ, ਦਵਤ੍ਥਾਦਿਅਭਿਲਾਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਤਾ** ਲੋਭੋ, **ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ ਅਪ੍ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ** ਚ ਮੋਹੋਤਿ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ “**ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ**”ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੧੩੫੫. ‘‘ਸੇਯਜੋਹਮਸ੍ਮੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋਵ **ਮਾਨਮਦੋ**। ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸੇਵਨਾਸਮਤ੍ਥਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤੋ ਮਾਨੋ, ਰਾਗੋ ਏਵ ਵਾ **ਪੁਰਿਸਮਦੋ**। ਸਕ੍ਕਰਸਪ੍ਪਿਖੀਰਾਦੀਨਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਬਹਲਪਕ੍ਕੰ ਭੋਜਨੰ **ਪਿਣ੍ਡਰਸਭੋਜਨੰ,** ਬਹਲਪਕ੍ਕੰ ਵਾ ਮੰਸਰਸਾਦਿਭੋਜਨੰ। **ਮਨ੍ਦ**ਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪੰ। **ਠਿਤਿਯਾ**ਤਿ ਠਿਤਤ੍ਥੰ। ਤਦਤ੍ਥਞ੍ਚ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਯਸ੍ਮਾ ‘‘ਕਾਯੰ ਠਪੇਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ “**ਠਪਨਤ੍ਥਾਯਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਭੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਖੁਦਾਯ ਵਿਸੇਸਨੰ ਯਸ੍ਸਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਭੋਜਨੇਨ ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ। **ਸਕਲੰ ਸਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਕੁਸਲੇਪਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਭੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਵੇਦਨਾ, ਭੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਵੇਦਨਾਤਿ ਏਤਾਸੰ ਕੋ ਵਿਸੇਸੋ? ਪੁਰਿਮਾ ਯਥਾਪਵਤ੍ਤਾ ਜਿਘਚ੍ਛਾਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾ। ਸਾ ਹਿ ਅਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਯਜੋ

ਪਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਪਚ੍ਛਿਮਾਪਿ ਖੁਦਾਨਿਮਿਤ੍ਤਾਵ ਅਙ੍ਗਦਾਹਸੂਲਾਦਿਵੇਦਨਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ। ਸਾ ਹਿ ਭੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਵ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਵਿਹਿੰਸਾਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾ ਚੇਤਾਸਂ ਵਿਹਿੰਸਾਯ ਵਿਸੇਸੋ।

ਯਾਤ੍ਰਾਤਿ ਯਾਪਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਪੁਬ੍ਬੇਪਿ ‘‘ਯਾਪਨਾਯਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਕੋ ਏਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ? ਪੁਬ੍ਬੇ ‘‘ਯਾਪਨਾਯਾਤਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਾਪਨਤ੍ਥਾਯਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਧ ਪਨ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਰਿਯਾਪਥਾਨਂ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਸਙ੍ਖਾਤਾ ਯਾਪਨਾ ਯਾਤ੍ਰਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ। ਦਾਯਕਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਪਮਾਣਂ ਅਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣਂ, ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਵਿਨਿਪਾਤਨਤ੍ਥਂ ਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣਂ **ਅਧਮ੍ਮਿਕਪਟਿਗ੍ਗਹਣਂ**, ਯੇਨ ਵਾ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਅਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਪਰਿਭੋਗੋ **ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਪਰਿਭੋਗੋ**। ਅਨਵਜ੍ਜੇ ਅਨਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬੇ ਪਚ੍ਚਯੇ ਸਾਵਜ੍ਜਂ ਸਨਿਨ੍ਦਂ ਪਰਿਭੋਗੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਕਰੋਤਿ। **ਅਨਵਜ੍ਜਤਾ ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਕਤਿਅਗ੍ਗਿਬਲਾਦਿਂ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਏਵਂ ਮੇ ਅਗਰਹਿਤਬ੍ਬਤਾ ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਪਮਾਣਯੁਤ੍ਤਂ ਆਹਾਰੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੁਖੋ ਇਰਿਯਾਪਥਵਿਹਾਰੋ **ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ। ਏਤ੍ਤਕਞ੍ਹਿ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ…ਪੇ॰… ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਇਰਿਯਾਪਥਾਨਂ ਸੁਖਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਰਣਭੂਤਂ ਭੁਞ੍ਜਨਂ ਪਿਵਨਞ੍ਚ ਇਰਿਯਾਪਥੇਹਿ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਤੇਹਿ ਸਾਧਿਤਂ ਵਿਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਅਭੁਤ੍ਵਾ ਉਦਕਂ ਪਿਵੇ’’ਤਿ ਲਿਖਨ੍ਤਿ, ‘‘ਭੁਤ੍ਵਾਨਾ’’ਤਿ ਪਨ ਪਾਠੋ। ਪੁਨਪਿ ਹਿ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੇਵ ਅਨੁਜਾਨਨਵਸੇਨ –

‘‘ਕਪ੍ਪਿਯਂ ਤਂ ਚੇ ਛਾਦੇਤਿ, ਚੀਵਰਂ ਇਦਮਤ੍ਥਿਕਂ।
ਅਲਂ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ॥

‘‘ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਜਣ੍ਣੁਕੇ ਨਾਭਿਵਸ੍ਸਤਿ।
ਅਲਂ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯਾ’’ਤਿ॥ (ਥੇਰਗਾ॰ ੯੮੪-੯੮੫) –

ਆਹ।

ਭੋਜਨਾਨਿਸਂਸੋਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਭੋਜਨਸ੍ਸ ਅਗਰਹਿਤਬ੍ਬਤਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੋ ਚ ਆਨਿਸਂਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੋਸਸ੍ਸ ਭੋਜਨਸ੍ਸ ਪਰਿਮਾਣਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ਜਾਨਨਂ **ਯੁਤ੍ਤਪਮਾਣਜਾਨਨਂ** ਨਾਮ।

੧੩੫੬. ਵਿਨਾਸਂ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਟ੍ਠਾ, ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਹਿ ਅਭਿਭੂਤਤ੍ਤਾ ਮੁਟ੍ਠਾ ਚ ਸਤਿ ਯਸ੍ਸ, ਸੋ ਨਟ੍ਠਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਨਟ੍ਠਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਤਾ**।

੧੩੬੮. **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਫਲਸੀਲਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾ**ਵਾਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸਤਿਆਦਿਧਮ੍ਮਾਵ। ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ ਪਨ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ।

੧੩੭੩. ਭੋਗੂਪਕਰਣੇਹਿ **ਸਭੋਗੋ। ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪ੍ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਅਨੁਲੋਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘‘ਸਚ੍ਚਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੇਹਿ ਪਟਿਵੇਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਪ੍ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਾਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੩੭੮. ‘‘ਮਮ ਘਰਂ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖਂ ਪਵਿਸਥਾ’’ਤਿ ਦਿਯ੍ਯਮਾਨਂ **ਧੁਰਭਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਨਿਚ੍ਚਭਤ੍ਤਾਦਿ ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਆਣਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਯਂ ਧੁਰਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦਿਨ੍ਨਂ **ਧੁਰਭਤ੍ਤਂ**।

੧੩੭੯. **ਪਟਿਵਾਸੇਤਿ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ ਨਾਮ ਓਸਕ੍ਕੇਤਿ ਨਾਮ।

੧੩੮੦. **ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਿਵੁਤ੍ਥਕ੍ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਜਾਤੀਸੁ ਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇ ਖਨ੍ਧੇ ਆਹ। **ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਥਾਭਰਣਯਾਨਗਾਮਜਨਪਦਾਦਿ। **ਖਯਸਮਯੇ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣਂ ਆਹ।

੧੩੮੧. **ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਿਗ੍ਗਹਿਤਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਯਥਾਸੁਖਂ ਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ।

੧੩੮੨. ਖੀਣਾਨਂ ਅਨ੍ਤੋ ਅਵਸਾਨਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵੋ ਖੀਣਨ੍ਤੋ, ਖੀਣਾਨਂ ਵਾ ਆਦਿਕਾਲੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ **ਖੀਣਨ੍ਤੇ**। ਏਸ ਨਯੋ **ਨਿਰੁਦ੍ਧਨ੍ਤੇ**ਤਿਆਦੀਸੁ।

ਦੁਕਨਿਕ੍ਖੇਪਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਂ

ਤਿਕਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩੮੪. ਨਯਮਗ੍ਗਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਾਦਿਨਯਗਮਨਂ ਅਨੁਲੋਮਾਦਿਨਯਗਮਨਞ੍ਚ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਨਿਚ੍ਛਿਤੇਸੁ ਸੁਖਂ ਸਮਾਨੇਨ੍ਤਿ। **ਪਞ੍ਹੁਦ੍ਧਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸਾਯ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸਾਯ ਨਵਸੁ ਨਵਸੁ ਚ ਪਞ੍ਹੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਰਣਂ, ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਨਂ ਗਣਨਾਨਂ ਠਪਨਂ **ਗਣਨਾਚਾਰੋ। ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰ**ਨ੍ਤਿ ''ਇਮੇ ਨਾਮ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਦਯੋ ਅਤ੍ਥਾ ਕੁਸਲਾਦਿਕਾ''ਤਿ ਉਦ੍ਧਰਣਂ। **ਕਣ੍ਣਿਕਂ ਕਣ੍ਣਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡਰੂਪਕਣ੍ਡੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੇ ਪਸਟੇ ਧਮ੍ਮੇ ''ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕੁਸਲਂ ਦ੍ਵਾਦਸਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਰਾਸਿਰਾਸਿਵਸੇਨ ਸਹ ਗਣ੍ਹੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਘਟਗੋਚ੍ਛਕਾ ਕਣ੍ਣਿਕਵੇਵਚਨਾਨੇਵ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ **ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕੁਸਲ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਚਤੁਭੂਮਕਾਨਂ ਕੁਸਲਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਕੁਸਲਭਾਵੇ ਏਕਤ੍ਤੁਪਗਮਨਤੋ। ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡਰੂਪਕਣ੍ਡੇਸੁ ਚਤੁਭੂਮਿਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨਾਯਂ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਦੇਸਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾਤਿ ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕੁਸਲਂ ਵਿਭਤ੍ਤਂ ਯਾਵ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਯਦਿਪਿ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਞ੍ਞਾਤੋ, ਤਥਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮਯਵਸੇਨ ਫਸ੍ਸਾਦਿਸਭਾਵਵਸੇਨ ਚ ਵਿਭਤ੍ਤਾ ਭਿਨ੍ਨਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ, ਨ ਪਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਲਕ੍ਖਣੇ ਸਮਾਨੇਤ੍ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਮਯਾਦਿਭੇਦਂ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕੁਸਲਾਦਿਲਕ੍ਖਣੇ ਸਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਬੋਧਨਤ੍ਥਂ ਇਧ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਪੁਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਏਕਵਚਨੇਨ ਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਬਹੁਵਚਨੇਨ ਨਿਗਮਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਯਦਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕੁਸਲਤ੍ਤੇ ਏਕਤ੍ਤੁਪਗਮਨਂ, ਕਸ੍ਮਾ ਏਕਵਚਨੇਨ ਪੁਚ੍ਛਾਪਿ ਨ ਕਤਾ? ਉਦ੍ਦੇਸੇ ਕੁਸਲ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਨਭਾਵਤੋ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ ਤੇਸਞ੍ਚ ਅਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਸਙ੍ਖਾਵਿਸੇਸਤ੍ਤਾ, ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਨ ਚਤੂਹਿ ਭੂਮੀਹਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾਹਿ ਕੁਸਲੇ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਯੁਤ੍ਤਂ ''ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿ ਏਕਤ੍ਤਂ ਨੇਤ੍ਵਾ ਵਚਨਂ। ਕੁਸਲਪਦਞ੍ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਪਧਾਨਂ, ਤਞ੍ਚ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾਨਪੇਕ੍ਖਂ ਕੁਸਲਾਕਾਰਮੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੇ ਠਿਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਏਕਤ੍ਤਮੇਵ ਉਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਭੇਦਨ੍ਤਿ।

੧੩੮੫. ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਪਠਮਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਸਮਯਫਸ੍ਸਾਦਿਵਸੇਨ ਭੇਦਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਭਾਵੇ ਏਕਤ੍ਤਂ ਨੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਵਂ ਯਾਵ ਦ੍ਵਾਦਸਮੋਤਿ "**ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ **ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਵਿਪਾਕੋ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਯਥਾਯੋਗਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਕਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ? ਚਿਤ੍ਤਂ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਏਵਂ ਅਵਯਵੇਨ ਸਮੁਦਾਯੋਪਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਰਾਸਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ''ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ''ਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸ੍ਸ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਚਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਭਾਵਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਉਪ੍ਪਾਦਗ੍ਗਹਣਂ, ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ ਵਾ ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਭਾਵੋ ਪਾਕਟੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ''ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸ੍ਸ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਬ੍ਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ''ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਧਾਨੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

੧੪੨੦. ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੂਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਜਵਨਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਖਾਤਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਪਰਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ, ਵਿਪਾਕੋ ਚ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਾਨੁਭਵਨਂ, ਕਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪੋ ਚ ਵਿਪਾਕੋ ਹੋਤੀਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸੇਵ ਅਨੁਭਵਨਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ''ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਪਾਕੋਪਿ ਮਹਗ੍ਗਤਾਨੁਭਵਨਮੇਵ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚੇ? ਨ, ਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾਵਸਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸੇਨੇਵ ਵਿਪਾਕੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿ ਸੁਖਾਨੁਭਵਨਭੂਤੋ,

ਸੋਪਿ ਕਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਤੋਯੇਵ ਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਕਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਤੋ ਏਵ ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਮਹਗ੍ਗਤਜਵਨੰ ਨਾਨੁਬਨ੍ਧਤਿ। ਤਤੋ ਏਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਦਿਭੂਤੋ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕੋ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਰਿਤ੍ਤਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਤਿ, ਨ ਮਹਗ੍ਗਤੰ ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ ਵਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ, ਨ ਚ ਮਹਗ੍ਗਤਪ੍ਪਮਾਣਵਿਪਾਕੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਇਧ ਚ ਸਬ੍ਬਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨੰ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾਵ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਤੋ ਮਹਗ੍ਗਤਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਪਰਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮੰ ਯਦਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਦੇਤਿ, ਕਮ੍ਮਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਦੇਤਿ। ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਰੂਪਾਦਿਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਖੀਣਾਸਵਾਨੰ ਵਾਸਨਾਵਸੇਨ ਸਤਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਹਸਨੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਪਰਿਤ੍ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਇਤਰੇਸੁ ਕਿਲੇਸਵਿਰਹੇ ਤਾਦਿਸਹਸਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾਭਾਵਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਖੀਣਾਸਵਾਨੰ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਦਾਨਾਦੀਨਿ ਆਦਰਾਕਰਣਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਨ ਕੋਸਜ੍ਜਾਦਿਅਕੁਸਲਵਸੇਨ। ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਸਬ੍ਬੁਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾ ਹਿ ਤੇ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸਾਤਿ। ਤੇਸੰ ਆਦਰਾਕਰਣਞ੍ਚ ਨਿਰੁਸ੍ਸੁਕ੍ਕਤਾ ਏਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੧੪੨੧. **ਅਤਿਪਗੁਣਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੰ ਨਿਰਾਦਰਸ੍ਸ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਦਸ੍ਸਨੰ, ਨ ਤਸ੍ਸੇਵਾਤਿ ਵਿਸਯਨਿਯਮਨੰ। ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਹਿ ਅਤਿਪਗੁਣਾਨੰ ਵਿਸਯਤਾ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰੰ ਹੋਤਿ ਏਵ। ਯਥਾ ਪਗੁਣੰ ਗਨ੍ਥੰ ਸਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤੋ ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗੇ ਗਤੇਪਿ ਨ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਿ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਤਿਮਨ੍ਤੇਨ ਸਜ੍ਝਾਯਿਤਤ੍ਤਾ, ਏਵੰ ਪਗੁਣਜ੍ਝਾਨੇਸੁਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਤਿਪਗੁਣਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦਸ੍ਸਿਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਾਹ। ਤੰ ਪਨ ਰੂਪਾਦਯੋ ਵਿਯ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਚ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਆਚਰਿਯਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚੇ ਪਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨੰ ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿ ਵਾਚਾਵਤ੍ਥੁਮਤ੍ਤਤੋ ਵਚਨਵੋਹਾਰੇਨੇਵ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨੰ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਪਨ ਤੰ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮਿਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ''ਅਯੰ ਨਾਮ ਧਮ੍ਮੋ ਆਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ ਤੇ ਏਵ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯਪਿ ਧਮ੍ਮੇਸ੍ਵੇਵ ਅਟ੍ਠਾਨਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਪਨ ਵਚਨੰ ਯਥਾਗਹਿਤਾਕਾਰਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾਵਿਸਯਸ੍ਸ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਤਿ ਅਞ੍ਞਪਦਤ੍ਥਸਮਾਸੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨੰ ਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ **ਪਞ੍ਚਪਣ੍ਣਾਸਾਯ। ਕੇਵਲ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਨਾ ਪਰਾਮਸਨੇਨ। **ਅਨਿਟ੍ਠਙ੍ਗਤਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਛਯਗਮਨਵਸੇਨ, ਅਨਿਚ੍ਛਯੰ ਵਾ ਦ੍ਵੇਲ੍ਹੰ ਗਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਅਨਿਟ੍ਠਙ੍ਗਤੋ, ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ "**ਅਨਿਟ੍ਠਙ੍ਗਤਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖਿਪਨੰ **ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ**। ਅਨਵਟ੍ਠਾਨੰ **ਅਵੂਪਸਮੋ**। ਗੋਤ੍ਰਭੁਵੋਦਾਨੇ ਗੋਤ੍ਰਭੂਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ "**ਗੋਤ੍ਰਭੁਕਾਲੇ**"ਤਿ ਆਹ।

ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕਚਤੁਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਇਧ **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਾਮਿਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਦੀਸੁ ਪਾਦਕੰ ਕਾਰਣੰ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕਨ੍ਤਿ ਫਲਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਆਕਾਸਕਸਿਣਚਤੁਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਕਾਸਕਸਿਣਚਤੁਤ੍ਥਮਾਹ। ਤਞ੍ਹਿ ਰੂਪਾਵਚਰੰ, ਨ ਇਤਰਨ੍ਤਿ। **ਕੁਸਲਤੋਪਿ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧੰ ਕਿਰਿਯਤੋਪੀ**ਤਿ ਚਤੁਵੀਸਤਿਵਿਧਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। **ਵਟ੍ਟਸ੍ਸਪਿ ਪਾਦਕੰ ਹੋਤਿਯੇ**ਵਾਤਿ ਕੁਸਲੰ ਕਿਰਿਯਞ੍ਚ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਅਵਟ੍ਟਪਾਦਕਤ੍ਤਾ ਸਾਸਙ੍ਕੰ ਵਦਤਿ। **ਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤੇ ਸਮੋਦਹਤੀ**ਤਿ ਇਦੰ ''ਸੋ ਏਵੰ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ਪਾਕਟੰ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮੇਹਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੇ ਰੂਪਕਾਯੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮੋਦਹਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੰ ਰੂਪਕਾਯੇ ਸਮੋਦਹਤੀ**ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੰ ਰੂਪਕਾਯੇ ਸਮੋਦਹਿਤੰ ਤਦਨੁਗਤਿਕੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦੰ ਪਨ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਦ੍ਵਯੰ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨਕਾਯਤੰ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਕਾਯਤਞ੍ਚ ਆਪਾਦੇਤਿ। ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਤਾਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸੁਖਸਞ੍ਞਾਲਹੁਸਞ੍ਞਾਭਾਵਤੋ ਗਮਨਮ੍ਪਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਂ ਮਗ੍ਗਫਲਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਮਾਰਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਲਾਭੀ ਕਸ੍ਮਾ ਸਾਸਵਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਜਾਨਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। **ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮਕਾ** ਛਿਨ੍ਨਸਂਸਾਰਵਟ੍ਟਾ ਬੁਦ੍ਧਾ। **ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤੋਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਫਲਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਿ ਤਾਵ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣੇਨ ਮਗ੍ਗਫਲੇਸੁ ਞਾਤੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਅਪ੍ਪਮਾਣਧਮ੍ਮੇਸੁ ਞਾਤੇਸੂਤਿ ਮਗ੍ਗਾਦਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ‘‘ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਖਨ੍ਧਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਇਚ੍ਚੇਵ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੨.੫੮) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣੇਨ ਏਵ ਮਗ੍ਗਫਲਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਿਚ੍ਚੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਤਸ੍ਸਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾਤਿ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। **ਕਾਮਾਵਚਰੇਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਜਾਨਨਮਾਹ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਮਗ੍ਗਫਲੇਹਿ ਕਿਲੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਭੂਤੇਹਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ।

੧੪੨੯. **ਅਸਹਜਾਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਹਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਹਜਾਤਤਾ ਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਅਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। “**ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇਪਿ ਪਨ ਗਰੁਂ ਅਕਰਣੇ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਭਾਵੇਨ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ।

੧੪੩੩. **ਨਿਯੋਗਾ**ਤਿ ਨਿਯੋਗਤੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ “**ਨਿਯਮੇਨਾ**”ਤਿ ਆਹ, ਨਿਯੋਗਵਨ੍ਤੋ ਵਾ **ਨਿਯੋਗਾ,** ਨਿਯਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ ਹਿ ਬੋਧਿਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਕੋਚਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ।

੧੪੩੪. **ਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ**ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਨ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਞ੍ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** ਵਕ੍ਖਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਚੁਤਿਯਂ ਅਤੀਤਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਗਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਚੁਤਿਯਾ ਪਞ੍ਚਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਵਸਿਟ੍ਠਾਯੁਕੇ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਭਵਙ੍ਗਾਨਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ, ਇਤਰਤ੍ਥ ਚ ਛ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ “**ਤਤੋ ਪਰਂ ਭਵਙ੍ਗਕਾਲੇ ਚਾ**”ਤਿ। ਯਦਾ ਹਿ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਜਵਨੇ ਪਵਤ੍ਤੇ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਏਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਚੁਤਿ ਹੋਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਕਾਮਧਾਤੁਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਤਦਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਪਰਾਨਿ ਛ ਭਵਙ੍ਗਾਨਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਦੀਨਿ ਸਪਰਾਮਾਸਾਨੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਿ। **ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਞ੍ਚ ਜਵਨਾਨਂ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਕਾਲੇ**ਤਿ ਯੇਸਂ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਕਾਲੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਅਤੀਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ, ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਮ੍ਪਿ ਜਵਨਾਨਂ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਕਾਲੇ ਸਾ ਤਥਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਪਨ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਮਗ੍ਗਫਲਵੀਥੀਸੁ ਤਸ੍ਸਾ ਅਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ।

ਇਮੇ ਗਨ੍ਧਾਤਿ ਨਨੁ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਗਨ੍ਧਾ ਗਹਿਤਾ, ਕਥਂ ਏਤ੍ਥ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਹੋਤੀਤਿ? ‘‘ਅਟ੍ਠਾਰਸਵਸ੍ਸਾਧਿਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਮਾ ਸੁਸ੍ਸਿਂਸੂ’’ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ, ਅਨਾਗਤੇ ਮਾ ਸੁਸ੍ਸਿਂ ਸੂਤਿ ਹਿ ਅਨਾਗਤਂ ਗਨ੍ਧਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਕਾਯਂ ਪਰਿਣਾਮੇਨ੍ਤੋ ਅਭਿਮੁਖੀਭੂਤਂ ਤਦਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮੇਵ ਕਾਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਦੀਘਰਸ੍ਸਾਣੁਥੂਲਨੀਲਾਦਿਭਾਵਾਪਾਦਨਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਸ੍ਸ ਕਰਣੇ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ । **ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਏਕਦ੍ਵੇਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿਅਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ ਏਕਦ੍ਵੇਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ ਨਾਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਤਿਪਰਿਤ੍ਤਸਭਾਵਉਤੁਆਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਵਾ ‘‘ਏਕਦ੍ਵੇਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਉਭਯਮੇਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਉਭਯਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਂਹੀਰਤੀ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾਹਿ ਆਕਡ੍ਢੀਯਤਿ।

ਕੇਚੀਤਿ ਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸਿਨੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣਂ ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ''ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਯੇ ''ਇਦ੍ਧਿਮਸ੍ਸ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ''ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਨ ਸਮੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣਦ੍ਵਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਪਰਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਮਾਤਿ। ਠਿਤਿਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇਸੁ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਏਕਦੇਸਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਏਕਦੇਸਂ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਰਾਸਿਵਸੇਨ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੇ ਆਵਜ੍ਜਿਤੇ''ਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਚ ਮਹਾਜਨੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਰੇ ਅਨੇਕੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾਤਿ ਪਰੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ। ਅਥਾਪਿ **ਪਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਥਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸੇਵ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਰਾਸਿਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਏਕਸ੍ਸ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਂ ਅਯੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਰਾਸਿਆਵਜ੍ਜਨਂ ਏਕਦੇਸਾਵਜ੍ਜਨਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਹਿ ''ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੇ ਆਵਜ੍ਜਿਤੇ''ਤਿਆਦਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਯਂ ਪਨ ਤੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਯਸ੍ਮਾ ਇਦ੍ਧਿਮਸ੍ਸ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ, ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਸਿਯਾ – ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਲਾਭੀ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਞਾਤੁਕਾਮੋ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ''ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਿਣ੍ਣਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੇਨ ਪਰਚਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ ਵਿਭਾਵੇਤਿ ਰੂਪਂ ਵਿਯ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਪਨ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਰਾਗਾਦਿਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਹੋਤਿ ਨੀਲਾਦਿਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਵਿਯ। ਤਤ੍ਥ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ ਦਿਟ੍ਠਹਦਯਵਤ੍ਥੁਰੂਪਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਮੁਖੀਭੂਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਵਜ੍ਜਯਮਾਨਂ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਅਭਿਮੁਖੀਭੂਤਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਵਜ੍ਜੇਤਿ। ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਿ ਚ ਤਂ ਤਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞੇਨੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਂ ਪਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤਂ ਤੇਨ ਸਹ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨਗ੍ਗਹਣਤੋ ਏਕਤ੍ਤਵਸੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਿ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ, ਯਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੇਨ ਵਿਭਾਵਿਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਨ ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਮਗ੍ਗਫਲਵੀਥਿਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਸਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ। ਅਤੀਤਤ੍ਤਿਕੋ ਚ ਏਵਂ ਅਭਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਇਧ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਅਤੀਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਪੁਰਿਮਾ ਪੁਰਿਮਾ ਅਤੀਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰ...ਪੇ॰... ਅਨੁਲੋਮਂ ਗੋਤ੍ਰਭੁਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੮.੫) ਪਨ ਅਦ੍ਧਾਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸ੍ਵੇਵ ਅਨਨ੍ਤਰਾਤੀਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਅਤੀਤਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਅਭਿਧਮ੍ਮਮਾਤਿਕਾਯ ਆਗਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਦਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧਾਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਦਤ੍ਥਤਾ ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਹਿ ਇਦ੍ਧਿਮਸ੍ਸ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਦਾ ਪਨ ''ਯਂ ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਜਾਨਾਮਿ। ਯਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਵਾ ਆਭੋਗਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਜ੍ਜਨਾਦੀਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਤਦਾ ਆਵਜ੍ਜਨਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਿ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਞ੍ਚ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨੇਵ ਵਿਭਾਗਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ।

ਯੇ ਪਨ ''ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਿਤੁਕਾਮੋ ਆਵਜ੍ਜੇਤਿ, ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇਨੇਵ ਸਹ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਞ੍ਚ ਵਾ ਜਵਨਾਨਿ। ਯੇਸਂ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਇਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਸੇਸਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ, ਤੇਸਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਤਦੇਵ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਚਿਤ੍ਤਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਤਾਨਿ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਦ੍ਧਾਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ''ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਪਿ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਭਾਵੋ ਵਿਯ ਏਕਦ੍ਵਿਤਿਚਤੁਪਞ੍ਚਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਨਾਗਤੇਸੁਪਿ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਆਵਜ੍ਜਿਤੇਸੁ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨਂ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਪਿ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਨ ਸਿਯਾ, ਤੇਨ

ਚਤੁਪਞ੍ਚਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਨਾਗਤੇ ਆਵਜ੍ਜਿਤੇ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਰੰ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣੰ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੰ ਸਿਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਵਾਦੋ ''ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਹਾਨੰ ਅਨੁਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ ਗਣਨਾਯ ਚ ''ਆਸੇਵਨੇ ਤੀਣੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। ਨ ਹਿ ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਮਹਗ੍ਗਤੰ ਅਨਾਸੇਵਨੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ।

ਏਤਸ੍ਸ ਚ ਵਾਦਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨੰ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨਿਰੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਤਾਵਚਨਸ੍ਸ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ, ਯੰ ਪਵਤ੍ਤੰ ਯੰ ਪਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵਾ ਵਿਸੇਸੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਗਹਣੇ ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਗ੍ਗਹਣਭਾਵੰ, ਤਦਭਾਵਾ ਜਵਨਾਨਮ੍ਪਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਗ੍ਗਹਣਾਭਾਵਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯੇਵ ਤਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤਦਾ ਹਿ ਭਵਙ੍ਗਚਲਨਾਨਨ੍ਤਰੰ ਅਭਿਮੁਖੀਭੂਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤੰ ਆਰਬ੍ਭ ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। ਜਾਨਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇ ਆਵਜ੍ਜਨਜਾਨਨਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਸਹਟ੍ਠਾਨਦੋਸਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਰਾਸਿਏਕਦੇਸਾਵਜ੍ਜਨਪਟਿਵੇਧੇ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਵਜ੍ਜਨਜਾਨਨੇ ਚ ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਠਾਨੇ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨੰ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਦੋਸਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀ''ਤਿ, ਤੰ ਅਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੋਸਾਨਾਪਤ੍ਤਿਕਾਲਵਸੇਨੇਵ ਅਦ੍ਧਾਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਭਾਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨੰ ਵਤ੍ਤਮਾਨਤੰ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਵਚਨੰ ਪੁਰਿਮਵਾਦਿਨੋ ਨਾਨੁਜਾਨੇਯ੍ਯੁੰ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਪਦਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਵਿਧਾਨਤੋ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਵੰ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵਿਚਾਰਿਤਾ, ਨਨੁ ''ਅਤੀਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਅਨਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਤੇਸੰ ਵਿਭਙ੍ਗੇਸੁ ''ਅਤੀਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਸ੍ਸਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੮.੨), ''ਅਨਾਗਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੭.੩-੪), ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕੇ ਚ ''ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਨ੍ਧਾ, ਉਪ੍ਪਾਦਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਗ੍ਗਹਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੮.੩), ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕੇ ਚ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੭.੨) ਏਤ੍ਤਕਸ੍ਸੇਵ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੇ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੰ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਦਿ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਪੁਰਿਮੇਸੁ ਵਿਯ ਇਤਰੇਸੁ ਚ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਗ੍ਗਹਣੰ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾਤਿ? ਸਚ੍ਚੰ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਨਯਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਨੇਤੰ ਸੰਖਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ''ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੯.੨੦), ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੯.੨੨) ਏਤੇਸਞ੍ਹਿ ਵਿਭਙ੍ਗੇਸੁ ''ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੇਨ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਜਾਨਾਤਿ। ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੯.੨੨), ''ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੇਨ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ...ਪੇ॰... ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਜਾਨਾਤਿ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੯.੨੧) ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਯੰ ਵਿਚਾਰਣਾ ਕਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤੇਸਨ੍ਤਿ ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਞਾਣੇਸੂਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਸਾਮਿਵਚਨੰ। **ਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨਾਗਤੰਸਞਾਣਾਪੇਕ੍ਖੋ ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਨ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਾਪੇਕ੍ਖੋਤਿ। ਤੇਸੰ

ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਸ੍ਸ ਅਸਾਧਕੋਤਿ ਚੇ? ਨ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ''ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚ ਵਿਚਾਰੋ ਚ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੬.੭੨) ''ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੬.੬੯) ਚ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਾਪੇਕ੍ਖੋਪਿ ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋਤਿ ਇਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। ਏਵਮਪਿ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ''ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚ ਵਿਚਾਰੋ ਚਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ? ਨ, ਤਤ੍ਥ ਅਵਚਨਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣੇਨ ਹਿ ਕਮ੍ਮਸੰਸਟ੍ਠਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਕਮ੍ਮਪ੍ਪਮੁਖੇਨ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਯਥਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੰ ਪੁਰਿਮਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਸਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਵਿਭਾਗੰ ਸਰਾਗਾਦਿਵਿਭਾਗਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਭਾਵੇਤਿ, ਨ ਏਵੰ ਸਵਿਭਾਗੰ ਵਿਭਾਵੇਤਿ, ਕਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਪਨ ਸਮੁਦਾਯੰ ਵਿਭਾਵੇਤੀਤਿ ''ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚ ਵਿਚਾਰੋ ਚਾ''ਤਿਆਦਿਕੇ ਵਿਭਾਗਕਰਣੇ ਤੰ ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤੋਤਿ। ਇਦੰ ਪਨ ਅਵਚਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ''ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਪਠਨ੍ਤਿ ਏਵ। ਨ ਹਿ ਤੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਭਾਗੰ ਵਿਯ ਸਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਵਿਭਾਗੰ ਕਮ੍ਮੰ ਵਿਭਾਵੇਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥੰ। ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੁਚਰਿਤਭਾਵਵਿਭਾਵਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਲੋਭਾਦਿਅਲੋਭਾਦਿਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਸੇਸਵਿਭਾਵਨੰ ਹੋਤੀਤਿ।

੧੪੩੫. ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨਾਤਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਕੇਨਚਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਹੋਨ੍ਤੰ ਸਬ੍ਬਥਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਭਾਵੇਨੇਵ ''ਏਕਨ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਅਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਪਿ ਅਹੋਨ੍ਤੰ ਕਸਿਣਾਦਿ ਵਿਯ **ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ**। ਅਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਏਵ ਹਿ ਕਸਿਣਾਦਿਅਜ੍ਝਤ੍ਤਧਮ੍ਮਭੂਤੋ ਚ ਕੋਚਿ ਭਾਵੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕੇ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਾਦਿ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ ''ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ ਵਚਨਤੋਤਿ ਏਤੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਪਕਾਸਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਦਾਨਿ ਤਨ੍ਤਿ ''ਏਤਞ੍ਹਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ **ਤੰ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਵਦਤਿ। ਯੋ ਪਨਾਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ''ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਏਕਮ੍ਪਿ ਇਧ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੰ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ ਤੇਨ ਸਹੇਕਾਰਮ੍ਮਣਤਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਦੀਨੰ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਇਧਾਪਿ ਤੇਸੰ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੰ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤਾਨਿਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਸੁੰ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀ''ਤਿ, ਤਮਞ੍ਞੇ ਨਾਨੁਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਈਦਿਸੰ ਲੇਸਵਚਨੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡੇ ਅਤ੍ਥਿ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ ਯੇਸੰ ਸਮਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨੰ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਤਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਪੁਨ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ ਤੇਸੁ ਏਕਮੇਵ ਵਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੰ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇ ਸਮਾਨਵੇਦਨਾਨੰ ਯੇਸੰ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸੁ ਏਕਮੇਵ ਪੀਤਿਤ੍ਤਿਕੇ ਸੁਖਸਹਗਤਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੰ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ। ਏਵੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਲੇਸੇਨ ਪਨ ਵਿਨਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡੇ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਿਯ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ਸਤਿ ਤਾਨਿਪਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਨ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਾਵਨਾਸਾਮਞ੍ਞੇਪਿ ਯਾਯ ਅਭਾਵਨਾਨਿਟ੍ਠਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਜਾਤੰ, ਤਸ੍ਸਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵੇਨ ਤਾਨਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਗਹਣਵਿਸੇਸਨਿਮ੍ਮਿਤਾਨੇਵ ਹਿ ਕਸਿਣਾਦੀਨਿ ਸਭਾਵਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨੀਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨੰ ਬਹਿਦ੍ਧਾਗਹਣਵਸੇਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਪਨ ਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਗਹਣਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨਾਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੇਨ ਪਨ ਗਹਣਾਕਾਰੇਨ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਤੇਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਯਦਿ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਤਮ੍ਪਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਮੇਵ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਯਥਾ ਹਿ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਗੋਚਰੰ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬੰ ਜਾਨਨ੍ਤੰ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਯਥਾ ਤੇ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਤਸ੍ਸਪਿ ਕਿਲੇਸਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ, ਏਵੰ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ ਚ ਪਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੰ ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਜਾਨਨ੍ਤੰ ਤੰ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਮਿਵ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ , ਕਿਮਙ੍ਗੰ ਪਨ ਅਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਨੰ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਅਯੰ ‘‘ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭੂਤੋ ਅਪਗਮੋ ਨਾਮ ਏਕੋ ਅਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨੰ ਆਚਰਿਯਾਨੰ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

ਵਿਪਾਕੰ ਪਨ ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀਤਿ ਵਿਪਾਕੰ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਵਿਪਾਕਾਦੀਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੇਸੁ ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤਥਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਞ੍ਚ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ। ਯਥਾ ਹਿ ਵਿਪਾਕਤ੍ਤਿਕੇ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਨੇਵਵਿਪਾਕਨਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਮੂਲਕੇਸੁ ਪਞ੍ਹੇਸੁ ‘‘ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਕੁਸਲੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਕੁਸਲਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਕੁਸਲੰ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਤਥਾ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਸ੍ਸ। ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਕਿਰਿਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਕਿਰਿਯਸ੍ਸ। ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਕਿਰਿਯੰ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੦੬, ੪੧੦) ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਤਥਾ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਮੂਲਕੇਸੁ ‘‘ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਵਿਪਾਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਵਿਪਾਕਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਵਿਪਾਕਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਨੀਹਾਰਾਸਮ੍ਭਵਤੋ**ਤਿ ਵਿਪਾਕੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਭਿਨੀਹਾਰਾਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ ਅਭਿਨੀਹਾਰੋਤਿ।

ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨੀਤਿ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ‘‘ਖਨ੍ਧਾ’’ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਰੂਪੰ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਗਯ੍ਹਮਾਨੰ ਅਹਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਪਰੇਸੰ ਖਨ੍ਧਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇ ਚ। ਪੁਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਕਸਿਣਵਿਹਾਰਾਦਿਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧੁਪਾਦਾਯਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਾਹ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਅਹੰ ਪਰੰ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣੇ ਸਬ੍ਬੰ ਉਪਾਦਾਯਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ। ਕਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਕਮ੍ਮੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ, ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਉਭਯੰ, ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਬਹਿਦ੍ਧਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਰੀਰੇ ਏਵ ਕਿਮਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ। **ਮਲ੍ਲਿਕਾਯ** ਕੁਮ੍ਮਾਸੰ ਦਦਮਾਨਾਯ ਰਞ੍ਞੋ ਅਗ੍ਗਮਹੇਸਿਟ੍ਠਾਨਲਾਭੰ, **ਸਨ੍ਤਤਿਮਹਾਮਤ੍ਤਸ੍ਸ** ਹਤ੍ਥਿਕ੍ਖਨ੍ਧਗਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ, **ਸੁਮਨਮਾਲਾਕਾਰਸ੍ਸ** ਚ ਪੁਪ੍ਫਮੁਟ੍ਠਿਨਾ ਪੂਜੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਭਗਵਾ ਸਿਤੰ ਪਾਤ੍ਵਾਕਾਸਿ।

ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਤਿਕੇ ਓਕਾਸੰ ਲਭਨ੍ਤੀਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਅਲਦ੍ਧੋਕਾਸਾਨਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਇਧ ਪਨ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਤੰ ਲਭਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤਾਨਿ ਹਿ ਪਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕਾਕਾਸਾਲੋਕਕਸਿਣਚਤੁਤ੍ਥਾਨੰ ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਚਤੁਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ, ਆਨਾਪਾਨਚਤੁਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ **ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਨੀ**ਤਿ। **ਸਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਕਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ, ਤੇਨ ਪਯੋਜਨੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਾ ਰੂਪਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ‘‘ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨੰ ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਨ’’ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਹਰਿਤਬ੍ਬੰ, ਨਯਦਸ੍ਸਨੰ ਵਾ ਏਤੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਈਦਿਸੇ ਹਿ ਕਾਲੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ।

ਤਿਕਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਕਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੧੪੭੩. ਮਾਨੇ ...ਪੇ॰... ਏਕਧਾਵਾਤਿ ਇਦੰ ਅਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਮਾਨੇ ਕਾਮਰਾਗਾਵਿਜ੍ਜਾਸਞ੍ਞੋਜਨੇਹਿ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ। ਏਸ ਨਯੋ ਭਵਰਾਗਾਦੀਸੁ। **ਤਥਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਤਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਏਕਧਾਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੫੧੧. ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇਸੂਤਿ ਇਦੰ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਸ੍ਸ ਤੀਹਿ ਨੀਵਰਣੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ, ਨ ਨਿਯਮਤੋ ਤਤ੍ਥ ਤਸ੍ਸ ਤੇਹਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਤ੍ਤਾ। **ਹੇਟ੍ਠਿਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲੇ

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੇ ਦ੍ਵੇ, ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਵਿਰਹੇ ਤੀਣਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਨ੍ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ''ਦ੍ਵੇ ਤੀਣੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਤ੍ਤਕਾਨੰ ਪਨ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੰ ਨੀਵਰਣਾ ਚੇਵ ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਹੇਟ੍ਠਿਮਨ੍ਤੇਨ ਤੇਸੰ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ **"ਦ੍ਵੇ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤੋ ਉਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਏਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ **"ਤੀਣੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਦ੍ਵੇ ਤੀਣੀ**ਤਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾਤਿ ਅਨਿਯਮਨਿਦ੍ਦੇਸੋਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਵਾਤਿਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਨੀਵਰਣਾ ਚੇਵ ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਵਾ ਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਮੇਤਨ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਞ੍ਚ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਚਾਯਮਤ੍ਥੋ ਸਾਧਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਕਿਲੇਸਗੋਚ੍ਛਕੇ ਚ ''ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਲਕ੍ਖਣਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਹਿ ਕਿਲੇਸਾ ਚੇਵ ਕਿਲੇਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਾਨੰ ਸਰੂਪੇਨ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨਾਤਿ।

ਯਦਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨੀਵਰਣੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ? ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਨੀਵਰਣੇਸੁ ਅਞ੍ਞਨੀਵਰਣਰਹਿਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਿਸਯਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ। ਛਟ੍ਠੰ ਪਨ ਨੀਵਰਣੰ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਇਤਰੇਹਿ ਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਨੀਵਰਣਰਹਿਤਸ੍ਸ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਸਯਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਗਤੇਹਿ ਵਿਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵਾ ਤਦੁਪਲਕ੍ਖਿਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਚ ਨਤ੍ਥੇਵ ਵਿਸਯਵਿਸੇਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਤੰ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੋ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਸੇਸਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨੁਵਤ੍ਤਨਭਾਵੇਨ ਤਦੁਪਲਕ੍ਖਿਤੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਿਸਯਵਿਸੇਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ''ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨੀਵਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾਪਿ ਤੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸਯਵਿਸੇਸੇਨ ਪਕਾਸੇਤੁੰ ''ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਆਹ। ਏਵਞ੍ਚ ਪਕਾਸਨੰ ਵਿਸਯਵਿਸੇਸੇਸੁ ਲੋਭਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾਨਿ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਬਜਾਪਕਭਾਵੇਨ ਛਟ੍ਠੰ ਪਕਾਸੇਤੁੰ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੇਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ 'ਉਦ੍ਧਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਸਹਗਤੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਅਯੰ ਪਨਤ੍ਥੋ ਨ ਬਹੁਮਤੋ ਦ੍ਵਾਦਸਮਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇਨ ਅਨੁਪਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾ, ਸਤਿ ਚ ਉਪਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤੇ ''ਅਟ੍ਠਸੁ ਲੋਭਸਹਗਤੇਸੂ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨੰ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥੰ ''ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੇਸੂ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨੁਪਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਾਨੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੰ ਵਿਯ ਇਦਮ੍ਪਿ ''ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਨ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੰ ਵਿਯ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨੀਵਰਣਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇ ''ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨੀਵਰਣੇਨ ਨੀਵਰਣਞ੍ਚੇਵ ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨ ਏਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨੀਵਰਣੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਮਗ੍ਗਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਕਿਲੇਸਗੋਚ੍ਛਕੇ ਲੋਭਾਦੀਨਿ ਦਸ ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੂਨਿ ਇਮਿਨਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਇਧੇਵ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤਾਨਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਧੇਵ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਰਹਿਤਸ੍ਸ ਵਿਸਯਵਿਸੇਸੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਸਯਵਿਸੇਸੇਨ ਪਕਾਸਨੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ''ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਞ੍ਚ ਅਹਿਰਿਕਞ੍ਚ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਲੇਸਾ ਚੇਵ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯਸ੍ਮਾ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਪਦੰ ਕਿਲੇਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦੇਨ ਅਸਮਾਨਤ੍ਥੰ ਕੇਵਲੰ ਮਲੇਨ ਉਪਤਾਪਿਤਤੰ ਵਿਬਾਧਿਤਤਞ੍ਚ ਦੀਪੇਤਿ , ਤਸ੍ਮਾ ਕਿਲੇਸਾ ਚੇਵ ਕਿਲੇਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਸਮਾਨੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ''ਤੇਵ ਕਿਲੇਸਾ ਕਿਲੇਸਾ ਚੇਵ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਾ ਚਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੫੭੭. ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਕਿਲੇਸਾਤਿ ਏਤ੍ਥ **"ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ**ਤਿ ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕਾਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾਧਿਕਾਰਵਸੇਨ ਲੁਲ੍ਲਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਅਤ੍ਥੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਲੁਲ੍ਲਿਯਾ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਗਨ੍ਥਗੋਚ੍ਛਕੇ ਚ ''ਯਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਗਨ੍ਥਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ। ਯਞ੍ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਯਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਇਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਏਕਤੋ-ਸਦ੍ਦੋ ਕਿਲੇਸਗੋਚ੍ਛਕੇ ਸਾਤ੍ਥਕੋ, ਨ ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕਾਦੀਸੁ ਤੇਨ ਵਿਨਾਪਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਜਾਨਨਤੋ''ਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਨ, ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕਾਦੀਸੁਪਿ ਨਾਨਾਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੰ ਹੇਤੂ ਚੇਵ

ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਦਿਗ੍ਗਹਣਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਏਕਤੋ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਾ ਰੁਲ਼੍ਹੀਅਨ੍ਵਤ੍ਥਕਥਾਰੋਪਨਞ੍ਚ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। **ਲੋਭੋ ਛਧਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਲੋਭਪਟਿਘਮੋਹਾਨਂ ਅਵ੍ਵੇਹਿ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨੇਨੇਵ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਲੋਭਾਦੀਹਿ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸਂ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ।

ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਪੁਨ ਤੀਣਿ ਸਤਾਨਿ ਚ।
ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨਿਯਾ ਏਤੇ, ਪਦਾ ਲੀਨਤ੍ਥਜੋਤਕਾ॥

ਧਮ੍ਮਮਿਤ੍ਤੋਤਿ ਨਾਮੇਨ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਅਭਿਯਾਚਿਤੋ।
ਆਨਨ੍ਦੋਇਤਿ ਨਾਮੇਨ, ਕਤਾ ਗਨ੍ਥਾ ਸੁਬੁਦ੍ਧਿਨਾਤਿ॥

ਇਤਿ ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨਿਯਾ ਲੀਨਤ੍ਥਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀ-ਮੂਲਟੀਕਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।